

NATIONALE BANK VAN BELGIË

VERSLAGEN

1972

NATIONALE BANK VAN BELGIË

VERSLAGEN

over de verrichtingen van het boekjaar 1972

uitgebracht op de algemene vergadering

van 26 februari 1973

BRUSSEL

DRUKKERIJ VAN DE NATIONALE BANK VAN BELGIË

VERSLAG

UITGEBRACHT DOOR DE GOUVERNEUR

IN NAAM VAN DE

REGENTENRAAD *

* Een lid van de Raad heeft te kennen gegeven dat hij zich niet kan verenigen met sommige commentaren en opmerkingen in het gedeelte van de tekst eindigend op bladzijde 107.

De bezorgdheid voor de welvaart in de wereld, waartoe de conjunctuurverzwakking in vele landen of de traagheid van het herstel in andere in 1971 aanleiding gaf, vond nieuw voedsel in de verstoringen waaraan de valutamarkten gedurende dat jaar onderhevig waren.

De vrees voor een ontredde van het internationale betalingsverkeer nam af nadat, in december 1971, op de Conferentie van de Regeringen te Washington werd besloten tot een stelsel van vaste wisselkoersen terug te keren en spilkoersen vast te stellen die, voor de meeste valuta's, afwaken van hun vroegere pariteiten. De nieuwe omstandigheden waaronder het internationale monetaire stelsel werkte, hoe broos zij ook bleken te zijn en hoe onvolmaakt zij ook nu nog mogen schijnen, hadden althans het onmiddellijke resultaat een nieuwe expansie van het handelsverkeer te vergemakkelijken.

Nochtans bleven aanzienlijke evenwichtsverstoringen in de balansen van het lopend betalingsverkeer voortduren; het Amerikaanse handels tekort werd groter onder invloed van het conjunctuurherstel in de Verenigde Staten en, in de eerste periode, wegens de ongunstige ontwikkeling van de ruilvoet die een gevolg was van de waardevermindering van de dollar tegenover de andere valuta's; de overschotlanden hebben over het algemeen het batige saldo van hun handelsbalans gehandhaafd of zelfs vermeerderd. Hoewel de kapitaalbewegingen niet meer zo diep als in 1971 de werking van de valutamarkten verstoorden, ondergingen deze laatste nog sterke beroeringen; in maart en vooral in het midden van het jaar heeft de speculatie tegen de dollar de centrale banken van de crediteurlanden ertoe gedwongen omvangrijke steuninterventies te verrichten; een ernstige verslechtering van de positie van het pond sterling, in juni, bracht de Britse overheid ertoe tot een stelsel van zwevende wisselkoersen over te gaan.

Die evenwichtsverstoringen en die gebeurtenissen hebben nochtans niet verhinderd dat, in 1972, een internationaal stelsel functioneerde, dat thans in feite op een niet-converteerbare dollar is ingesteld en dat blijft steunen op de regels van het Internationale Monetaire Fonds, zoals ze gewijzigd werden door de verbreding van de schommelingsmarges van de wisselkoersen en door een formele erkenning van het bevoorrechte statuut van de Amerikaanse valuta.

Niettemin blijft de organisatie van de internationale economische en monetaire betrekkingen allerwegen het voorwerp van kritiek en verwijten. De werkzaamheden en onderhandelingen met het oog op een diepgaande herziening van die organisatie werden in 1972 niet alleen voortgezet, maar zij namen ook een nieuwe wending.

De beheerders van het Fonds stelden, met het oog op de zitting van de Raad van Gouverneurs van die instelling in september 1972, een verslag op over de fundamentele richtingen van de hervorming; zij stonden de handhaving voor van een stelsel van stabiele wisselkoersen, met openlating van de mogelijkheid tot pariteitswijzigingen die gemakkelijker dan in het verleden tot stand zouden kunnen komen in geval van verstoring van het evenwicht van het betalingsverkeer; zij stelden voor de rol van de bijzondere trekkingsrechten als reserve-instrument te versterken.

Voordien hadden de Ministers van Financiën van de landen van de verruimde Europese Economische Gemeenschap, op een bijeenkomst te Londen op 17 en 18 juli, gelijkaardige doeleinden vastgesteld voor de hervorming van het internationale monetaire stelsel; zij hadden daarbij gewezen op de noodzaak naar de algemene inwisselbaarheid van de valuta's terug te keren; zij hadden de wens te kennen gegeven dat het beginsel van de gelijke behandeling van alle valuta's t.a.v. de rechten en verplichtingen tegenover het Internationale Monetaire Fonds zou worden gesteld en zij hadden een werkelijke internationale regulering van de schepping van reserves gevraagd; zij hadden voorgesteld dat maatregelen zouden getroffen worden om het risico van stoornissen veroorzaakt door de bewegingen van kortlopend kapitaal, te verminderen.

In september besloot de Raad van Gouverneurs van het Fonds tot de oprichting van een Comité ad hoc dat formeel de opdracht kreeg hervormingsvoorstellen uit te werken. Dit Comité telt twintig leden die, in tegenstelling met de Groep van Tien, zowel ontwikkelingslanden als geïndustrialiseerde landen vertegenwoordigen. Het kreeg opdracht aan de Raad een eerste verslag uit te brengen bij de eerstvolgende vergadering van het Fonds in september 1973.

*
**

Daar de Belgische frank, in feite, met 2,8 pct. t.o.v. het goud werd opgewaardeerd door de officiële kennisgeving, aan het Internationale Monetaire Fonds, van de « spilkoers » die op de Conferentie te Washington werd goedgekeurd, heeft het Parlement de nieuwe goudpariteit bij een wet van 3 juli 1972 bekrachtigd. De frank is wettelijk bepaald als hebbende een waarde van 18,26 milligram fijn goud. De wet van 12 april 1957, die het statuut van de frank vaststelde, werd op een ander punt herzien : de parlementaire procedure mag voortaan vervangen worden door een beslissing van de uitvoerende macht, genomen na raadpleging van de Bank, indien de pariteit dringend moet worden gewijzigd. De nieuwe wet is nog niet in werking getreden : de formele wijziging van de pariteit van de verschillende geldeenheden van de Lid-Staten van de Europese Economische Gemeenschap zal plaatshebben op een datum die waarschijnlijk in gemeen overleg door de verschillende landen zal worden vastgesteld.

*Wettelijk
statuut van
de frank.*

*
**

In de schoot van de Europese Economische Gemeenschap maakte de monetaire integratie geen zeer belangrijke vooruitgang; haar verwezenlijking werd niet voldoende gesteund door politieke bereidheid bezield door de gemeenschapsgeest; al te vaak verzwoond deze laatste tegenover de nationale oogmerken.

*Europese
monetaire
integratie.*

Verscheidene beslissingen hebben nochtans vroegere zienswijzen bevestigd en de bestaande vormen van samenwerking meer samenhangend georganiseerd.

De Raad van Ministers van de Europese Gemeenschappen en de vertegenwoordigers van de Regeringen van de Lid-Staten hadden, op 22 maart 1971, besloten in tien jaar de economische en monetaire unie in de Gemeenschap in etappes te verwezenlijken en de actiebeginselen voor de eerste etappe van drie jaar nauwkeurig bepaald. Onder die beginselen kwam de geleidelijke vernauwing van de schommelingsmarges tussen de valuta's van de Gemeenschap voor.

De periode van zwevende valuta's verhinderde iedere poging om dit beginsel toe te passen. Vervolgens heeft het akkoord dat op de Conferentie te Washington in december 1971 tot stand kwam, de verwezenlijking ervan bemoeilijkt : de afwijking die op een bepaald ogenblik mogelijk is tussen de koersen van de valuta's onderling van de landen van de Gemeenschap werd immers van 1,5 op 4,5 pct. gebracht.

Nieuwe onderhandelingen moesten worden aangeknoopt om die afwijking te verminderen en, aldus, een eerste stap naar de monetaire integratie te doen. Zij leidden tot de beslissingen getroffen door de Raad van Ministers van de Europese Gemeenschappen tijdens zijn vergadering van 21 en 22 maart 1972. Ten gevolge van die beslissingen sloten de centrale banken van de Lid-Staten, op 10 april, het z.g. « akkoord van Bazel », waarbij de toetredende landen zich later hebben aangesloten. Luidens die overeenkomst moest de op een bepaald ogenblik bestaande maximumafwijking tussen de wisselkoersen van de valuta's van de betrokken landen tot 2,25 pct. verminderd worden met ingang van 24 april; bovendien moesten die valuta's worden gebruikt voor de interventies van de centrale banken die met de handhaving van de afwijking binnen de nieuwe grenzen werden belast; ten slotte, moesten die interventies worden gefinancierd door kredieten op zeer korte termijn, zonder beperking van bedrag, te verlenen door de crediteuren; de vereffening van de verplichtingen die, per saldo, uit de aldus ontvangen kredieten voortvloeiden, moest, steeds luidens de bewoordingen van de overeenkomst, plaatshebben in de verschillende reserve-instrumenten, naar verhouding van de belangrijkheid van elk van deze laatste in de officiële reserves van de debiteur.

De toepassing van het akkoord van 10 april 1972 stuitte op moeilijkheden. Enerzijds, besloot het Verenigd Koninkrijk, zoals hierboven in herinnering werd gebracht, met ingang van 23 juni de wisselkoers van het pond sterling te laten zweven. Anderzijds, werd, ingevolge een beslissing van de Raad van Ministers van de Europese Gemeenschappen, de Banca d'Italia ertoe gemachtigd, vanaf eind juni, de steuninterventies voor de lire uitsluitend in dollars te verrichten. Zodoende konden Italië en eventueel andere landen nadien, zich beroepend op dit precedent, de interventies in communautaire valuta's op hun valutamarkt stopzetten, aldus een beroep op de kortlopende kredieten van hun partners vermijden en, bijgevolg, vooral niet gedwongen worden die kredieten terug te betalen met goud, waaruit hun reserves gedeeltelijk zijn samengesteld. Daar de goudprijs op de vrije markt plotseling steeg tot het peil van 65 à 70 dollar per ons, waren de debiteurlanden niet bepaald geneigd aan hun crediteuren metaal af te staan tegen de officiële prijs van 38 dollar.

Na zes maanden bestaan van het door dit akkoord van 10 april 1972 ingevoerde stelsel, is uit het onderzoek van zijn werking door de partijen gebleken dat de wijze waarop de interventies van de centrale banken plaatshebben moest worden versoepeld en dat de bepalingen betreffende het deel van de uiteindelijke vereffening in goud moesten worden aangepast.

Op de Conferentie te Parijs in oktober besloten de Staatshoofden of Regeringsleiders van de landen van de verruimde Gemeenschap, met het oog op datzelfde doeleinde van de monetaire integratie, tot de oprichting, vóór 1 april 1973, van een Europees Fonds voor monetaire samenwerking, dat door het Comité van Gouverneurs van de centrale banken zal worden beheerd, volgens de algemene richtlijnen bepaald door de Raad. In een beginfase zal het Fonds het overleg onder de centrale banken inzake wisselkoerspolitiek en de multilateralisering van de posities alsook van de intracommunautaire betalingen organiseren; voorts zal het worden belast met het beheer van de financiering op zeer korte termijn en van de monetaire steun op korte termijn waarover vroeger onder de centrale banken werd overeengekomen. De vorderingen en schulden die uit de verrichtingen van het Fonds voortvloeien, zullen in een Europese rekeneenheid luiden.

Ofschoon men kan betreuren dat, althans bij de aanvang, de opdrachten die aan het Fonds zullen worden toevertrouwd betrekkelijk beperkt zijn, mag toch worden gehoopt dat, als gevolg van de verschillende studies waarmee de bevoegde organen van de Gemeenschap reeds werden belast, de Raad het Fonds binnen betrekkelijk korte tijd functies zal toekennen die in betere verhouding staan tot de wezenlijke rol welke dat lichaam in de Europese integratie moet kunnen spelen.

Na het « akkoord van Bazel » van 10 april 1972 besloten de Benelux-landen, met de instemming van de andere landen van de Gemeenschap, de schommelingsmarges tussen de gulden en de Belgische frank op 1,5 pct. te handhaven, zoals dit sedert 23 augustus 1971 het geval was. De wijze van interventie en vereffening van de saldi werd nochtans aan het communautaire stelsel onderworpen. Met ingang van september gaf de werking van dit bijzonder akkoord, ten gevolge van het verloop van de wisselkoers van de gulden tegenover de frank, het ontstaan aan een schuld van Nederland tegenover België; deze bereikte een maximum van fr. 3,1 miljard; ze werd in november ten belope van fr. 0,9 miljard in goud, fr. 0,6 miljard in bijzondere trekkingsrechten en fr. 0,6 miljard in dollars terugbetaald; de verandering van de wisselkoersen stelde de Nederlandsche Bank in staat zich op de markt de nodige Belgische franken te verschaffen voor de aanzuivering van het saldo van haar schuld.

**
* **

*Werkloosheid
en inflatie in de
geïndustrialiseerde
landen.*

De uitbreiding van het internationale handelsverkeer en de maatregelen die tal van geïndustrialiseerde landen troffen om de binnenlandse bestedingen te ondersteunen hebben, over het geheel, het tempo van de economische groei aangezwengeld; de voortdurende belangrijke toeneming van de inkomens van de verbruikers in die landen was een andere factor en terzelfder tijd een gevolg van die versnelling.

Nochtans bracht die vooruitgang van de activiteit geen inkrimping van de werkloosheid mee. Deze laatste is, integendeel, over het algemeen gestegen, behalve in de Verenigde Staten en in het Verenigd Koninkrijk. Die toestand, welke werd waargenomen in tal van landen waar het werke-

loosheidspercentage nog hoog blijft, is gedeeltelijk toe te schrijven aan het gewone tijdsverschil tussen het begin van een conjunctuurherstel en de toeneming van het aantal tewerkgestelde arbeidskrachten. Hij is echter eveneens door andere factoren veroorzaakt : bijvoorbeeld, de tijdelijke overuitrusting van sommige sectoren in de wereld; of de verbetering van de produktiviteit in al die activiteiten waar een betere organisatie en meer efficiënte investeringen het mogelijk maken de loonkosten te drukken; of de toeneming van de vrouwelijke beroepsbevolking; of de grondige veranderingen in de landbouw en in de distributie; of de moeilijkheid om de finaliteiten van het onderwijs te bepalen en, meer onmiddellijk, de ongeschiktheid of de onvoldoende aanwending van sommige middelen van beroepsvorming; of het feit dat de mogelijkheid waarover de regeringen beschikken om werkgelegenheid te scheppen door de ontwikkeling van de collectieve voorzieningen, op grenzen stuit in het budgettaire vlak.

In de mate dat de toestanden van ondertewerkstelling te wijten zijn aan niet-conjuncturele oorzaken, vereisen zij specifieke heelmiddelen. De studie en de toepassing ervan zijn overal een dringende plicht. Want, zo die oplossingen uitblijven, zullen de verantwoordelijke instanties, in de geïndustrialiseerde landen, onder de druk van de noodwendigheden, er onvermijdelijk toe gedwongen worden een uitweg te zoeken in een algemene expansie van de bestedingen.

Welnu, dergelijk beleid, dat wellicht begrijpelijk zou zijn uit hoofde van rechtmatige sociale grieven, zou terzelfder tijd in die geïndustrialiseerde landen de inflatieverwekkende factoren in kracht doen toenemen; deze laatste oefenen nu reeds een onmiskenbare invloed uit op gehele categorieën activiteiten en op allerhande groepen inkomens, en zulks tegelijkertijd in een geheel van naties die hun eigen inflatoire druk van de ene naar de andere overplanten.

De prijsontwikkeling in de wereld in de loop van 1972 geeft inderdaad redenen tot ongerustheid.

Op de wereldmarkten is de stijging van de prijzen van talrijke grondstoffen, waaronder vooral agrarische, in de laatste maanden van het jaar versneld.

Op de markten van de verschillende landen vallen de opwaartse bewegingen overal waar te nemen, zij het met een ongelijke hevigheid in de tijd. In de Verenigde Staten, waar de Regering in augustus 1971 een reglementerend prijs- en inkomensbeleid had ingevoerd, vond de stijging, na de fase van volledige blokkering, opnieuw voortgang in 1972 : nog gematigd, maar geleidelijk krachtiger voor de consumptieprijzen, was zij meer afgetekend voor de industriële groothandelsprijzen en zeer krachtig voor de agrarische groothandelsprijzen. In Europa werden de stijgingen aanzienlijker op het gebied van de industriële en agrarische groothandelsprijzen en namen ze verontrustende verhoudingen aan wat de door de verbruiker betaalde prijzen voor goederen en diensten betreft.

In de landen van de Europese Economische Gemeenschap en in het Verenigd Koninkrijk werd het monetaire beleid over het algemeen in meer restrictieve richting omgebogen, zodat de tendentie tot rentestijging kracht werd bijgezet. De andere maatregelen van economisch beleid tot bestrijding van de inflatie verschilden van land tot land; sommige regeringen hebben reeds besloten een minder expansief begrotingsbeleid te voeren; dit is het geval met de Duitse Bondsrepubliek; in andere landen waren de prijzen het voorwerp van bewakings- of controlemaatregelen. In november besloot de Britse overheid tot een tijdelijke blokkering van de lonen, huurprijzen en dividenden, alsmede van de prijzen; om gelijkaardige doeleinden te bereiken, pleegde de Nederlandse overheid overleg met de sociale partners inzake bezoldigingen, terwijl, meer onlangs nog, de Franse regering op dit stuk door middel van aanbevelingen handelde.

Dat de inflatie thans een der hoofdproblemen is van de volkshuishoudingen van de Lid-Staten van de Gemeenschap, werd bevestigd door de beslissing die de Staatshoofden of Regeringsleiders van die landen tijdens hun bijeenkomst te Parijs in oktober hebben genomen om de maatregelen die in het nationale vlak ter afremming van de prijsstijging moesten worden genomen te coördineren.

*
* *

Nadat ze tot aan het begin van 1972 een vertraging vertoonde, ontwikkelde de economische bedrijvigheid zich in de loop van het jaar geleidelijk sneller.

Gesteund door een nieuwe stijging van het inkomen der gezinnen, vertoonde het particuliere verbruik van goederen en diensten een forse expansie, en zulks te meer daar de versoepeling van het afbetalingskrediet in oktober 1971 en april 1972 de aankopen van duurzame verbruiksgoederen heeft bevorderd. Ook de uitgaven voor het overheidsverbruik gingen sterk naar omhoog, in hoofdzaak ten gevolge van de toepassing van de sociale programmering voor het rijks personeel. De netto-uitvoer van goederen en diensten bereikte, zoals in 1971, een zeer hoog bedrag; de voortdurende van dit belangrijk overschot vloeit hieruit voort dat, in sommige landen, het conjunctuurherstel sneller en krachtiger was dan in België, dat sommige landen vroeger en in sterkere mate hun prijzen zagen stijgen en dat de uitvoersectoren van de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie in de loop van de laatste jaren door een structurele ontwikkeling werden gekenmerkt.

De overheidsinvesteringen werden aanzienlijk uitgebreid, in toepassing van het herstelprogramma. De investeringen in de woningbouw namen in de loop van het jaar opnieuw krachtig toe. Daarentegen waren de investeringen in vaste activa van de industriële bedrijven, na de buitengewone vooruitgang die in 1969 en 1970 werd verwezenlijkt, naar volume merkkelijk kleiner, vooral in het eerste halfjaar; hoewel van minder belang dan de vorengenoemde, vertoonden de investeringen in gebouwen en uitrustingen van de financiële instellingen en van de distributiebedrijven een gunstiger ontwikkeling. De voorraden, die ingekrompen waren vóór de invoering van de belasting over de toegevoegde waarde en in 1971 opnieuw werden aangevuld, schijnen, over het geheel, minder te zijn aangegroeid dan in laatstgenoemd jaar.

De werkloosheid nam uitbreiding, maar bleef beneden de vroegere conjuncturele maximumcijfers; de verhouding tussen het aantal steun-trekkende volledig werklozen met normale arbeidsgeschiktheid en de beroepsbevolking steeg van 1 tot 1,3 pct. van december 1971 tot december 1972. Die ontwikkeling kan gedeeltelijk worden verklaard door het feit

dat de werkgelegenheid gewoonlijk niet snel reageert op de conjunctuur-opleving; meer recente gegevens laten overigens een minder ongunstige toestand voorzien; maar het verschijnsel van de ondertewerkstelling is, zoals in het buitenland, eveneens het gevolg van de rationalisatie-investeringen alsook van structurele veranderingen.

De stijging van de nominale lonen en wedden versnelde in de loop van het jaar. De bruto uurverdiensten van de arbeiders in de gezamenlijke industrie — d.w.z. het totaal der verschillende betaalde directe bezoldigingen, zonder aftrek van de inhoudingen voor belastingen en sociale zekerheid, gedeeld door het aantal gewerkte uren — vertoonden, rekening houdend met de weerslag van de vermindering van de arbeidsduur en met de toepassingen van de indexering, een verhoging met 14,4 pct. van september 1971 tot september 1972, tegen 12 pct. voor de voorgaande twaalf maanden; de versnelling is groter dan die van de consumptieprijzen in dezelfde periode. Die stijging is veel aanzienlijker dan in de Verenigde Staten en in de andere landen van de Europese Economische Gemeenschap. Van hun kant hebben de brutowinsten van de industriële bedrijven over het geheel blijkbaar tegenover het voorgaande jaar een herstel gekend; de heffing van een bijkomende deciem op de vennootschapsbelasting heeft echter de beschikbare winsten van de ondernemingen in omgekeerde richting beïnvloed.

De groothandelsprijzen van de gezamenlijke binnenlandse industriële produkten stegen met 4,4 pct. van januari tot november, tegen 2,3 pct. het jaar voordien; voor dezelfde periodes vermeerderden de landbouwprijzen betaald aan de producenten met 10,4 pct., tegen 2,4 pct.

Onder invloed van de snellere stijging van de levensmiddelen gingen de verbruiksprijzen omhoog met 6,4 pct., tegen 5,6 pct. het voorgaande jaar. Die beweging was afgetekend scherper dan in de Verenigde Staten, ondanks de verhoging van de prijzen van de voedingsprodukten in dat land; zij was daarentegen minder sterk dan in de andere landen van de Gemeenschap.

De staatsbegrotingen, die bij het begin van het jaar met het oog op de aanwakkering van de conjunctuur werden opgemaakt, oefenden een

krachtige expansieve invloed uit op het inkomen. De centrale overheid verhoogde in de eerste tien maanden haar gezamenlijke uitgaven, met inbegrip van de « gedebudgetteerde » bedragen, met 18 pct., tegen 15 pct. in 1971; haar netto financieringsbehoeften bereikten voor dezelfde periode fr. 76,1 miljard, tegen fr. 45,6 miljard. Voor geheel het jaar bedroegen de behoeften van de Schatkist alleen ongeveer fr. 63,5 miljard, tegen fr. 33,8 miljard in het voorafgaande jaar.

De zeer belangrijke vorming van financiële activa in Belgische franken — fr. 171 miljard in tien maanden —, vooral als gevolg van de verruiming van de inkomens der gezinnen, en, op sommige tijdstippen, de toestroming van buitenlands kapitaal hebben het aanbod op de binnenlandse geld- en kapitaalmarkten overvloedig gestijfd. Maar de beleggingen op zeer korte of op korte termijn stegen meer dan die op lange termijn. In die omstandigheden schijnen de financiële instellingen hun rol van omvormers van verplichtingen in vorderingen op langere termijn, in het bijzonder op de Schatkist, te hebben uitgebreid. Deze laatste kon haar toegenomen financieringsbehoeften hoofdzakelijk door middel van langlopende leningen dekken en, bovendien, haar schuld in deviezen en in goud verder aflossen. De bereidheid van de particulieren om in te schrijven op langlopende overheidsobligaties is in het tweede halfjaar verzwakt. Die gewijzigde houding kan, in de eerste plaats, in verband worden gebracht met de afgetekende herleving van de vraag naar woningen, die de besparingen meer naar reële beleggingen richt; in de tweede plaats, met de aantrekkingskracht die opnieuw uitging van de uitgifte van Euro-obligaties en, in de derde plaats, met het conjuncturele verloop van de rentepercentages.

Nadat de rentetarieven in de loop van het eerste kwartaal nog verder waren gedaald en daarna stabiel waren gebleven, gingen zij in het tweede halfjaar opnieuw naar omhoog; de rentetarieven op korte termijn gingen het eerst opwaarts; de stijgingen uitgaande van het buitenland schijnen de inwerking van de binnenlandse factoren te hebben versneld; gedurende de laatste weken had die samengevoegde invloed een uitwerking op de rentetarieven op lange termijn die op hun beurt begonnen op te lopen; het vooruitzicht van latere verhogingen gaf aanleiding tot de terughouding van de

beleggers. Of het in de buurlanden zij, waar de ommekeer zich ook voordeed, of in België, de verandering heeft dezelfde oorzaak : op de markten van het kort- en langlopende geld heeft de vraag van de bedrijven en de gezinnen een neiging sneller te groeien dan het aanbod. Derhalve konden de beleggers een verhoging eisen van de creditrentetarieven. In de Duitse Bondsrepubliek, in Frankrijk, in het Verenigd Koninkrijk, in Nederland en in België werd de nieuwe tendens op de markten van het kortlopende geld door een verhoging van de rentetarieven van de centrale banken bevestigd.

*
* *

Monetair beleid.

In de loop van de eerste maanden van het jaar streefde het monetair beleid ernaar het conjunctuurherstel in de hand te werken en was het gericht tegen toestromingen van buitenlands kapitaal, die de valutamarkten zouden kunnen verstoren en een haussespeculatie op de frank onderhouden. De discontovoet werd derhalve op 6 januari, 3 februari en 2 maart telkens met 0,50 pct. verlaagd en kwam aldus terug van 5,50 naar 4 pct.

Het bleek vrij snel dat het rentebeleid niet zou kunnen volstaan om de binnenlandse geldmarkt en de reserves van de Bank tegen de toevloeiing van buitenlands kortlopend kapitaal te beschutten; overigens was het nodig de rentetarieven met de nodige zelfstandigheid te hanteren om ze aan te passen aan de eisen van het eigen conjunctuurverloop in België, dat trouwens met dat van de andere landen van de Gemeenschap overeenstemde. Toen, in het begin van maart, de twijfel over de leefbaarheid van de koers van de dollar tegenover Europese valuta's een kortstondige crisis op de valutamarkt veroorzaakte, werden dan ook nieuwe maatregelen getroffen om de toevloeiing van buitenlands geld in te dijken : bij wijze van rechtstreekse beperking schreef het Belgisch-Luxemburgs Instituut voor de Wissel de banken voor, vanaf 9 maart, geen verhoging — behalve tijdelijk met 10 pct. — van hun contante nettoverplichtingen van de gereguleerde markt in buitenlandse valuta's en, tegenover het buitenland, in Belgische franken meer te dulden.

In juni en juli moest de Bank, tijdens speculatiegolven die behalve de dollar ook het pond sterling in het gedrang brachten, regulerend optreden en in ongeveer twee maanden voor meer dan fr. 20 miljard vreemde valuta's kopen. Zo konden de banken zich ruime kasmiddelen verschaffen door aan de Bank de deviezen, waarin de kapitaalbewegingen plaatsvonden, te verkopen.

Die massale liquiditeitsschepping dreigde later een grotere omvang aan te nemen door een afgeleide kredietexpansie waarvoor de banken toen reeds de middelen bezaten. Daarbij moest het te voeren beleid rekening houden met de zich wijzigende binnenlandse verhoudingen : het herstel van de economische activiteit tekende zich scherper af, terwijl de prijsstijgingen krachtiger werden. Weliswaar ging de Schatkist verder, zoals de voorgaande jaren, met het stelselmatig aflossen van haar vlottende buitenlandse schuld; de vernietiging van liquiditeiten die aldus plaatsgreep verminderde de monetaire uitwerkingen van de toevloeiingen van kapitalen; maar tegen het midden van 1972 bleef er niet veel ruimte meer voor dat optreden, omdat de nog terug te betalen bedragen gering geworden waren. Meer directe maatregelen werden derhalve noodzakelijk. De Bank besloot dan ook de voor de banken vastgestelde herdisconto- en visumplafonds met één negende te verlagen en een deel van de bijkomende middelen van deze laatste te bevriezen. Hiertoe werd bij een akkoord dat tussen de Bank en de Bankcommissie, enerzijds, en de ongeveer dertig belangrijkste banken, anderzijds, tot stand kwam, op 26 juli overeengekomen een monetaire reserve voor een bedrag van fr. 10 miljard aan te leggen in de vorm van renteloze deposito's bij de Bank. Het akkoord, dat aanvankelijk voor een periode eindigend op 31 oktober was gesloten, werd op de vervaldag tot 19 november verlengd.

Van juli tot november werden de provisies die niet-ingezetenen in rekeningen in Belgische franken hadden gevormd, geleidelijk aangewend ter vereffening van hun verplichtingen tegenover de ingezetenen van de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie. Het overschot van het lopend betalingsverkeer van deze laatste met het buitenland heeft de voorafgaande toeneming van de deviezenreserves van de Bank bestendigd.

Dit overschot van de lopende transacties met het buitenland versterkte de invloed van de expansie van de binnenlandse bestedingen op de inkomenssom. Deze laatste onderging bovendien voortdurende opwaartse impulsen die niet werden veroorzaakt door een vraagoverschot. De algemene prijsstijging die door dat gezamenlijke proces werd onderhouden, begon bij de bedrijven en de gezinnen een tendens tot het aangaan van nieuwe schulden op gang te brengen, zoals bleek uit de snelle toeneming van de door de meeste financiële instellingen geopende kredieten. Bovendien werd de spaarvorming, die de geld- en kapitaalmarkten ruimschoots van middelen voorzag, uiteraard voor een deel gevoed door de inflatoire toeneming van de inkomens; gebruikt door de ontleners, financierden die gelden nieuwe bestedingen die het inkomen op een inflatoir peil ondersteunden. Die ontwikkeling werd eveneens in de hand gewerkt door de creatie van leenfonds en voortvloeiend uit de toeneming van de geldhoeveelheid.

In die omstandigheden verdiende het aanbeveling een stelsel in te voeren dat, zonder de financiering van de rijksuitgaven nadelig te beïnvloeden, de mogelijkheden van de andere economische subjecten om een beroep te doen op het krediet van de verschillende categorieën financiële instellingen binnen aanvaardbare grenzen zou houden. Hoewel ze uiting gaven aan hun bezwaren, stemden die instellingen erin toe mede te werken aan de voorgestelde maatregelen. Een nieuwe overeenkomst werd derhalve gesloten tussen de Bank, enerzijds, de banken — voor deze laatste na raadpleging van de Bankcommissie —, de particuliere spaarkassen en de voornaamste openbare kredietinstellingen, anderzijds. Dat gentleman's agreement hield in dat, vanaf 20 november 1972, een, overigens bescheiden, deel van de middelen van de bovengenoemde financiële instellingen zou worden bevroren. Al de verplichtingen van deze laatste, welke ook hun termijn was, kwamen in aanmerking voor het bepalen van de grondslag van de reserve. Het zijn immers niet de financiële activa als zodanig die de Bank wil treffen; in dat geval zouden alleen die welke op korte termijn kunnen dienen voor de financiering van bestedingen gedeeltelijk moeten geblokkeerd worden. Beoogd werd te vermijden dat de aangetrokken gelden opnieuw zouden aangewend worden voor de verlening van kredieten

die de basis vormen van nieuwe bestedingen; vanuit dit oogpunt gezien, hebben al de verrichtingen van de financiële instellingen, welke ook de termijn van hun verplichtingen en die van hun uitleningen zij, tot gevolg vrij spoedig geld in beweging te brengen en het ter beschikking te stellen van subjecten waarvan de bestedingen de inkomens te boven gaan. Het bedrag van de reserve treft dan ook de recente bedragen van de verschillende categorieën verplichtingen van die instellingen op basis van vaste maar volgens die categorieën verschillende coëfficiënten; in het bijzondere geval van de banken heeft het eveneens betrekking op de aangroei, in vergelijking met een gegeven periode, van hun nettoverplichtingen in buitenlandse rekeningen in convertibele Belgische franken.

De vorming van de reserve zou, in feite, haar doel missen indien zij ten nadele van de Schatkist geschiedde. Deze laatste is gehouden tot de uitvoering van de uitgaven die voortvloeien uit de beslissingen van de hogere machten : het financieringstekort, waarvan deze laatste het bedrag hebben vastgesteld, moet in ieder geval gedekt worden. Mochten de financiële instellingen, met de bedoeling de beperkingen voortvloeiend uit de reserveverplichting af te wentelen op de Staat, veeleer dan op de andere kredietnemers, ertoe komen het aandeel van hun werkmiddelen, dat zij in normale periodes aan de Schatkist toewijzen, te verminderen, dan zou deze laatste, op de ene of de andere manier, bekomen dat de Bank, te haren voordele, de gehele hoeveelheid geld scheidt die vereist is om het begrotingstekort te dekken. Derhalve zou de Bank, kredietgever in laatste instantie, de overtollige liquiditeiten die zij oordeelde te moeten bevrozen, zelf aan de economie terugbezorgen. Uit hoofde van die overwegingen, werden de financiële instellingen die aan het gentleman's agreement deelnemen verzocht hun portefeuilles kort- en langlopend overheidspapier niet te verminderen en aan de aankopen van overheidseffecten hetzelfde deel als gewoonlijk van hun nieuwe werkmiddelen te besteden.

De overeenkomst zal tot eind februari van kracht blijven; zij kan worden verlengd na overleg tussen de partijen.

Het door de vorming van een monetaire reserve nagestreefde rem-effect zou eveneens worden bereikt, maar minder snel, indien de Bank, door de mobilisering van activa op aanvraag van de financiële instellingen, ertoe werd gebracht liquiditeiten te scheppen; die handelwijze zou weliswaar de schijn wekken dat ze de bevroren middelen geheel of ten dele terugbezorgt, maar door de herdiscontering van handelspapier zouden de financiële instellingen een deel van de liquiditeit van hun balansen verliezen, uit hoofde van de weerslag van de herdisconto- en visumplafonds; juist daardoor zouden ze belemmerd worden in de verstrekking van te ruime kredieten. Meer algemeen gezien, is het trouwens duidelijk dat het monetaire beleid tot de anti-inflatoire inspanningen o.m. moet bijdragen door de liquiditeit van de geldscheppende instellingen, bepaaldelijk de banken, te beperken.

Rekening houdend met het feit dat België en het Groothertogdom Luxemburg samen een door het Belgisch-Luxemburgs Instituut voor de Wissel gereguleerde eenheid vormen in de internationale monetaire betrekkingen en er bovendien een regime van monetaire associatie tussen de twee landen bestaat, besloten de Luxemburgse autoriteiten een stelsel van bevroering toe te passen naar het voorbeeld van datgene dat in België werd ingevoerd, maar aangepast aan de eigenheid van de toestand in het Groothertogdom Luxemburg. De in dat land gevestigde banken gingen de verbintenis aan onbeschikbare reserves te vormen, als tegenwaarde van de buitenlandse tegoeden in convertibele Luxemburgse en Belgische franken, volgens de modaliteiten die dienaangaande in de overeenkomst tussen de Bank en de Belgische banken werden aangenomen. De Luxemburgse Schatkist, van haar kant, besloot op dezelfde wijze te werk te gaan en een deel van haar beschikbare tegoeden te bevriezen. Het totaal van de bevroren bedragen werd bij het begin van januari op een bijzondere rekening bij de Bank gestort. Op verzoek van deze laatste heeft de Luxemburgse overheid bovendien controlematregelen genomen om te verhinderen dat de bepalingen van de overeenkomst die de bevroering ten laste van de Belgische banken organiseert, zouden worden omzeild via de in het Groothertogdom Luxemburg gevestigde filialen van die banken.

In de laatste weken van het jaar werd het rentebeleid van de Bank aan de nieuwe omstandigheden aangepast. Twee achtereenvolgende verhogingen van 0,50 pct. op 23 november en 21 december brachten de disconto-voet op 5 pct. en de rentevoet van de voorschotten op 6 pct. Die verhogingen bekrachtigden en steunden de spontane beweging van de rentepercentages voor kort geld. Deze beslissing was in overeenstemming met de resoluties die op 31 oktober door de Raad van Ministers van de Europese Gemeenschappen werden genomen en waarvan de inhoud hierna meer nauwkeurig in herinnering zal worden gebracht.

De rentepercentages die door de banken, de particuliere spaarkassen en de openbare kredietinstellingen aan de houders van termijndeposito's en van kasbons worden toegekend, werden herzien ingevolge de verhogingen van de rentetarieven van de Bank. De rentevergoeding over de deposito's op boekjes, die in de loop van de vorige baisseperiode slechts weinig was verminderd, werd niet gewijzigd. Ter gelegenheid van deze aanpassingen werden de onderhandelingen tussen de Bank en de financiële instellingen volgens een nieuwe procedure gevoerd. Op advies van de Hoge Raad voor Financiën werd in 1971 immers een Overlegcomité voor de creditrentetarieven opgericht onder voorzitterschap van de Gouverneur van de Bank. Dit Comité moest een overlegprocedure uitwerken voor de vaststelling van de rentetarieven die worden toegepast op de beleggingen bij elk van de ondernemingen behorend tot de drie categorieën erbij betrokken financiële instellingen. De besluiten van dit Comité zouden een dwingend karakter hebben. De Bank heeft in beginsel aanvaard om in haar hoedanigheid van monetaire overheid deze beslissingen van vrijwel reglementaire aard, waaraan de voorkeur werd gegeven boven de reguleringen van de markteconomie, op te leggen; zij heeft evenwel onderstreept dat de nieuwe procedure er in geen enkel geval toe mag leiden dat men zich zou beroepen op de eisen van haar beleid voor het opleggen van een peil van de creditrentepercentages dat zijzelf niet zou goedkeuren. Het Overlegcomité werd het eens over een voorlopige procedure. De modaliteiten van deze procedure werden, bij wijze van experiment, toegepast bij de recente herzieningen van de creditrentepercentages. De Bank heeft deze laatste bekrachtigd.

Ter gelegenheid van de laatste wijziging van haar rentetarieven heeft de Bank de banken ervan kennis gegeven dat zij er niet op staat dat deze laatste haar eigen rentetarieven zouden blijven gebruiken als basispercentages voor de vaststelling of de verandering van de tarieven van hun disconto- of kaskredieten. Doordat zij mechanisch hiertoe werden gebruikt, verkregen de tarieven van de Bank immers een betekenis en een draagwijdte die zij niet dienen te hebben en die hun hantering bemoeilijkt. De rentetarieven van een centrale bank zijn, in de eerste plaats, die van de kredietgever in laatste instantie; zij legt ze op wanneer zij interenieert om liquiditeiten te scheppen ten behoeve van de geldmarkt; door samen met de aanwending van andere instrumenten haar tarieven te wijzigen, beïnvloedt zij niet alleen de algemene binnenlandse rentestand voor kort geld, maar ook, in zekere mate, de geldbewegingen met het buitenland. Thans moet dit beleid kunnen uitgevoerd worden met een grote soepelheid, wat inhoudt dat de centrale bank desnoods haar tarieven herhaaldelijk moet kunnen aanpassen. Met het oog daarop, hebben de Banque de France en de Bank of England oude praktijken gewijzigd. In België zouden de voorwaarden moeten worden geschapen voor een soepeler hantering van de rentetarieven van de kredietgever in laatste instantie.

*
**

*Actie tegen
de inflatie.*

Op het huidige peil heeft de monetaire reserve slechts een zeer gematigde restrictieve uitwerking op de aanwending van de middelen der financiële instellingen. De liquiditeit van de banken, die in laatste instantie steunt op de beschikbare marges van de herdisconto- en visumplafonds, was nog voldoende ruim om ze in staat te stellen in een hoog tempo kredieten te openen; de cijfers van de laatste maanden van het jaar geven hiervan de bevestiging. Vergeleken met de percentages van de prijsstijgingen blijven de rentetarieven aan de lage kant voor de kredietnemer en weinig lonend voor de spaarder.

Tot dusverre oordeelde de Bank het niet wenselijk de toepassing van een meer beperkende maatregel voor te stellen, omdat zij wil vermijden de herleving van de investeringen der bedrijven en van de woningbouw, even-

min als de verbetering van de vooruitzichten inzake werkgelegenheid, in het gedrang te brengen.

Het economisch beleid werd geconfronteerd met een nieuw feit toen de Raad van Ministers van de Europese Gemeenschappen, gevolg gevend aan de besluiten die door de Staatshoofden of Regeringsleiders tijdens de Conferentie te Parijs werden genomen, op 31 oktober in Luxemburg zijn goedkeuring hechtte aan een geheel van resoluties die een actieprogramma tegen de inflatie vormen. De Lid-Staten zullen trachten het stijgingspercentage van de consumptieprijzen tussen december 1972 en eind 1973 terug te brengen tot 4 pct., door een matigende actie op de nominale groei van de arbeids- en kapitaalinkomens, in overleg met de verschillende sociale partners, en door bewaking van de prijzen van de industriële produkten en van de diensten; zij zullen, uiterlijk tegen eind 1974, het stijgingstempo van de liquiditeitenmassa terugbrengen tot dat van de reële groei van het bruto nationale produkt, verhoogd met een normatief prijsstijgingspercentage en rekening houdend met de structurele ontwikkeling van de gebruiksfrequentie van de liquiditeiten; zij zullen ervoor waken dat de werkelijke toename van de overheidsuitgaven beperkt blijft tot het groeipercentage van het bruto nationale produkt in werkelijke prijzen.

Dit laatste deel van de resoluties, dat de begrotingspolitiek koppelt aan de actie tegen de inflatie, zal in 1973 niet worden nageleefd door die Lid-Staten die zich kunnen beroepen op de uitzondering toegestaan voor de economieën met ontoereikende werkgelegenheid, noch door die welke een voorbehoud maakten ten aanzien van de verwezenlijking van de vastgestelde norm. In België zal de begroting voor dat jaar, die reeds bij het Parlement werd ingediend, niet met die norm in overeenstemming kunnen worden gebracht. De aan de Kamers voorgelegde voorstellen vertegenwoordigen namelijk in totaal — met inbegrip van de uit de begroting gelichte uitgaven — een bedrag dat 12,4 pct. hoger ligt dan de ramingen voor 1972, terwijl de verhoging van het bruto nationale produkt tegen werkelijke prijzen geraamd is op 9,2 pct. Bovendien blijft de mogelijkheid dat die begroting door amendering wordt verhoogd.

Een doeltreffende actie tegen de inflatie is, in het politieke vlak, een moeilijke onderneming.

Dit is bijzonder het geval in België, omdat de stijging van de binnenlandse prijzen de ontwikkeling van de uitvoer tot nog toe niet heeft verhinderd : in de hand gewerkt door het internationale inflatoire klimaat is het overschot van de balans van het handelsverkeer sedert drie jaar zelfs toegenomen. Het overschot van de gezamenlijke betalingsbalans belette dat het signaal van de verstoring van het extern evenwicht zou gaan branden en dwingen tot de anti-inflatoire actie. Het enige zorgwekkende teken van inflatie dat gevoeld werd is van zuiver interne aard : het betreft de versnelde stijging van de consumptieprijzen.

Ofschoon men het er doorgaans over eens is om te wensen dat die beweging door de overheid zou worden afgeremd, is men er veel minder toe bereid de noodzakelijke maatregelen te aanvaarden.

Een eerste vaststelling is dat die maatregelen, ofschoon wezenlijk van conjuncturele aard, nochtans onvermijdelijke structurele uitwerkingen hebben, meer bepaald in de mate dat ze leiden tot de handhaving of de versterking of, daarentegen, tot de wijziging van sommige bestaande toestanden : de verdeling van de inkomens en van de vermogens, de respectieve belangrijkheid van het particuliere en het collectieve verbruik, de sociale overdrachten.

In de tweede plaats zijn de keuzebeslissingen die moeten worden getroffen t.a.v. de verschillende doelstellingen van het economisch beleid pijnlijk. Afzonderlijk beschouwd, lijkt elk van deze doelstellingen op zichzelf te moeten worden bereikt. De acties waartoe besloten wordt om ze allemaal terzelfder tijd te verwezenlijken hebben, in hun geheel, evenwel uiteindelijk tegenstrijdige uitwerkingen waaruit blijkt dat ze vanaf het begin onverenigbaar waren. Deze onverenigbaarheid onderschatten om de keuze te ontwijken, betekent meestal dat men impliciet de voorkeur geeft aan de inflatie.

In de derde plaats houden de saneringsmaatregelen onvermijdelijk een terugkeer in naar meer beperkingen in de keuze van de bevredigingen

en in de vaststelling van de verschillende inkomens en van de prijzen. Die maatregelen zouden weerstanden moeten trotseren. De stijging van de nominale inkomens, de voortdurende verruiming van de vraag die eruit voortvloeit, het gemak waarmee de verkoopprijzen kunnen worden verhoogd in de mate van, ja zelfs vlugger dan de stijging van de kosten en de overvloed aan collectieve voorzieningen zijn immers elementen die subjectief gewaardeerd worden, de ene door de meerderheid van de individuen en de andere, door de leiders van de bedrijven; in elk geval worden die verschijnselen beter onderkend dan de uitwerkingen welke de door de gelderosie veroorzaakte blinde herverdeling heeft op de inkomens en de vermogens en beter dan de risico's die de werkgelegenheid en de activiteit op langere termijn lopen.

Zo ook geeft niet ieder lid van de gemeenschap zich rekenschap van het oorzakelijk verband tussen een geheel van veelvuldige individuele eisen, waaronder de zijne, en het macro-economisch feit van de prijsstijgingen; iedereen is ervan overtuigd dat de bevrediging van datgene waarop hij aanspraak maakt volkomen verantwoord is; terzelfder tijd betreuren de meesten de inflatie die zijzelf onontkoombaar maakten.

Het is nochtans in die fundamentele individuele of collectieve gedragingen dat, althans in de geïndustrialiseerde landen, de huidige inflatie haar diepe oorsprong vindt, ongeacht of ze voortvloeit uit het ene of uit het andere van de beide processen — die elkaar trouwens aanvullen — van de vraag of van de kosten.

Het feit is overduidelijk op het gebied van de openbare financiën. De ontvangende partijen bij de begroting vragen steeds duurdere openbare voorzieningen — zoals het onderwijs — of eisen overdrachten — zoals de sociale prestaties — en vergeten daarbij dat de Staat niets anders is dan het geheel van de eenheden waaruit hij is samengesteld. Zijn begroting van de lopende uitgaven organiseert slechts, enerzijds, de bezoldiging van de produkties van diensten die door allen onontbeerlijk worden verklaard en, anderzijds, de uitkering, aan velen, van aanvullende inkomens, door de toekenning van sociale en andere voordelen; zijn begroting van ontvangsten organiseert de heffing, op de inkomens van de

particulieren en van de bedrijven, van de onmisbare middelen voor de betaling van de produktiekosten van de diensten die ter beschikking zullen worden gesteld van die particulieren en van die bedrijven en voor de herverdelingen van inkomens waartoe werd besloten. Maar onder de personen die de gemeenschap samenstellen zijn diegenen te talrijk die tegenover de begrotingen van die gemeenschap asymmetrische gedragingen hebben; erop staand steeds meer te ontvangen in naam van de rechten welke zij subjectief menen te bezitten, achten zij zich bestolen wanneer zij de middelen moeten verschaffen; zij onttrekken zich aan de last, hetzij door hem op anderen af te wentelen — door hun prijzen te verhogen of door hogere bezoldigingen te eisen —, hetzij via de ontduiking. Die gedragingen betekenen een krachtige stimulans voor de inflatie. De middelen om het particuliere verbruik te doen toenemen worden opnieuw aangevuld door de stijgingen van de prijzen en van de bezoldigingen. Het overvloediger openbaar verbruik neemt niet de plaats in van andere bestedingen; het voegt er zich aan toe. De belastingen drijven de prijzen omhoog; de gestegen nominale inkomens leveren hogere belastingontvangsten op; deze hogere ontvangsten, gevoed door de inflatie, zijn het voorwendsel voor nieuwe opwaartse sprongen van de uitgavenbegroting.

Een factor van stijging via de kosten voegt hier zijn uitwerking aan toe : de beambten die in de openbare besturen die veel gevraagde collectieve voorzieningen produceren, verkrijgen op hun beurt de herziening van hun bezoldigingen, vooreerst om rekening te houden met de stijging van de prijzen en vervolgens door verwijzing naar de verhogingen van de lonen en inkomens verkregen door andere socio-professionele categorieën.

De eisen van deze laatste soort vloeien voort uit een andere fundamentele gedraging. Het betreft hier het algemene streven naar handhaving van de relatieve inkomensniveaus. De door een groep verkregen verhoging heeft een onmiddellijke weerklank in de eisen van andere groepen, die beter dan vroeger ingelicht zijn over de, zelfs in het buitenland, verkregen voordelen en die thans goed georganiseerd zijn om over de voorwaarden van hun beroepsinkomen te onderhandelen of om ze af te dwingen : dit geldt zowel voor loon- en weddetrekkenden als voor zelfstandigen. In de

geïndustrialiseerde landen zijn deze collectieve strevingen naar onderlinge aanpassing een structurele factor van prijsverhoging geworden; zij gaan immers gepaard met een geleidelijke verplaatsing van de beroepsbevolking naar de dienstensector, waarvan de activiteiten zich vlugger ontwikkelen dan die van de andere sectoren; bijgevolg worden de stijgingen van de bezoldigingen in de sectoren waar de snelle verbetering van de produktiviteit de handhaving van ongewijzigde prijzen mogelijk zou hebben gemaakt, gevolgd door die van de beroepsinkomens van loontrekkenden en zelfstandigen in de sectoren waar de produktiviteit weinig of niet verbeterd is; over een lange periode vertonen de prijzen van die diensten, begunstigd door een vraag die dank zij de verhoging van de levensstandaard zeer krachtig is, natuurlijk de neiging om voortdurend te stijgen, daarbij het algemene prijspeil optrekkend.

Onder de mechanismen van prijsvorming worden sommige een instrument dat de stijgingen voortplant, terwijl de werking van de andere, die de beweging afremden, door het optreden van groepen wordt verstoord. Enerzijds, worden talrijke prijzen « beheerd », d.w.z. vastgesteld hetzij door particuliere oligopolies of door diverse soorten van afspraken, hetzij door publieke overheden, waarvan de beslissingen trouwens niet altijd in al hun bestanddelen controleerbaar zijn — d.i. het geval met de landbouwprijzen in de Gemeenschap. Anderzijds, maken de vakbonden gebruik van onderhandelingstechnieken zoals de splitsing van de eisen over verschillende niveaus : bedrijven, beroep, nationaal vlak. De door alle socio-professionele categorieën verkregen inwilligingen brengen voor de economie in haar geheel een kettingverhoging van de gezamenlijke bezoldigingen tot stand.

Tegenover de verzwaring van de kosten trachten de bedrijven hun reële winstmarges te handhaven door prijsverhogingen of door rationalisaties. Deze laatste verbeteren de produktiviteit van de meest dynamische sectoren, maar tasten de werkgelegenheid aan. In tegenstelling met het zuivere proces van de conjuncturele vraaginflatie, gaan de structurele haussefactoren niet noodzakelijk gepaard met een toestand van volledige werkgelegenheid. De te nemen maatregelen ter bestrijding van de werk-

loosheid zijn derhalve van een andere aard dan de gebruikelijke instrumenten van een algemeen aanzwengelingsbeleid. De aanwending van die soort instrumenten zou de reeds onmiskenbare spanningen nog verergeren en gehele sectoren en gewesten naar een toestand van oververhitting voeren : de inflatie zou hierin nieuw voedsel vinden.

Het is trouwens wel degelijk een bestudeerd tewerkstellingsbeleid dat werd gevraagd op de Nationale Conferentie van 27 november. Gebaseerd op een strenge ontleding van de aard van de ondertewerkstelling en van de oriënteringen welke aan de economische ontwikkeling dienen te worden gegeven — oriënteringen die o.m. gericht zouden zijn op investeringen die de produktie van de toegevoegde waarde meer afhankelijk maken van menselijke arbeid dan van dure uitrustingen —, zou dit beleid afgestemd zijn op de sectoren en op de gewesten, veeleer dan op de gezamenlijke economie. Zijn verwezenlijking veronderstelt dat de opdrachten van de nationale en regionale organen op het gebied van de economische programmering worden voortgezet en uitgebreid en dat alle betrokken partijen hun inspanningen in onderling overleg samenbundelen.

*
**

De bestendiging van een inflatietoestand dulden betekent dat men er zich bij neerlegt dat het proces een cumulatieve uitwerking krijgt, aangezien het, uit hoofde van de huidige structuur van de geïndustrialiseerde landen en van de beschreven gedragingen, alleen maar uitbreiding kan nemen.

De intensiteit van de stijgingen zou op zeker ogenblik een drempel die een einde zou maken aan de euforie, kunnen overschrijden. De belastingdruk zou, objectief of subjectief gezien, buitensporig kunnen worden. De beleggers zouden zich in groten getale rekenschap kunnen geven van het verlies aan reëel bezit dat de prijsstijging teweegbrengt voor de besparingen in de vorm van financiële activa; zij zouden kunnen trachten eraan te ontsnappen door hun aankopen van goederen te vroegen ten einde vooruit te lopen op de prijsstijgingen — d.w.z. nog meer

verbruiken —, door veel meer te sparen in reële waarden of in eigendomsaandelen, of door zich te laten verleiden tot het irrationele van onbezonnen beleggingen. De werking van de gebruikelijke financieringskringlopen zou erdoor worden ontworicht. Op zijn minst zou de dekking van de financieringsbehoeften van de gehele overheidssector ernstig in het gedrang kunnen komen, evenals de continuïteit van de functies der financiële instellingen.

Het is nutteloos de waan te koesteren dat, in een dergelijke conjunctuur, een uitkomst zou kunnen gevonden worden in een uitbreiding van het indexeringsstelsel tot deze of gene vorm van financiële besparingen, een stelsel dat, alles wel beschouwd, inzake bezoldigingen tot dusverre voldoening gaf. Tenware zij slechts uitzonderlijk zou worden toegepast en bijgevolg ondoeltreffend zou zijn t.a.v. het nagestreefde oogmerk, zou die indexering van de vorderingen zich inderdaad alleen maar kunnen veralgemenen, bij zoverre dat ze ook tot het girale geld en tot alle openbare en particuliere schulden zou worden uitgebreid. In feite zou het erop neerkomen de geldeenheid prijs te geven. Andere landen ondervonden destijds de verschrikkingen van een dergelijke instorting die door een z.g. « hollende » inflatie werd veroorzaakt.

Het algemeen belang vereist — dat is overduidelijk — dat het inflatoire proces niet onomkeerbaar en intens wordt : het is lang vóór de prijzen op hol slaan en uit de hand lopen, dat de strijd tegen de inflatie moet worden aangegaan, ongeacht de aanvankelijke moeilijkheden en ongeacht de weerstand welke de onontbeerlijke concrete maatregelen verwekken.

Deze moeilijkheden en weerstanden zouden niet kunnen worden vermeden indien men hoopte zich te kunnen houden aan middelen waarvan de draagwijdte beperkt is t.o.v. de fundamentele oorzaken van dit verschijnsel. Dat is het geval met het monetaire beleid. Natuurlijk zou dit laatste niet passief mogen blijven. De resoluties van Luxemburg bevelen trouwens aan het krachtdadiger toe te passen ten einde te vermijden dat een overdreven expansie van het krediet, van de liquiditeiten en, uiteindelijk, van de monetaire uitgavenstromen het inkomen in werkelijke prijzen zou handhaven op een peil dat fictief is opgedreven door de prijsstijging.

Het zou echter tegenstrijdig zijn, enerzijds, te trachten de schepping en het gebruik van het geld te verminderen en, anderzijds, sommige van de factoren die oorzaak zijn van die schepping en dat gebruik te versterken. Dat is het geval met de financiering van het tekort van de overheidsbegrotingen en met de te snelle stijgingen van die begrotingen, zelfs al zijn zij in evenwicht : door de snelle groei van de collectieve behoeften of andere overwegingen in te roepen, zou men ten gunste van de uitgaven van de Staat voorzeker afbreuk kunnen doen aan het aanvaarde beginsel van een mindere expansie van de geldstromen; in dat geval zou de restrictieve politiek zwaarder drukken op de bestedingen van de andere sectoren en hun financiering; maar men zou eveneens rekening moeten houden met de internationalisatie van de financiële markten, die een steeds groter aantal bedrijven in staat stelt in feite te ontsnappen aan de strenge voorwaarden die op de binnenlandse markt voor het beroep op het krediet gelden; derhalve zouden de beperkingen waaraan de andere bedrijven en de gezinnen zouden worden onderworpen, ondraaglijk worden.

Het begrotingsbeleid mag dus niet afwijken van de weg die in dezelfde periode voor het monetaire beleid is uitgestippeld. In overeenstemming met de resoluties van Luxemburg moet een uitgebreid en samenhangend geheel van economische beleidsmaatregelen in het werk worden gesteld.

Dan nog zou het beroep op de traditionele middelen van het economisch beleid, in de ruime betekenis, grotendeels zonder uitwerking blijven — en zou bovendien niet lang worden aanvaard — indien terzelfder tijd het geheel van de socio-economische categorieën elke wijziging van hun gedragingen zouden afwijzen. Van alle kanten worden eisen naar voren gebracht rond het te verdelen inkomen, zowel door de gegoeden als door de minder gegoeden. Van alle kanten wordt druk uitgeoefend om meer te verkrijgen van de Staat. Van alle kanten uiten zich behoeften gecreëerd door de drang naar nabootsing en door de publiciteitstechnieken. Uit dit algemene gedrag groeit de inflatie die iedereen treft. Terwijl de enen genoeg nemen met grotendeels denkbeeldige inkomensverhogingen, vermindert de waarde van hun vermogens; de anderen verheugen zich over de vermeerdering van hun rijkdom, terwijl de kostenstijging hun activiteit en het bestaan zelf van hun inkomensbronnen bedreigt.

In dit land wordt nergens gevraagd dat een « sociale pauze » zou worden ingevoerd, want die stagnatie slaat over op de economie waarvan zij het dynamisme verlamt, terwijl de ontevredenheid die zij aankweekt tenslotte losbarst om de achterstand in te halen; maar in elk geval stuit de toepassing van een formeel inkomensbeleid op het verzet van de vakverenigingen, die zich verontrusten over zijn te partiële draagwijdte. De toepassing van een prijsbeleid en van controlemaatregelen of, daarentegen, soms het beroep op meer mededinging, lokken van hun kant de tegenstand uit van de werkgevers- en beroepsverenigingen, die wantrouwig zijn gemaakt door de administratieve rompslomp, de hinder van reglementen of de vrijheidsmisbruiken. Toch zouden de verantwoordelijke personen, op alle niveaus, van die vak- en beroepsorganisaties in overleg hun krachten moeten bundelen opdat alle kringen er zich rekenschap van zouden geven dat de handhaving van een voldoende evenwicht in de economische groei in het meest algemene belang een dwingende plicht tot matiging oplegt. Wat moet worden bereikt is de noodzakelijke ommekeer in de houdingen : zelfs in een economie van overvloed blijven de hulpbronnen betrekkelijk schaars in verhouding tot de steeds toenemende omvang van de behoeften. In de bevrediging van laatstgenoemde moet worden voorzien, maar er moet een keuze worden gedaan ten aanzien van de orde van voorrang. Die keuze moet rekening houden zowel met economische als met sociale maatstaven, ten gunste van het meest nuttige, ten gunste van de meest misdeelden.

Ten slotte hebben zij die samen, op velerlei wijzen, in haar verscheidene geledingen, de gehele openbare mening vormen, uit hoofde van hun taak zelf tot plicht duidelijk te maken welke groeiende gevaren de huidige inflatie inhoudt voor de stabiliteit, ja zelfs voor het bestaan van een instelling die voor de hele gemeenschap noodzakelijk is : het geld.

24 januari 1973.

Economische en financiële ontwikkeling
in 1972

Basisperiodes :

Behoudens andersluidende aanduidingen hebben de vergelijkingen tussen de jaren 1972 en 1971 in dit verslag betrekking op feiten die op overeenstemmende data of over overeenstemmende periodes worden waargenomen.

Conventionele tekens :

—	het gegeven bestaat niet
...	nihil of te verwaarlozen hoeveelheid
n.b.	niet beschikbaar
v	voorlopig
r	raming
pct.	procent

INTERNATIONALE ECONOMISCHE EN FINANCIËLE ONTWIKKELING.

De economische groei van het geheel der industrielanden was krachtiger dan in 1971, in hoofdzaak ten gevolge van de ontwikkeling van de activiteit in de Verenigde Staten, het Verenigd Koninkrijk, Japan en Italië. In de andere landen van de Europese Economische Gemeenschap

Tabel 1.

BRUTO NATIONAAL PRODUKT EN BUITENLANDSE HANDEL VAN DE GROTE INDUSTRIEGEBIEDEN

	Jaarlijkse groeipercentages van het volume van het bruto nationaal produkt				Jaarlijkse stijgingspercentages van de prijzen van het bruto nationaal produkt				Handelsbalans (Miljarden U.S.-\$) (1)			
	E.E.G.	Verenigd Koninkrijk	Verenigde Staten	Japan	E.E.G.	Verenigd Koninkrijk	Verenigde Staten	Japan	E.E.G. (2)	Verenigd Koninkrijk (3)	Verenigde Staten (3) (4)	Japan (3)
1967	+3,4	+2,2	+2,6	+13,2	+2,4	+3,0	+3,2	+4,5	+1,1	-1,5	+4,1	+1,2
1968	+6,1	+3,2	+4,7	+14,4	+2,7	+4,0	+4,0	+3,8	+2,3	-1,5	+0,8	+2,5
1969	+7,5	+2,2	+2,7	+11,9	+4,2	+5,0	+4,8	+4,1	+0,1	-0,3	+1,3	+3,7
1970	+5,7	+2,1	-0,5	+10,5	+6,8	+7,1	+5,5	+6,6	+0,1	...	+2,7	+4,0
1971	+3,4	+1,5	+2,7	+6,7	+6,6	+8,9	+4,7	+4,3	+1,6	+0,7	-2,0	+7,8
1972 ... r	+4,0	+3,2	+6,3	+8,4	+6,1	+6,8	+3,1	+4,7	+3,7	-1,8	-6,4	+9,0

(1) De cijfers in nationale geldsoorten zijn omgerekend in dollars op basis van de parikoers of van de spilkoers.

(2) Uitvoer f.o.b. min invoer c.i.f.

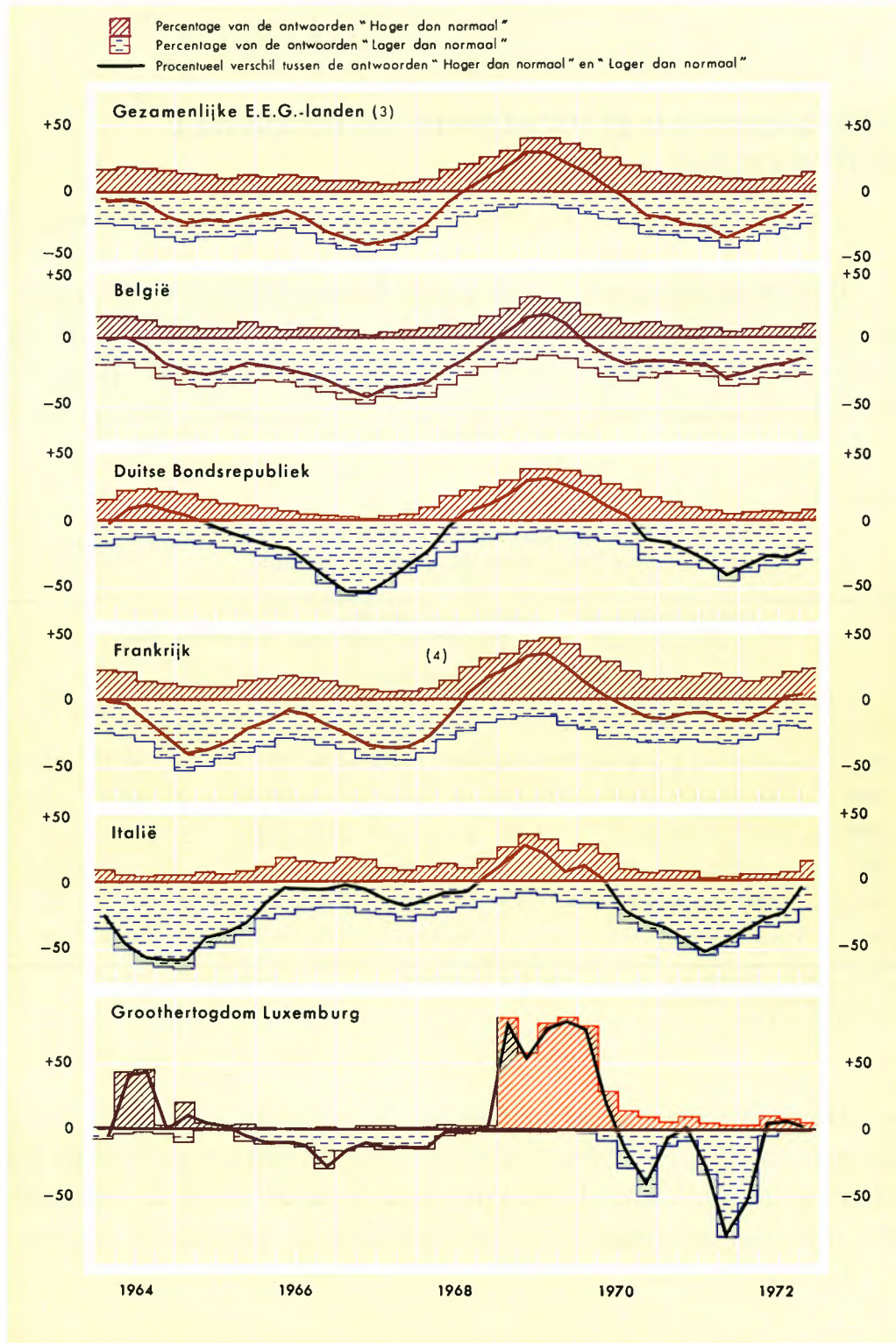
(3) Uitvoer f.o.b. min invoer f.o.b.

(4) Exclusief de uitvoer uit hoofde van militaire hulp.

was het groeitempo van het volume van het nationale produkt iets groter dan dat van 1971, behalve in Nederland waar het van het ene jaar tot het andere gemiddeld verminderde. Volgens de beoordeling die de bedrijfsleiders over hun orderbestand gaven, verbeterde de economische conjunc-

CONJUNCTUURONDERZOEKINGEN IN DE LANDEN
VAN DE EUROPESE ECONOMISCHE GEMEENSCHAP

Beoordeling van de totale orderpositie ⁽¹⁾ ⁽²⁾

Bron : Commissie van de Europese Gemeenschappen. Directoraat-generaal van Economische en Financiële Zaken.

(1) De onderzoeken hebben in principe betrekking op alle industriële sectoren, behalve op de voedingsmiddelen- en de extractieve bedrijven.

(2) Maandgemiddelden per kwartaal; laatste periode : gemiddelde van oktober-november 1972.

(3) Exclusief Nederland.

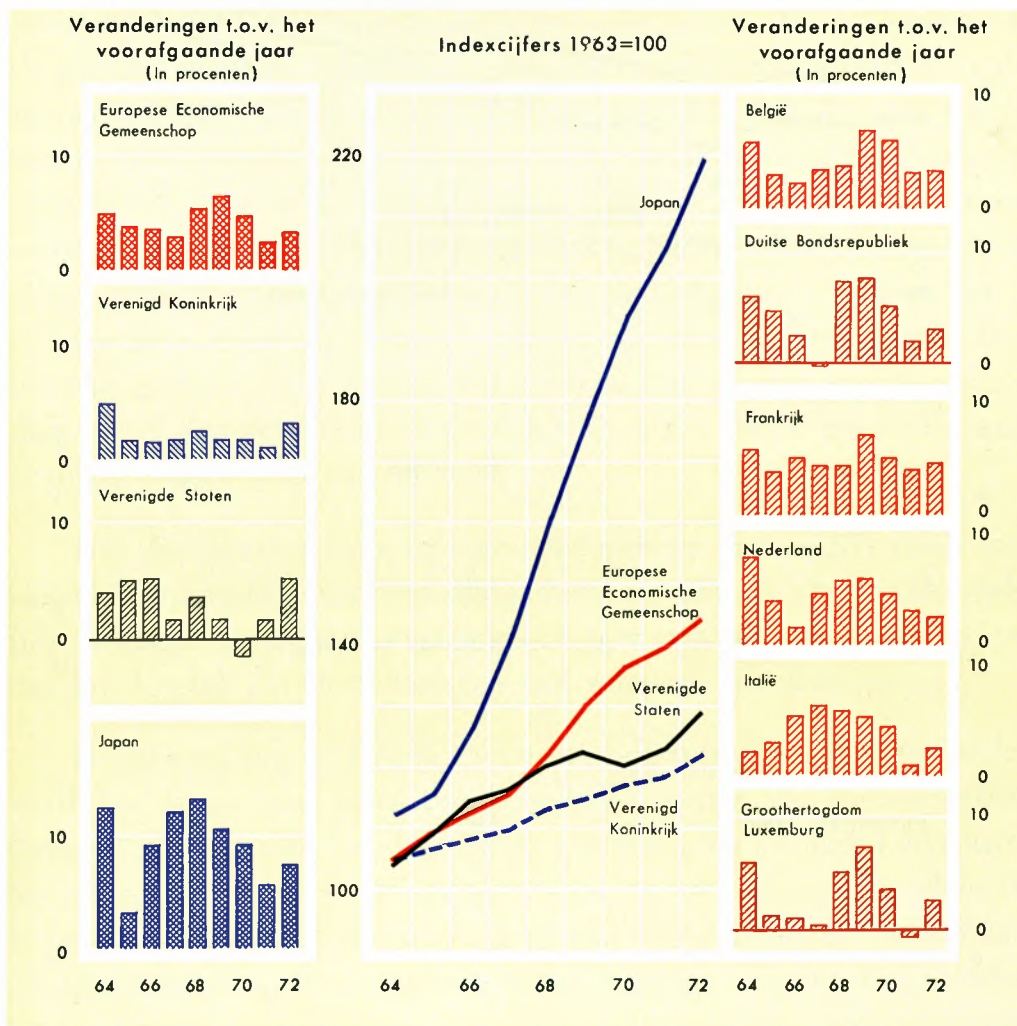
(4) Wegens de stakingen, gemiddelde van de maanden april en juni 1968.

tuur, in de loop van het jaar, in al de landen van de Europese Economische Gemeenschap.

In Europa waren het particuliere verbruik, de woningbouw en, in sommige landen, de overheidsinvesteringen de belangrijkste expansiefactoren. De bedrijfsinvesteringen in vaste activa namen, van hun kant,

VERLOOP VAN HET BRUTO NATIONAAL PRODUKT PER INWONER

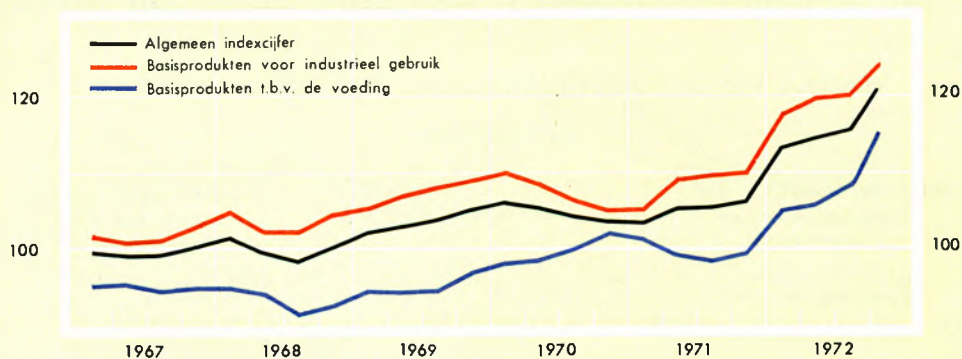
In vaste prijzen

Bronnen : Bruto nationaal produkt : *Europese Economische Gemeenschap* : Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling.
Verenigd Koninkrijk : « National Income and Expenditure », Central Statistical Office.
Verenigde Staten : Economic Indicators, Council of Economic Advisers.
Japan : Bulletin mensuel de Statistique des Nations Unies.
 Bevolking : Bulletin mensuel de Statistique des Nations Unies.
 Jaar 1972 : ramingen.

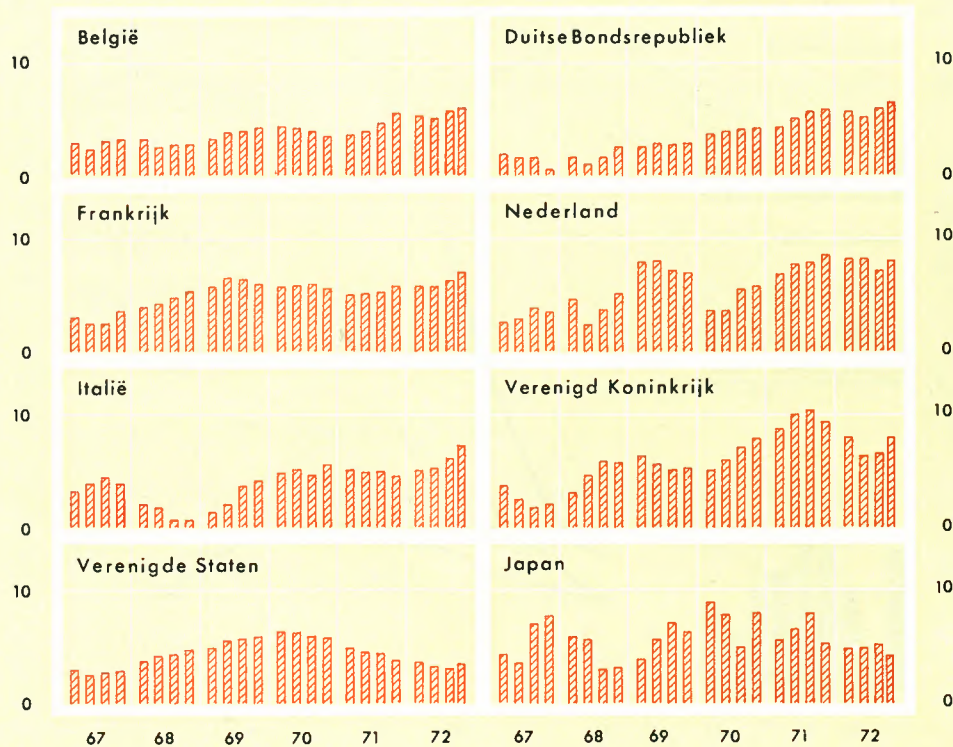
PRIJSVERLOOP

WERELDPRIJZEN (1) (3)
(Indexcijfers 1963=100)

CONSUMTIEPRIJZEN (2) (3)

(Procentuele verandering t.o.v. de overeenstemmende periode van het voorgaande jaar)

(1) Bron : Weltmarktpreisindex van R. Schulze.

(2) Bronnen : België : Ministerie van Economische Zaken. Duitse Bondsrepubliek : Statistisches Bundesamt. Frankrijk : Institut National de la Statistique et des Etudes Economiques. Nederland : Centraal Bureau voor de Statistiek. Italië : Istituto Centrale di Statistica. Verenigd Koninkrijk : Ministry of Labour. Verenigde Staten : U.S. Department of Labor. Japan : Prime Minister's Office. De indexcijfers zijn niet gecorrigeerd voor pariteitswijzigingen.

(3) Maandgemiddelden per kwartaal; laatste periode : gemiddelde oktober-november 1972.

slechts lichtjes toe, behalve in Frankrijk; in sommige landen lagen zij zelfs beneden het peil van 1971. In de Verenigde Staten en Japan betekenden zij daarentegen een steun voor de conjunctuur.

In het merendeel van de beschouwde landen steeg de produktie in de loop van het jaar, maar de werkloosheid is alleen gedaald in de Verenigde Staten en in het Verenigd Koninkrijk. De verhogingen van de produktiviteit van de industrie waren, in hun geheel beschouwd, zeer belangrijk, behalve in de Verenigde Staten en in de Duitse Bondsrepubliek waar ze relatief kleiner waren. Weliswaar zijn zij ten dele het gevolg van de omschakeling, op rechtstreeks produktieve taken, van werknemers die de bedrijven gedurende de periode van vertraging van de economische activiteit niet hadden willen afdanken. Zij weerspiegelen vermoedelijk ook de oriëntering van de bedrijfsbestedingen naar rationalisatie-investeringen, eerder dan naar een uitbreiding van het bestaande produktievermogen, als reactie op de stijging van de loonkosten, die in Europa in de loop van de jongste jaren scherper werd. Ondanks de rationalisatie-inspanningen bleef de groei van de produktiviteit, bepaald aan de hand van de verhouding tussen het volume van de produktie en het aantal gewerkte uren, in totaal beneden die van de lonen.

Het stijgingstempo van de consumptieprijzen, dat in 1971 reeds aanzienlijk was, versnelde in bijna alle landen van Europa. De groothandelsprijzen gingen in de jongste maanden vlugger omhoog, o.m. onder invloed van het herstel van de noteringen van sommige grondstoffen.

De stijging van de kosten en van de prijzen in de Europese landen werd hoe langer hoe meer een hoofdbekommernis van de overheden. Over het algemeen hebben deze laatste evenwel geen dwingend inkomensbeleid opgelegd, zoals de Amerikaanse regering het gedaan had. Alleen de Britse autoriteiten besloten, met ingang van 6 november, de lonen, huurprijzen, dividenden, samen met de prijzen, tijdelijk te blokkeren; de Nederlandse regering streefde ernaar, voor 1973, gelijkaardige resultaten te verkrijgen via een akkoord met de sociale partners. In alle Europese landen, met uitzondering van de Duitse Bondsrepubliek, was de ontwikkeling van de prijzen nochtans het voorwerp van een waakzaam toezicht of van min

of meer beperkende controlemaatregelen; in Frankrijk besloot de Regering rechtstreeks de prijzen te beïnvloeden door een verlaging van sommige percentages van de belasting over de toegevoegde waarde in 1973.

Bovendien gingen verscheidene Europese landen, over het algemeen in de loop van het tweede halfjaar, een meer restrictief monetair, en soms ook budgettair, beleid voeren.

De onzekerheid op de valutamarkten, onmiddellijk vóór en na de in juni genomen beslissing om het pond sterling te laten zweven, veroorzaakte toevloeiingen van kapitalen naar Japan en naar sommige Europese landen. Om de terugslag van deze toestroming van kapitalen op de binnenlandse liquiditeit te neutraliseren, hebben verscheidene van deze landen o.m. gebruik gemaakt van de techniek van de verplichte reserves. De samengevoegde invloed van dat beleid en van de versnelling van de economische activiteit veroorzaakte een stijging van het rentepeil.

Daar de beschermingsmaatregelen tegen de toevloeiing van kapitalen versterkt werden en ook in de Verenigde Staten de rentepercentages stegen, konden de monetaire autoriteiten van de Europese landen de spontane stijging van de rentepercentages bevestigen door een verhoging van de disconto- of interventietarieven van de centrale banken, zonder het risico te lopen dat dit beleid door kapitaalvoer zou worden tegengewerkt.

De aanpassing van de wisselkoersen krachtens het akkoord van Washington, in december 1971, had nog niet de gewenste uitwerking op de handelsbalansen van de verschillende landen. In de Verenigde Staten deden de verslechtering van de ruilvoet, ten gevolge van het zweven en daarna van de aanpassing van de wisselkoersen in 1971, en de krachtigere economische expansie dan in de meeste andere landen in 1972 het handelstekort stijgen van 2 miljard dollar in 1971 tot 6,4 miljard. Het handelsoverschot van de Europese Economische Gemeenschap en dat van Japan werden in 1972 groter. Daarentegen verslechterde de balans van de onzichtbare transacties in twee landen met een ruim overschot in het goederenverkeer — de Duitse Bondsrepubliek en Japan; de Verenigde Staten boekten, ondanks een voorbijgaande speculatieve kapitaalvoer, een terugstroming van kapitalen uit Europa.

De verslechtering van de ruilvoet, voortvloeiend uit de wijzigingen in de wisselkoersen in 1971, trof de betalingsbalans en het inkomen van de **ontwikkelingslanden**. Sommige onder hen trokken evenwel voordeel uit een prijsstijging van hun exportprodukten; d.i. met name het geval met de landen die aardolie, voedingsprodukten en textielgrondstoffen uitvoeren, waarvan de noteringen in de loop van 1972, vooral in het tweede halfjaar, vaster werden.

EUROPESE GEMEENSCHAPPEN.

Begin 1972 hervatten de Europese Gemeenschappen de uitwerking van het plan voor economische en monetaire unie, die het voorgaande jaar, ten gevolge van de internationale monetaire crisis, werd geschorst korte tijd nadat de beslissing ertoe genomen werd; tijdens zijn vergadering van 21 en 22 maart keurde de Raad drie resoluties goed.

Bij de Raad werd een beperkte coördinatiegroep ingesteld ten einde te zorgen voor de wederzijdse en permanente voorlichting van de Lid-Statens inzake hun economisch en financieel beleid op korte termijn en voor de coördinatie van dit beleid in het raam van de door de Raad vastgestelde richtsnoeren. Er werd eveneens besloten dat, in al de gevallen waarin een Lid-Staat maatregelen of besluiten overweegt die van deze richtsnoeren afwijken, een voorafgaand overleg in de schoot van de coördinatiegroep moet plaatsvinden vóór het aannemen van die maatregelen of besluiten.

De Raad hechtte eveneens zijn goedkeuring aan de richtlijn betreffende de regulering van de internationale kapitaalbewegingen en de neutralisering van hun ongewenste uitwerkingen op de liquiditeit van de nationale markten. Deze richtlijn verzoekt de Lid-Statens al de vereiste maatregelen te nemen om de monetaire overheden te voorzien van de onontbeerlijke instrumenten om die twee doelstellingen te bereiken.

Ten slotte verzocht de Raad de centrale banken van de Lid-Statens twee maatregelen te nemen, de ene met betrekking tot de schommelingen

van de wisselkoersen en de andere in verband met de interventiemodaliteiten op de valutamarkt.

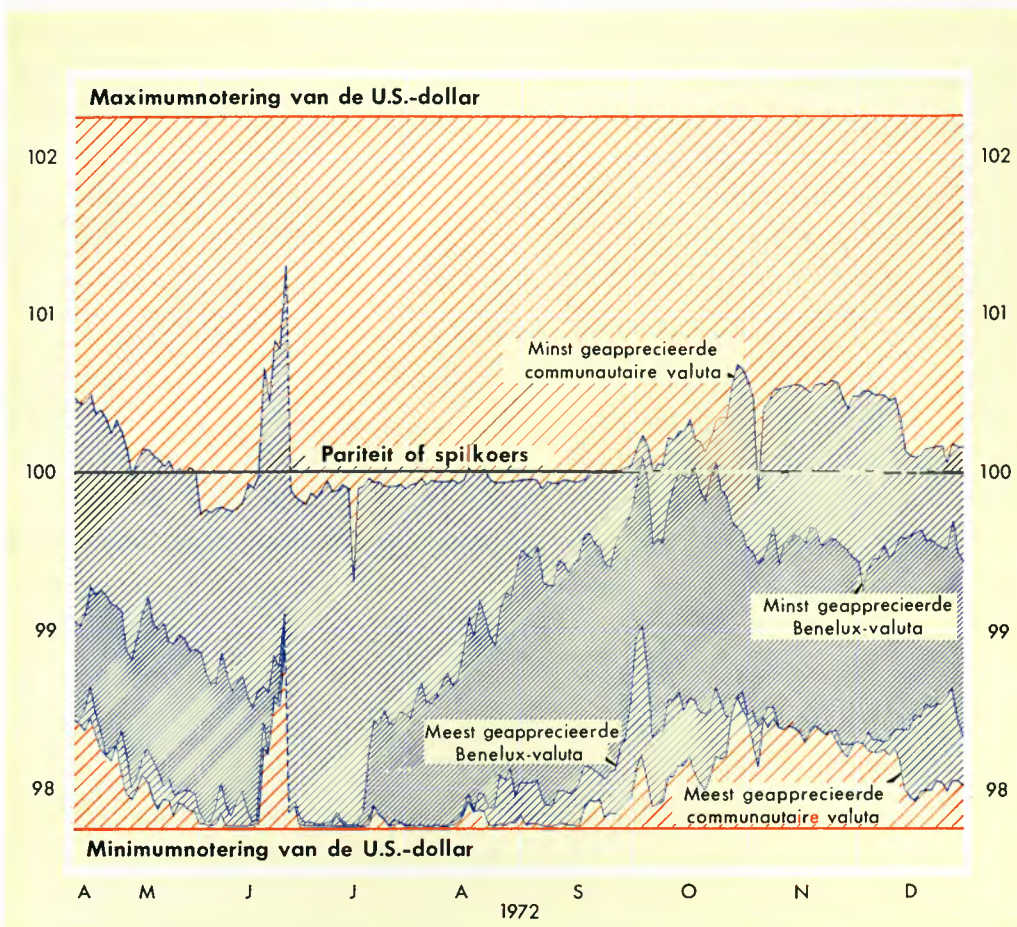
Terwijl ze volledig bleven gebruik maken van de door het Internationale Monetaire Fonds op wereldplan toegestane schommelingsmarges, gingen de centrale banken de verbintenis aan het verschil op een bepaald tijdstip tussen de koers van de meest geapprecieerde en de koers van de minst geapprecieerde van de valuta's der Lid-Staten geleidelijk te vermindern en dit verschil uiterlijk op 1 juli 1972 terug te brengen tot 2,25 pct.

Op de valutamarkt van hun landen moesten de centrale banken automatisch interveniëren : in communautaire valuta's, tegen de grenskoersen bepaald door de gekozen marge; in dollars, tegen de grenskoersen van die valuta. Iedere andere interventie moest het voorwerp uitmaken van een, in beginsel voorafgaand, multilateraal overleg. De interventie in communautaire valuta's werd gefinancierd door bilaterale kredietfaciliteiten onder centrale banken en zulks voor een onbeperkt bedrag, maar voor een duur, in beginsel, begrepen tussen een en twee maanden. Ten slotte moesten de maandelijkse en bilaterale vereffeningen van de posities voortvloeiend uit de interventies plaatshebben volgens de samenstelling van de reserves van de debiteur. Nochtans mochten de betrokken centrale banken overeenkomen een betaling geheel of gedeeltelijk volgens andere modaliteiten te doen.

In feite werd de vernauwing van de marges toegepast met ingang van 24 april 1972; daarna hebben de centrale banken van het Verenigd Koninkrijk, Ierland, Denemarken en, tijdelijk, Noorwegen zich vrijwillig bij die beslissing aangesloten. Het zweven van het pond sterling, vanaf 23 juni, heeft de centrale banken van de eerste drie landen er evenwel toe gebracht zich uit het stelsel terug te trekken, maar die van Denemarken sloot er zich opnieuw bij aan vanaf 11 oktober. Op 26 juni machtigde het Comité der Gouverneurs, ingevolge een beslissing van de Raad, de Banca d'Italia ertoe tot 30 september in dollars te interveniëren om de intracommunautaire marge van 2,25 pct. te eerbiedigen; op 18 september werd deze machtiging verlengd tot 31 december 1972.

NOTERING VAN DE U.S.-DOLLAR UITGEDRUKT IN DE MEEST GEAPPRECIËERDE EN IN DE MINST GEAPPRECIËERDE VALUTA VAN DE EUROPESE ECONOMISCHE GEMEENSCHAP (SLANG IN DE TUNNEL) EN VAN BENELUX

(Dagelijkse noteringen van de dollar van de Verenigde Staten, in procenten van de pariteit of van de spilkoers)

Van hun kant besloten België, Nederland en het Groothertogdom Luxemburg, in overeenstemming met de leden van de Gemeenschap, dat de koersschommelingen van hun valuta's onder elkaar binnen de door het Benelux-akkoord van 23 augustus 1971 vastgestelde smallere grenzen zouden gehandhaafd blijven, maar dat de interventiemodaliteiten en de methoden tot vereffening van de saldo's zouden worden afgestemd op de communautaire bepalingen.

Op 22 juli ondertekende de verruimde Gemeenschap met de landen van de Europese Vrijhandelsassociatie die niet tot de Gemeenschap wensten toe te treden, vrijhandelsakkoorden op het gebied van de industriële produkten en van de verwerkte landbouwprodukten. De afbraak van de douanerechten zal in vijf etappes van 1 april 1973 tot 1 juli 1977 plaatsvinden. Bovendien aanvaardden de betrokken partijen het beginsel van een harmonische ontwikkeling van de handel in landbouwprodukten waarop de akkoorden niet van toepassing zijn.

Op de Conferentie van Parijs van 19 en 20 oktober bevestigden de Staatshoofden of Regeringsleiders van de Lid-Staten van de verruimde Gemeenschap opnieuw hun wil om de economische en monetaire unie uiterlijk op 31 december 1980 op een niet-omkeerbare wijze te verwezenlijken en gedurende het jaar 1973 alle beslissingen te nemen die nodig zijn om de overgang naar de tweede etappe van deze unie op 1 januari 1974 mogelijk te maken.

Zij verklaarden dat vaste, maar aanpasbare, pariteiten tussen hun valuta's een essentiële basis vormen voor de verwezenlijking van de unie en zij drukten hun wil uit om, binnen de Gemeenschap, verdedigingsstelsels en mechanismen voor wederzijdse hulp tot stand te brengen, die de Lid-Staten in de mogelijkheid moeten stellen om deze pariteiten te eerbiedigen. Er werd besloten met dit doel, vóór 1 april 1973, bij een plechtige akte, berustend op het Verdrag van Rome, een Europees Fonds voor monetaire samenwerking op te richten, waarvan het beheer zal worden waargenomen door het Comité der Gouverneurs van de centrale banken in het raam van de algemene, door de Raad vastgelegde richtsnoeren voor economisch beleid.

In een beginfase zal het Fonds op de volgende bases functioneren : overleg tussen de centrale banken met het oog op de vernauwing van de schommelingsmarges tussen hun valuta's; multilateralisatie van de posities voortvloeiend uit de interventies in communautaire valuta's en multilateralisatie van de intracommunautaire betalingen; gebruik daartoe van een Europese monetaire rekeneenheid. De financiering op zeer korte termijn van het akkoord over de vernauwing van de marges en de monetaire steun

op korte termijn, die reeds bestonden onder de centrale banken van de Gemeenschap, zullen in het Fonds gegroepeerd worden.

De Staatshoofden of Regeringsleiders verzochten de bevoegde organen van de Gemeenschap hun, uiterlijk op 30 september 1973, een verslag over te leggen over de aanpassing van de monetaire steun op korte termijn en, uiterlijk op 31 december 1973, een verslag over de voorwaarden voor een geleidelijk in gemeenschap brengen van de reserves.

In de slotverklaring van de Conferentie, die talrijke bepalingen omvat welke betrekking hebben op de gebieden van het regionale, sociale, industriële, wetenschappelijke beleid, op de hervorming van het internationale monetaire stelsel en op de politieke samenwerking, legden de Staatshoofden of Regeringsleiders ook de nadruk op de noodzakelijkheid de verschillende vormen van economisch beleid in de Gemeenschap beter te coördineren en waren zij van oordeel dat, in de huidige conjunctuur, de strijd tegen de inflatie en de terugkeer naar de stabiliteit der prijzen doelstellingen vormen die voorrang verdienen.

Aansluitend op die verklaring keurde de Raad, tijdens zijn zitting van 30 en 31 oktober, een resolutie goed volgens welke de Lid-Staten zich moeten inspannen om het groeipercentage van de consumptieprijzen tussen december 1972 en eind 1973 terug te brengen tot 4 pct., door een matiging van de nominale groei van de inkomens uit arbeid en kapitaal, in het kader van een overleg met de verschillende sociale partners, en door het gebruik van de instrumenten van toezicht op de prijzen van de industriële produkten en van de diensten. De Lid-Staten zullen zich inzake het beheer van de openbare financiën een strenge tucht opleggen; in het bijzonder zal de stijging van de begrotingsuitgaven in 1973, onder bepaalde reserves — waarvan die welke België voor zichzelf heeft gemaakt —, beperkt blijven binnen de grens van het nominale groeipercentage van het nationale produkt. De Lid-Staten zullen ernaar streven het expansietempo van het totaal der primaire en secundaire liquiditeiten geleidelijk te verminderen zodat het, uiterlijk voor het einde van 1974, wordt teruggebracht tot dat van het nationale produkt tegen vaste prijzen, vermeerderd met een normatief prijsstijgingspercentage, waarbij rekening wordt

gehouden met de structurele ontwikkeling van de verhouding tussen het totaal der liquiditeiten en het nationale produkt; met dit doel moeten de monetaire autoriteiten in staat zijn snel op te treden t.a.v. het rentepeil, de liquiditeiten en, indien nodig, het kredietvolume.

De anti-inflatoire actie zal, op het niveau van de Gemeenschap, ook moeten omvatten : maatregelen tot liberalisering van sommige invoerverrichtingen, de herziening van sommige reglementen van het gemeenschappelijke landbouwbeleid en maatregelen ertoe strekkend de mededinging te bevorderen. Op het einde van het jaar had de Raad reeds beslissingen genomen om de invoer van sommige landbouwprodukten, herkomstig van derde landen, te vergemakkelijken.

Ten slotte moet eraan worden herinnerd dat de Europese Gemeenschappen, met ingang van 1 januari 1973, drie nieuwe leden tellen : het Verenigd Koninkrijk, Ierland en Denemarken; de valuta's van de eerste twee landen blijven tot nader order evenwel zweven.

Al met al maakte de verwezenlijking van het plan voor economische en monetaire samenwerking het voorwerp uit van talrijke besluiten gedurende het voorbije jaar. Zij stuitte evenwel al te vaak op moeilijkheden, die in feite de uiting zijn van een onvoldoende harmonisering van de nationale toestanden en politieken, ja zelfs van het gebrek aan een werkelijke gemeenschapsgeest.

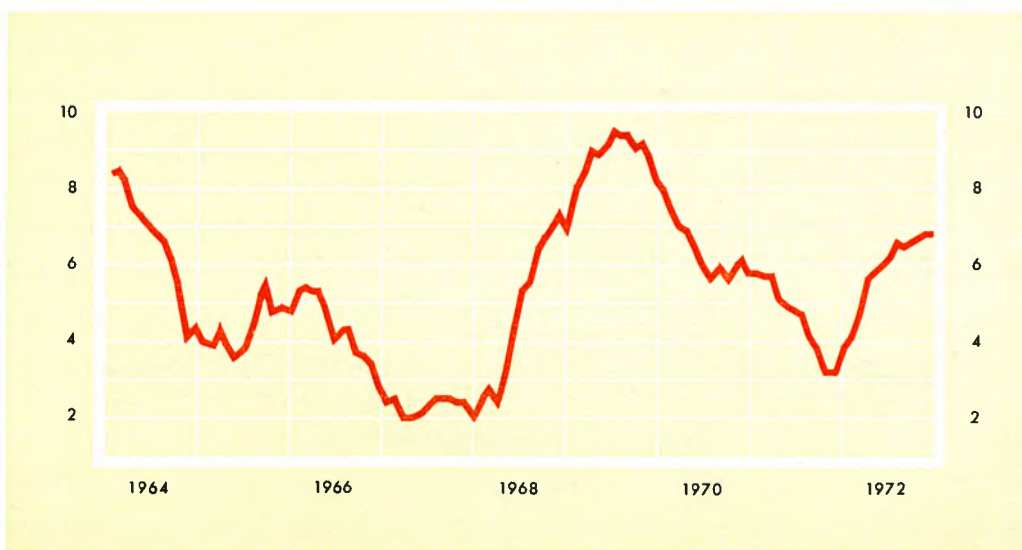
De goedgekeurde teksten zouden de uitdrukking moeten zijn van een eenparig en nauwkeurig uitgedrukt akkoord, dat later geen aanleiding meer geeft tot uiteenlopende interpretaties en lange besprekingen. Wanneer de beslissingen eenmaal genomen zijn, zouden zij geheel moeten worden nageleefd i.p.v. onmiddellijk gevolgd te worden door vrijstellingen en uitzonderingen ten gunste van een of andere Lid-Staat. Over het algemeen zou het wenselijk zijn dat de beslissingen van de Raad of van de Staten minder intentieverklaringen zouden zijn over de in een min of meer nabije toekomst te volgen acties, en méér concrete maatregelen die onmiddellijk bijdragen tot de coördinatie van de beleidsvoeringen en tot de oplossing van de problemen die door de integratie van de economieën worden gesteld.

ALGEMENE GEGEVENS OVER DE BELGISCHE ECONOMIE.

Het jaarlijks groeipercentage van het nationale produkt tegen vaste prijzen veranderde weinig : volgens de jongste officiële gegevens steeg het van 3,7 pct. in 1971 tot ongeveer 4 pct. in 1972. Maar aangezien die percentages de gemiddelde toestand van ieder beschouwd jaar in zijn geheel weerspiegelen, verbergen ze een ommekeer van de tendens. De conjuncturele vertraging van de expansie van de gezamenlijke vraag, die in het tweede halfjaar van 1971 verontrustend werd, werd gevolgd door een herstel waarvan het profiel hieronder wordt weergegeven door de synthetische curve van de voornaamste gegevens van de maandelijkse conjunctuurtests van de Bank.

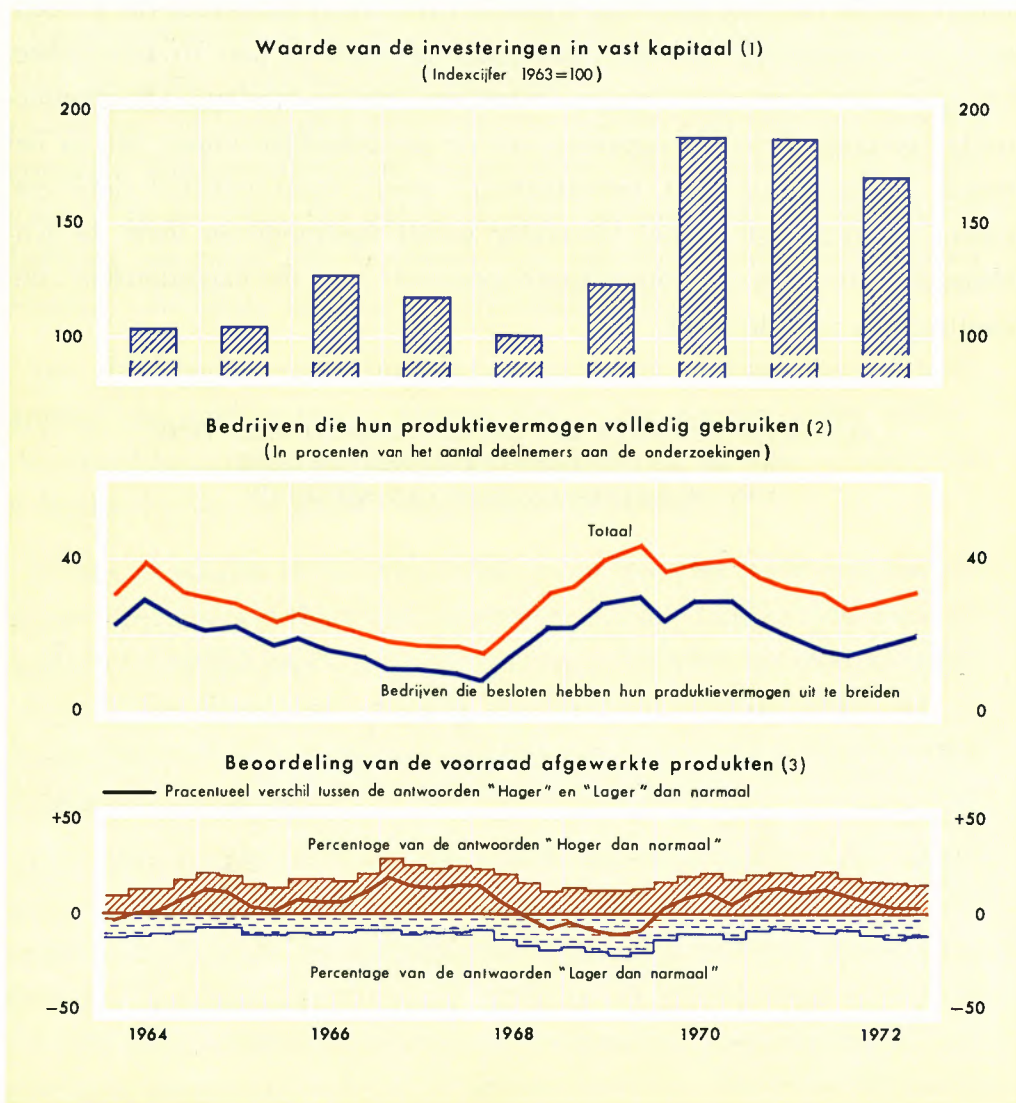
SYNTHETISCHE CURVE VAN DE VOORNAAMSTE GEGEVENS
VAN DE MAANDELIJKSE CONJUNCTUURTESTS
VAN DE NATIONALE BANK VAN BELGIE (1)

(1) In de curve zijn elf reeksen antwoorden uit de tests verwerkt. De antwoorden van de verschillende reeksen zijn tot een gemeenschappelijke basis teruggebracht door ze een waardecijfer toe te kennen dat 10 tot 1 kan bedragen naargelang zij in de loop van een bepaalde maand meer of minder gunstig worden. De synthetische curve vertegenwoordigt het eenvoudig rekenkundig gemiddelde van de aldus verkregen waardecijfers.

Het particuliere verbruik, in de hand gewerkt door de aanmerkelijke verhoging van de beschikbare inkomens der gezinnen, steeg in een snel tempo. Inzonderheid de aankopen van duurzame goederen vertoonden

GEGEVENS UIT DE ONDERZOEKINGEN VAN DE NATIONALE BANK VAN BELGIE
 NAAR DE INVESTERINGEN IN VAST KAPITAAL EN NAAR DE VOORRADEN
 IN DE INDUSTRIE

(1) Deze grafiek heeft, voor de meest recente periode, betrekking op de volgende sectoren : aardolieraffinaderijen, elektrische bedrijven, ijzer- en staalnijverheid, non-ferrometaalnijverheid, metaalverwerkende nijverheid, textiel-, papier-, leder-, houtverwerkende nijverheid, bouwmaterialennijverheid, bouwnijverheid en chemische nijverheid. De gegevens betreffende de laatstgenoemde sector zijn herkomstig van een door de Federatie der Chemische Nijverheid gedaan onderzoek.

Jaren 1964 tot 1971 : gedane uitgaven. Jaar 1972 : gedane uitgaven voor het eerste halfjaar en ramingen voor het tweede halfjaar.

(2) Deze grafiek heeft, voor de meest recente periode, betrekking op de volgende sectoren : ijzer- en staalnijverheid, non-ferrometaalnijverheid, metaalverwerkende nijverheid, textiel-, papier-, leder-, houtverwerkende nijverheid, bouwmaterialennijverheid en chemische nijverheid.

De gegevens hebben betrekking op de maanden januari, mei en oktober van ieder jaar.

(3) Deze grafiek heeft, voor de meest recente periode, betrekking op de onder noot (2) vermelde sectoren alsmede op de aardolieraffinaderijen.

Maandgemiddelden per kwartaal.

een gevoelige verbetering, die werd vergemakkelijkt door de versoepeling van het afbetalingskrediet in oktober 1971 en in april 1972.

De expansie van het overheidsverbruik versnelde opnieuw ten gevolge van de toepassing van het nieuwe akkoord ter verbetering van het sociaal statuut van het staatspersoneel.

Na hun daling in het voorgaande jaar namen de investeringen in woningen in de loop van 1972 krachtig toe.

De brutovorming van vast kapitaal schijnt voor het geheel van de bedrijven een weinig te zijn verminderd, hoewel ze aanzienlijk boven de maxima van de jaren zestig bleef. In de industriële bedrijven zou de investeringsneiging, die in 1971 begon af te nemen, na de bijzonder forse toename van de investeringen in 1969 en 1970, begin 1972 nog teruggelopen zijn, maar zou zich daarna, volgens de gegevens van de onderzoeken van de Bank, hebben hersteld. Het percentage van de industriële bedrijven die van oordeel waren dat het produktievermogen meer dan toereikend was, bleef immers hoog, maar het verminderde geleidelijk in de loop van het jaar, terwijl het aantal bedrijven die besloten hadden het produktievermogen uit te breiden in geval van een stijging van de vraag, vermeerderde. De investeringen in gebouwen bestemd voor culturele activiteiten, handel, banken en verzekeringen ontwikkelden zich verder. Volgens een eerste onderzoek van de Bank bij de financiële instellingen zouden deze laatste hun investeringen in vast kapitaal, van 1971 tot 1972, met iets meer dan 20 pct. tegen werkelijke prijzen hebben verhoogd.

Ten gevolge van de versnelling van de expansie van de totale vraag werden de voorraden grondstoffen, basisprodukten en goederen in bewerking opgevoerd, terwijl die van de afgewerkte produkten in het geheel van de industriële bedrijven verminderden. In totaal schijnt de voorraadvorming minder hoog te zijn geweest dan het voorgaande jaar, toen de invoering van de belasting over de toegevoegde waarde aanleiding had gegeven tot een belangrijke aanvulling van de voorraden.

Onder invloed van het plan voor aanwakking van de economie, waartoe in februari werd besloten, namen de investeringen van de overheid toe

in een tempo dat de zeer snelle stijging van het jaar voordien dicht benaderde.

Het goederen- en dienstenverkeer met het buitenland nam van het ene jaar tot het andere krachtig toe; het overschot van de uitvoer op de invoer bleef zeer belangrijk.

Bij de wet van 18 juli 1972 werden de « krachtlijnen van het Plan 1971-1975 » goedgekeurd als kader van het economische, financiële en sociale beleid van de Regering. Het plan der overheidsinvesteringen is van dwingende aard voor de overheid; het komt elk jaar tot uiting in de begroting.

VERWERKENDE INDUSTRIE.

Voor het geheel van de verwerkende industrie ging de produktie van de eerste tien maanden vooruit met 5,8 pct., tegen 2,8 pct. in 1971 ⁽¹⁾. Het positieve verschil tegenover het jaar voordien, dat sterk verminderd was gedurende de tweede helft van 1971, nam in het eerste halfjaar opnieuw toe. Na de vakantieperiode is het produktietempo versneld.

De gemiddelde bezettingsgraad van het produktievermogen is, na een daling van 82,6 pct. in oktober 1971 tot 81,7 pct. in januari 1972, in mei opnieuw gestegen tot 83 pct., een percentage dat eveneens uit het onderzoek van de maand oktober naar voren kwam. Tussen deze laatste twee maanden is het in bijna alle nijverheidstakken toegenomen, behalve in die van de metalen uitrustingsgoederen, waar het gevoelig daalde, en in de staalindustrie, waar het iets afnam maar niettemin boven het overeenstemmende peil van oktober 1971 bleef. Het percentage der bedrijven die de onvolledige bezetting van het produktievermogen toeschrijven aan het gebrek aan vakbekwame arbeidskrachten, aan een ontoereikende uitrusting of aan een onvoldoende bevoorrading bleef gering; de ontoereikendheid

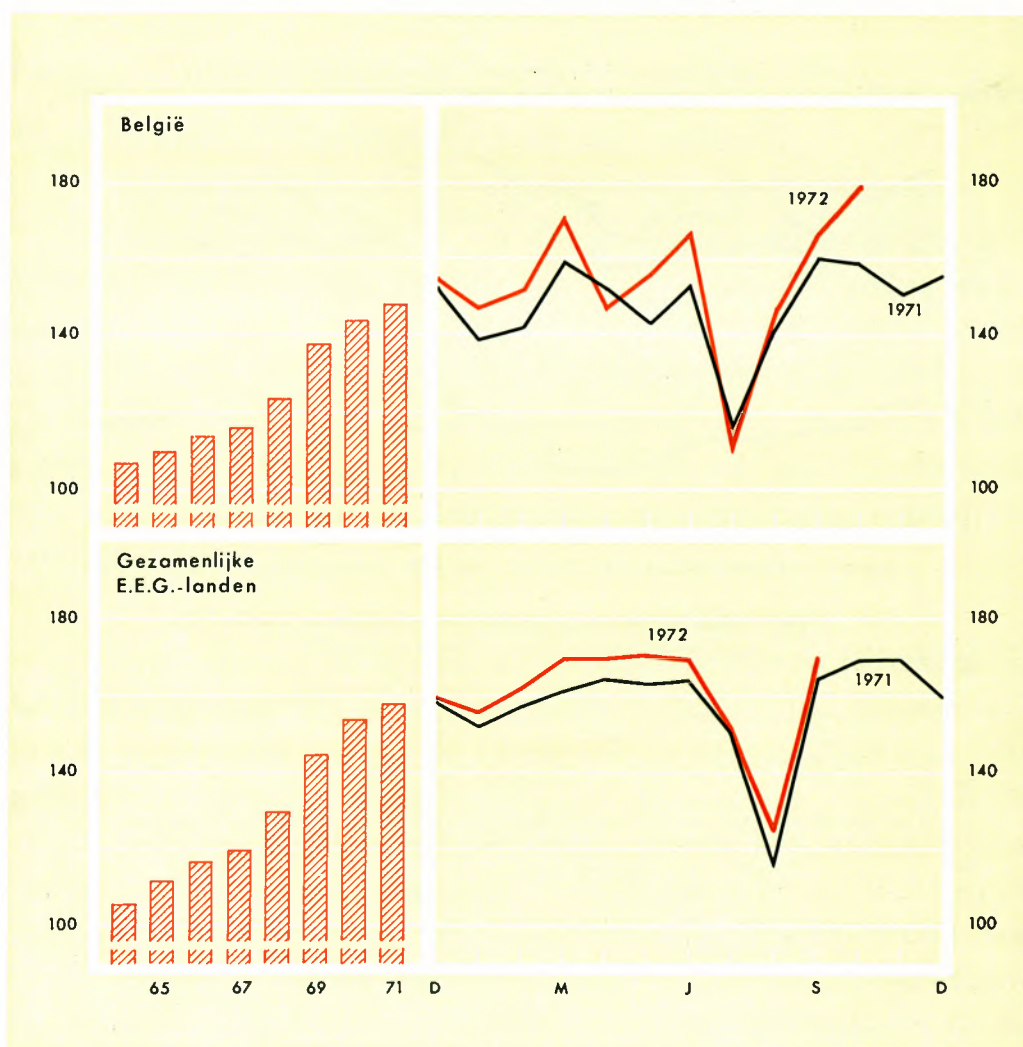
⁽¹⁾ Deze percentages houden rekening met de ontwikkeling van de produktie van de elektrische centrales, de aardolieraffinaderijen en de cokesfabrieken, waarvan de toestand in het hoofdstuk « Energie » wordt besproken.

van de vraag werd vermeld door 53 pct. van de bedrijven in oktober 1971, door 60 pct. in januari 1972 en door 55 pct. in oktober jl.

In de loop van het jaar is de stroom der bestellingen inderdaad toegenomen; daar de produktie nog sneller steeg, is de op grond van de orderboekjes gemiddelde verzekerde activiteitsduur evenwel enigszins

PRODUKTIE VAN DE VERWERKENDE INDUSTRIE

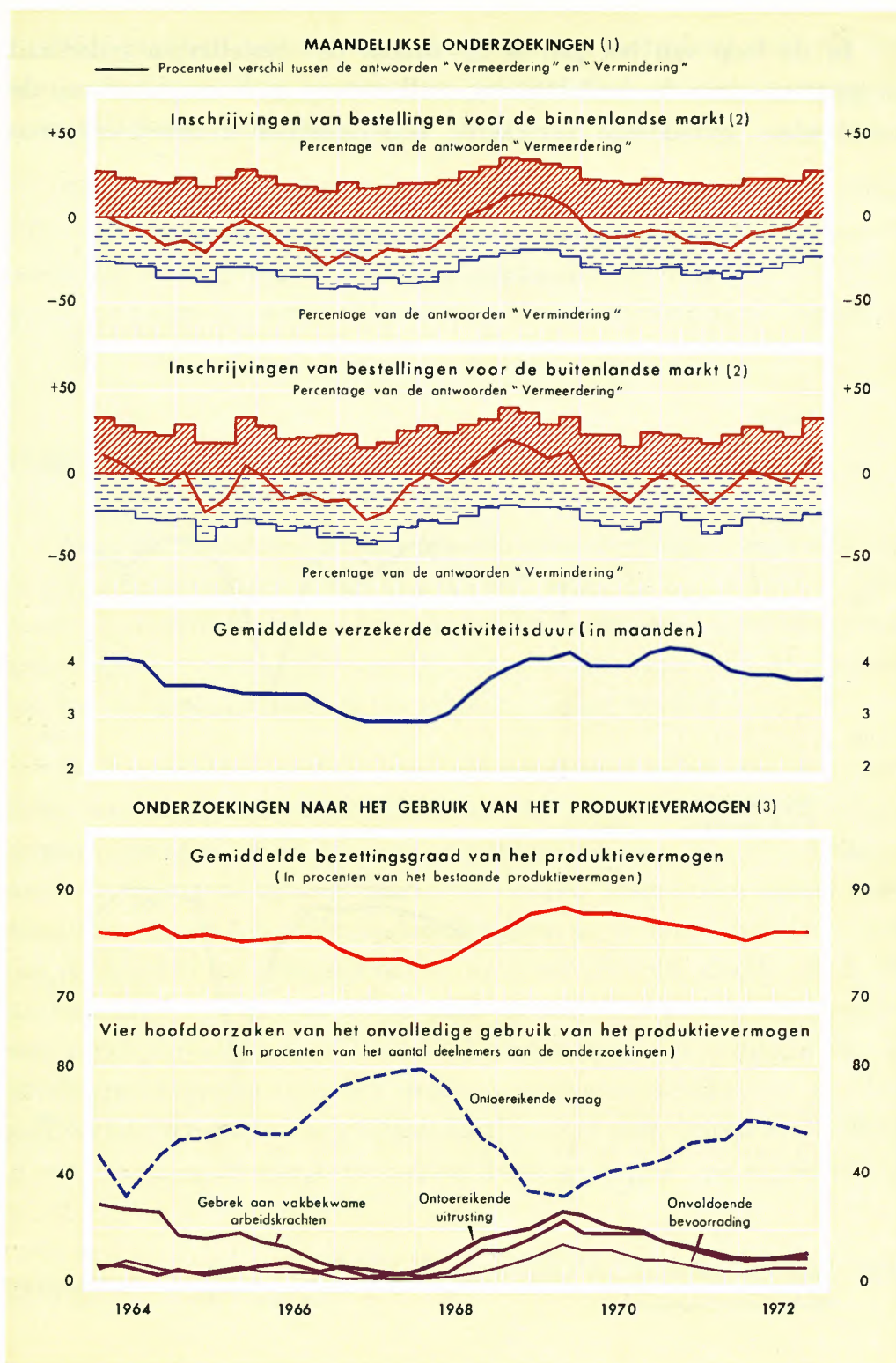
(Indexcijfers 1963 = 100)

Bronnen : België : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Europese Economische Gemeenschap : Principaux indicateurs économiques de l'Organisation de Coopération et de Développement Economiques.

GEGEVENS UIT DE CONJUNCTUURONDERZOEKINGEN
VAN DE NATIONALE BANK VAN BELGIE IN DE VERWERKENDE INDUSTRIE

(1) Deze grafiek heeft, voor de meest recente periode, betrekking op de volgende sectoren : ijzer- en staalnijverheid, non-ferrometaalnijverheid, metaalverwerkende nijverheid, textiel-, papier-, leder-, houtverwerkende nijverheid, bouwmaterialennijverheid en chemische nijverheid, alsmede de aardolieraffinaderijen.

Maandgemiddelden per kwartaal.

(2) Na uitschakeling van seizoenbewegingen.

(3) Deze grafiek heeft, voor de meest recente periode, betrekking op de onder noot (1) vermelde sectoren, met uitzondering van de aardolieraffinaderijen.

De gegevens hebben betrekking op de maanden januari, mei en oktober van ieder jaar.

verminderd, nl. van 3,9 maanden in oktober 1971 tot 3,7 maanden in juli 1972; sindsdien is hij niet meer veranderd.

Aan de snellere vooruitgang van de totale produktie in de verwerkende industrie hebben de meeste grote industriële sectoren deelgenomen.

Voor het geheel van het jaar is de produktie van **staal**, die in 1971 ten gevolge van stakingen verzwakt was, aanmerkelijk toegenomen, vooral dank zij een versterking van de buitenlandse vraag en, in een mindere mate, van de binnenlandse vraag.

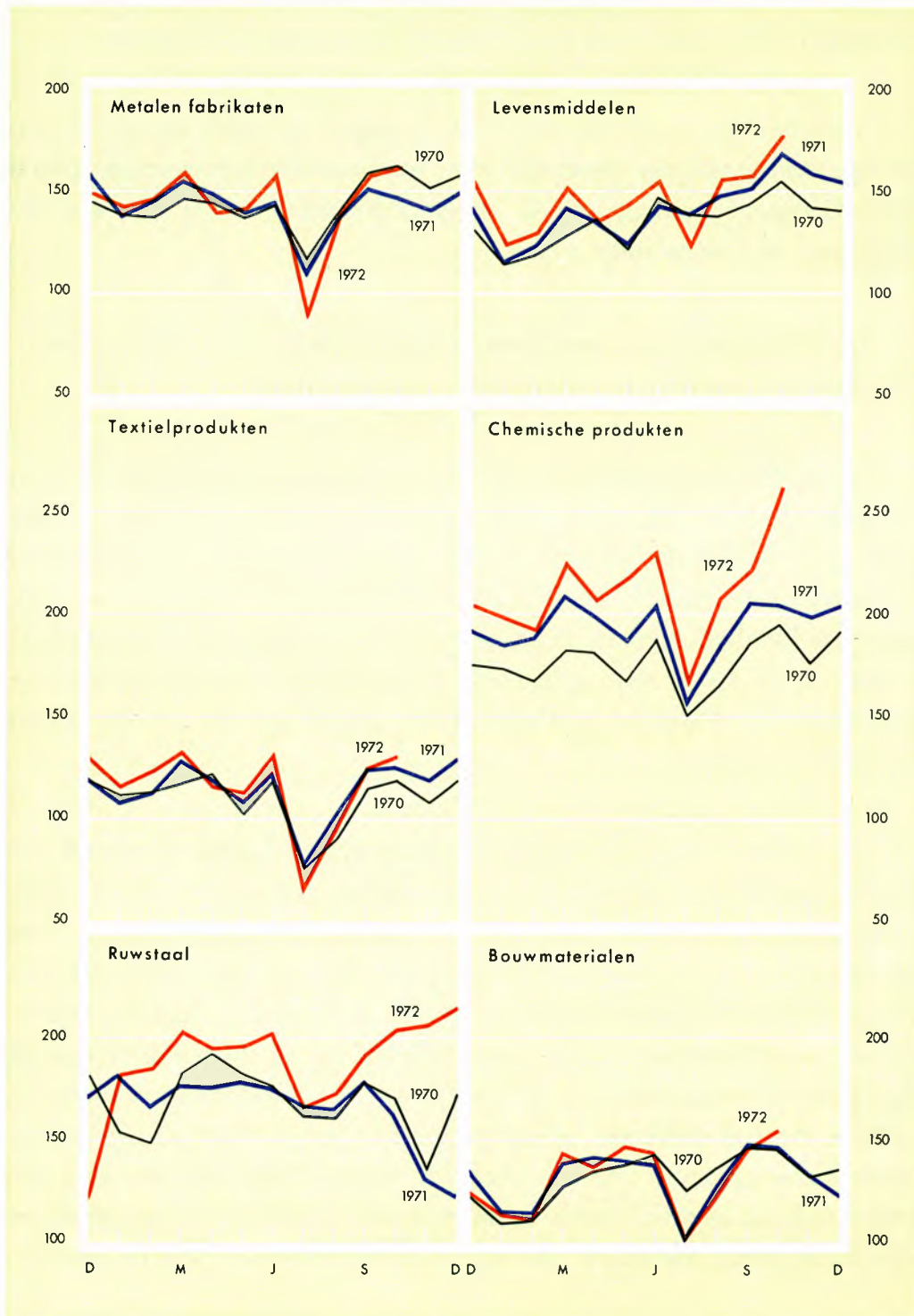
Ook de industrie der **non-ferrometalen** heeft haar produktie aanzienlijk uitgebreid, na de teruggang van het jaar voordien.

In de **chemische industrie** was de vooruitgang van de produktie in het eerste halfjaar minder krachtig dan in 1971, maar hij verliep sneller gedurende de tweede helft van het jaar onder de impuls van de buitenlandse vraag en, nadien, van een vastere binnenlandse vraag. De vooruitgang was het duidelijkst in de basischemie, in de verwerking van plasticstoffen, in de sector van de rubber, de detergents en de onderhoudsprodukten. De produktie van lichtgevoelige produkten steeg verder in een regelmatig tempo.

De activiteit van de gezamenlijke **metaalverwerkende nijverheid**, die het voorgaande jaar een weinig was gedaald, herstelde zich. Zij verbeterde in de loop van het jaar in de sector van de uitrustingsgoederen voor gebouwen en voor de werken van burgerlijke bouwkunde, alsmede in die van de telecommunicaties, dank zij bestellingen van Belgische en buitenlandse overheidsinstanties. Zij nam duidelijk toe in de sectoren van de duurzame verbruiksgoederen, nl. in die van de autorijtuigen en rijwielen, alsmede van het elektrisch verbruiksmateriaal, ten gevolge van een stevige buitenlandse vraag en van een herleving van de binnenlandse vraag. De activiteit bleef evenwel zwak in de sectoren van de uitrustingsgoederen voor de industrie, alsmede in die van de eerste verwerking van de metalen.

PRODUKTIE IN DE VOORNAAMSTE TAKKEN VAN DE VERWERKENDE INDUSTRIE (1)

(Indexcijfers 1963 = 100)

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(1) Nijverheidstakken waarvan de toegevoegde waarde het meest bijdraagt tot het bruto nationale produkt, gerangschikt volgens afnemende belangrijkheid van die waarde.

Het herstel van de binnenlandse vraag en een nieuwe verbetering van de buitenlandse vraag hebben de produktie in verscheidene andere industrietakken aangewakkerd. Aldus heeft de **houtnijverheid**, vooral de sector der meubelen, haar produktie sterker kunnen uitbreiden. In de **papier-** en **kartonindustrie** is de produktie, na een teruggang in 1971, opnieuw gestegen.

De **diamantnijverheid** vertoonde een aanmerkelijke ontwikkeling van haar activiteit, vooral voor de niet-industriële diamant.

De expansie van de **voedingsmiddelenindustrie** duurde voort in een tempo dat voor de eerste tien maanden iets hoger lag dan het jaar voordien; zij werd o.m. in de hand gewerkt door een versterking van de buitenlandse vraag bij de biscuitfabrieken, margarinefabrieken en suikerproducenten. In de **tabaksnijverheid** gaf de produktie, die het voorafgaande jaar enigszins was gedaald, een krachtig herstel te zien.

In de industrie der **bouwmaterialen** lag de produktie van de eerste tien maanden slechts zeer weinig boven die van 1971, ten gevolge van een intoring op de voorraden afgewerkt produkt in de ceramiekbedrijven, de cementagglomeraten en het aardewerk; in de **glasnijverheid** nam de expansie van de activiteit in kracht toe. In de herfst vertoonde de produktie van het geheel van de bedrijven die bouwmaterialen produceren een herstel; de gemiddelde verzekerde activiteitsduur steeg van 1,8 maand in december 1971 tot 2,6 maanden een jaar later.

Slechts in enkele industrietakken vertoonde de produktie een minder gunstige ontwikkeling dan in 1971.

De **textiel-** en de **kledingindustrie** handhaafden in het eerste halfjaar het relatief hoge expansietempo van het voorafgaande jaar. Daarna vertraagde dit tempo, vooral onder invloed van een minder gunstige ontwikkeling van de buitenlandse vraag in de industrie van gebreide goederen en in de **wolnijverheid**, met uitzondering van de **tapijtindustrie**; deze laatste en de **confectie** konden hun produktie aanmerkelijk ontwikkelen.

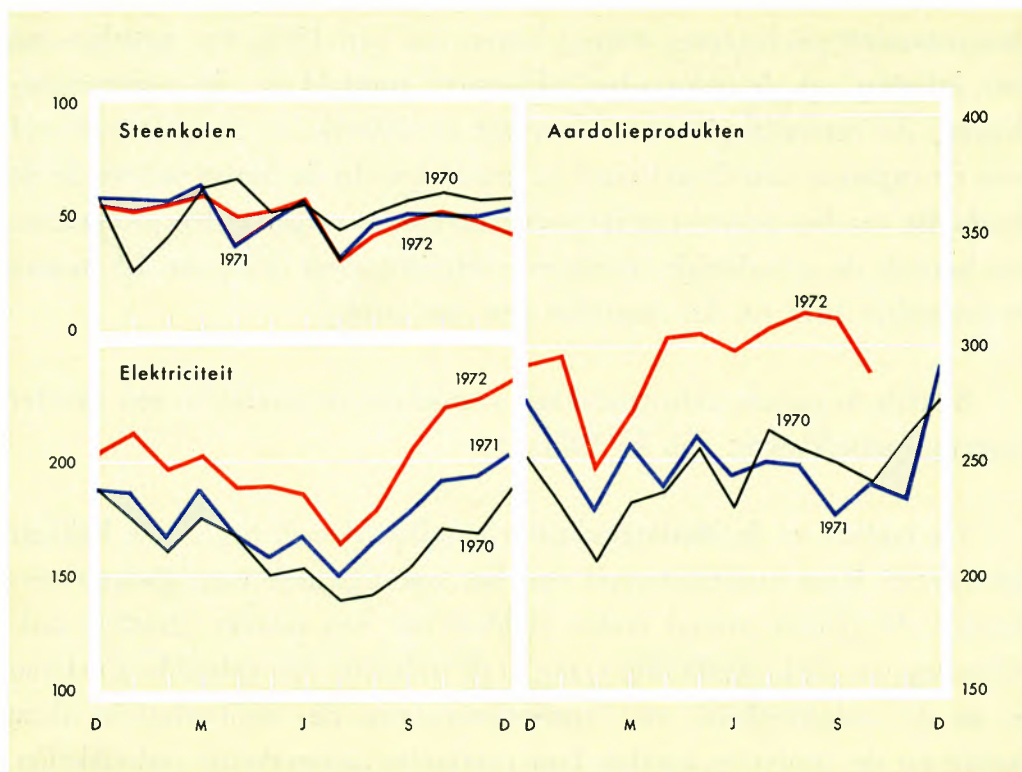
De activiteit van de **lederindustrie** is, na een snelle groei in het voorgaande jaar, verzwakt. Die van de **schoenindustrie** ging opnieuw achteruit, ten gevolge van de scherpe buitenlandse mededinging, terwijl de toestand gunstig evolueerde in de sector der **pantoffels**.

ENERGIE.

De produktie van de gehele sector steeg sneller dan in 1971.

De structurele achteruitgang van de produktie van **steenkolen** en **steenkoolagglomeraten** zette zich voort in hetzelfde tempo als het voorgaande jaar, nl. 4,7 pct. De invoer steeg met 16,5 pct., ondanks de vermindering van de invoer uit de landen van de Europese Economische Gemeenschap. De uitvoer verminderde met 3,5 pct. Het zichtbare steenkolenverbruik is een weinig toegenomen.

ENERGIEPRODUKTIE
(Indexcijfers 1963 = 100)

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

De cokesproduktie steeg met 3,5 pct. voor de eerste elf maanden; het voorgaande jaar was ze daarentegen met 2,4 pct. gedaald. De invoer verminderde met 4,8 pct. en de uitvoer met 23,9 pct. voor de eerste tien maanden. Gedurende deze periode was het cokesverbruik een weinig hoger dan in 1971.

De elektriciteitssector verhoogde zijn produktie met 12,9 pct., tegen 9,1 pct. het jaar voordien. De stijging van het verbruik versnelde nagenoeg in dezelfde mate; de meeste sectoren hebben hiertoe bijgedragen, met uitzondering vooral van de metaalverwerkende bedrijven.

De verwerkte hoeveelheid ruwe aardolie steeg met 19 pct. voor de eerste tien maanden, tegen 2,2 pct. het jaar voordien, ten gevolge van het in bedrijf nemen van de raffinaderij van Feluy. De invoer van geraffineerde aardolieprodukten vermeerderde met 11,2 pct. voor de eerste negen maanden, tegen 6,1 pct. De uitvoer nam, van zijn kant, toe met 35,3 pct. voor dezelfde periode, tegen 1,8 pct.

De toename van de invoer van aardgas bereikte 41 pct. voor de eerste tien maanden, tegen 42 pct. in 1971. Sedert de maand mei worden nog slechts twee kleine netten met fabrieksgas bevoorraad.

Het eindverbruik van energie kan, volgens het Ministerie van Economische Zaken, bij benadering worden gesplitst in 58 pct. aardolieprodukten, 17 pct. gas, 9 pct. steenkool, 9 pct. cokes en 7 pct. elektriciteit. In totaal is het, blijkens de cijfers van de produktie en van de netto-invoer, sneller toegenomen dan het jaar voordien.

BOUWNIJVERHEID.

De verwachtingen in verband met de activiteit in de bouwnijverheid waren in 1971 verslechterd, doordat de expansie van de bestellingen van openbare werken de achteruitgang van die van de particuliere werken en vooral van woningen niet volledig had goedgemaakt. In laatstgenoemde sector deed zich een duidelijke verbetering voor in de loop van het voorbije

jaar, terwijl de vraag van de overheid verder toenam; de stijging van de vastgelegde kredieten is evenwel voor een deel aan de hogere kosten van de oenteigeningen toe te schrijven.

Wat de woningbouw betreft, is het aantal aanvragen voor bouwvergunningen waarvoor het Bestuur van de Stedebouw een gunstig advies uitbracht en die weliswaar vaak op een versterkte wijze de conjunctuurschommelingen weergeven, toegenomen met 67 pct. voor de eerste tien maanden van het jaar. Ook de gemiddelde verzekerde activiteitsduur voor de rompwerken van woongebouwen werd, sedert de maand juli, opnieuw langer dan die van het voorafgaande jaar; voor individueel gebouwde huizen overtrof zij de maxima van de voorgaande jaren van hoogconjunctuur.

Tabel 2.

BOUWNIJVERHEID

(Maandgemiddelden)

	Bouwvergunningen (1) (Duizenden gunstige adviezen)		Begonnen gebouwen (2) (Miljoenen kubieke meters)		Gemiddelde verzekerde activiteitsduur (3) (Maanden)			Burgerlijke bouwkunde	Vastgelegde investeringen van de overheid (Miljar-den franken)	Steun-trek-kende volledig werklozen met normale arbeids-ge-schik-theid (4) (Dui-zenden)	Produk-tie (5) (Index-cijfer 1963 = 100)
	Wonin-gen	Andere gebou-wen	Wonin-gen	Andere gebou-wen	Rompwerk van gebouwen						
					Samen	Wonin-gen	Utili-teitsge-bouwen				
1967	n.b.	n.b.	n.b.	n.b.	7,5	5,0	15,7	15,5	3,5	8,9	125
1968	n.b.	n.b.	2,0	1,4	9,0	6,1	17,8	15,9	4,4	11,7	118
1969	3,3	1,6	2,4	1,7	11,3	7,9	21,3	15,1	4,9	5,1	123
1970	2,5	1,3	1,9	1,9	11,7	7,9	23,1	14,9	5,4	2,2	141
1971	2,0	0,9	1,8	2,2	11,3	7,1	23,5	13,9	6,1	3,6	n.b.
1971 1 ^e kwartaal ...	1,7	0,7	1,3	1,5	11,8	7,3	25,0	15,3	7,6	3,3	141
2 ^e kwartaal ...	2,2	0,9	2,2	2,5	11,5	7,1	24,3	14,5	4,8	2,5	142
3 ^e kwartaal ...	2,1	0,9	2,1	2,5	11,1	7,1	22,9	13,1	4,8	2,5	141
4 ^e kwartaal ...	2,0	1,0	1,8	2,4	10,6	6,8	21,7	12,6	7,2	6,0	140
1972 1 ^e kwartaal ...	2,8	1,0	2,0	2,3	10,0	6,6	20,0	13,6	8,6	8,6	140
2 ^e kwartaal ...	3,6	1,3	2,6	2,2	10,1	6,7	20,1	12,8	6,8	6,1	142
3 ^e kwartaal ...	3,4	1,2	n.b.	n.b.	10,8	7,3	20,9	12,7	6,6	4,2	140
4 ^e kwartaal ...	3,8 ⁽⁶⁾	0,8 ⁽⁶⁾	n.b.	n.b.	10,5	7,4	19,6	13,3	n.b.	5,5	139 ⁽⁶⁾

(1) Bron : Ministerie van Openbare Werken, Bestuur van de Stedebouw.

(2) Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(3) Bron : Maandelijks conjunctuurtests van de Nationale Bank van België.

(4) Bron : Nationale Dienst voor Arbeidsvoorziening.

(5) Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek. Het indexcijfer betreft zowel de openbare als de particuliere bouwwerken. De indexcijfers voor de jaren zijn trendcyclische gegevens; de kwartaalindexcijfers zijn gemiddelden van niet-gecentreerde glijdende maandelijks gemiddelden van twaalf maanden.

(6) Oktober.

Het herstel van de vraag werd in de hand gewerkt door de daling van de rentepercentages en de verruiming van de voorwaarden der hypothecaire leningen, alsmede door een reeks van regeringsmaatregelen tot aanzwengeling van de activiteit, zoals de verhoging van het plafond der hypothecaire leningen met staatswaarborg en van de maximale verkoopwaarde aanvaard voor het verkrijgen van deze leningen, de verhoging van de bouwpremies voor de tussen 1 april en 31 december 1972 ingediende aanvragen, op voorwaarde dat met de bouw een aanvang zou worden gemaakt binnen zes maanden volgend op de datum van de beslissing tot toekenning van de premie — het aantal in 1972 toegekende premies is trouwens met 40 pct. t.o.v. 1971 gestegen en, op het einde van het jaar, bleef nog een buitengewoon groot aantal dossiers, die vóór de vervaldag van 31 december waren ingediend, te onderzoeken —, alsook de verhoging van het programma van de vastleggingen der openbare kredietinstellingen gespecialiseerd in de huisvestingskredieten. Het programma van de vastleggingen van de Nationale Maatschappij voor de Huisvesting, van de Nationale Landmaatschappij en van het Woningfonds van de Bond der Grote Gezinnen van België steeg van fr. 10,4 miljard in 1971 tot fr. 13,7 miljard in 1972, d.i. een toename van 32 pct.; de Nationale Maatschappij voor de Huisvesting alleen keurde de aanbesteding goed van 12.900 woningen, tegen 9.700 in 1971.

De vraag naar nieuwe gebouwen bestemd voor een ander gebruik dan de huisvesting nam minder sterk toe : het aantal aanvragen voor bouwvergunningen waarvoor het Bestuur van de Stedebouw een gunstig advies uitbracht, steeg voor de eerste tien maanden van het jaar met 27 pct., terwijl de gemiddelde verzekerde activiteitsduur, die in het eerste kwartaal gedaald was, in het tweede en derde kwartaal een licht herstel vertoonde; in het laatste kwartaal verminderde hij opnieuw, maar de gespecialiseerde bedrijven hadden gemiddeld nog voor nagenoeg 20 maanden bestellingen.

De bestellingen van de overheid weerspiegelen het beleid tot aanzwengeling van de activiteit. De vastgelegde uitgaven van deze overheidsinstanties, m.a.w. van de belangrijkste ministeriële departementen, het Wegenfonds, de z.g. gedebudgetteerde sector en de lagere overheid, stegen in totaal met ca. 28 pct. voor de eerste negen maanden van het

jaar. Tot in het derde kwartaal bleef de gemiddelde verzekerde activiteitsduur van de bedrijven van burgerlijke bouwkunde die aan de maandelijkse conjunctuurtest van de Bank deelnemen, minder hoog dan in 1971, maar de verslechtering was uitsluitend te wijten aan de sector van de waterbouwkundige werken. In het vierde kwartaal overtrof de verzekerde activiteitsduur opnieuw die van het voorgaande jaar.

De expansie van de vraag, die de gehele bouwnijverheid ten goede kwam, leidde tot een vermeerdering van het volume van de nieuw begonnen werken en tot een verbetering op de arbeidsmarkt : voor de eerste zeven maanden steeg het volume der begonnen woningen en van de niet voor de huisvesting bestemde gebouwen waarmee een aanvang werd gemaakt respectievelijk met 29 en 12 pct., terwijl het aantal volledig werklozen en dat van de openstaande aanvragen van werkgevers geleidelijk het overeenkomstige peil van 1971 benaderden, zodat het ongunstige verschil van de aanvang van het jaar verdween; aan het einde van het jaar waren de cijfers betreffende werkgelegenheid en werkloosheid gunstiger geworden dan die van 1971, welke weliswaar gekenmerkt waren door een duidelijke verslechtering.

Het indexcijfer van de produktie bleef nagenoeg op hetzelfde peil als in 1971, maar de berekeningsmethode heeft tot gevolg dat de punten waarop zich een ommekeer voordoet slechts op een afgezwakte wijze en met vertraging tot uiting komen; bovendien houdt het geen rekening met de recente evolutie van de produktiviteit.

LANDBOUW EN VISVANGST.

Volgens de landbouwtelling van 15 mei heeft de structurele inkrimping van het landbouwareaal zich voortgezet : het verminderde met 9.000 ha, tegen 11.000 tot 13.000 ha de voorgaande jaren.

Onder die teruggang gaan uiteenlopende ontwikkelingen schuil. De oppervlakte weiden en grasland verminderde : het gebruik van groenvoeder, vooral van maïs om melkrijp ingekuild te worden, neemt toe,

terwijl het aantal runderen terugloopt. De met haver en aardappelen bebouwde oppervlakten werden eveneens kleiner; deze laatste teelt onderging de invloed van de lage prijzen die voor de twee voorgaande oogsten werden verkregen. Daarentegen werden de bezaaide oppervlakten tarwe, inzonderheid wintertarwe, en suikerbieten uitgebreid. Deze laatste ontwikkeling werd vermoedelijk in de hand gewerkt door de uitstekende resultaten van de voorgaande campagne.

Volgens de beschikbare voorlopige gegevens bleven de rendementen per hectare doorgaans lager dan de zeer gunstige resultaten van 1971.

Onder invloed van de goede vooruitzichten inzake prijzen en uitvoermogelijkheden is de varkensstapel opnieuw toegenomen; sedert 1966 is hij verdubbeld. De vermindering van het aantal melkkoeien en andere runderen was minder belangrijk dan in 1971; na de telling van 15 mei is het aantal melkkoeien zelfs toegenomen.

Tabel 3.

LANDBOUW

	1967	1968	1969	1970	1971	1972
Gebruikt landbouwareaal ⁽¹⁾	1.577	1.564	1.553	1.542	1.529	1.520
(Duizenden hectaren)						
waarvan :						
Broodgranen	229	232	224	207	224	234
Andere dan broodgranen	258	249	249	255	233	228
Suikerbieten	78	90	90	90	93	101
Overige industrieplanten	17	17	19	11	16	11
Aardappelen	54	47	43	46	42	37
Weide en grasland	794	791	788	795	782	768
Groenteteelt	20	20	23	25	25	24
Fruitteelt	28	27	26	20	19	18
Veestapel ⁽¹⁾ :						
(Duizenden stuks)						
Runderen	2.753	2.799	2.839	2.887	2.840	2.825
waarvan : Melkkoeien	1.026	1.064	1.072	1.052	1.031	1.025
Varkens	2.300	2.479	2.780	3.722	3.912	4.283
Melkleveringen aan de zuivelfabrieken :						
(Miljoenen liters)						
Jaar	2.403	2.585	2.475	2.355	2.339	n.b.
Eerste 10 maanden	2.103	2.294	2.185	2.076	2.048	2.214

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(1) Telling op 15 mei van elk jaar

De stijging van de leveringen van melk aan de zuivelfabrieken met ongeveer 8 pct. voor de eerste tien maanden werd beïnvloed door de weersomstandigheden die de produktie begunstigden en door de verhoging van de interventieprijzen voor boter en poeder van afgeroomde melk, die er de landbouwers toe schijnt te hebben bewogen om meer aan de melkerijen te verkopen.

De hoeveelheid en de waarde van de aangevoerde hoeveelheid vis vertoonden voor de eerste tien maanden een lichte achteruitgang.

DIENSTEN.

De sector van de diensten, ook de tertiaire sector geheten, draagt ten belope van ongeveer 55 pct. bij tot de vorming van het nationaal produkt; hij stelt bijna 2 miljoen personen te werk, d.i. ongeveer de helft van de beroepsbevolking.

Onder de **diensten die verband houden met de industriële en landbouwactiviteiten en met de afzet van hun produkten** heeft het goederenvervoer voor rekening van derden zich over het algemeen weinig ontwikkeld.

De nettotonnenmaat van de geladen zeeschepen die de zeehavens binnenvoeren, steeg met 1,6 pct. voor de eerste acht maanden; in 1971 was zij verminderd met 1,7 pct. Vermelden wij de indienstneming, in mei van dat jaar, van de oliepijpleiding Rotterdam-Antwerpen. De nettotonnenmaat van de uit de zeehavens uitgevaren schepen steeg met 10,8 pct., tegen 9,5 pct. het jaar voordien. Wat de binnenscheepvaart betreft, daalde het aantal tonkilometers verder met 1,2 pct., tegen 0,3 pct. in 1971. Het vervoer van metaal- en landbouwprodukten op de binnenwateren nam sterk toe, maar dat van chemische produkten alsook van mineralen en bouwmaterialen verminderde.

Het aantal tonkilometers van de per spoor vervoerde goederen vermeerderde met 1 pct. voor de eerste elf maanden; in 1971 was het daarentegen met 6 pct. verminderd. De vermeerdering was vooral toe te schrijven

aan de stijging van het vervoer van ijzer- en staalprodukten, ertsen en van landbouw- en voedingsprodukten.

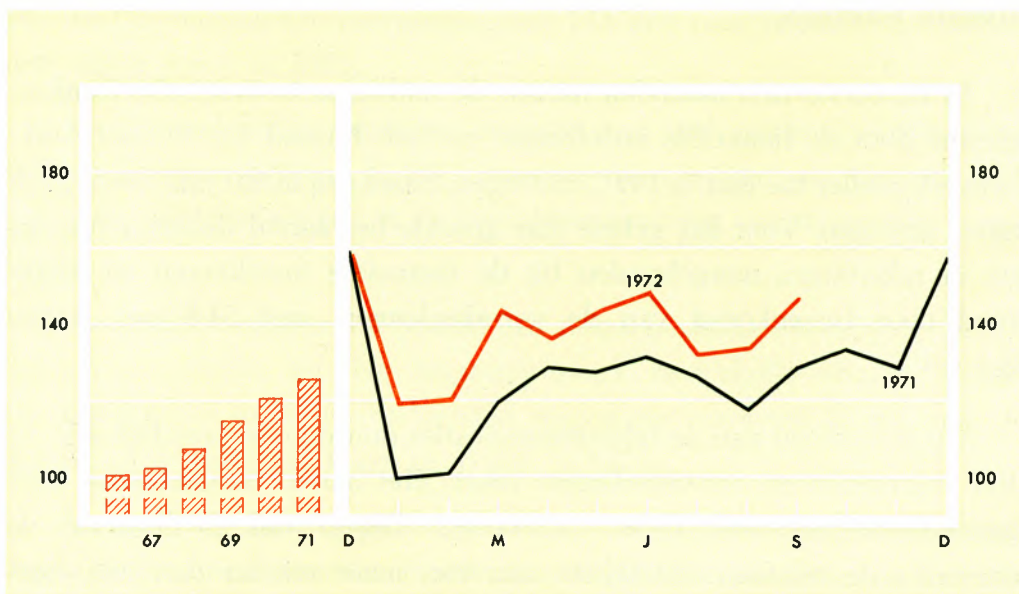
De activiteit van de wegvervoerders, die ongeveer een derde van het goederenvervoer over de weg voor hun rekening nemen, schijnt nagenoeg hetzelfde peil te hebben bereikt als het jaar voordien. Daarentegen steeg het vervoer van goederen door de Sabena, uitgedrukt in tonkilometers, met 15 pct. voor de eerste tien maanden, tegen 6,8 pct. in 1971.

De distributiesector ontwikkelde zich over het algemeen sneller dan in 1971. Voor de eerste negen maanden vermeerderde de totale omzet in de kleinhandel, naar hoeveelheid, met 12,5 pct., tegen 5,1 pct. in 1971 en, naar waarde, met 16,6 pct., tegen 8,7 pct. Nochtans was de stijging van de omzetcijfers uiteenlopend naargelang van de categorie distributie-ondernemingen en van de mate waarin deze laatste o.m. de invloed ondergingen van structurele factoren.

De verkopen van de kleinwinkelbedrijven stegen in een veel sneller tempo dan het jaar voordien : voor de beschouwde negen maanden bereikte het groeipercentage 17,8 pct., tegen 5,2 pct. in 1971.

OMZETTEN IN DE DETAILHANDEL

(Indexcijfer 1966 = 100)

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Voor de grootwarenhuizen bedroegen de overeenstemmende percentages respectievelijk 15,4 en 8,2 pct. De afzet van de filiaalbedrijven steeg nog in belangrijke mate, doch minder dan in 1971 : 16,4 pct., tegen 21,3 pct. Het omzetcijfer van de verbruikskoöperaties, dat gedurende enkele jaren niet veranderde, nam met 2,3 pct. toe. Onder die drie categorieën distributie-ondernemingen hebben de supermarkten, afzonderlijk beschouwd, hun afzet met 25,7 pct. verhoogd, tegen 34,7 pct. in 1971.

Ook bij de kleine en middelgrote supermarkten verzwakte het groeipercentage van de afzet t.o.v. 1971, en wel van 21 tot 8,3 pct.

De activiteit van de benzinestations nam sneller toe dan in 1971; die versnelling houdt verband met een aanzienlijke uitbreiding van het autopark.

In de sector van de reclame vermeerderden de uitgaven voor persadvertenties, de voornaamste vorm van publiciteit, met 11,8 pct. voor de eerste elf maanden, tegen 6,7 pct. in 1971.

De diensten die tegelijkertijd verleend worden aan de bedrijven en de particulieren en waarvoor cijfergegevens beschikbaar zijn, hebben hun expansie voortgezet.

In de eerste tien maanden namen de middelen in Belgische franken, beheerd door de financiële instellingen en toebehorend aan de niet-bankcliënteel, sneller toe dan in 1971, niettegenstaande zij in dat jaar reeds sterk waren gestegen. Voor het gehele jaar groeide het aantal debetinschrijvingen in rekeningen aangehouden bij de financiële instellingen en uitgevoerd door tussenkomst van de verrekenkamers met 34,6 pct., tegen 23,4 pct.

Op het gebied van de telecommunicaties duurden de verschillende, in 1971 waargenomen ontwikkelingen voort. Het aantal binnenlandse telefoonverbindingen bleef stijgen, zij het iets vlugger; ook de duur van de internationale telefoongesprekken nam toe, maar minder dan het voorgaande jaar. Evenals in 1971 ging het gebruik van de telex, uitgedrukt in

minuten, aanzienlijk omhoog, zij het in enigszins mindere mate, terwijl het aantal verzonden telegrammen sterk verminderde.

Het aantal computers in gebruik in België en in het Groothertogdom Luxemburg vermeerderde met ongeveer 25 pct. in de twaalf maanden eindigend op 1 juli 1972, tegen ongeveer 21 pct. in de voorafgaande periode.

De diensten die alleen aan de particulieren worden verleend hebben zich in de meerderheid van de gevallen sterker ontwikkeld dan in 1971.

Het onderwijzend, het wetenschappelijk en het administratief personeel van de instellingen van het rijksonderwijs nam toe met 8,8 pct., tegen 4 pct. in 1971.

In het toerisme en het hotelwezen daalde het totaal aantal getelde overnachtingen van Belgen en vreemdelingen, voor de eerste acht maanden, met 4,5 pct.; in 1971 was het met 2,3 pct. gestegen; het aantal overnachtingen aan de kust verminderde, maar het vermeerderde in de Ardennen en in de Maasvallei.

Geraamd op basis van het aantal afgelegde kilometers daalde het reizigersvervoer per spoor voor de eerste elf maanden met 2,8 pct.; in 1971 was het met 2,2 pct. vermeerderd. Daartegenover boekte het reizigersvervoer met de Sabena een vooruitgang met 13,8 pct. voor de eerste tien maanden, tegen 9 pct. in 1971.

De geneeskundige prestaties moeten een veel sterkere ontwikkeling hebben doorgemaakt dan in 1971, wanneer men uitgaat van de voor 1972 geraamde terugbetalingen in de betrokken sectoren van de sociale verzekering.

De geïnde bedragen uit hoofde van auteursrechten, vooral voor toneelopvoeringen, radio- en televisieprogramma's, muziekluitvoeringen, letterkundige werken en plastische kunsten, stegen met ongeveer 12 pct. voor de eerste negen maanden, tegen ca. 6 pct. in 1971.

Hoewel de prijzen van de plaatsen in 1972 niet werden verhoogd, stegen de bruto-ontvangsten van de bioscoopondernemingen met 11,4 pct. voor het eerste halfjaar; in 1971 waren die ontvangsten slechts toegenomen

met 6,8 pct., met inachtneming van een prijsverhoging van de plaatsen met ca. 4 pct.

De diensten voor onderhoud en regeling van de televisietoestellen namen verder uitbreiding, in overeenstemming met de stijging van het aantal toestellen in gebruik, die op 4 pct. mag geraamd worden.

De vrijetijdsbesteding in de sector van de sportactiviteiten schijnt een zeer gunstige ontwikkeling te hebben vertoond. Zo verschaftte het bijwonen van voetbalwedstrijden, in het seizoen 1971-1972, aan de Belgische clubs bruto-ontvangsten die met nagenoeg 20 pct. toenamen, tegen 6 pct. het voorgaande seizoen; het aantal toeschouwers op die sportontmoetingen steeg met 9 pct., tegen 1 pct.

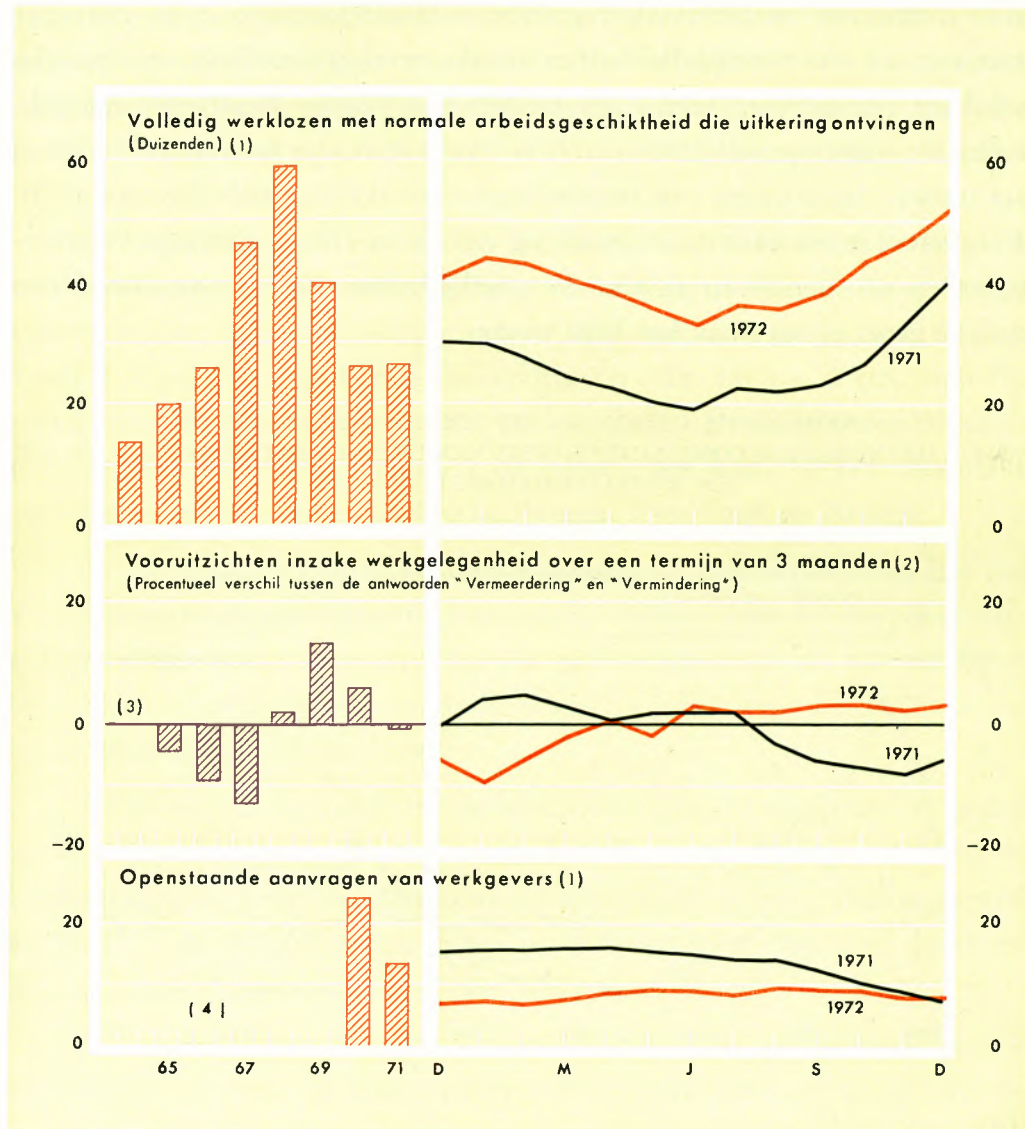
WERKGELEGENHEID.

Onder invloed van de conjuncturomslag, die in het tweede halfjaar van 1969 begon, had de arbeidsmarkt, sedert het tweede halfjaar van 1970, tekenen van een ongunstige ontwikkeling vertoond, die in 1971 nog duidelijker aan het licht traden. De sedertdien waargenomen tendensen geven geen zeer homogeen beeld te zien.

Aan de ene kant schijnt zich in de loop van het jaar een verbetering in de werkgelegenheid te hebben afgetekend. Het aantal openstaande arbeidsplaatsen, dat in 1971 gevoelig was verminderd, daalde niet verder. Volgens de conjunctuurtests van de Bank bij de verwerkende industrie volgde op het vooruitzicht van nettoafdankingen, dat tot in het eerste kwartaal van 1972 overwoog, de verwachting van een netto-indienstneming van arbeidskrachten.

Aan de andere kant nam de werkloosheid nochtans toe, ondanks de opleving van de economische activiteit. De handhaving van een zeer hoog stijgingspercentage van de bezoldigingen, zelfs gedurende de jongste periode van tragere economische expansie, heeft er de ondernemingen vermoedelijk toe aangezet grotere inspanningen op het gebied van de rationalisatie te leveren. Overigens zou de conjuncturele evolutie van de werk-

WERKLOOSHEID EN WERKGELEGENHEID

(1) Bron : Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening. Voor de jaarcijfers : gemiddelde der gegevens aan het einde van de maand. Voor de maandcijfers : einde van de maand.

(2) Bron : Onderzoeken van de Nationale Bank van België. Deze grafiek heeft, voor de meest recente periode, betrekking op de volgende sectoren : ijzer- en staalnijverheid, non-ferrometaalnijverheid, metaalverwerkende nijverheid, textiel-, papier-, leder-, houtverwerkende nijverheid, bouwmaterialennijverheid en chemische nijverheid.

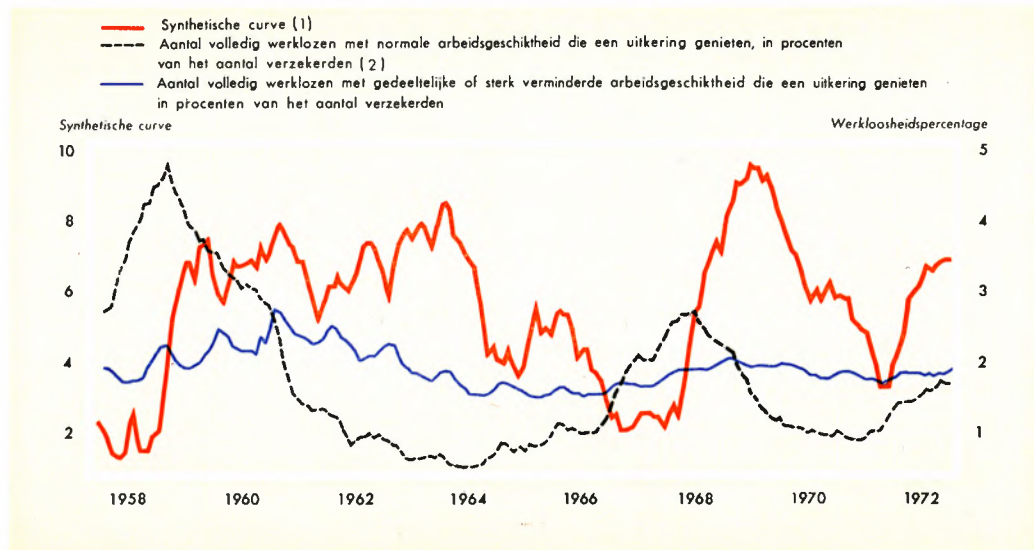
(3) Niet beschikbaar.

(4) Vergelijkbare gegevens zijn niet beschikbaar.

loosheid gedeeltelijk kunnen verborgen zijn door de invloed van structurele factoren, waaronder wij vermelden : de groei van de actieve bevolking, vooral de vrouwelijke, de achteruitgang van de steenkolennijverheid, de rationalisatie van de landbouwproductie, de toenemende mechanisatie in

sommige diensten en de diepgaande veranderingen die zich, meer bepaald, in de distributie voordoen, de ontoereikende aanpassing van de beroepsvorming aan de nieuwe behoeften inzake werkgelegenheid, de zwakke mobiliteit van de werkkrachten en de tamelijk scherpe structurele moeilijkheden die sommige activiteiten treffen. Weliswaar zijn tal van die factoren niet nieuw, maar tijden van conjunctuurverzwakking, zoals die van 1970-1971, veroorzaken vaak een versnelling van de aan de gang zijnde veranderingen en een verscherping van de moeilijkheden die in een periode van snellere groei minder aan het licht treden.

SYNTHETISCHE CURVE VAN DE VOORNAAMSTE GEGEVENS
VAN DE MAANDELIJKE CONJUNCTUURTESTS VAN DE NATIONALE BANK VAN BELGIE
EN WERKLOOSHEIDSPERCENTAGE

(1) Zie grafiek van blz. 15.
 (2) Voor seizoeninvloeden gecorrigeerde cijfers.

Overigens, zoals de grafische vergelijking van de curve van de werkloosheid met die welke de conjuncturele tendens samenvat, het aantoonst, verloopt er gewoonlijk een min of meer lange termijn alvorens de versnellingen en vertragingen van het activiteitstempo een vermindering of een vermeerdering van de werkloosheid veroorzaken. Nochtans is, in de huidige herstelfase, het tijdsverschil aanzienlijker dan in vroegere gelijkaardige fases.

Tussen eind 1971 en eind 1972 steeg het totaal aantal steuntrekkende volledig werklozen van 85.700 eenheden tot 99.700. In dit totaal is een groot aantal **werklozen begrepen met een gedeeltelijke of zeer verminderde arbeidsgeschiktheid** — 48.400 eenheden eind 1972 —, maar, in die categorie, bedraagt de aangroei in vergelijking met 1972 slechts 3.100 eenheden.

De toeneming van de volledige werkloosheid trof dus hoofdzakelijk de **werklozen met een normale arbeidsgeschiktheid** : tussen de twee bovenvermelde data steeg hun aantal van 40.400 eenheden tot 51.300, d.i. van 1 tot 1,3 pct. van de beroepsbevolking en van 1,6 tot 2 pct. van het totaal aantal verzekerden tegen werkloosheid. Dit laatste gemiddelde percentage, dat betrekking heeft op geheel het land, is het duidelijkst overschreden in de zones Oostende, Bergen, Hoei-Luik en Brugge.

Het verschil tegenover de overeenstemmende maanden van het jaar voordien is eerst gestegen tot in maart, daarna gedaald tot in augustus en vervolgens opnieuw toegenomen sedert september, om een maximum te bereiken van 16.300 eenheden in oktober; op het eind van het jaar was het nochtans gedaald tot 10.900.

Uit sectorieel oogpunt beschouwd, heeft dit laatste verschil hoofdzakelijk betrekking op de metaalverwerkende nijverheid, de textiel- en kledingnijverheid, de voedingsmiddelenbedrijven en de tabaksindustrie, alsmede — en dit is tamelijk nieuw — de handel en, over het algemeen, de particuliere ondernemingen die diensten verlenen.

De vrouwelijke werkloosheid ontwikkelde zich ongunstiger dan de mannelijke. Niet alleen steeg het aantal werkloze vrouwen meer dan dat van de werkloze mannen, maar ook het positief verschil, tegenover dezelfde maanden van 1971, dat voor de mannen bijna volledig verdwenen is, is voor de vrouwen daarentegen sterk toegenomen. Gewis is laatstgenoemde ontwikkeling in verband te brengen met sommige van bovengenoemde structurele factoren en met de evolutie van de werkgelegenheid in die sectoren waar de werkkrachten traditioneel grotendeels vrouwen zijn : de textielnijverheid, de kleding- en confectienijverheid, de voedingsmiddelen-nijverheid, de fijne elektrische constructie, de handel en sommige andere diensten.

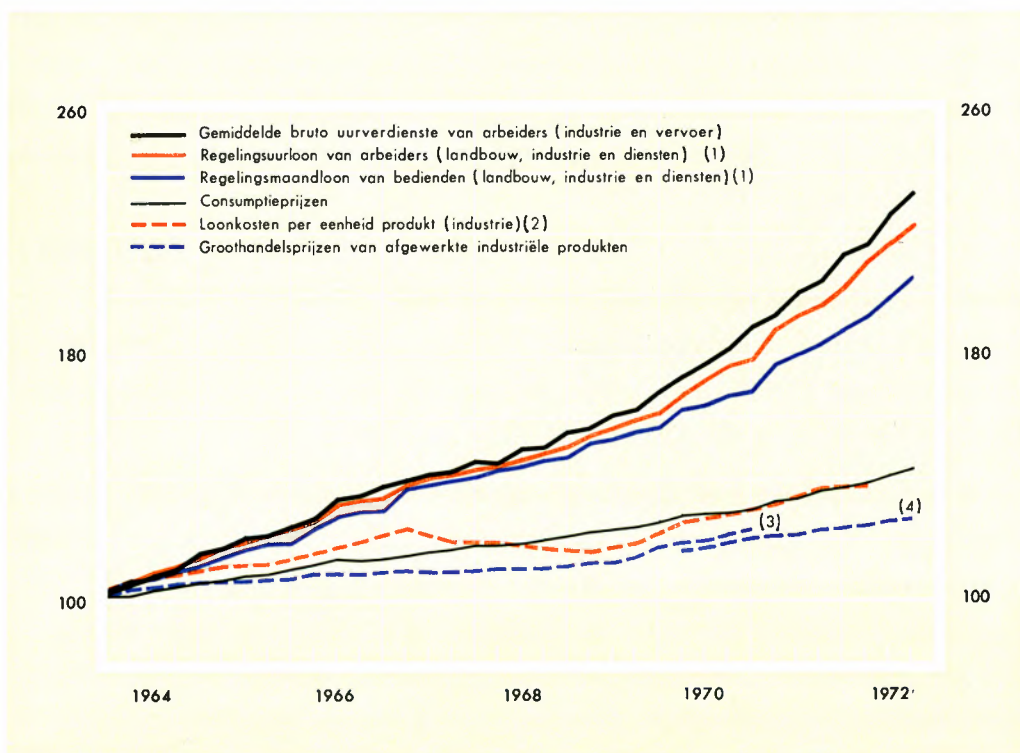
Het daggemiddelde van de **gedeeltelijke werkloosheid** verminderde van 39.600 eenheden in 1971 tot 36.600 eenheden in 1972, d.i. een daling met 7,6 pct. Naast het conjunctuurbeloop hebben weersomstandigheden en vrijwillige of toevallige onderbrekingen van het werk dit verloop waarschijnlijk beïnvloed.

LONEN EN ANDERE INKOMENS.

De reeds in 1971 zeer aanzienlijke stijging van de lonen en wedden versnelde nog in de loop van het jaar.

LONEN EN PRIJZEN

(Indexcijfers 1963 = 100)

Bronnen : Regelingslonen van arbeiders en bedienden : Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid.
Consumtieprijzen en groothandelsprijzen van de afgewerkte industriële produkten : Ministerie van Economische Zaken.

Loonkosten per eenheid produkt : Instituut voor Economisch Onderzoek te Leuven.

(1) Doordat het regelingsloon van de arbeiders een uurloon is en dat van de bedienden een maandloon, brengt een overeengekomen vermindering van de arbeidsduur een stijging mee van het eerste maar niet van het tweede. Bij elke vergelijking van het respectieve beloop van deze twee indexcijfers moet met dat verschil rekening worden gehouden.

(2) Arbeiders en bedienden; betrokken periode : maart tot mei en september tot november van ieder jaar.

(3) Indexcijfers berekend op grond van prijzen, inclusief de overdrachtbelasting.

(4) Indexcijfers berekend op grond van prijzen, exclusief de overdrachtbelasting of belasting over de toegevoegde waarde.
Jaar 1970 : raming.

ARBEIDERSLONEN : VERGELIJKING MET HET BUITENLAND

(Procentuele verandering ⁽¹⁾ t.o.v. de overeenstemmende periode van het voorafgaande jaar)

Bronnen : Nominale lonen : *Duitse Bondsrepubliek* : Statistisches Bundesamt. *Frankrijk* : Institut National de la Statistique et des Etudes Economiques. *Italië* : Internationaal Monetair Fonds. *Nederland* : Internationaal Monetair Fonds. *Verenigd Koninkrijk* : National Institute of Economic and Social Research. *Verenigde Staten* : U.S. Department of Labor. Consumtiëprijzen : zie grafiek van blz. 46.

(1) Niet voor pariteitswijzigingen gecorrigeerde percentages.

(2) Veranderingspercentages der nominale lonen gecorrigeerd voor bewegingen in de consumtiëprijzen.

(3) Gemiddelde bruto uurverdiensla. Bron voor België : Nationale Bank van België.

(4) Regelingsloon. Bron voor België : Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid.

(5) In 1969 is het reële loon in de Verenigde Staten gedaald met 0,3 pct.

Het indexcijfer van de bruto uurverdienste, berekend door de Bank, dat de ontwikkeling weergeeft van de verhouding tussen, enerzijds, het totale brutobedrag toegekend aan geheel het arbeiderspersoneel van de in de industrie en de vervoersector ondervraagde bedrijven en, anderzijds, het aantal door dit personeel gewerkte uren, is van september 1971 tot september 1972 gestegen met 14,4 pct., tegen 12 pct. gedurende de voorgaande twaalf maanden. Dit stijgingspercentage is groter dan dat in de andere landen van de Europese Economische Gemeenschap, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten. Het verschil tegenover het buitenland is naar verhouding nog groter indien men de ontwikkeling van de reële lonen beschouwt, d.w.z. na uitschakeling van de stijging van de consumptieprijzen. Aldus berekend, steeg de uurverdienste in België met 8,7 pct. van september 1971 tot september 1972, tegen 6,4 pct. tijdens de voorgaande twaalf maanden.

De stijging van het indexcijfer van de regelingslonen van de arbeiders bedroeg 13,1 pct. van september 1971 tot september 1972, tegen 10,2 pct. voor de voorafgaande twaalf maanden, en die van de regelingslonen van de bedienden, 12 pct., tegen 10 pct.

De loonsom aangegeven bij de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid zou, voor de eerste negen maanden, volgens voorlopige ramingen, met 11,7 pct. zijn gestegen. Weliswaar worden die ramingen geregeld in opwaartse richting herzien.

De ontwikkeling van het beschikbare inkomen van de loontrekkenden is niet alleen afhankelijk van de stijging van de brutobezoldigingen, maar ook van het aandeel van die bezoldigingen dat afgehouden wordt voor belasting en bijdragen tot de sociale verzekering. De afhouding voor de belasting moet toegenomen zijn ten gevolge van de normale invloed van de progressie, hoewel deze laatste gemilderd werd door sommige aanpassingen van het belastingstelsel om rekening te houden met de zuiver nominale stijging van de bezoldigingen. De percentages van de door de arbeiders aan de sociale verzekering betaalde bijdragen werden niet verhoogd, maar die van de pensioenbijdragen van de bedienden werden enigszins ver-

meerderd; wat de maximumbedragen betreft, die als basis dienen voor de berekening van de bijdragen, zij werden slechts door de invloed van de indexering gewijzigd. Per saldo is het beschikbaar inkomen per gewerkt uur van september 1971 tot september 1972 vermoedelijk meer gestegen dan in de voorafgaande twaalf maanden, zowel nominaal als in werkelijke koopkracht.

De loonkosten per uur, die niet alleen de bezoldigingen maar ook de door de werkgever betaalde sociale lasten omvatten, zouden, volgens de berekeningen van het Instituut voor Economisch Onderzoek te Leuven, gestegen zijn met 14,6 pct. in de verwerkende nijverheid tussen maart-mei 1971 en maart-mei 1972, tegen 11,7 pct. tussen 1970 en 1971. De produktiviteitswinst was, volgens dezelfde bron, merkkelijk groter dan in 1971, maar zij bleef beneden de stijging van de loonkosten per uur; deze laatste zouden, per eenheid produkt, toegenomen zijn met 4,1 pct. tussen het eerste halfjaar van 1971 en dezelfde periode van 1972, een stijging die kleiner is dan de 5 pct. van de overeenstemmende voorafgaande periode.

De kostprijs per eenheid produkt van de bedrijven wordt eveneens beïnvloed door de prijs die voor de produktiegoederen wordt betaald en door de gemiddelde kosten van het krediet. In dat verband zij opgemerkt dat, voor de eerste negen maanden, de waarde per eenheid van de ingevoerde produktiegoederen daalde, terwijl zij in 1971 was gestegen, althans indien geen rekening wordt gehouden met het ruwkoper, dat over het algemeen in België slechts een verwerking ondergaat. Anderzijds zijn ook de gemiddelde kosten van het krediet enigszins gedaald.

De groothandelsprijzen van de gezamenlijke industriële afgewerkte produkten stegen voor de eerste elf maanden met 3,5 pct., een percentage dat zeer dicht het cijfer benadert dat in 1971 werd aangetekend t.o.v. het voorafgaande jaar. Van hun kant zijn de eenheidswaarden bij de uitvoer, zoals in 1971, in de eerste negen maanden weinig veranderd.

Per saldo blijkt de ontwikkeling van de winstmarges bij de industrie-ondernemingen gunstiger te zijn geweest dan het jaar voordien. Bovendien werd het bruto exploitatieoverschot gunstig beïnvloed door een toene-

ming van het volume van de afzet, die groter was dan in 1971. Daarentegen werden de beschikbare nettowinsten van de ondernemingen beïnvloed door de toepassing van een bijkomend deciem op de vennootschapsbelasting.

In de landbouw stegen de verkoopprijzen die de producenten verkregen meer dan de prijzen die zij betaalden. Die verbetering werd echter, in een moeilijk te bepalen mate, gecompenseerd door een achteruitgang van de rendementen per hectare, in vergelijking met de zeer hoge opbrengsten van 1971.

In de overheidssector verhoogden de bezoldigingen in aanzienlijke mate ten gevolge van de verbetering van het sociaal statuut van het staatspersoneel.

De gezamenlijke sociale voorzieningen die door de centrale overheid en de organen van de sociale verzekering worden betaald of geleverd, zouden — volgens de aangepaste begroting van 1972 — met 16,5 pct. zijn gestegen, tegen 31,1 pct. in 1971. In absolute getallen was de aangroei, zoals het voorgaande jaar, het grootst in de sector van de pensioenen, van de gezondheidszorg en van het vakantiegeld.

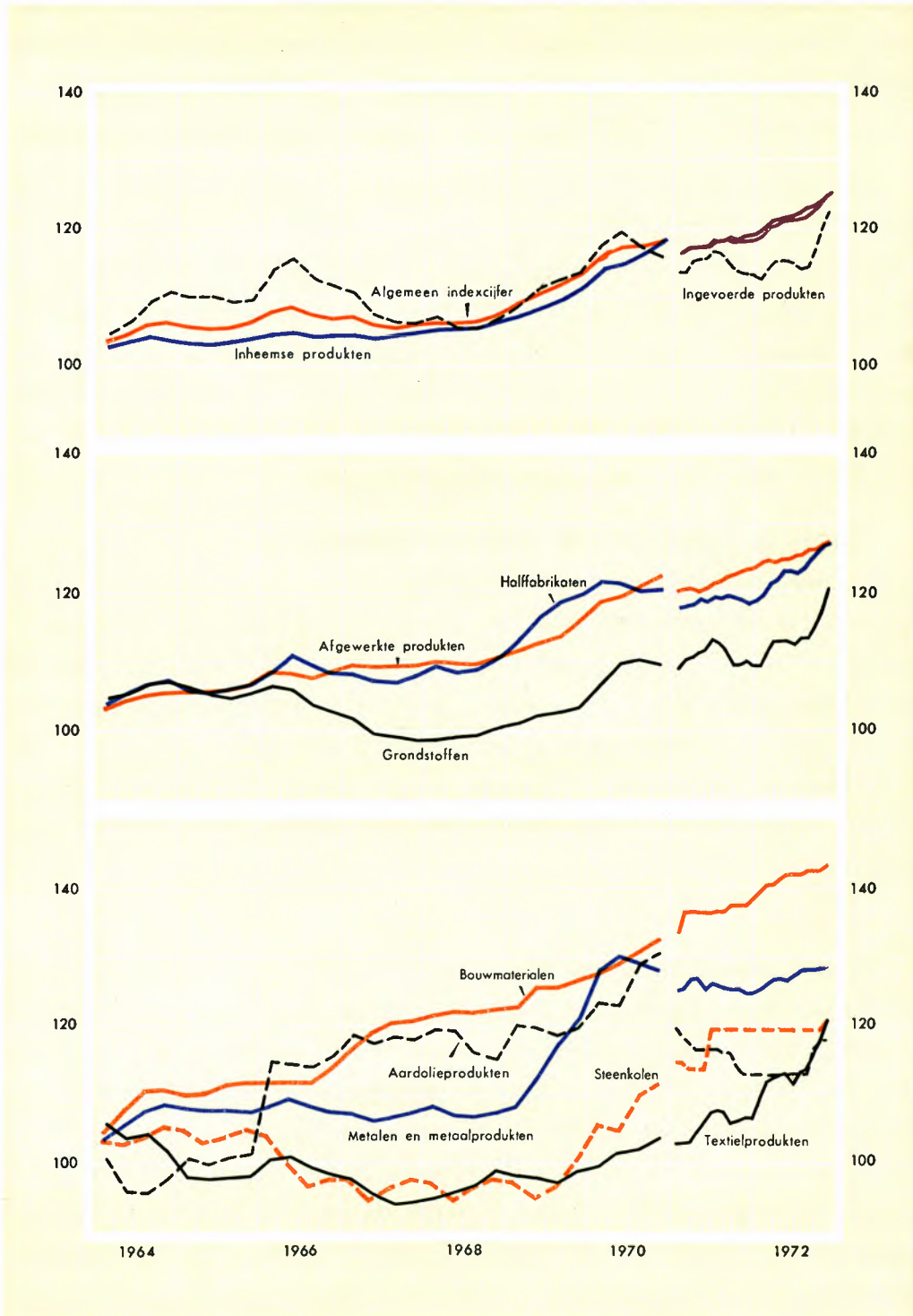
Onder de inkomens uit roerende goederen werd de som van de ontvangen interesten in tegengestelde zin beïnvloed door de aanzienlijke toename van de massa financiële activa met vast rendement en door de daling van het gemiddelde rendement van deze laatste. Wat de dividenden betreft, die met een zekere vertraging de evolutie van de nettowinsten weerspiegelen, zouden de uitgekeerde nettobedragen, blijkens een steekproef bij vennootschappen waarvan de aandelen op de beurs genoteerd zijn, in de loop van de eerste elf maanden met 0,4 pct. verminderd zijn; in 1971 waren zij met 2,2 pct. gestegen.

PRIJZEN.

De stijging van het indexcijfer van de **industriële groothandelsprijzen** nam in kracht toe, vooral in het tweede halfjaar; tussen januari en november bedroeg zij 5,5 pct., tegen 1,7 pct. in 1971. Zij is vooral toe

GROOTHANDELSPRIJZEN VAN INDUSTRIELE PRODUKTEN IN BELGIE (1)

(Indexcijfers 1963 = 100)

Bron : Ministerie van Economische Zaken.

(1) Jaren 1964 tot 1970 : maandgemiddelden per kwartaal; indexcijfers berekend op grond van prijzen, inclusief de overdrachtbelasting. Jaren 1971 en 1972 : maandcijfers; indexcijfers berekend op grond van prijzen, exclusief de belasting over de toegevoegde waarde.

te schrijven aan de ontwikkeling van de prijzen van de ingevoerde produkten, die, na een daling in de loop van het tweede halfjaar van 1971, zich in 1972 herstelden, en zulks vooral sedert september; van januari tot november stegen zij met 8,4 pct.; in de voorafgaande overeenstemmende periode waren zij praktisch niet omhooggegaan. De binnenlandse produkten vertoonden een prijsstijging van 4,4 pct., tegen 2,3 pct.

Beschouwt men de produkten in hun fabricagestadia, dan blijkt dat de grondstoffen het sterkst stegen, meer bepaald sedert september; daarna volgden de halfafgewerkte produkten; voor de afgewerkte produkten was de stijging daarentegen iets kleiner dan het jaar voordien. Een vergelijking met de indexcijfers van vergelijkbare prijzen in het buitenland toont aan dat de stijging van de afgewerkte produkten een vrijwel gelijklopende ontwikkeling te zien gaf in de Europese landen, met uitzondering van het Verenigd Koninkrijk, waar zij gevoelig sterker was.

Uit de ontleding van het algemeen indexcijfer van de groothandelsprijzen per produkten en produktengroepen blijkt dat de textielgoederen, meer in het bijzonder de wol, het meest afgetekend opwaarts gingen, hetgeen de tendens op de wereldmarkten weerspiegelde. De prijzen van de aardolieprodukten zijn, na een daling in 1971, in september gestegen ten gevolge van de verhoging van de accijnzen op de benzine. De stijging van de prijzen van de bouwmaterialen en van de gezamenlijke metalen en metaalprodukten was de helft kleiner dan de stijging van het algemeen indexcijfer.

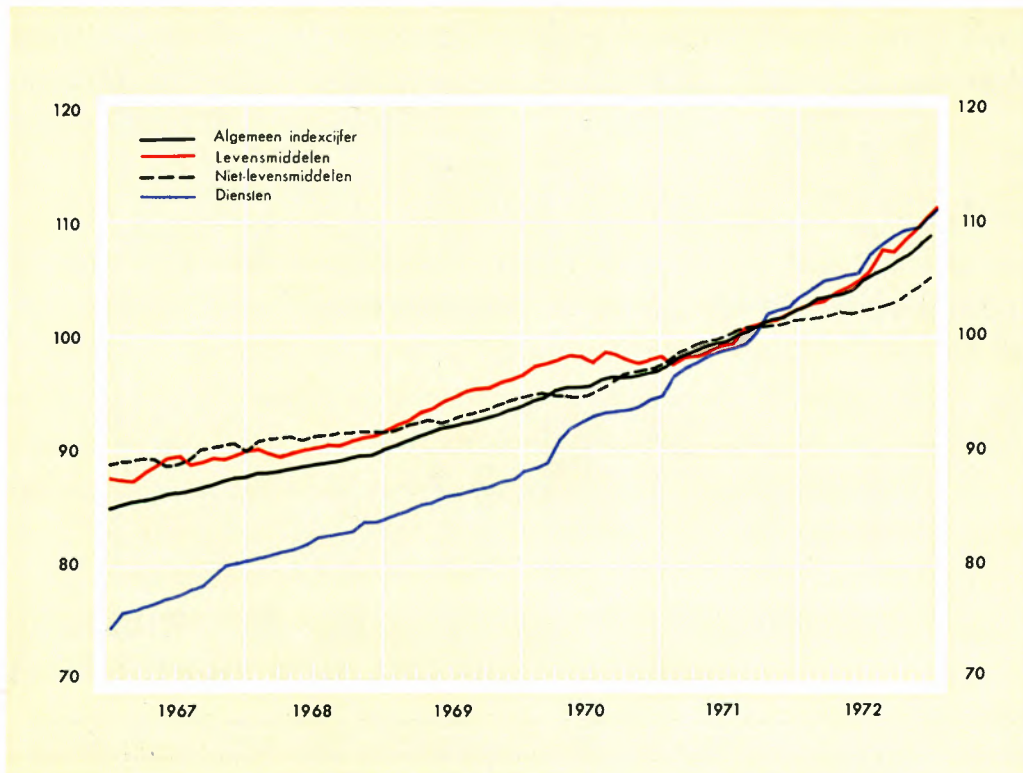
Wat de **bouwprijzen** betreft, ging het indexcijfer van de kosten van de sociale woningen, opgemaakt door het Instituut voor Economisch Onderzoek te Leuven, naar omhoog met 8 pct. tussen het derde kwartaal van 1971 en dat van 1972, tegen 2,8 pct. gedurende de voorgaande overeenstemmende periode. De prijzen die in aanmerking genomen werden voor de borderellen van overname van de gemene muur stegen, van hun kant, gemiddeld ongeveer in hetzelfde tempo als het jaar voordien. Daarentegen verhoogde de door de Associatie van Belgische Experts berekende herbouwwaarde van een woning, die het prijsbeloop met een zeker tijds-

verschil weerspiegelt, minder dan in 1971, nl. met 6,3 pct., tegen 14,5 pct. voor de periodes van november tot november. Voor de werken van burgerlijke bouwkunde gingen de prijzen bij de inschrijvingen enigszins achteruit.

De prijzen van de landbouwprodukten, die reeds in de tweede helft van het voorgaande jaar vaster werden, stegen, volgens het indexcijfer berekend door het Ministerie van Landbouw, met 10,4 pct. van januari tot november, tegen 2,4 pct. in 1971. Deze scherpere stijging vloeide zowel voort uit de prijzen van de dierlijke produkten, die met 5,7 pct. vermeerderden, tegen 4,7 pct. het jaar voordien, als uit die van de plantaardige produkten, welke, na een lange periode van daling, met 32,7 pct. omhooggingen, vooral ten gevolge van de prijsstijging van de aardappelen.

CONSUMPTIEPRIJZEN IN BELGIE

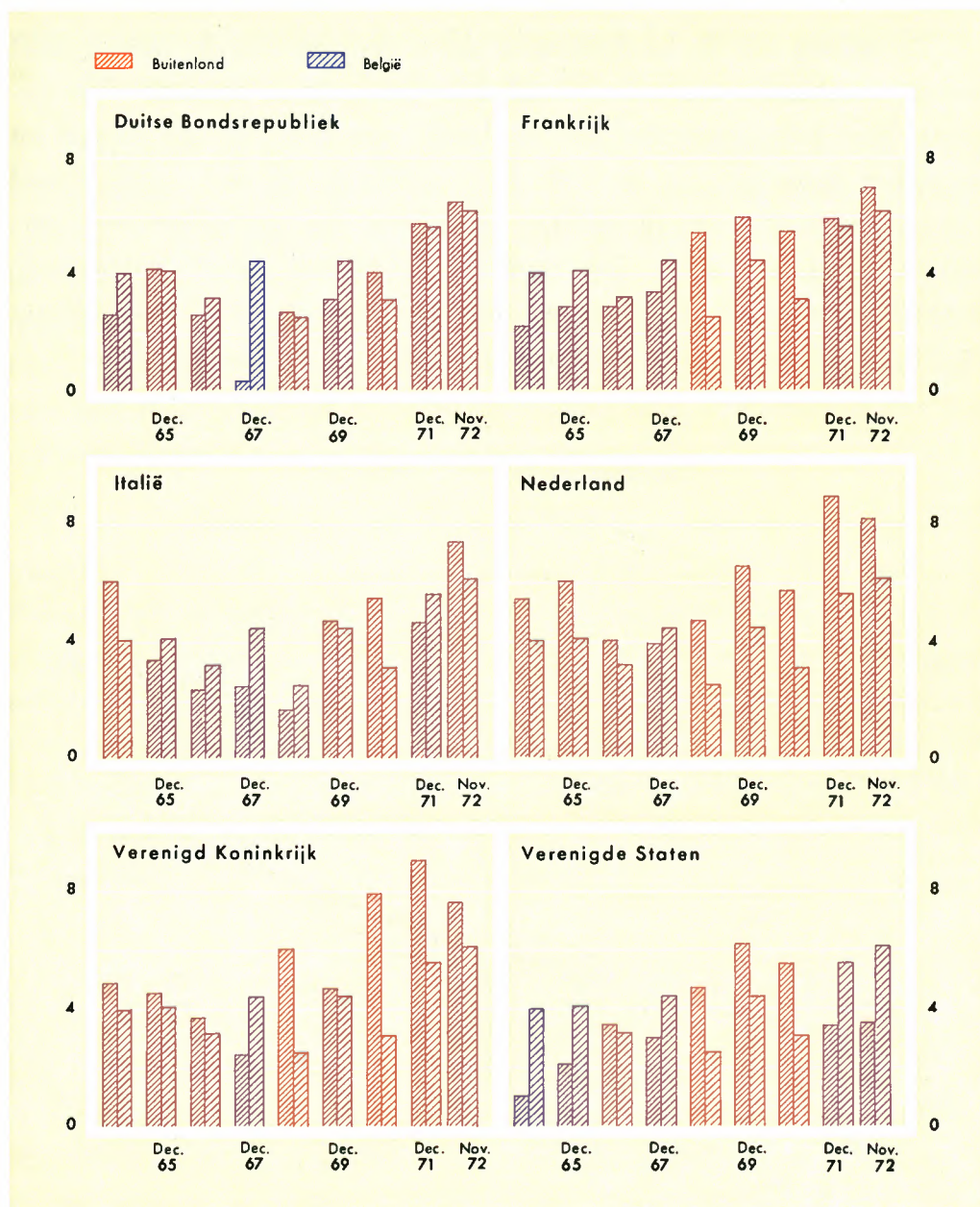
(Indexcijfers 1971 = 100)

Bron : Ministerie van Economische Zaken.

CONSUMPTIEPRIJZEN : VERGELIJING MET HET BUITENLAND

(Procentuele verandering ⁽¹⁾ t.o.v. de overeenstemmende periode van het voorafgaande jaar)

Bronnen : België : Ministerie van Economische Zaken. Duitse Bondsrepubliek : Statistisches Bundesamt. Frankrijk : Institut National de la Statistique et des Etudes Economiques. Italië : Istituto Centrale di Statistica. Nederland : Centraal Bureau voor de Statistiek. Verenigd Koninkrijk : Ministry of Labour. Verenigde Staten : U.S. Department of Labor.

(1) Niet voor pariteitswijzigingen gecorrigeerde percentages.

De **consumtieprijzen** liepen op met 6,4 pct. in 1972, tegen 5,6 pct. het voorafgaande jaar. De versnelling van de stijging was vooral duidelijk voor de levensmiddelen, meer bepaald voor het vlees, ten gevolge van een gebrek aan evenwicht tussen aanbod van en vraag naar rundvlees op wereldplan, en voor de aardappelen, wegens een vermindering van de oogst in België en in de Europese Economische Gemeenschap. In weerwil van een versnelling van hun stijging met ingang van september gingen de prijzen van de niet-levensmiddelen, alsmede die van de diensten, minder snel naar omhoog dan het voorafgaande jaar, dat de invloed van de invoering van de belasting over de toegevoegde waarde had ondergaan.

In maart werd de weging van de verschillende bestanddelen van het officiële indexcijfer gewijzigd : het aandeel van de levensmiddelen werd verlaagd van 41,6 tot 30 pct., dat van de niet-levensmiddelen werd verhoogd van 37 tot 40 pct. en dat van de diensten, van 21,4 tot 30 pct.

Uit de vergelijking met de evolutie van de indexcijfers in het buitenland blijkt dat de stijging in de loop van de twaalf maanden eindigend in november minder sterk was in België dan in de overige landen van de Europese Economische Gemeenschap en het Verenigd Koninkrijk, maar veel groter dan in de Verenigde Staten.

Op het gebied van het **prijsbeleid** heeft een ministerieel besluit van 20 april 1972 over de procedure inzake aangifte van prijsstijgingen een groot aantal kleine bedrijven aan de toepassing van die reglementering onttrokken, sommige bestuurlijke formaliteiten versoepeld en bepaald dat wanneer een producent of invoerder toestemming wordt verleend om zijn prijzen te verhogen, de distributiebedrijven niet meer kunnen verplicht worden hun marge op haar vroeger absoluut peil te handhaven.

VERRICHTINGEN VAN DE BELGISCH-LUXEMBURGSE ECONOMISCHE UNIE MET HET BUITENLAND.

Onder invloed van een vastere vraag uit het buitenland, die reeds bij het einde van 1971 merkbaar werd, steeg de totale waarde van de uit-

voer van de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie, blijkens de douanestatistieken ⁽¹⁾, met 13,4 pct. voor de eerste elf maanden. De invoer ging met 9,6 pct. naar omhoog.

De handelsbalans liet een belangrijk exportoverschot; het jaar tevoren was zij met een tekort afgesloten. De verbetering zou hoofdzakelijk te danken zijn aan een stijging van het indexcijfer van de ruilvoet. In weerwil van de prijsstijging van de uitrustingsgoederen lag het gemiddelde indexcijfer van de gezamenlijke invoerprijzen voor de eerste negen maanden 2,2 pct. beneden dat van 1971, onder invloed van de prijzen van de produktiegoederen. Van zijn kant bleef het indexcijfer van de gezamenlijke exportprijzen stabiel, want de daling bij de non-ferrometalen en de ijzer- en staalprodukten werd gecompenseerd door de stijging van de landbouwprodukten, de metaalfabrikaten en de textielprodukten.

Voor de eerste elf maanden is de toeneming van de invoer vooral toe te schrijven aan de aankopen van produkten van de metaalverwerkende nijverheid en, in mindere mate, aan textiel-, landbouw-, voedings-, chemische en minerale produkten. Onder de uitgevoerde produkten waren het vooral de produkten van de metaalverwerkende nijverheid, de chemische produkten, de landbouwprodukten, de levensmiddelen, en, in een iets mindere mate, de onedele metalen en de textielprodukten die tot de expansie bijdroegen.

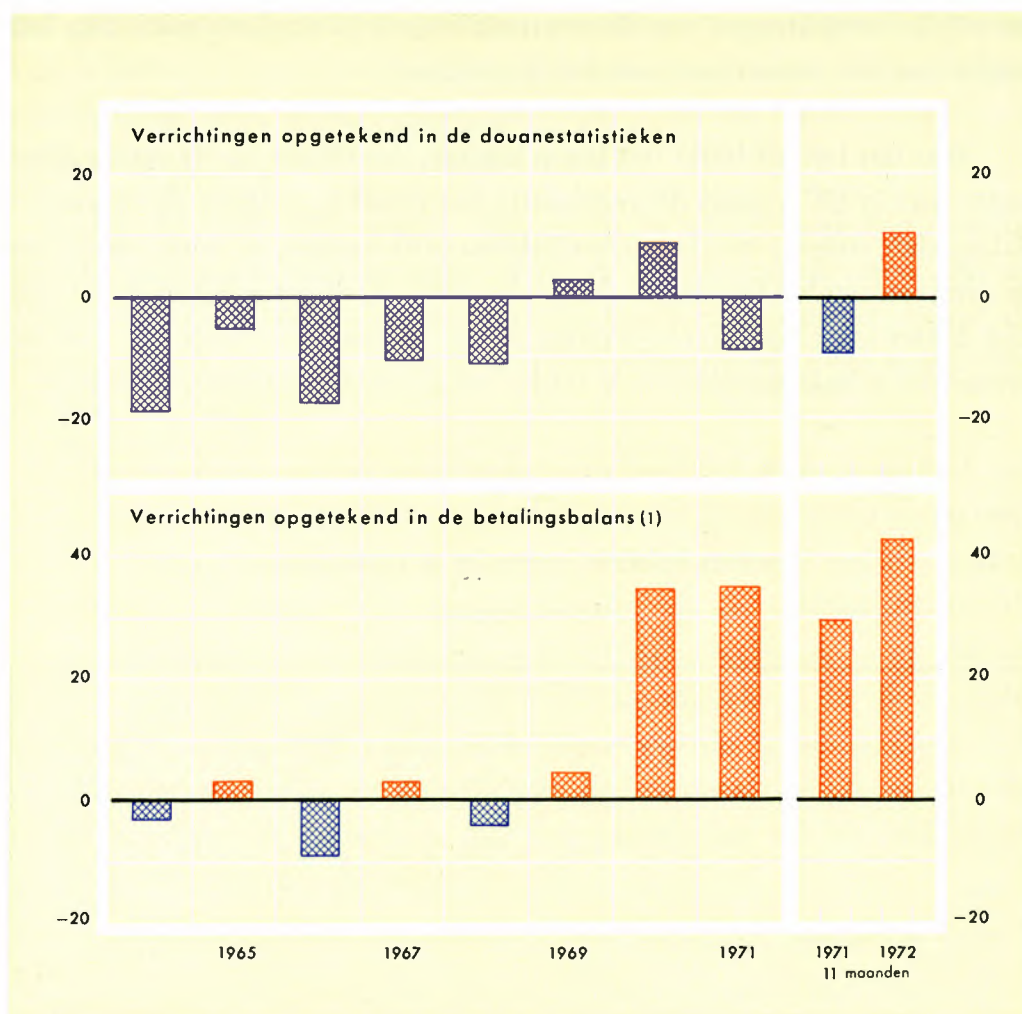
De geografische spreiding van de buitenlandse handel werd gekenmerkt door een tragere stijging van de invoer en een snellere toeneming van de uitvoer in de handel met de Duitse Bondsrepubliek, Nederland en het Verenigd Koninkrijk. Het handelsverkeer met Frankrijk en Italië nam meer toe dan in 1971, zowel bij de invoer als bij de uitvoer, terwijl het met de Verenigde Staten verminderde. Een overschot werd opgetekend tegenover ieder van de landen van de Europese Economische Gemeenschap; in totaal was het belangrijker dan het voorgaande jaar; alleen tegenover Frankrijk is het teruggelopen. De handelsbalans verbeterde eveneens tegenover het Verenigd Koninkrijk en tegenover de Verenigde Staten, in

⁽¹⁾ Zie Bijlage 6, tabel 1.

het eerste geval door de inkringing van het tekort en, in het tweede, door de stijging van het overschot.

SALDO VAN DE BUITENLANDSE HANDEL VAN DE BELGISCH-LUXEMBURGSE
ECONOMISCHE UNIE

(Miljarden franken)

(1) Zie tabel 4, kolom (c).

De lopende transacties die in de betalingsbalans van de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie met het buitenland zijn opgetekend, sloten, voor de eerste elf maanden, met een overschot van fr. 48,4 miljard, tegen fr. 36 miljard in 1971. De vermindering van het overschot op de

arbitrageverrichtingen en de vermeerdering van het tekort op de overdrachten werden meer dan goedge maakt door de toeneming van het overschot van de andere transacties : het batig saldo van het betalingsverkeer betreffende de buitenlandse handel steeg van fr. 29,4 tot 42,6 miljard en dat betreffende de diensten, van fr. 6,5 tot 9 miljard, want de netto-opbrengsten uit investeringen, uit vrachtinkomsten voor goederenvervoer en uit de verrichtingen van de overheid stegen in sterkere mate dan het tekort van het reisverkeer met het buitenland.

Wat dat betreft blijkt dat het saldo van de uitvoer en de invoer gunstiger was in 1972, zoals dit regelmatig het geval is, volgens de betalingsbalans dan volgens de douanestatistieken. Dit verschil is onder meer toe te schrijven aan het feit dat, in de betalingsbalans, de waarde van de uitvoer niet louter voor haar f.o.b.-waarde wordt opgetekend, noch die van de invoer, voor haar gehele c.i.f.-waarde, zoals in de douanestatistieken.

Tabel 4.

LOPEND VERKEER MET HET BUITENLAND (1)

(Miljarden franken)

	Goederenverkeer				Dienstenverkeer (4)	Particuliere overdrachten (5)	Overdrachten van de Staat (5)	Totaal (h) = (c) + (d) + (e) + (f) + (g)
	Uitvoer (2)	Invoer (2)	Saldo (c) = (a) - (b)	Arbitrageverrichtingen (3)				
	(a)	(b)		(d)	(e)	(f)	(g)	
1967	293,1	290,0	+ 3,1	+ 5,4	+ 4,8	+ 1,7	- 5,2	+ 9,8
1968	329,0	333,1	- 4,1	+ 3,4	+ 5,7	+ 3,8	- 7,4	+ 1,4
1969	400,1	395,7	+ 4,4	+ 4,8	+ 0,8	+ 5,8	-12,1	+ 3,7
1970	480,8	446,4	+34,4	+ 5,0	+ 4,9	+ 6,6	-14,7	+36,2
1971	520,8	485,9	+34,9	+ 6,4	+ 8,2	+ 6,8	-14,8	+41,5
1971 Eerste 11 maanden ...	467,1	437,7	+29,4	+ 6,8	+ 6,5	+ 6,5	-13,2	+36,0
1972 Eerste 11 maanden . v	527,5	484,9	+42,6	+ 4,6	+ 9,0	+ 5,9	-13,7	+48,4

(1) Saldi van de transacties, behalve wat de rubrieken « Uitvoer » en « Invoer » betreft.

(2) Het gaat om de gedane betalingen; hun bedrag werd evenwel verbeterd om rekening te houden met de kredieten toegestaan met de medewerking van de Belgische banken. Het loonwerk is erin begrepen.

(3) In het buitenland aangekochte goederen die daar weer verkocht werden zonder te zijn ingevoerd in het douanegebied van de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie.

(4) Vervoerkosten, verzekeringen, reisverkeer, investeringsopbrengsten, verrichtingen van de overheid en van de Europese en de internationale instellingen, seizoen- en grensarbeiders, enz.

(5) Transacties zonder tegenpost, bijvoorbeeld giften.

In totaal, en zo men de periode 1967-1972 in haar geheel beschouwt, stelt men vast dat het algemene beeld van de lopende transacties met het buitenland zich vanaf 1970 grondig heeft gewijzigd : op een vrijwel evenwichtige toestand die tot dan toe heerste volgde een uiterst groot overschot, dat hoofdzakelijk verband houdt met het bijzonder hoge uitvoersaldo van het goederenverkeer. De overige transacties hadden immers, per saldo, betrekkelijk weinig invloed op de ontwikkeling van de lopende rekening van de balans; het overschot van het dienstenverkeer en van de particuliere overdrachten werd nagenoeg gecompenseerd door het tekort van de overheidstransfers gedurende de gehele periode.

Het algemeen saldo van de uitvoer en de invoer, zoals het door de douanestatistieken gemeten wordt, werd, in de loop van de jaren 1967 tot 1972, gunstig beïnvloed door de ontwikkeling van de ruilvoet, omdat de prijzen van de uitgevoerde produkten, over het geheel, meer stegen dan die van de ingevoerde.

Op het plan van de industriesectoren was het hoge overschot van bovengenoemde transacties vooral te danken aan de zeer gunstige uitvoerresultaten van verscheidene belangrijke bedrijfstakken, zoals de metaalverwerkende nijverheid, de chemische bedrijven, de rubberindustrie, de petroleumbedrijven, de producenten van landbouwprodukten en levensmiddelen, de papier- en de houtverwerkende nijverheid. In die bedrijfstakken was het stijgingstempo van de uitvoerwaarde, tussen de jaren 1966 en 1972, afgetekend hoger dan dat van de gezamenlijke uitvoer; het lag tussen ongeveer 15 en 20 pct. per jaar naargelang van de bedrijfstak, tegen ca. 10 pct. voor de totale uitvoer.

Beschouwt men de bijdrage van de voornaamste sectoren tot de vorming van het uitvoeroverschot, dan blijkt dat het batig saldo van de bedrijfstakken die traditioneel een netto-uitvoer vertonen — ijzer- en staalnijverheid, chemische bedrijven en textielindustrie —, sedert 1966 veel sneller steeg dan het tekort van de bedrijfstakken met een netto-invoer : metaalverwerkende nijverheid, aardolie- en steenkoolindustrie.

Onder de factoren die tot de sterke groei van de uitvoer in de loop van de laatste jaren hebben bijgedragen, speelden de directe buitenlandse

investerings een belangrijke rol, want zij hadden de vestiging tot gevolg van grote eenheden opgericht voor massaproductie waarvan een groot deel in het buitenland moest worden afgezet.

De evolutie van de uitvoer onderging eveneens de invloed van het prijzen- en kostenpeil. Over het algemeen stegen de uitvoerprijzen van de goederen van de verwerkende industrie, na correctie voor de monetaire aanpassingen, gedurende de jaren 1966 tot 1972 minder snel in de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie dan in de andere geïndustrialiseerde landen. Van hun kant namen de loonkosten per eenheid, na correctie zoals hierboven vermeld, gedurende dezelfde periode, eveneens minder snel toe in België dan, inzonderheid, in Nederland en in de Duitse Bondsrepubliek, welk land gedurende die periode tweemaal zijn geldeenheid opwaardeerde.

Die verschillende factoren — gunstige ruilvoet, krachtige vooruitgang van sommige exporterende industrietakken, o.m. te danken aan de grote omvang van de buitenlandse directe investeringen, concurrerende prijzen en kosten — hebben alle bijgedragen tot de zeer hoge handelsoverschotten in het betalingsverkeer met het buitenland sedert 1970.

Het **kapitaalverkeer** opgetekend in de betalingsbalans, d.w.z. de transacties van ingezetenen met het buitenland, in buitenlandse valuta's of in Belgische en Luxemburgse franken, liet voor de eerste elf maanden een tekort van fr. 31,4 miljard, tegen fr. 18,3 miljard in 1971. Deze cijfers omvatten slechts een deel van de handelskredieten aan het buitenland, te weten die welke bij Belgische banken werden gemobiliseerd. De overige handelskredieten, inzonderheid die welke het gevolg zijn van wijzigingen in de betalingstermijnen gefinancierd door de uitvoerbedrijven zelf of toegestaan aan invoerbedrijven, konden niet worden opgetekend, evenmin als de overeenstemmende lopende transacties.

In tabel 5 wordt het kapitaalverkeer met het buitenland ingedeeld in grote categorieën.

Een eerste categorie, nl. de handelskredieten in Belgische franken aan het buitenland bij hun oorsprong door de banken gefinancierd,

houdt rechtstreeks verband met de buitenlandse handel. Het bedrag van die kredieten steeg met fr. 6,7 miljard in plaats van met fr. 1,1 miljard in 1971; sedert het akkoord van Washington van 18 december 1971 blijken de buitenlandse invoerders minder terughoudend om schulden in franken aan te gaan; er moet eveneens rekening worden gehouden met het feit dat het krediet in België goedkoper was dan in verscheidene andere landen.

Tabel 5.

KAPITAALVERKEER MET HET BUITENLAND ⁽¹⁾
(Miljarden franken)

	Handelskredieten in Belgische franken aan het buitenland bij hun oorsprong door de banken gefinancierd ⁽²⁾ (a)	Andere kapitaaltransacties				Totaal (f) = (a) + (b) + (c) + (d) + (e)
		van de overheid (b)	van de bedrijven en particulieren ⁽³⁾ (c)	van de banken ⁽⁴⁾		
				Belgische en Luxemburgse franken (d)	Buitenlandse valuta's (e)	
1967	- 5,5	- 6,8	+ 8,1	+ 2,9	+ 2,3	+ 1,0
1968	- 9,5	- 3,4	- 4,4	+ 1,7	- 8,1	-23,7
1969	- 0,6	- 2,1	+14,2	- 5,7	- 1,8	+ 4,0
1970	- 6,7	- 0,4	-13,8	+ 5,3	+ 0,7	-14,9
1971	- 3,9	-11,0	- 9,3	+ 7,7	-12,6	-29,1
1971 Eerste 11 maanden	- 1,1	- 9,5	- 7,8	+ 9,0	- 8,9	-18,3
1972 Eerste 11 maanden v	- 6,7	-10,4	-20,1	+ 6,0	- 0,2	-31,4

(1) Exclusief de veranderingen van de deviezenreserves van de Nationale Bank van België. Het betreft kapitaalverrichtingen die, krachtens het Handboek van het Internationale Monetair Fonds, op de betalingsbalansen moeten voorkomen en die inderdaad in die van de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie zijn opgenomen, zoals blijkt uit de betalingsbalans gepubliceerd in het Tijdschrift van de Nationale Bank van België (Statistiek, tabellen IX-1 tot 3); zij hebben betrekking op de transacties van de ingezetenen met het buitenland, in buitenlandse valuta's of in Belgische en Luxemburgse franken. In de andere tabellen (tabel 7 uitgezonderd) werden deze verrichtingen beschouwd tezamen met de verrichtingen in buitenlandse valuta's van de ingezetenen met de nationale geldscheppende instellingen en met de termijnverrichtingen.

(2) Het gaat hoofdzakelijk om kredieten tot financiering van betalingstermijnen toegestaan door Belgische en Luxemburgse exporteurs aan hun buitenlandse afnemers.

(3) Zie tabel 7.

(4) Inclusief het Bestuur der Postcheques.

De andere categorieën in de betalingsbalans opgenomen kapitaaltransacties zullen beschouwd worden samen met de verrichtingen in vreemde valuta's van ingezetenen met de nationale geldscheppende instellingen, alsook met de termijnverrichtingen in vreemde valuta's. Het leek inderdaad wenselijk eveneens laatstgenoemde twee categorieën verrichtingen te beschouwen, wegens hun terugslag op de valutamarkten en derhalve op de reserves van de Bank, waarop zij in de loop van de laatste jaren sterke impulsen uitoefenden.

Het kapitaalverkeer van de overheid met het buitenland sloot met een nettotekort van fr. 10,4 miljard. Daarenboven daalden haar verplichtingen in vreemde valuta's tegenover de banken met fr. 6,4 miljard. Die twee ontwikkelingen zijn vooral toe te schrijven aan het feit dat de Schatkist, die zich op de geld- en kapitaalmarkten van voldoende middelen in Belgische franken kon voorzien, verder aanzienlijke terugbetalingen van kortlopende schulden in buitenlandse valuta's en in goud deed. Om zich de nodige deviezen voor die terugbetalingen te verschaffen, nam de Schatkist de buitenlandse valuta's op die zij op termijn van de Bank had gekocht op het tijdstip dat zij haar leningen aanging; het bedrag van de buitenlandse valuta's dat de overheid van de Bank te ontvangen heeft, daalde aldus met fr. 8,1 miljard.

Tabel 6.

OVERHEID : KAPITAALVERKEER MET HET BUITENLAND EN TRANSACTIES
IN BUITENLANDSE VALUTA'S MET DE GELDSCHEPPENDE INSTELLINGEN

(Miljarden franken)

	Verrichtingen met het buitenland (1)	Verplichtingen in buitenlandse valuta's tegenover de banken (2)	Totaal	Buitenlandse valuta's op termijn te ontvangen van de Nationale Bank van België (3)	Eindtotaal (4)
	(a)	(b)	(c) = (a) + (b)	(d)	(e) = (c) + (d)
1967	- 6,8	+ 4,8	- 2,0	- 12,3	- 14,3
1968	- 3,4	- 0,1	- 3,5	+ 8,2	+ 4,7
1969	- 2,1	+ 5,9	+ 3,8	- 13,5	- 9,7
1970	- 0,4	- 11,0	- 11,4	+ 2,9	- 8,5
1971	- 11,0	- 18,1	- 29,1	+ 18,3	- 10,8
1971 Eerste 11 maanden ...	- 9,5	- 19,6	- 29,1	+ 18,5	- 10,6
1972 Eerste 11 maanden . v	- 10,4	- 6,4	- 16,8	+ 8,1	- 8,7

(1) Verrichtingen opgetekend in de betalingsbalans. Zie tabel 5, kolom (b).

(2) Het teken - wijst op een vermindering van de verplichtingen, het teken + op een vermeerdering ervan.

(3) Het teken + wijst op een vermindering van de op termijn te ontvangen buitenlandse valuta's, het teken - op een vermeerdering van deze te ontvangen valuta's.

(4) Het teken - wijst op een vermindering van het totaal der verplichtingen in Belgische franken tegenover het buitenland en van die in niet op termijn gedekte buitenlandse valuta's, het teken + wijst op een vermeerdering van dit totaal. Dit laatste houdt, aan de andere kant, rekening met de beweging van de tegoeden op het buitenland [opgenomen in kolom (a)]. Doorgaans vertegenwoordigt het vooral de verandering van de rijksschuld in niet op termijn gedekte deviezen.

Onder de kapitaaltransacties van de bedrijven en particulieren met het buitenland lieten die van de overheidsbedrijven een nettotekort van

fr. 1,8 miljard, tegen fr. 2 miljard in 1971. Van hun kant lieten de verrichtingen van de particuliere bedrijven en particulieren een tekort van fr. 18,3 miljard, tegen fr. 5,8 miljard het voorafgaande jaar. Enerzijds, verminderden de buitenlandse directe investeringen in de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie van fr. 19,1 tot 15,1 miljard. Anderzijds, kochten de Belgische en Luxemburgse ingezetenen, per saldo, aanzienlijk meer buitenlandse effecten aan; die aankopen bereikten in elf maanden fr. 30,3 miljard, tegen fr. 20,8 miljard in 1971; deze zeer aanzienlijke kapitaaluitvoer op lange termijn werd bepaald door de relatief hoge rendementen die sommige effecten boden, door de toeneming van de emissies van Euro-obligaties en door de goede stemming op de buitenlandse beurzen.

Tabel 7.

BEDRIJVEN EN PARTICULIEREN :
ONDERVERDELING VAN HET KAPITAALVERKEER MET HET BUITENLAND
(Miljarden franken)

	Overheidsbedrijven (1)	Particuliere bedrijven en particulieren							Totaal (e) = (b) + (c) + (d)	Eind-totaal (f) = (a) + (e)
		Buitenlandse investeringen en beleggingen in de B.L.E.U.			Investerings en beleggingen in het buitenland			Niet ingedeelde investeringen en beleggingen (d)		
		Totaal	waarvan :		Totaal	waarvan :				
			Effecten	Directe investeringen		Effecten	Directe investeringen			
(a)	(b)			(c)			(d)			
1967	+ 0,9	+15,0	+ 2,8	+11,5	- 8,1	- 5,3	- 2,6	+ 0,3	+ 7,2	+ 8,1
1968	- 0,6	+11,9	- 0,5	+12,5	-15,7	-13,4	- 2,6	...	- 3,8	- 4,4
1969	+ 9,6	+18,5	- 1,1	+13,8	-13,9	-15,0	- 0,7	...	+ 4,6	+14,2
1970	- 2,1	+15,4	+ 1,3	+15,9	-27,1	-15,7	- 7,8	...	-11,7	-13,8
1971	- 1,7	+27,3	+ 5,1	+21,8	-34,9	-23,6	- 8,8	...	- 7,6	- 9,3
1971 Eerste 11 maanden ...	- 2,0	+25,8	+ 4,9	+19,1	-31,6	-20,8	- 8,4	...	- 5,8	- 7,8
1972 Eerste 11 maanden . v	- 1,8	+22,4	+ 3,4	+15,1	-40,7	-30,3	- 6,9	...	-18,3	-20,1

(1) Overheidsbedrijven en financiële instellingen van de overheidssector.

In hun verrichtingen met de banken hebben de bedrijven en particulieren, wegens de onzekerheid die op de valutamarkten bleef heersen, verder hun contante vorderingen en verplichtingen in buitenlandse

valuta's respectievelijk verminderd en verhoogd. Tevens verkochten zij aan de banken valuta's op termijn in een veel sterkere mate dan zij er aankochten; de ingezetenen die betalingen van het buitenland verwachtten, wilden zich zodoende dekken tegen wisselkoersrisico's, terwijl Belgische en Luxemburgse bedrijven die voorzagen betalingen in buitenlandse valuta's te moeten doen het wellicht niet nodig oordeelden zich tegen het wisselkoersrisico te dekken.

Tabel 8.

BEDRIJVEN EN PARTICULIEREN : KAPITAALVERKEER MET HET BUITENLAND
EN TRANSACTIES IN BUITENLANDSE VALUTA'S MET DE BANKEN

(Miljarden franken)

	Kapitaal- verkeer met het buitenland (1)	Transacties in buitenlandse valuta's met de banken							Eindtotaal
		Contant			Op termijn			Totaal	
		Vor- deringen (2)	Verplich- tingen (3)	Saldo	Te ont- vangen (4)	Te leveren (5)	Saldo		
		(a)	(b)	(c)	(d) = (b) + (c)	(e)	(f)	(g) = (e) + (f)	
1967	+ 8,1	- 4,5	+ 4,5	...	-11,8	+17,6	+ 5,8	+ 5,8	+13,9
1968	- 4,4	- 2,3	+ 0,6	- 1,7	-14,8	+16,2	+ 1,4	- 0,3	- 4,7
1969	+14,2	-14,2	+ 3,0	-11,2	...	+ 0,9	+ 0,9	-10,3	+ 3,9
1970	-13,8	+ 1,3	+ 6,1	+ 7,4	+ 3,4	- 3,4	...	+ 7,4	- 6,4
1971	- 9,3	+ 1,5	+ 7,8	+ 9,3	-12,7	+11,0	- 1,7	+ 7,6	- 1,7
1971 Eerste 11 m. .	- 7,8	+ 1,4	+10,9	+12,3	-14,6	+ 8,9	- 5,7	+ 6,6	- 1,2
1972 Eerste 11 m. v	-20,1	+ 1,6	+ 4,3	+ 5,9	-18,9	+27,9	+ 9,0	+14,9	- 5,2

- (1) Verrichtingen opgetekend in de betalingsbalans. Zie tabel 5, kolom (c).
(2) Het teken + wijst op een vermindering van de vorderingen, het teken - op een vermeerdering ervan.
(3) Het teken + wijst op een vermeerdering van de verplichtingen, het teken - op een vermindering ervan.
(4) Het teken - wijst op een vermeerdering van de op termijn door de bedrijven en particulieren te ontvangen buitenlandse valuta's, het teken + op een vermindering van deze te ontvangen valuta's.
(5) Het teken + wijst op een vermeerdering van de op termijn door de bedrijven en particulieren te leveren buitenlandse valuta's, het teken - op een vermindering van deze te leveren valuta's.

Over het geheel steeg het overschot op de transacties in buitenlandse valuta's van de bedrijven en particulieren met de banken, transacties die vooral kortlopend zijn, van fr. 6,6 miljard in 1971 tot fr. 14,9 miljard; die aangroei compenseerde, gedeeltelijk, de toeneming van het tekort op hun, grotendeels langlopende, verrichtingen met het buitenland, een tekort dat van fr. 7,8 tot 20,1 miljard vermeerderde.

Op korte termijn gaven de particuliere ingezetenen dus blijk van een sterke terughouding, althans tegenover sommige valuta's. Op lange termijn daarentegen, aarzelden zij niet zeer belangrijke tegoeden te vormen, vooral door grotere aankopen van buitenlandse effecten. Weliswaar waren de betrokken ingezetenen vaak niet dezelfde : bedrijven in het ene geval, en particulieren in het andere; het is mogelijk dat de eerstgenoemde bijzonder voor het wisselkoersrisico gevoelig waren, terwijl de laatstgenoemden meer aandacht hadden voor het rendement en wellicht voor het vooruitzicht op kapitaalwinst op effecten met veranderlijk inkomen of voor motiveringen van fiscale aard.

Tabel 9.

NIET-INGEZETENEN : VORDERINGEN EN VERPLICHTINGEN,
IN BELGISCHE EN LUXEMBURGSE FRANKEN, TEGENOVER DE BANKEN
EN HET BESTUUR DER POSTCHECKS

(Veranderingen in miljarden franken)

	Contante positie (1) (2)	Termijnpositie (3)	Totaal
	(a)	(b)	(c) = (a) + (b)
1967	+ 2,9	- 1,3	+ 1,6
1968	+ 1,7	- 6,0	- 4,3
1969	- 5,7	+ 2,7	- 3,0
1970	+ 5,3	+ 3,1	+ 8,4
1971	+ 7,7	+ 4,0	+ 11,7
1971 Eerste 11 maanden	+ 9,0	+ 5,7	+ 14,7
1972 Eerste 11 maanden v	+ 6,0	- 7,4	- 1,4

(1) Zie tabel 5, kolom (d).

(2) Het teken + wijst op een vermeerdering van de vorderingen of op een vermindering van de verplichtingen van de niet-ingezetenen, het teken - op een vermindering van de vorderingen of op een vermeerdering van de verplichtingen van de niet-ingezetenen.

(3) Het teken + wijst op een vermeerdering van de op termijn te ontvangen franken of op een vermindering van de op termijn door de niet-ingezetenen te leveren franken, het teken - op een vermindering van de op termijn te ontvangen franken of op een vermeerdering van de door de niet-ingezetenen op termijn te leveren franken.

Wat de niet-ingezetenen betreft, zij kunnen hun tegoeden en verplichtingen in franken wijzigen, o.m. door stortingen en opvragingen in rekening bij de binnenlandse geldscheppende instellingen en door hun termijntransacties met deze laatste.

Hun contante nettotoegoeden in franken bij de banken en het Bestuur der Postchecks stegen met fr. 6 miljard, tegen fr. 9 miljard in 1971. Hun nettotoegoeden op termijn, die overeenstemmen met het nettobedrag van de franken die zij van de banken hebben te ontvangen, verminderden daarentegen met fr. 7,4 miljard; het jaar voordien waren zij met fr. 5,7 miljard gestegen. Derhalve lieten de gezamenlijke vorderingen en verplichtingen in franken, a contant en op termijn, van de niet-ingezetenen tegenover bovengenoemde instellingen een negatief saldo van fr. 1,4 miljard in plaats van een positief saldo van fr. 14,7 miljard. Dit verloop toont aan dat, over het geheel van de beschouwde periode, er in 1972, in tegenstelling met 1971, vanwege de niet-ingezetenen geen haussespeculatie op de frank is geweest.

Tabel 10.

BANKEN : DEBET- OF CREDITPOSITIE IN BUITENLANDSE VALUTA'S ⁽¹⁾

(Veranderingen in miljarden franken)

	Contante positie			Termijnpositie (d)	Totale positie (e) = (c) + (d)
	Tegenover het buitenland (2)	Tegenover ingezetenen	Totaal		
	(a)	(b)	(c) = (a) + (b)		
1967	+ 2,3	- 5,6	- 3,3	+ 1,6	- 1,7
1968	- 8,1	+ 3,3	- 4,8	+ 4,2	- 0,6
1969	- 1,8	+ 5,5	+ 3,7	- 4,2	- 0,5
1970	+ 0,7	+ 2,1	+ 2,8	- 2,1	+ 0,7
1971	- 12,6	+ 10,3	- 2,3	- 3,2	- 5,5
1971 Eerste 11 maanden ...	- 8,9	+ 7,9	- 1,0	+ 0,8	- 0,2
1972 Eerste 11 maanden . v	- 0,2	+ 1,1	+ 0,9	- 0,4	+ 0,5

(1) Het teken + wijst op een vermeerdering van de debetpositie of op een vermindering van de creditpositie van de banken in buitenlandse valuta's; deze bewegingen stemmen overeen met een toevoer van kapitaal; het teken - wijst op een vermeerdering van hun creditpositie of op een vermindering van hun debetpositie in die valuta's; deze bewegingen stemmen overeen met een uitvoer van kapitaal.

(2) Zie tabel 5, kolom (e). Exclusief de vastliggende activa - in hoofdzaak de deelnemingen van de banken in hun buitenlandse filialen - die, doordat ze als een directe investering worden beschouwd, reeds opgetekend zijn in kolom (c) van tabel 5.

Onder de hierboven beschreven verrichtingen werd de vermindering van de deviezenschuld van de overheid die bij de banken is ondergebracht in ruime mate gecompenseerd door de vermindering van de nettovorderingen van de bedrijven en particulieren op deze instellingen, zodat de

contante positie van deze laatste tegenover de ingezetenen slechts weinig veranderd is (+ fr. 1,1 miljard). Ook de nettoverkopen van buitenlandse valuta's op termijn door de ingezetenen werden grotendeels gecompenseerd door de nettoaankopen van de niet-ingezetenen, en de termijnpositie van de banken is nauwelijks veranderd (- fr. 0,4 miljard). Derhalve behield de gezamenlijke positie in buitenlandse valuta's van de banken een voldoende evenwicht — ze veranderde slechts met + fr. 0,5 miljard —, zonder dat de banken hun contante positie tegenover het buitenland aanmerkelijk wijzigden, zoals zij in 1971 hadden gedaan.

De ontwikkeling van de verschillende kapitaaltransacties, die hierboven werden beschreven, verliep niet het gehele jaar door gelijkmatig. In de loop van dit laatste veroorzaakten de bewegingen van sommige verrichtingen grote toevloeiingen van kapitalen vooruitlopend op de betaling van lopende transacties; dit was, meer bepaald, het geval met de beweging van de **buitenlandse rekeningen in franken van de gereglementeerde markt bij de banken** en met de beweging van de **contante positie van de banken in vreemde valuta's van de gereglementeerde markt**.

In de loop van het eerste kwartaal hadden bovenvermelde bewegingen van de tegoeden in franken van buitenlanders bij de banken en van de netto-schuldvermeerdering van deze laatste in valuta's van de gereglementeerde markt een totale nettotoevloeiing van fr. 11,4 miljard tot gevolg, onder invloed van de kortstondige crisis die begin maart was ontstaan in verband met de leefbaarheid van de « spilkoersen ». De grote dollarbedragen die de Bank, om die reden, had moeten kopen op de gereglementeerde valutamarkt hielden voor haar een wisselkoersrisico in, waartegen alleen de Staat haar kon waarborgen, een garantie die, uiteindelijk, ten goede kwam aan de in België en Luxemburg gevestigde bedrijven die hun valutatransacties afstemden op de depreciatie van sommige buitenlandse valuta's welke door hen werd verwacht. Om te vermijden dat die beweging nog een grotere omvang zou aannemen, moest het Belgisch-Luxemburgs Instituut voor de Wissel, op 9 maart, de banken die op de gereglementeerde markt een debetpositie hadden, voorschrijven die positie niet meer te verhogen, en aan die welke een evenwichtige of creditpositie hadden,

geen debetpositie te vormen; deze positie werd berekend met inachtneming van het saldo van de contante tegoeden en verplichtingen in buitenlandse geldsoorten en, tegenover het buitenland, in Belgische of Luxemburgse franken van de geregementeerde markt. Nochtans waren voorlopige overschrijdingen van de debetpositie van de banken, ten belope van ten hoogste 10 pct., toegelaten, ten einde de normale afwikkeling van de lopende verrichtingen niet te storen. Het Instituut bevestigde overigens dat de banken niet, gewild, een aanzienlijke totale hausse- of baissepositie, op termijn en a contant samen, in buitenlandse valuta's van de geregementeerde markt mochten hebben.

Tabel 11.

SYNTHESE VAN DE TRANSACTIES MET HET BUITENLAND, VAN DE TRANSACTIES IN BUITENLANDSE VALUTA'S VAN INGEZETENEN MET DE GELDSCHEPPENDE INSTELLINGEN EN VAN DE TERMIJNVERRICHTINGEN IN BUITENLANDSE VALUTA'S ⁽¹⁾
(Miljarden franken)

	Lopend verkeer (2)	Kapitaalverkeer (3)	Vergissingen en weglatingen	Totaal overeenstemmend met de verandering in de goud- en deviezenreserves en in de positie op termijn in buiten- landse valuta's en, tegenover het buiten- land, in Belgische franken, van de Nationale Bank van België (4)
	(a)	(b)	(c)	(d) = (a) + (b) + (c)
1967	+ 9,8	- 6,0	+ 1,4	+ 5,2
1968	+ 1,4	- 14,4	+ 0,6	- 12,4
1969	+ 3,7	- 9,9	+ 2,1	- 4,1
1970	+ 36,2	- 12,5	- 0,4	+ 23,3
1971	+ 41,5	- 10,2	...	+ 31,3
1971 Eerste 11 maanden ...	+ 36,0	+ 1,6	- 4,4	+ 33,2
1972 Eerste 11 maanden . v	+ 48,4	- 21,5	- 0,5	+ 26,4

(1) Zie Bijlage 6, tabel 2.

(2) Zie tabel 4, kolom (h).

(3) Totaal van de kolom (a) van tabel 5 en van de laatste kolom van de tabellen 6, 8, 9 en 10.

(4) Zie tabel 12.

In de loop van de maanden april en mei werd de toestand normaal : de verplichtingen van de banken verminderden, ten gevolge van de betaling van het overschot op de lopende rekening, met fr. 8,1 miljard.

Nochtans trad een ommekeer in tijdens de periode tussen 1 juni en 17 juli : ten tijde van de crisis die het zweven van het pond sterling tot gevolg had, werd een toestroming van fr. 12,8 miljard opgetekend.

Om de onderrichtingen die op 9 maart aan de banken werden gegeven, aan te passen aan de evolutie van hun sedert die datum aangegane schulden, wijzigde het Belgisch-Luxemburgs Instituut voor de Wissel, vanaf 24 augustus, het toegestane maximumbedrag. De debetpositie van de banken werd niet meer beperkt tot het peil bereikt op bovengenoemde datum van 9 maart, maar tot een bedrag gelijk aan de gemiddelde posities op 18 en 25 juli, 2 en 8 augustus. Tussen 18 juli en eind november verminderden de verplichtingen van de banken opnieuw met fr. 16 miljard. De niet-ingezetenen, in het bijzonder, gebruikten hun rekeningen in franken van de gereguleerde markt om hun lopende uitgaven in de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie te betalen.

In totaal werd, voor de elf beschouwde maanden, de toename, van het ene jaar op het andere, van het overschot op de lopende verrichtingen meer dan gecompenseerd door de ommekeer in het saldo van de kapitaalverrichtingen, dat een ruim tekort vertoonde. Hieruit volgde, rekening houdend met de vergissingen en weglatingen, een stijging met fr. 26,4 miljard — tegen fr. 33,2 miljard in 1971 — van het totaal van de **goud- en deviezenreserves** en van de **termijnpositie van de Bank** in vreemde valuta's en, tegenover het buitenland, in Belgische franken.

Voor geheel het jaar vermeerderde het bovengenoemde totaal met fr. 23,6 miljard.

De toeneming van de reserves is in hoofdzaak toe te schrijven aan die van de tegoeden in buitenlandse valuta's. De Bank was er immers, in toepassing van de internationale akkoorden waartoe België is toegetreden, toe genoopt belangrijke bedragen buitenlandse valuta's te kopen. Daar-tegenover werden deviezen aan de Schatkist afgegeven ter gelegenheid van haar terugbetalingen van schulden. Per saldo zijn de tegoeden in buitenlandse valuta's met fr. 17,4 miljard toegenomen.

De vermindering van het bedrag der verplichtingen die de Bank had aangegaan om deviezen op termijn te leveren, is in hoofdzaak het gevolg

Tabel 12.

NATIONALE BANK VAN BELGIE : GOUD- EN DEVIEZENRESERVES EN POSITIE
OP TERMIJN IN BUITENLANDSE VALUTA'S
EN, TEGENOVER HET BUITENLAND, IN BELGISCHE FRANKEN ⁽¹⁾

(Veranderingen in miljarden franken)

	Goud- voorraad	Tegoeden bij het Internationaal Monetair Fonds	Buitenlandse valuta's			Belgische franken			Goud- en deviezen- reserves	Eind- totaal
			Contant	Op termijn (2)	Totaal	Contant	Op termijn (2)	Totaal		
	(a)	(b)	(c)	(d)	(e) = (c) + (d)	(f)	(g)	(h) = (f) + (g)	(i) = (a) + (b) + (c) + (f)	(j) = (d) + (g) + (i)
1967	- 2,2	- 2,0	+14,7	-14,4	+ 0,3	+ 1,5	+ 7,6	+ 9,1	+12,0	+ 5,2
1968	+ 2,2	- 1,3	-18,0	+17,4	- 0,6	- 3,3	- 9,4	-12,7	-20,4	-12,4
1969	- 0,2	- 7,3	+17,1	-15,9	+ 1,2	+ 0,2	+ 2,0	+ 2,2	+ 9,8	- 4,1
1970	- 2,5	+18,6 ⁽³⁾	+ 3,4	- 3,7	- 0,3	- 0,2	+ 7,7	+ 7,5	+19,3	+23,3
1971	+ 3,7	+17,0 ⁽³⁾	- 4,4	+ 2,4	- 2,0	- 2,7	+15,3	+12,6	+13,6	+31,3
1972	- 1,8	- 1,7 ⁽³⁾	+17,4	+14,0	+31,4	+ 1,8	- 6,1	- 4,3	+15,7	+23,6
1971 Eerste 11 maanden	+ 4,7	+17,0 ⁽³⁾	- 1,3	- 3,3	- 4,6	- 5,0	+21,1	+16,1	+15,4	+33,2
1972 Eerste 11 maanden	- 1,6	- 1,9 ⁽³⁾	+20,5	+11,9	+32,4	+ 1,7	- 4,2	- 2,5	+18,7	+26,4

(1) Zie Bijlage 6, tabel 8.

(2) Het teken + wijst op een vermeerdering van de te ontvangen buitenlandse valuta's of Belgische franken, of op een vermindering van de te leveren buitenlandse valuta's of Belgische franken, door de Nationale Bank van België; het teken - wijst op een vermindering van de te ontvangen buitenlandse valuta's of Belgische franken, of op een vermeerdering van de te leveren buitenlandse valuta's of Belgische franken, door de Nationale Bank van België.

(3) Exclusief het bedrag van de door België als toewijzing ontvangen bijzondere trekkingsrechten.

van de vereffening van de met de Schatkist aangegane verrichtingen. De nieuwe aankopen van dollars waartoe de Bank moest overgaan konden, tenzij voor zeer beperkte bedragen, niet langer meer gedekt worden door termijnverkoop in toepassing van de swapakkoorden met de Federal Reserve Bank of New York; van het mechanisme dat, vóór de dollar oninwisselbaar werd verklaard, de mogelijkheid bood om de tegoeden in dollars van de Bank tegen wisselkoersrisico's te dekken, kan geen gebruik meer worden gemaakt; integendeel, het bedrag van de op termijn aan de Federal Reserve Bank verkochte dollars verminderde ten gevolge van terugkopen door deze laatste door middel van Belgische franken die zij zich aanschafte op de gereguleerde valutamarkt.

In februari, toen de conjuncturele herleving nog niet tot uiting was gekomen, heeft de Bank overigens, om een stijging van de binnenlandse

rentestand, die aanleiding zou hebben kunnen geven tot kapitaalimport, te vermijden, van de banken dollars gekocht, die zij aan deze laatste opnieuw op termijn heeft verkocht; deze transacties werden allemaal afgewikkeld in de loop van het eerste halfjaar.

Met ingang van september omvatten de tegoeden in buitenlandse geldsoorten een op termijn gedekte vordering van de Bank in guldens op de Nederlandsche Bank, in toepassing van het Benelux-akkoord; deze vordering werd vóór het einde van het jaar vereffend.

Uiteindelijk steeg het overschot van de deviezentegoeden van de Bank op haar nettoverplichtingen in op termijn te leveren deviezen met fr. 31,4 miljard. Dit overschot wordt bijna geheel door de Staat tegen wisselkoersrisico's gewaarborgd.

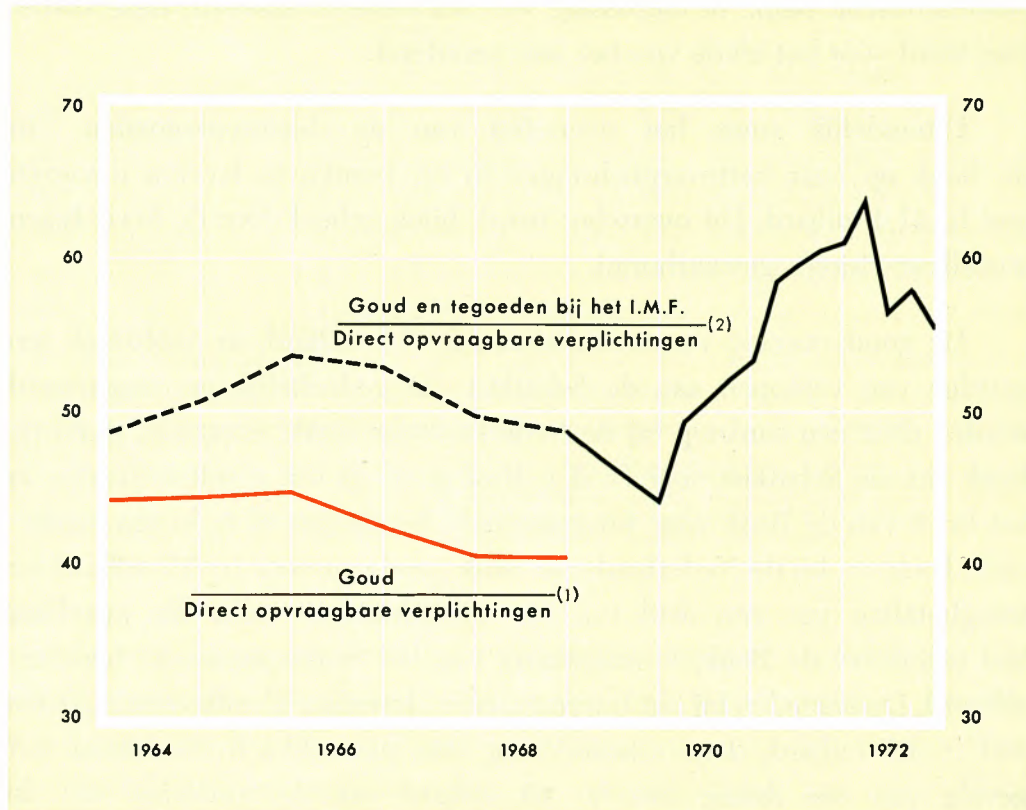
De goudvoorraad verminderde met fr. 1,8 miljard, in hoofdzaak ten gevolge van verkopen aan de Schatkist die gedeeltelijk gecompenseerd werden door een aankoop bij de Nederlandsche Bank; enerzijds, stond de Bank aan de Schatkist voor fr. 3 miljard goud af om goudcertificaten in het bezit van de Bank voor Internationale Betalingen af te lossen; anderzijds, kocht zij bij de Nederlandsche Bank goud aan voor fr. 0,9 miljard ter terugbetaling van een deel van de verplichtingen welke die instelling had tegenover de Bank, in toepassing van het bovengenoemde Benelux-akkoord. De tegoeden bij het Internationale Monetaire Fonds verminderden met fr. 1,7 miljard; deze vermindering was, per saldo, in hoofdzaak het gevolg van een daling met fr. 4,1 miljard van de vordering van de Bank in het kader van de Belgische deelneming in het Fonds, die was toe te schrijven aan nettoterugbetalingen in Belgische franken door verscheidene landen, in het bijzonder door het Verenigd Koninkrijk, en aan de afdracht door dit laatste land, alsmede door de Nederlandsche Bank, van fr. 2,2 miljard bijzondere trekkingsrechten.

De voor de berekening van de goud- en deviezenreserves in aanmerking genomen nettoverplichtingen in Belgische franken verminderden met fr. 1,8 miljard. De in 1971 tegenover de Nederlandsche Bank aangegane schuld in het kader van het Benelux-akkoord, waarvan het bedrag

reeds werd teruggebracht op fr. 1,4 miljard eind december 1971, werd volledig terugbetaald.

DEKKINGSCOEFFICIENT DER DIRECT OPVRAAGBARE VERPLICHTINGEN
VAN DE NATIONALE BANK VAN BELGIE

(In procenten, aan het einde van elke periode)

(1) Verhouding die, tot 6 oktober 1969, krachtens de organieke wet en de statuten van de Bank, ten minste een derde moest bedragen. Einde van het jaar.

(2) Verhouding die, sedert 7 oktober 1969, ten minste een derde moet bedragen. Jaren 1968 tot 1969 : jaarultimo. Jaren 1970 tot 1972 : kwartaalultimo.

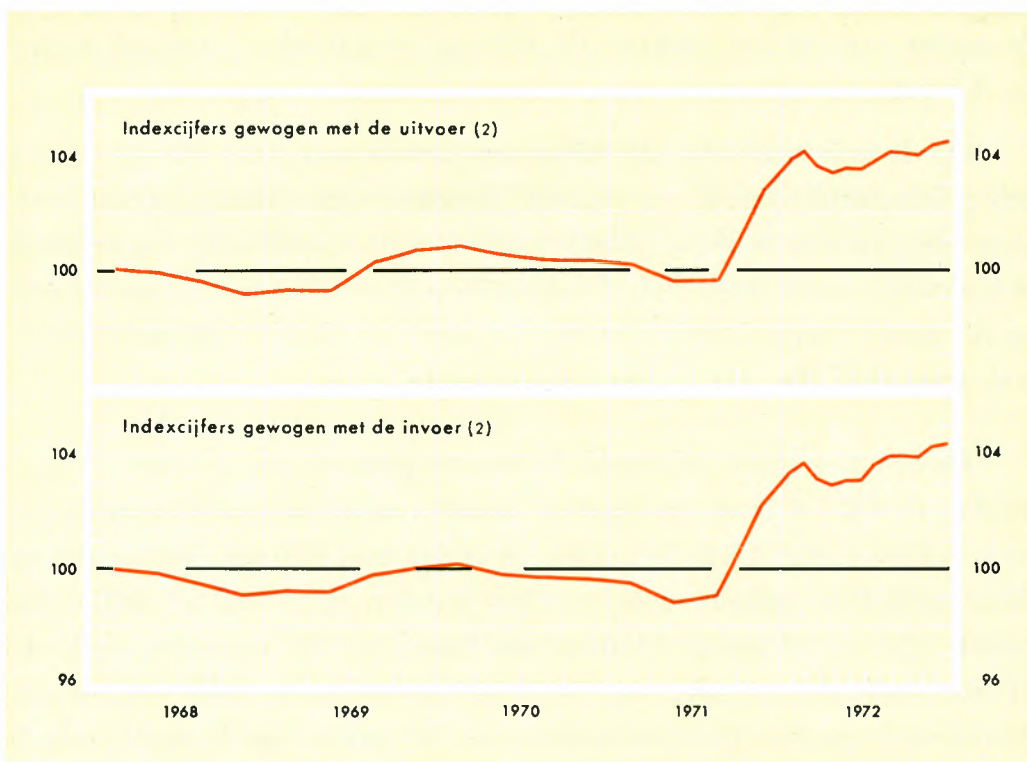
De goud- en deviezenreserves — goudvoorraad en tegoeden bij het Internationale Monetaire Fonds — die de wet beschouwt als « dekking » van de direct opvraagbare verplichtingen van de Bank, vertegenwoordigden 55,8 pct. van die verplichtingen op 31 december, tegen 61 pct. een jaar vroeger.

De accumulatie van belangrijke overschotten in het betalingsverkeer met het buitenland en de invloed van de akkoorden en beslissingen op het gebied van het deviezenverkeer in België en in het buitenland, beïnvloedden in belangrijke mate het verloop van de noteringen op de **valutamarkten**.

De Belgische frank was over het algemeen zeer stevig, zowel op de gereguleerde als op de vrije markt.

GEWOGEN GEMIDDELDE KOERS VAN DE BELGISCHE FRANK
OP DE GERELEMENTEERDE VALUTAMARKT (1)

(Indexcijfers eerste halfjaar 1968 = 100)

(1) Jaren 1968 tot 1971 : daggemiddelden per kwartaal. Jaar 1972 : daggemiddelden per maand. Zie Bijlage 6, tabel 4.

(2) Deze indexcijfers werden verkregen door de indexcijfers van de koersen van elke valuta te wegen met de relatieve belangrijkheid van de handel van de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie met het land of het gebied van die valuta.

Op eerstgenoemde markt bleef de dollarkoers beneden de « spilkoers » geheel het jaar door, behalve in de eerste dagen van januari. Herhaaldelijk lag hij op het onderste interventiepunt. Ook het pond sterling

viel, in juni, tot de laagste grens bepaald in het monetaire akkoord over de vernauwing van de schommelingsmarges van de koersen tussen de valuta's van de huidige Lid-Staten, of toekomstige leden, van de Europese Economische Gemeenschap. Op 23 juni werd het een « zwevende » valuta. Vanaf september werd de dollarkoers over het algemeen iets vaster, terwijl de notering van de gulden daarentegen begon te dalen tot het onderste interventiepeil dat door het Benelux monetair akkoord was vastgesteld. Met ingang van november herstelde de gulden zich evenwel.

Voor het gehele jaar overschreed de gemiddelde koers van de Belgische frank, gewogen met de relatieve belangrijkheid van de handel met het buitenland, ongeveer met 4 pct. zijn peil van 1971. In vergelijking met december van dat jaar bedroeg de stijging, in december, evenwel slechts ca. 1,5 pct.

Op de vrije markt lag de dollarkoers steeds zeer dicht bij die van de gereguleerde markt en meestal beneden deze laatste, althans tot september; de rem welke gevormd wordt door de verplichting van de Bank te interveniëren wanneer de bodemkoers bereikt wordt, bestaat immers niet op die markt. Sedert oktober overtrof de notering van de vrije markt evenwel gemiddeld die van de gereguleerde markt.

Bij een wet van 3 juli werd de nieuwe pariteit van de frank vastgesteld op 0,0182639 gram fijn goud; zij stemt overeen met een opwaardering, t.o.v. het goud, met 2,8 pct. en, t.o.v. de dollar, met 11,6 pct. Voortaan mag deze pariteit in spoedeisende gevallen worden gewijzigd bij koninklijk besluit, op voorstel van de Minister van Financiën, na beraadslaging in de Ministerraad en na overleg met de Bank; de beslissing wordt, samen met de redenen waarom zij is genomen en met het advies van de Bank, onmiddellijk door de Minister van Financiën aan de Kamers medegedeeld. De nieuwe wet is evenwel nog niet van kracht; de uitvoerende macht wil namelijk de datum waarop de nieuwe pariteit van kracht wordt, doen samenvallen met die van de maatregelen die ter zake door de partners van de Europese Economische Gemeenschap worden genomen : eerst op dat ogenblik zal de spilkoers voortvloeiend uit de regeringsbeslissingen van december 1971 formeel de pariteit van de frank worden.

OVERHEIDSFINANCIEN.

Door haar gezamenlijke verrichtingen oefende de centrale overheid bewust expansieve impulsen uit : haar totale uitgaven, die voor het gehele jaar ongeveer fr. 490 miljard bedroegen, stegen merkbaar sneller dan in 1971 en hun groeitempo overtrof ook aanzienlijk dat van haar ontvangsten en dat van het bruto nationale produkt; een krachtige stijging van haar netto financieringsbehoeften was er het gevolg van.

Het saldo van de gewone begroting sloeg om : aan het einde van de eerste tien maanden veranderde het, van een overschot van fr. 3,1 miljard in 1971, in een tekort van fr. 6,8 miljard in 1972; dit laatste zou nog aanzienlijker zijn geweest indien er geen vertraging was opgetreden in de aflossing van de schuld : het peil van de noteringen belemmerde de terugkopen op de beurs. Rekening houdend met de aanpassingen die ingevolge wijzigingen in de omvang van de « debudgetteringen » moesten worden aangebracht om de vergelijkbaarheid van de cijfergegevens te herstellen, vermeerderden de uitgaven met 16,7 pct., tegen 12,2 pct. in 1971, en de ontvangsten met 12,9 pct., tegen 10,6 pct.

De stijging van deze laatste vloeit hoofdzakelijk voort uit de belastingontvangsten. Zij bedraagt meer dan 20 pct. voor de directe belastingen, waarvan de hoge opbrengst toe te schrijven is aan de stijging van de inkomens, aan de uitwerking van de progressie van de belasting van de natuurlijke personen, aan de verhoging met een opdecim van de vennootschapsbelasting en aan de vermeerdering van het aantal voorafbetalingen. De indirecte belastingen gingen slechts met 7,4 pct. omhoog, in hoofdzaak doordat de belasting over de toegevoegde waarde slechts 5,9 pct. meer opbracht dan in 1971 : deze belasting werd niet alleen beïnvloed door het verloop van de toegevoegde waarde, maar ook door technische factoren, zoals de terugbetaling van belastingkredieten en de trapsgewijze opheffing van de belasting op de uitvoer en op de investeringen; voor het gehele jaar bereikte laatstgenoemd percentage evenwel 10,9, rekening houdend met de storting van een dertiende maand door sommige belastingplichtigen.

Aan de kant van de uitgaven hebben de voornaamste stijgingen betrekking op de « bezoldigingen en pensioenen », die, naar aanleiding van de verbetering van het sociaal statuut van het overheidspersoneel, aanmerkelijk omhooggingen, en op de « inkomensoverdrachten », vooral ten gunste van het gesubsidieerd onderwijs, waarop de bovenvermelde verbetering eveneens van toepassing is, en van de sociale verzekering.

Voor de eerste tien maanden beliepen de kasuitgaven ten laste van de buitengewone begroting en van het Wegenfonds, die niet gedekt zijn door het geringe bedrag van de buitengewone ontvangsten, fr. 61,1 miljard, d.i. fr. 9,8 miljard of 19,1 pct. meer dan in 1971. Deze stijging is voor meer dan twee derde het gevolg van aanrekeningen op het krediet dat was uitgetrokken ter terugbetaling van de overdrachttaks die werd geïnd op de voorraden die op 1 januari 1971 in het bezit waren van de aan de belasting over de toegevoegde waarde onderworpen bedrijven. De overige kasuitgaven namen slechts met fr. 3,1 miljard of 6 pct. toe; de stijging heeft vooral betrekking op de overdrachten betreffende het gemeenschappelijk stadsvervoer, het spoorwegvervoer, de volksgezondheid en de huisvesting. De vastgelegde uitgaven van de ministeriële departementen en van het Wegenfonds, met inbegrip van de andere financiële uitgaven dan de bovenvermelde terugbetaling op de voorraden, overtroffen nochtans, voor tien maanden, die van 1971 met fr. 7,2 miljard of 14 pct. Het ziet ernaar uit dat het aanzwengelingsprogramma, waartoe begin 1972 werd besloten, t.a.v. de kasuitgaven een groot deel van zijn uitwerking pas in 1973 zal laten voelen.

Na aftrek van de aflossing van de rijksschuld ten laste van de begrotingen en rekening houdend met de overige schatkistverrichtingen, die een netto-uitgave van fr. 5,4 miljard tot gevolg hadden, beliepen de netto financieringsbehoeften van de Schatkist, voor de eerste tien maanden, fr. 57,9 miljard, tegen fr. 31,9 miljard in 1971.

De uitgaven van de z.g. gedebudgetteerde sector leidden tot financieringsbehoeften die voor de eerste tien maanden werden geraamd op fr. 18,2 miljard, tegen fr. 13,7 miljard in 1971. Deze stijging met 32,8 pct.

houdt verband met de financiering van de bouw van autowegen en van de universitaire expansie.

Tabel 13.

NETTO FINANCIERINGSBEHOEFTE VAN DE CENTRALE OVERHEID

(Miljarden franken)

	Schatkist (1)							Gedebud- geteerde sector (h)	Netto finan- cierings- behoefte van de centrale overheid (i) = (g) + (h)
	Saldo van de begrotings- verrichtingen (2)			Overige netto- ontvang- sten (+) of -uit- gaven (-) van gelden (5) (d)	Netto- uitgaven van gelden (e) = (c) + (d)	Aflossing van de rijks- schuld begrepen in de begro- tings- uitgaven (f)	Netto finan- cierings- behoefte (g) = (e) + (f)		
	Gewone begroting (3) (a)	Buiten- gewone begroting (4) (b)	Totaal (c) = (a) + (b)						
1967	- 2,1	-36,1	-38,2	- 0,3	-38,5	15,5	-23,0	- 8,9	-31,9
1968	- 5,1	-41,7	-46,8	- 2,8	-49,6	15,5	-34,1	- 9,9	-44,0
1969	- 5,1	-45,7	-50,8	+ 0,8	-50,0	21,9	-28,1	-13,3	-41,4
1970	+ 5,6	-48,8	-43,2	- 1,0	-44,2	20,4	-23,8	-13,9	-37,7
1971	+ 8,9	-63,2	-54,3	+ 1,3	-53,0	19,2	-33,8	-17,6	-51,4
1971 Eerste 10 m. .	+ 3,1	-51,3	-48,2	...	-48,2	16,3	-31,9	-13,7	-45,6
1972 Eerste 10 m. .	- 6,8	-61,1	-67,9	- 5,4	-73,3	15,4	-57,9	-18,2	-76,1

(1) Bron : Ministerie van Financiën.

(2) Werkelijke ontvangsten en uitgaven gedurende iedere periode, ongeacht het begrotingsjaar waarop zij betrekking hebben en zonder inachtneming van de interne overschrijvingen.

(3) Zie Bijlage 6, tabel 5.

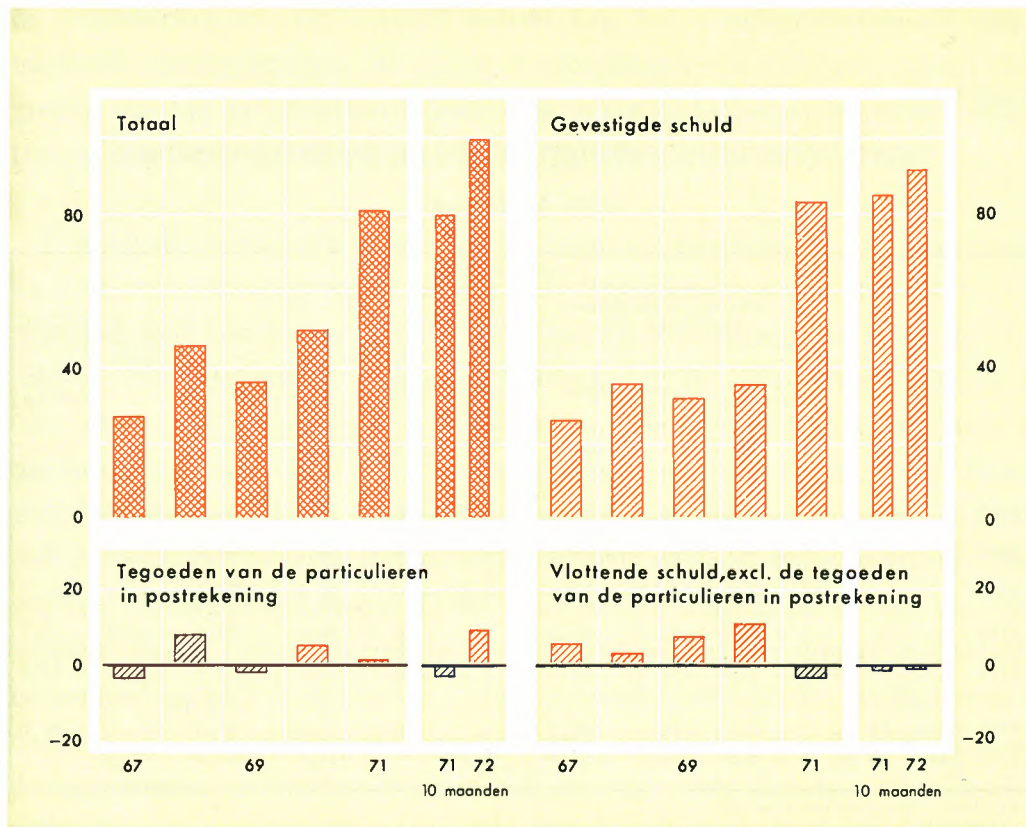
(4) Inclusief de uitgaven van het Wegenfonds.

(5) Exclusief de ontvangsten en uitgaven voortvloeiend uit de veranderingen van de rijksschuld.

In totaal bedroegen de netto financieringsbehoefte van de centrale overheid, voor tien maanden, dan ook fr. 76,1 miljard, tegen fr. 45,6 miljard in 1971.

Deze sterk toegenomen behoeften werden volledig gedekt door de stijging van de verplichtingen in Belgische franken. Ondanks netto-uitgiften van langlopende leningen in Belgische franken voor een groter bedrag dan in 1971, had de financiering gedeeltelijk plaats via een verhoging van de vlottende schuld in Belgische franken; het jaar voordien was die schuld verminderd. De aflossing van de schuld in goud en in buitenlandse valuta's ging verder, maar was kleiner dan in 1971.

SCHULD IN BELGISCHE FRANKEN VAN DE CENTRALE OVERHEID
(Veranderingen in miljarden franken)

Zo ook werden de netto financieringsbehoeften van de Schatkist alleen, nl. fr. 57,9 miljard voor de eerste tien maanden, ten belope van fr. 80,2 miljard, d.i. meer dan volledig, gedekt door de stijging van de schuld in Belgische franken; rekening houdend met de louter boekhoudkundige veranderingen is die schuld tijdens dezelfde periode toegenomen met fr. 82,2 miljard.

Van dat totaal van fr. 80,2 miljard verstrekten de niet-geldscheppende sectoren fr. 35,3 miljard; daarvan waren fr. 21,3 miljard afkomstig van de spaarkassen en van de openbare kredietinstellingen, die vooral hun portefeuilles langlopende effecten hebben uitgebreid, en fr. 14 miljard van de « overige » niet-geldscheppende sectoren, d.w.z. in hoofdzaak van de netto-inschrijvingen van het publiek, die in het tweede halfjaar merklijk minder overvloedig waren dan in 1971.

Tabel 14.

DEKKING VAN DE NETTO FINANCIERINGSBEHOEFTE VAN DE SCHATKIST

(Veranderingen in miljarden franken)

	Rijksschuld							Creditrekening-courant bij de Nationale Bank van België en portefeuille handelspapier van de Schatkist	Verschil overeenstemmend met de netto financieringsbehoefte (3)
	in Belgische franken								
	Beroep op de niet-geldscheppende sectoren		Beroep op de geldscheppende instellingen		Totaal	in buitenlandse valuta's	Totaal (2)		
	Particuliere spaarkassen, Algemene Spaarkas, openbare kredietinstellingen	Overige (1)	Banken en verschillende overheidsinstellingen	Nationale Bank van België					
(a)	(b)	(c)	(d)	(e) = (a) + (b) + (c) + (d)	(f)	(g) = (e) + (f)	(h)	(i) = (g) - (h)	
1967	+ 9,2	+10,7	+ 4,4	- 6,9	+17,4	+ 5,6	+23,0	...	+23,0
1968	+ 4,6	+ 2,7	+15,1	+12,6	+35,0	- 0,9	+34,1	...	+34,1
1969	- 0,4	+ 7,0	+15,3	+ 0,4	+22,3	+ 5,8	+28,1	...	+28,1
1970	+12,6	+ 6,1	+18,4	- 2,1	+35,0	-11,2	+23,8	...	+23,8
1971	+16,6	+12,7	+40,1	- 7,0	+62,4	-28,6	+33,8	...	+33,8
1971 Eerste 10 m. .	+25,4	+15,2	+37,0	-11,9	+65,7	-26,0	+39,7	+ 7,8	+31,9
1972 Eerste 10 m. .	+21,3	+14,0	+49,6	- 4,7	+80,2	-13,4	+66,8	+ 8,9	+57,9

(1) Rubriek waarvan de cijfers als sluitpost berekend zijn en waarin vooral begrepen zijn de particulieren, de bedrijven die geen financiële instellingen zijn, de verzekeringsinstellingen en de pensioenfondsen.

(2) Zie Bijlage 6, tabellen 6 en 6bis.

(3) Zie tabel 13, kolom (g).

De geldscheppende instellingen, exclusief de Bank, bezorgden de Schatkist fr. 49,6 miljard bijkomende middelen, ondanks de terugtrekking door deze laatste van certificaten-B eind oktober. Van dat totaal namen fr. 8,4 miljard de vorm aan van tegoeden van particulieren in postrekening en fr. 36,5 miljard die van overheidspapier en vooral van overheidsfondsen in het bezit van de banken.

Doordat de gezamenlijke bovenvermelde middelen, nl. fr. 84,9 miljard, de netto financieringsbehoefte van de Schatkist overtroffen, was deze laatste in staat haar kortlopende schuld tegenover de Bank volledig terug te betalen en haar verplichtingen in goud en buitenlandse valuta's met fr. 13,4 miljard te verminderen, waardoor zij op 31 oktober daalden tot fr. 12,4 miljard, waarvan slechts fr. 2,7 miljard vlottende schuld, nl. het saldo, op dat ogenblik, van de goudcertificaten; zelfs slaagde zij erin een

portefeuille voorlopige beleggingen in handelspapier te vormen. Doordat de Schatkist overvloedig kon beschikken over andere middelen, gebruikte zij haar kredietmarge bij de Bank in 1972 slechts voor gemiddeld fr. 2,5 miljard; sedert 1 september 1968, d.i. de datum waarop de overeenkomst van 30 maart van datzelfde jaar van kracht werd, die de grens van die marge verhoogde van fr. 10 tot 16 miljard, is het gemiddelde gebruik van deze laatste aldus gedaald tot fr. 8,9 miljard of 55,4 pct., d.w.z. tot onder het peil dat, volgens de bovengenoemde overeenkomst, over periodes van drie jaar gemiddeld niet zou mogen worden overschreden.

Tabel 15.

NETTO FINANCIERINGSBEHOEFTE VAN DE OVERHEID

(Miljarden franken)

	Schatkist (1)	Gedebud- getteerde sector (2)	Lagere overheid (3)	Gezamenlijke overheid (4)
1967	23,0	8,9	2,9	34,8
1968	34,1	9,9	10,8	54,8
1969	28,1	13,3	4,6	46,0
1970	23,8	13,9	13,6	51,3
1971	33,8	17,6	13,5	64,9
1971 Eerste 10 maanden	31,9	13,7	10,5	56,1
1972 Eerste 10 maanden	57,9	18,2	10,1	86,2

(1) Zie tabel 18, kolom (g).

(2) Zie tabel 18, kolom (h).

(3) Netto openbare uitgaven van leningen en veranderingen van de nettoverplichtingen tegenover het Gemeentekrediet van België.

(4) Exclusief de sociale verzekering.

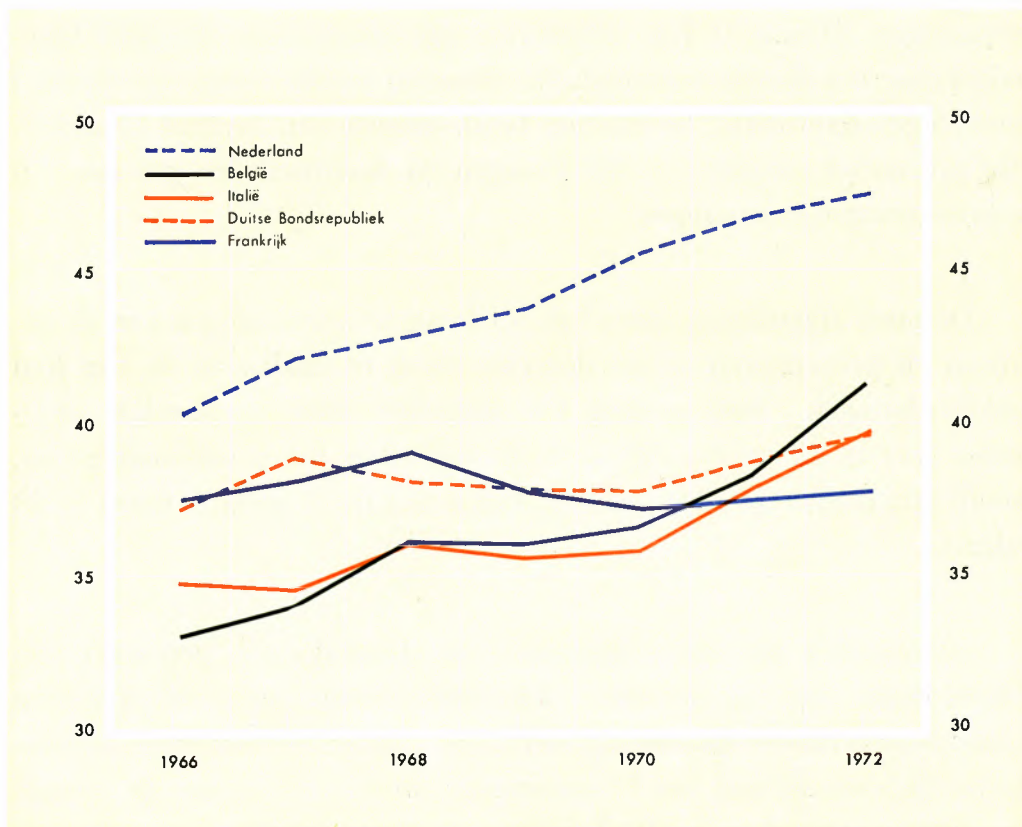
De verrichtingen van de lagere overheid gaven aanleiding tot ongeveer dezelfde netto financieringsbehoeften als in 1971 : fr. 10,1 miljard voor de eerste tien maanden, tegen fr. 10,5 miljard.

Voor de overheid in haar geheel, exclusief de sociale verzekering, bedroegen de opgetekende netto financieringsbehoeften voor tien maanden derhalve fr. 86,2 miljard, tegen fr. 56,1 miljard in 1971.

Ten gevolge van de nieuwe, in 1972 opgetreden versnelling werd het aandeel van de totale overheidsbestedingen in het bruto nationale produkt in België, op Nederland na, waar het aanmerkelijk hoger blijft, het grootst van de landen van de Europese Economische Gemeenschap.

AANDEEL VAN DE TOTALE OVERHEIDSBESTEDINGEN
IN HET BRUTO NATIONALE PRODUKT IN MARKTPRIJZEN

(In procenten)

Bron : Bureau voor de Statistiek der Europese Gemeenschappen. Jaren 1971 en 1972 : ramingen.

Het Ministercomité van de Benelux Economische Unie kwam tot een akkoord inzake de voorbereiding van de coördinatie van het begrotingsbeleid, mede met het oog op het overleg onder de Lid-Staten van de Europese Gemeenschappen; vóór het einde van het tweede kwartaal zullen de overheden van de drie landen samen de grote beleidslijnen van de nationale begrotingen voor het volgende dienstjaar onderzoeken en, vóór eind september, van gedachten wisselen over de ontwerpbegrotingen.

VORDERINGEN EN SCHULDEN VAN DE BEDRIJVEN EN PARTICULIEREN.

Het financieringsvermogen van de bedrijven en particulieren, d.w.z. hun vermogen om nettovorderingen te verwerven op de overige sectoren — overheid en rest van de wereld —, verhoogde krachtiger dan tijdens het voorafgaande jaar, dank zij de grotere toename van hun brutobesparingen. Evenals in het voorgaande jaar veranderden de netto kapitaalontvangsten die deze economische subjecten van de overheid verkregen daarentegen nauwelijks, terwijl hun brutovorming van kapitaal in werkelijke prijzen iets sneller zou zijn gestegen, in hoofdzaak ten gevolge van de investeringen in woningen.

De meer afgetekende groei van het financieringsvermogen van de bedrijven en particulieren is, per definitie, terug te vinden in die van hun nettovorderingen : hun vorming van financiële activa is namelijk toegenomen met fr. 49 miljard, tegen fr. 44 miljard in het voorafgaande jaar, terwijl hun nieuwe schulden slechts stegen met fr. 12 miljard, tegen fr. 23 miljard.

De vorming van financiële activa in chartaal geld, deposito's van allerlei aard bij de Belgische financiële instellingen, obligaties en aandelen nam minder uitbreiding dan in 1971, maar de belangrijke vermindering die voor dat jaar werd waargenomen in de vorming van de overige financiële activa, sloeg in 1972 om in een lichte stijging.

Wat de schulden van de bedrijven en particulieren betreft, werd de sterkere stijging van de kredieten opgenomen bij de financiële instellingen meer dan gecompenseerd door een inkringing van de in andere vormen nieuw aangegane schulden, die afsteekt tegen de forse aanwas van die schulden in 1971. De kapitaalvoer om directe investeringen in België te financieren, was namelijk aanmerkelijk minder belangrijk dan in het voorafgaande jaar. Van haar kant stabiliseerde zich de netto-uitgifte van

Tabel 16.

KAPITAALREKENING VAN DE BEDRIJVEN EN PARTICULIEREN

(Miliarden franken)

	1970		1971		1972 r		1971		1972		Veranderingen tegenover het voorgaande jaar (1)				
							(Eerste 10 maanden)				1971		1972 r		
A. Financieringsvermogen :															
1. Brutobesparing (2)	311		332		375(3)		n.b.		n.b.			+ 21		+ 43	
2. Netto kapitaaloverdrachten herkomstig van de overheid en diversen (4)	31	342	34	366	36	411	n.b.	n.b.	n.b.	n.b.		+ 3	+ 24	+ 2	+ 45
<i>min</i>															
3. Bruto kapitaalvorming (2)	264		267		275		n.b.		n.b.			+ 3		+ 8	
	78		99		136		75		104			+ 21		+ 37	
B. Veranderingen van de nettovorderingen :															
1. Financiële activa :															
1.1 Financiële activa in de vorm van chartaal geld, deposito's bij Belgische financiële instellingen, obligaties en aandelen (5)	146		214		260		162		195			+ 68		+ 46	
1.2 Overige financiële activa (6)	25	171	1	215	4	264	...	162	3	198		- 24	+ 44	+ 3	+ 49
<i>min</i>															
2. Schulden :															
2.1 Kredieten opgenomen bij de financiële instellingen (7)	65		77		95		56		66			+ 12		+ 18	
2.2 Obligaties en aandelen (8)	15		20		20		14		16			+ 5		...	
2.3 Schulden tegenover het buitenland	13		19		13		17		12			+ 6		- 6	
	93		116		128		87		94			+ 23		+ 12	
	78		99		136		75		104			+ 21		+ 37	

(1) De commentaar heeft betrekking op deze veranderingen.

(2) Bronnen : Jaar 1970 : Nationaal Instituut voor de Statistiek. Jaren 1971 en 1972 : ontwerp van « Economisch Budget voor 1973 », opgemaakt in september 1972 door het Ministerie van Economische Zaken.

(3) De raming die voor deze rubriek in het Economisch Budget voorkomt, werd verhoogd om rekening te houden met de laatste beschikbare gegevens over de betalingsbalans, volgens welke het overschot van de netto-uitvoer van goederen en diensten, inclusief de factorinkomens, de raming van het Economisch Budget zou hebben overtroffen.

(4) Per saldo berekende bedragen.

(5) Zie tabel 18.

(6) In hoofdzaak vorderingen op het buitenland.

(7) Zie tabel 17.

(8) Exclusief de obligaties gekocht door de Algemene Spaar- en Lijfrentekas. Deze obligaties zijn ondergebracht bij de kredieten opgenomen bij de financiële instellingen.

aandelen en obligaties door de bedrijven, nadat zij in 1971 was toe- genomen.

a) *Kredieten opgenomen bij de financiële instellingen.*

In de loop van de eerste tien maanden stegen de **opgenomen bedragen van de kredieten** van de financiële instellingen aan de bedrijven en particulieren met fr. 66,2 miljard, tegen fr. 55,9 miljard in 1971, of met 8,8 pct., tegen 8,2 pct.

Het ruimer beroep op die kredieten ging uit van de particulieren en had betrekking zowel op kort als op lang krediet. De snellere uitbreiding van de kortlopende kredieten ter financiering van het verbruik van particulieren houdt verband met de verbetering van de aankopen van duurzame verbruiksgoederen, die in de hand werd gewerkt door de versoepelingen

Tabel 17.

KREDIETEN AAN DE BEDRIJVEN EN PARTICULIEREN ⁽¹⁾
Indeling volgens de instellingen die ze bij hun oorsprong verleenden
(Veranderingen in miljarden franken)

	Geldscheppende instellingen			Niet-geldscheppende instellingen					Eindtotaal
	Banken	Nationale Bank van België	Totaal	Financiële overheidsinstellingen		Algemene Spaar- en Lijfrentekas (2)	Particuliere spaarkassen	Totaal	
				gespecialiseerd in het beroepskrediet	gespecialiseerd in het krediet voor de huisvesting				
1967	+25,9	+ 0,3	+26,2	+17,0	+ 3,5	+ 6,0	+ 8,0	+34,5	+60,7
1968	+25,7	- 0,3	+25,4	+18,4	+ 3,4	+ 9,2	+ 5,2	+36,2	+61,6
1969	+10,5	+ 0,6	+11,1	+21,9	+ 3,8	+12,9	+ 8,4	+47,0	+58,1
1970	+25,2	- 0,2	+25,0	+19,3	+ 5,5	+ 6,4	+ 8,5	+39,7	+64,7
1971	+34,8	+ 0,9	+35,7	+13,0	+ 7,5	+13,3	+ 7,2	+41,0	+76,7
1971 Eerste 10 m. .	+26,4	- 0,9	+25,5	+11,6	+ 7,1	+ 6,9	+ 4,8	+30,4	+55,9
1972 Eerste 10 m. .	+29,5	- 1,9	+27,6	+ 8,8	+ 7,4	+14,9	+ 7,5	+38,6	+66,2

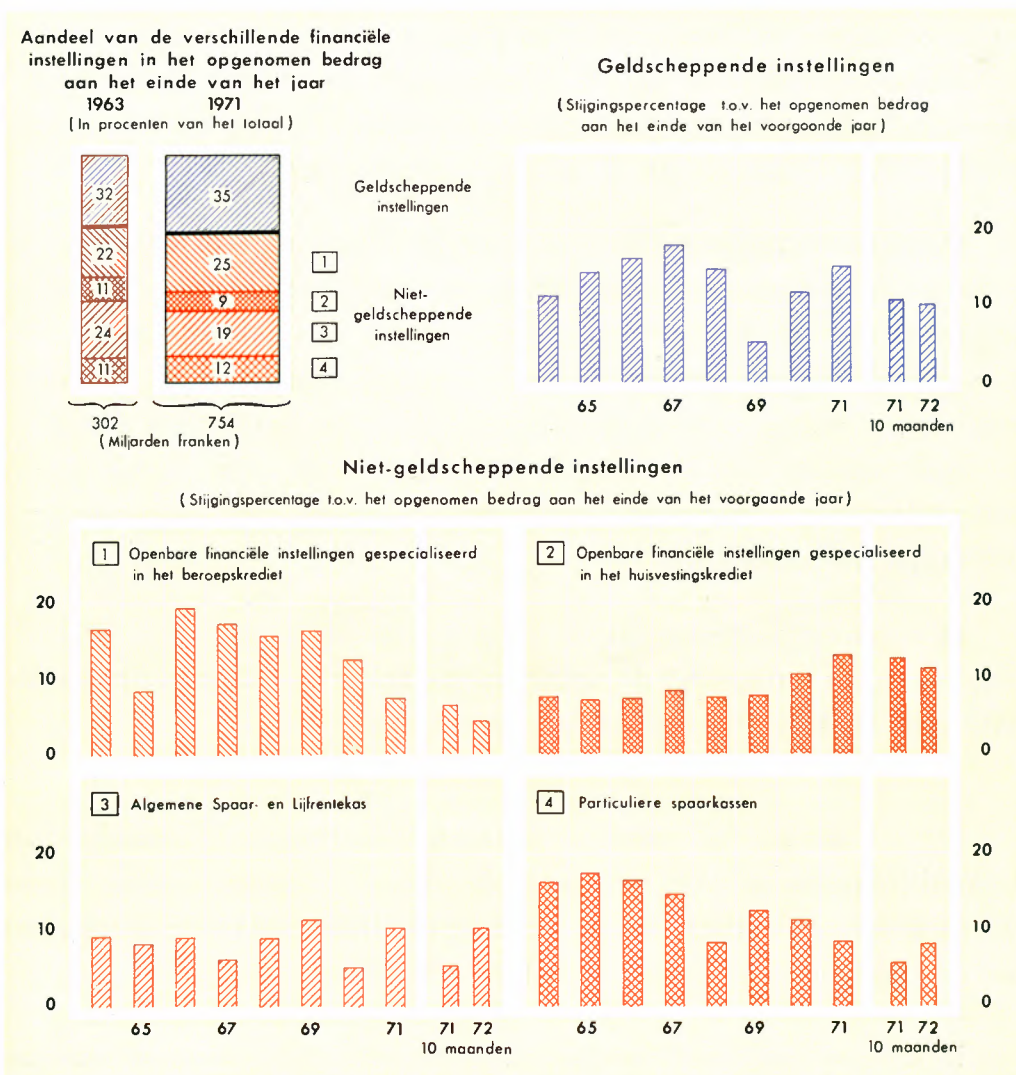
(1) Opgenomen bedrag van de discontokredieten, voorschotten en acceptkredieten, exclusief die welke commerciële vorderingen van de bedrijven op het buitenland vertegenwoordigen. De bedrijven omvatten de overheidsbedrijven, maar niet de financiële instellingen.

(2) Inclusief de nettoaankopen van obligaties uitgegeven door de bedrijven.

van de voorschriften t.a.v. de verkopen en leningen op afbetaling. De meer aanzienlijke uitbreiding van de kredieten op lange termijn houdt verband met de herleving van de activiteit in de huisvesting en met de stijging van de bouwprijzen.

OPGENOMEN BEDRAGEN VAN DE KREDIETEN
AAN DE BEDRIJVEN EN PARTICULIEREN (1)

Indeling volgens de instellingen die ze bij hun oorsprong verleenden

(1) Zie tabel 17.

Het bijkomende beroep van de bedrijven op de kredieten van de financiële instellingen verschilde, van zijn kant, nauwelijks van dat van 1971, zowel voor de kredieten op korte als op middellange en lange termijn.

De bovenvermelde mutaties in de verschillende kredietcategorieën zijn terug te vinden in de onderscheiden ontwikkelingen van de bedragen opgenomen bij elke soort van financiële instellingen.

Zo stegen de opgenomen kredieten toegestaan door de banken met fr. 29,5 miljard, tegen fr. 26,4 miljard in 1971, maar in feite is de versnelling aanzienlijker : het tweede bedrag omvat nagenoeg voor fr. 3 miljard papier vervallend op 30 en 31 oktober 1971, maar dat slechts begin november werd geïnd, omdat op die twee dagen de banken niet geopend waren. De versnelling van het ene jaar tot het andere is uitsluitend toe te schrijven aan de sterkere toename van de leningen op afbetaling.

De intensivering van de vraag naar kredieten om woningen aan te kopen is de voornaamste oorzaak van de meer afgetekende groei van de bij de particuliere spaarkassen opgenomen bedragen en verklaart ook ten dele de duidelijk sterkere uitbreiding van de netto-opnemingen bij de Algemene Spaar- en Lijfrentekas. Deze laatste expansie vloeit mede voort uit de forse stijging van de netto-inschrijvingen van deze instelling op obligatieleningen uitgegeven door bedrijven, zowel van de particuliere als van de overheidssector.

Daar staat tegenover dat de stijging van de kredieten op middellange en lange termijn bij de openbare financiële instellingen die gespecialiseerd zijn in het beroepskrediet, vertraagde.

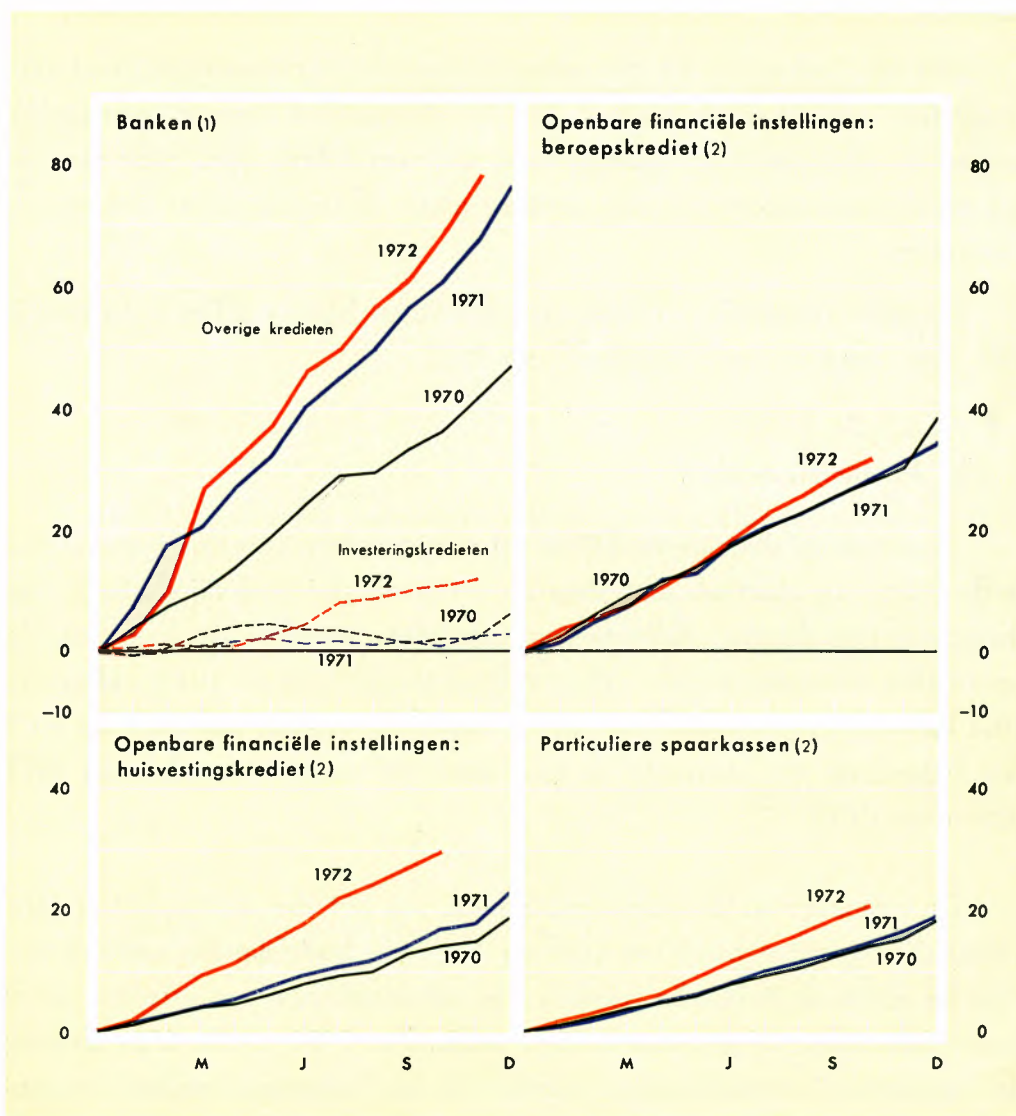
Evenals die van de opnemingen stegen de opgetekende bedragen van de kredietopeningen, alles samen, sneller dan in de loop van de eerste tien maanden van het voorafgaande jaar; zij stellen een aanhoudende groei van de opgenomen kredieten in het vooruitzicht.

De nieuwe openingen van huisvestingskredieten overtroffen in sterke mate die van 1971.

KREDIETOPENINGEN

(Gecumuleerde gegevens, in miljarden franken, sedert het begin van het jaar)

(1) Veranderingen in het uitstaande bedrag der geopende kredieten van een miljoen frank en meer, exclusief de kas-kredieten aan het buitenland.
 (2) Nieuwe kredietopeningen.

De nieuwe openingen van beroepskredieten toegestaan door de financiële instellingen van de overheidssector versnelden daarentegen slechts weinig; in het derde kwartaal werd hun toename duidelijker en, volgens gedeeltelijke en voorlopige gegevens, werd zij in het vierde kwartaal nog krachtiger.

Het bedrag van de investeringskredieten geopend door de banken steeg aanzienlijk meer dan in 1971, vooral sedert het einde van het eerste halfjaar.

Ook de bedragen van de andere geopende bankkredieten, met uitzondering van de kaskredieten aan het buitenland, namen aanzienlijk sneller toe dan het voorafgaande jaar. De versnelling deed zich voor in het eerste kwartaal en, in nog sterkere mate, in de maanden oktober en november.

De gebruiksgraad van deze bankkredieten bleef op het betrekkelijk lage peil van het derde kwartaal van 1971.

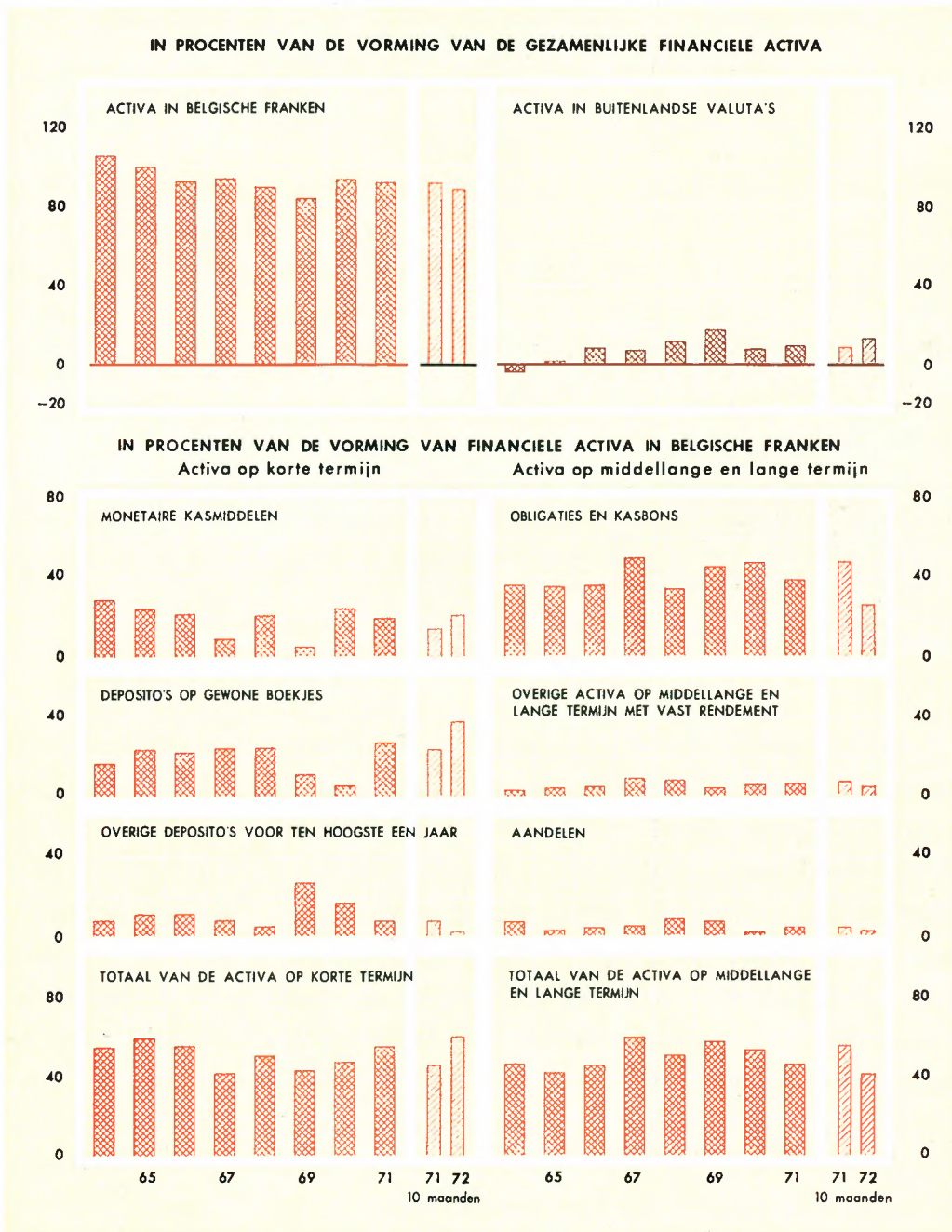
b) *Financiële activa.*

De vorming, door de bedrijven en particulieren, van financiële activa in de vorm van chartaal geld, deposito's van allerlei aard bij de Belgische financiële instellingen, obligaties en aandelen, steeg in de loop van de eerste tien maanden van fr. 106,4 miljard in 1970 tot fr. 161,6 miljard in 1971 en tot fr. 195,4 miljard in 1972. Hoewel de stijging van 1971 tot 1972 nog belangrijk was, bereikte zij niet meer de omvang van die van 1971 tegenover 1970.

De vorming van financiële activa nam, van het ene jaar tot het andere, verhoudingsgewijze meer toe voor de activa in **buitenlandse valuta's** dan voor de activa in Belgische franken. De nettoaankopen van effecten, meer in het bijzonder, stegen van fr. 16,1 miljard in 1971 tot fr. 25,9 miljard; de deposito's in buitenlandse valuta's bij de Belgische banken verminderten zoals in het voorgaande jaar.

De vorming van activa in **Belgische franken** bedroeg in de loop van de eerste tien maanden fr. 170,8 miljard, tegen fr. 147,3 miljard in 1971. De voorkeur voor de activa op korte termijn, die in 1971 opnieuw tot uiting was gekomen, bleef ook merkbaar in 1972 : nagenoeg 60 pct. van de nieuwe activa in Belgische franken hebben een looptijd van ten hoogste een jaar.

INDELING VAN DE VORMING VAN FINANCIËLE ACTIVA (1)

(1) Zie tabellen 18 en 19.

Tabel 18.

VOORNAAMSTE FINANCIËLE ACTIVA (1)
(Veranderingen in miljarden franken)

	Belgische franken					Buitenlandse geldsoorten			Eind-totaal
	Monetaire kasmiddelen (2)	Niet-monetaire activa met vast rendement (3)	Aandelen (4)	Min : Effecten in het bezit van buitenlanders	Totaal	Deposito's bij Belgische banken	Effecten (5)	Totaal	
1967	+ 8,5	+ 86,6	+4,6	-(+ 2,8)	+ 96,9	+ 2,7	+ 4,8	+ 7,5	+104,4
1968	+22,7	+ 79,5	+8,7	-(- 0,5)	+111,4	+ 0,4	+12,6	+13,0	+124,4
1969	+ 4,9	+ 89,9	+6,8	-(- 1,1)	+102,7	+ 5,9	+14,7	+20,6	+123,3
1970	+32,6	+102,1	+2,0	-(+ 1,3)	+135,4	- 3,3	+14,1	+10,8	+146,2
1971	+37,8	+154,1	+8,0	-(+ 5,1)	+194,8	- 1,7	+21,0	+19,3	+214,1
1971 Eerste 10 m. .	+20,3	+125,6	+6,2	-(+ 4,8)	+147,3	- 1,8	+16,1	+14,3	+161,6
1972 Eerste 10 m. .	+35,1	+136,0	+3,3	-(+ 3,6)	+170,8	- 1,3	+25,9	+24,6	+195,4

(1) In het bezit van de particulieren en de bedrijven (exclusief de financiële instellingen), inclusief de overheidsbedrijven en sommige financiële instellingen die in 1972 onmogelijk konden worden uitgeschakeld : instellingen voor verzekering op het leven en tegen arbeidsongevallen, pensioenfondsen.

(2) De kasmiddelen van de in noot (1) beschreven sectoren werden berekend door samentelling van het totale bedrag van het chartaal geld (zie Bijlage 6, tabel 7, derde kolom) en het bedrag van het giraal geld in handen van de bedrijven en particulieren (zie Bijlage 6, tabel 8, vierde kolom).

(3) Zie tabel 19.

(4) Openbare uitgaven van aandelen van Belgische vennootschappen : bedragen gestort in contanten bij de uitgifte of latere bijstortingen.

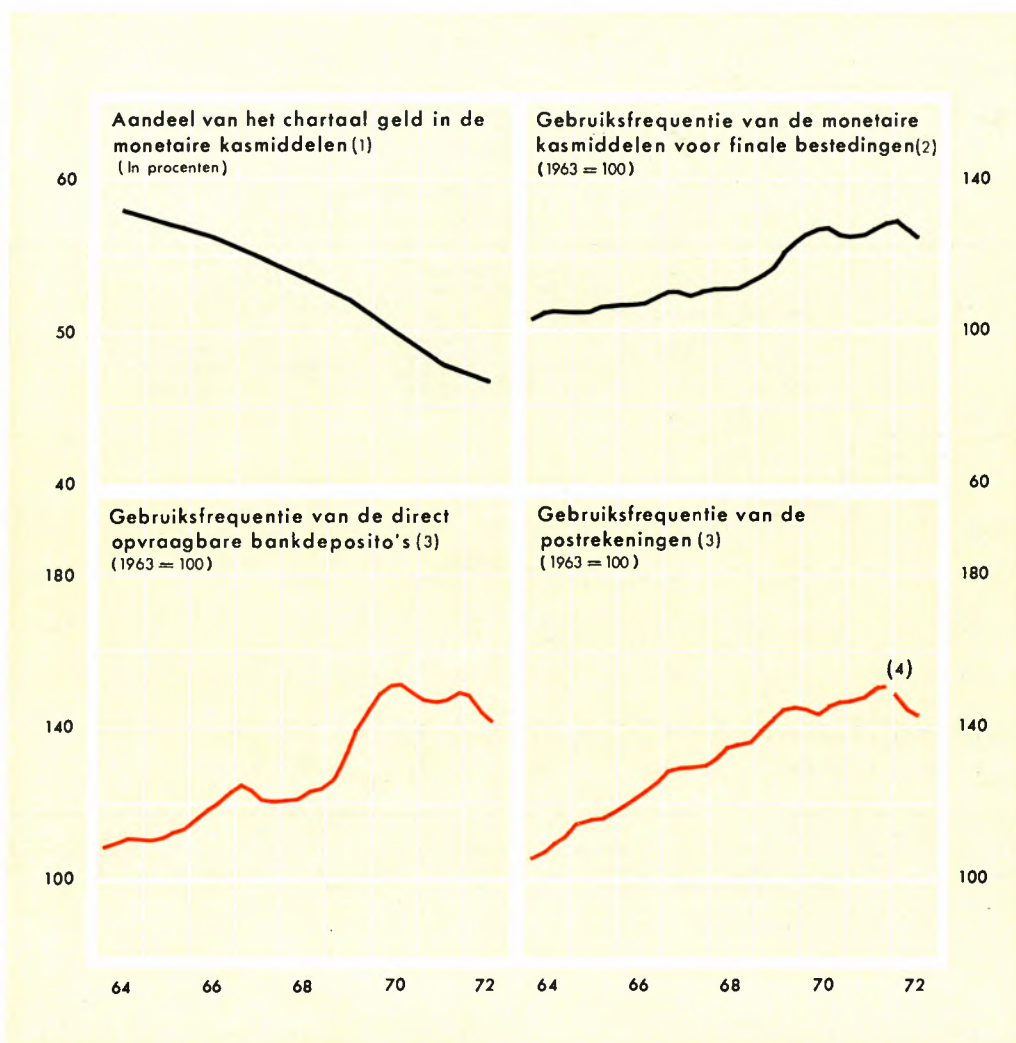
(5) Nettoaankopen door ingezetenen van de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie.

De monetaire kasmiddelen stegen in hetzelfde tempo als het bruto nationale produkt in werkelijke prijzen : voor de gezamenlijke eerste negen maanden lag de gebruiksfrequentie van de monetaire kasmiddelen voor finale bestedingen gemiddeld op haar peil van 1971. De van 1963 tot 1970 waargenomen structurele stijging van deze frequentie, die toe te schrijven was aan de verbetering van het financieringsapparaat en aan een meer economisch beheer van de kasmiddelen, kwam tot stilstand, inzonderheid ten gevolge van de daling van de rentetarieven. Van haar kant zette de gebruiksfrequentie van de direct opvraagbare bankdeposito's de omstreeks het midden van 1970 begonnen teruggang voort. De gebruiksfrequentie van de tegoeden bij het Bestuur der Postchecks, ten slotte, die in 1971 was gestegen, verzwakte in de loop van het jaar.

De structurele vermindering van het aandeel van het chartaal geld in de monetaire kasmiddelen vond voortgang : voor de eerste tien maanden

daalde dat aandeel van 47,8 pct. in 1971 tot 46,8 pct.; tien jaar geleden, eind oktober 1962, bedroeg het nog 57,9 pct. Indien dit percentage zich had gehandhaafd, zou de chartale geldhoeveelheid, bij gelijke monetaire kasmiddelen, eind oktober 1972, met fr. 55 miljard of 39,9 pct. het op dat ogenblik in feite bestaande bedrag overtroffen hebben.

SAMENSTELLING EN GEBRUIKSFREQUENTIE VAN DE MONETAIRE KASMIDDELEN

- (1) Jaar 1972 : raming.
 (2) Verhouding van het bruto nationale produkt in werkelijke prijzen tot de gemiddelde monetaire kasmiddelen. Voor seizoeninvloeden gecorrigeerde kwartaalcijfers. Bronnen : Bruto nationaal produkt : Nationaal Instituut voor de Statistiek en Afdeling voor Toegepaste Economie van de Vrije Universiteit te Brussel.
 (3) Maandgemiddelden per kwartaal, voor seizoeninvloeden gecorrigeerd. Zie Bijlage 6, tabel 9.
 (4) De cijfers van 1972 zijn, om statistische redenen, niet geheel vergelijkbaar met die van de voorgaande jaren.

Van alle activa in Belgische franken stegen de deposito's op gewone boekjes het meest. De rente over deze deposito's, die in 1971 onveranderd bleef, verminderde in 1972 met 0,50 pct. — waarvan 0,25 pct. voor de getrouwheidspremie —, terwijl de tarieven van de overige niet-monetaire financiële activa in de loop van de laatste twee jaar nog meer daalden.

De vooruitgang van de overige deposito's voor ten hoogste een jaar was kleiner dan in 1971, ten gevolge van de evolutie van de termijndeposito's en de deposito's met opzeggingstermijn. De tarieven van de gewone

Tabel 19.

NIET-MONETAIRE FINANCIËLE ACTIVA IN BELGISCHE FRANKEN
MET VAST RENDEMENT

(Veranderingen in miljarden franken)

	Deposito's op gewone boekjes (1)	Overige deposito's voor ten hoogste een jaar		Financiële activa op middellange en lange termijn		Eindtotaal
		Totaal (2)	waarvan : Deposito's op termijn en met opzegging	Totaal (3)	waarvan : Obligaties en kasbons (4)	
1967	+ 23,6	+ 7,7	+ 5,4	+ 55,3	+ 46,4	+ 86,6
1968	+ 27,3	+ 5,7	+ 4,4	+ 46,5	+ 38,0	+ 79,5
1969	+ 11,3	+ 27,5	+ 25,7	+ 51,1	+ 46,8	+ 89,9
1970	+ 7,5	+ 23,0	+ 18,7	+ 71,6	+ 64,1	+102,1
1971	+ 53,5	+ 14,7	+ 12,3	v+ 85,9	v+ 74,8	v+154,1
1971 Eerste 10 maand. .	+ 34,7	+ 11,4	+ 14,0	v+ 79,5	v+ 69,7	v+125,6
1972 Eerste 10 maand.v	+ 63,4	+ 3,2	+ 4,2	+ 69,4	+ 61,4	+136,0

(1) Zie Bijlage 6, tabel 10.

(2) Direct opvraagbare deposito's en deposito's voor ten hoogste 30 dagen bij de niet-geldscheppende financiële instellingen alsmede deposito's op termijn en met opzegging, voor meer dan 30 dagen en voor ten hoogste een jaar, bij die instellingen en bij de geldscheppende instellingen.

(3) Deposito's voor meer dan een jaar en tegoeden in obligaties en kasbons.

(4) Zie Bijlage 6, tabellen 11, 12 en 13.

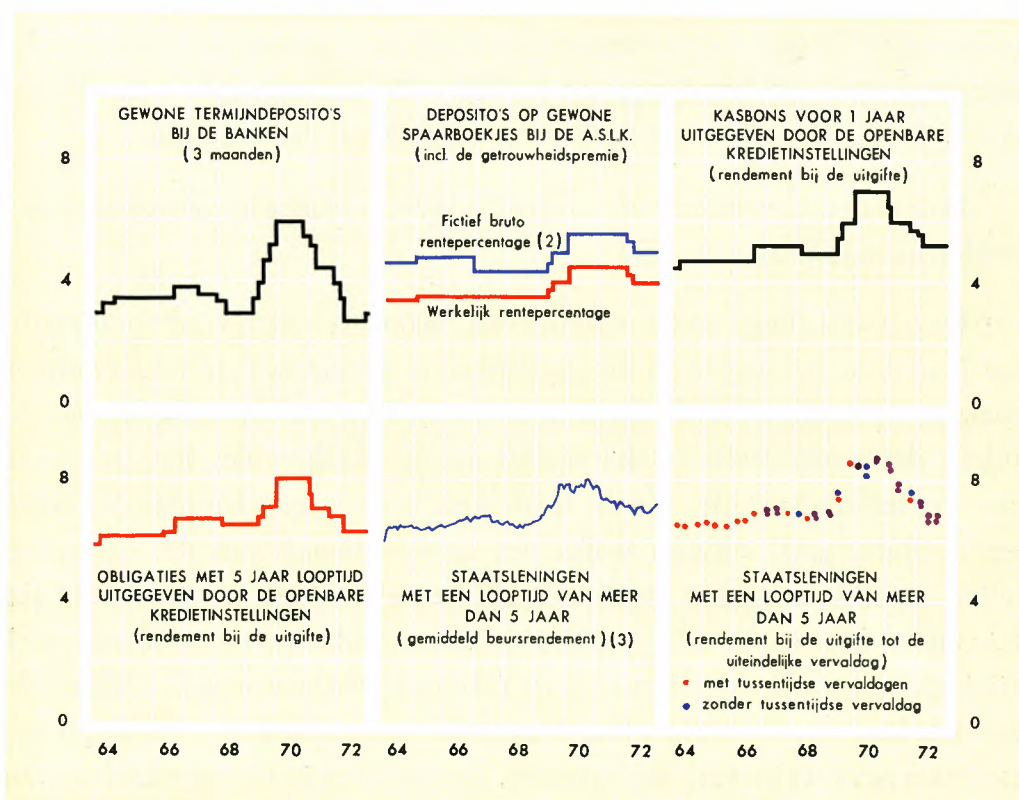
deposito's handhaafden zich tot eind november op het zeer lage peil dat zij na de verlagingen gaande van 0,50 tot 1,25 pct. in de loop van de eerste maanden van het jaar hadden bereikt; met ingang van 30 november werden zij met maximum 0,25 pct. verhoogd. De tarieven van de grote depo-

sito's volgden een gelijkaardig maar meer afgetekend verloop : zij daalden tijdens de eerste maanden van het jaar en herstelden zich sedert de maand september.

Door de bedrijven en particulieren werden minder financiële activa met vast rendement op middellange en lange termijn gevormd dan gedurende de eerste tien maanden van 1971. De nettobeleggingen in obligaties en kasbons in Belgische franken van alle emittenten bedroegen slechts fr. 61,4 miljard, tegen fr. 69,7 miljard in 1971. De deposito's voor meer dan een jaar gingen slechts met fr. 8 miljard omhoog, tegen fr. 9,8 miljard.

Het verschil tussen het bedrag van de netto-uitgiften van obligaties en kasbons en dat van de inschrijvingen van de bedrijven en particulieren,

RENTEPERCENTAGES VAN BELEGGINGEN IN BELGISCHE FRANKEN
DIE OPENSTAAN VOOR HET PUBLIEK (1)

(1) Rentepercentages vóór de belastingheffing bij de bron. Zie Bijlage 6, tabel 14.

(2) Doordat de inkomens uit inlagen op gewone spaarboekjes thans ten belope van fr. 10.000 per jaar vrijgesteld zijn van belasting, kan hun werkelijke rentevoet niet worden vergeleken met die welke voorkomen in de andere grafieken. Het fictief brutorentepercentage is een geldige vergelijkingsbasis in het geval van de particulier die, van zijn inkomens uit zijn andere beleggingen, noch min noch meer afdraagt dan de bij de bron geheven belasting.

(3) Leningen uitgegeven na 1 december 1962.

is in hoofdzaak terug te vinden bij de financiële instellingen : dank zij de toename van hun beschikbare werkmiddelen waren zij in staat een groeiend deel van de netto-uitgiften op te nemen : 62,6 pct. in de loop van de eerste tien maanden, tegen 54,3 pct. in 1971 en 31,1 pct. in 1970.

De vermindering van de inschrijvingen van de bedrijven en particulieren kan in verband worden gebracht met de daling van het rendement bij de uitgifte, dat tot een betrekkelijk laag peil werd teruggebracht, alsmede met de verwachte stijging ten gevolge van de conjunctuurherleving en van de opwaartse beweging van de tarieven op de buitenlandse markten. Het rendement voor de houder tot de uiteindelijke vervaldag, dat 7,51 pct. bedroeg voor de lening 1971-1987, uitgegeven in oktober 1971, ging terug tot 6,78 pct. voor de leningen 1972-1987, uitgegeven in mei en september, terwijl dat van de obligaties met vijf jaar looptijd die doorlopend worden uitgegeven door de openbare kredietinstellingen, in maart voor het laatst daalde met 0,50 pct. Het rendement van 6,96 pct. van de in november uitgegeven lening van het Wegenfonds 1972-1985 weerspiegelt evenwel een vastere tendens van het rentepeil voor langlopende beleggingen.

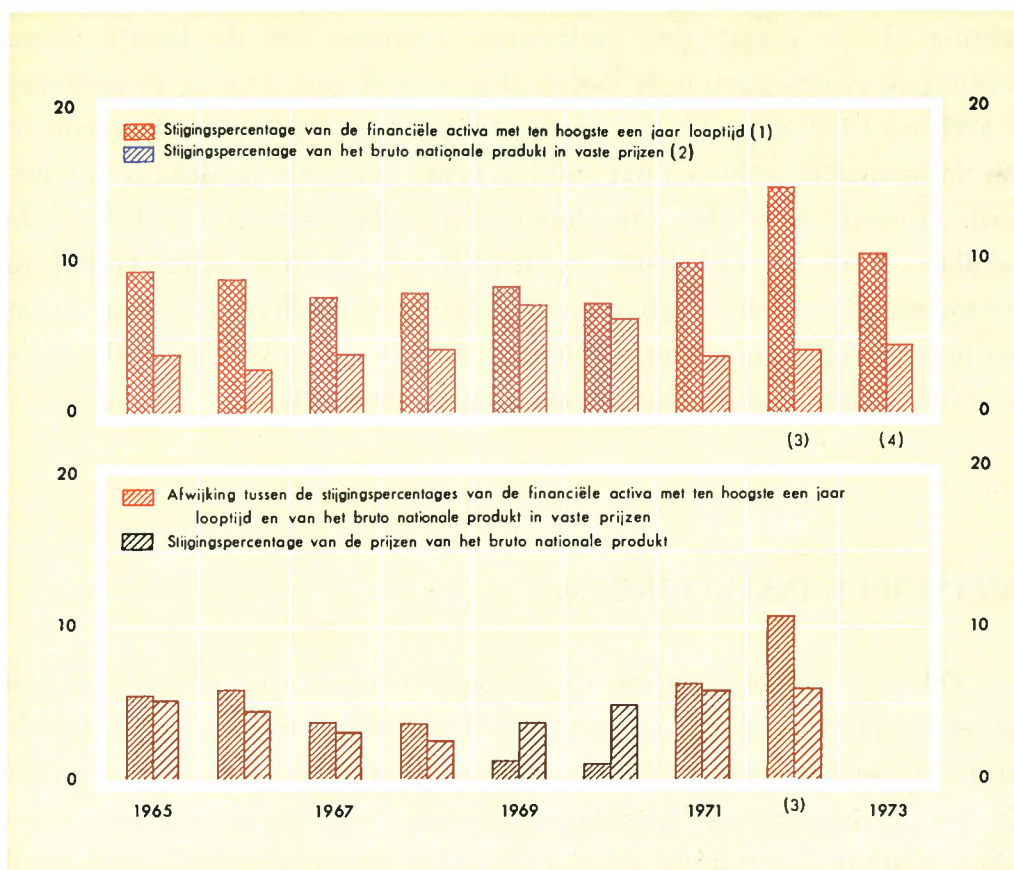
De openbare uitgiften van in gereed geld volgestorte aandelen waren minder belangrijk dan in 1971.

De ontwikkeling van de vorming van financiële activa voor ten hoogste een jaar door de bedrijven en particulieren is een van de onderwerpen waaraan de Raad van de Europese Gemeenschappen aandacht besteedde tijdens de bijeenkomst die hij op 30 en 31 oktober aan het probleem van de inflatie wijdde. Zoals hierboven is gezegd, keurde de Raad een resolutie goed volgens welke het expansietempo van die financiële activa uiterlijk tegen het einde van 1974 moet worden teruggebracht tot dat van het bruto nationale produkt in volume, verhoogd met een normatief stijgingspercentage van de prijzen en rekening houdend met de structurele ontwikkeling van de verhouding tussen die financiële activa en het bruto nationale produkt in werkelijke prijzen. De matiging in de ontwikkeling van de beschouwde financiële activa, die tegen eind 1974 moet zijn bereikt, zou in de landen met volledige werkgelegenheid reeds in 1973 voor de helft moeten verwezenlijkt zijn.

In België bedroeg de verhouding tussen het groeitempo van de beschouwde financiële activa en dat van het bruto nationale produkt in werkelijke prijzen, in 1972 ongeveer 1,5, tegen iets minder dan gemiddeld

FINANCIËLE ACTIVA MET TEN HOOGSTE EEN JAAR LOOPTIJD
IN NATIONALE EN VREEMDE VALUTA'S
EN BRUTO NATIONAAL PRODUKT

(1) Voor de berekening van het percentage is gebruik gemaakt van een gemiddelde van de aan het einde van de maand uitstaande bedragen.

(2) Jaren 1965 tot 1971 : Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(3) Ramingen.

(4) Normen.

gedurende de periode 1965-1971. In 1973 zou die verhouding bijgevolg niet hoger mogen liggen dan het gemiddelde van de twee bovenvermelde cijfers, nl. ongeveer 1,2. Aangezien bovendien de voor 1973 geraamde

stijging van het bruto nationale produkt in vaste prijzen ongeveer 4,5 pct. bedraagt en de normatieve prijsstijging op 4 pct. is vastgesteld, zou het groeitempo van de beschouwde financiële activa in 1973 10 tot 11 pct. niet mogen overtreffen; in 1972 beliep de werkelijke aanwas ongeveer 15 pct.

In dat verband leert de Belgische ervaring dat de overschrijding van het stijgingspercentage van de financiële activa tegenover dat van het bruto nationale produkt in vaste prijzen evolueerde in dezelfde richting als de prijsstijging gedurende sommige van de laatste jaren. Gedurende andere jaren is de verhouding omgeslagen; zo is de prijsstijging in 1969 en 1970 versneld, terwijl de afwijking tussen het groeipcentage van de financiële activa en dat van het bruto nationale produkt is vermindert. Mogelijk werd die uiteenlopende ontwikkeling beïnvloed door de indeling van de tijd in kalenderjaren; niettemin werpt zij enige twijfel op het formeel oorzakelijk verband dat sommige leerstellingen leggen tussen een prijsstijging en een naar verhouding sterkere groei van de kortlopende financiële activa dan van het inkomen tegen vaste prijzen.

FINANCIELE INSTELLINGEN.

Tal van verrichtingen van de nationale economische sectoren vinden plaats door bemiddeling van de financiële instellingen, of het gaat om de vorming van financiële activa dan wel om het beroep op leningen voor de financiering van de bestedingen; zo ook wordt een overschot of een tekort in de transacties van de niet-financiële sectoren met het buitenland gecompenseerd door een verandering in de nettovorderingen van de financiële instellingen op het buitenland.

Via sommige van die instellingen, en meer in het bijzonder de banken, geschieden bovendien een belangrijke hoeveelheid verrichtingen in vreemde geldsoorten tussen buitenlanders. Die verrichtingen houden geen enkel verband met de activiteit van de overige nationale sectoren en zijn daarom niet opgenomen in tabel 20.

Met die tabel wordt er namelijk naar gestreefd een overzicht te geven van de financieringen, hetzij tussen nationale sectoren, hetzij tussen die sectoren en het buitenland, die hebben plaatsgevonden via de financiële instellingen. Zij toont aan dat die financieringen tijdens de eerste negen maanden van 1972 een grotere omvang hebben aangenomen dan in 1971 : de financiële activa gevormd door de bedrijven en particulieren bij de financiële instellingen en de vorderingen van allerlei aard die door die instellingen gefinancierd worden — dubbeltellingen uitgesloten — bereik-

Tabel 20.

TOTAAL VAN DE BALANSEN DER FINANCIËLE INSTELLINGEN ⁽¹⁾

	Nationale Bank van België	Banken	Parti- culiere spaar- kassen	Munt- fonds, Bestuur der Postcheeks- Herdiscon- tering- en Waarborg- instituut en Renten- fonds	Overige financiële instellingen van de overheids- sector	Totaal van de balansen	Dubbel- tellingen (2)	Netto- totaal
A. Bedragen eind 1968 (In miljarden franken) .	196,1	404,6	112,5	79,6	532,8	1.325,6	107,3	1.218,3
B. Veranderingen t.o.v. het einde van het voorgaan- de jaar :								
<i>In miljarden franken :</i>								
1969	+ 2,1	+53,5	+15,0	+ 3,6	+55,9	+130,1	+21,1	+109,0
1970	+ 9,4	+63,7	+16,4	+ 2,2	+68,1	+159,8	+19,7	+140,1
1971	+20,1	+83,8	+26,4	+ 7,6	+86,2	+224,1	+39,8	+184,3
1971 Eerste 9 maanden ...	+24,4	+58,6	+18,5	- 1,1	+55,4	+155,8	+22,4	+133,4
1972 Eerste 9 maanden ...	+26,6	+73,8	+22,5	+ 1,0	+52,0	+175,9	+20,7	+155,2
<i>In procenten :</i>								
1969	+ 1,1	+13,2	+13,3	+ 4,5	+10,5	+ 9,8	+19,7	+ 8,9
1970	+ 4,7	+13,9	+12,9	+ 2,6	+11,6	+ 11,0	+15,3	+ 10,6
1971	+ 9,7	+16,1	+18,3	+ 8,9	+13,1	+ 13,9	+26,9	+ 12,6
1971 Eerste 9 maanden ...	+11,8	+11,2	+12,9	- 1,3	+ 8,4	+ 9,6	+15,1	+ 9,1
1972 Eerste 9 maanden ...	+11,7	+12,2	+13,2	+ 1,1	+ 7,0	+ 9,6	+11,0	+ 9,4

(1) De valutatransacties op termijn en de mobiliseringsen werden uitgeschakeld, alsmede de verplichtingen in buitenlandse valuta's tegenover het buitenland in zover ze vorderingen in buitenlandse valuta's op het buitenland als tegenpost hadden.

(2) Middelen (daggeld, deposito's, obligaties en kasbons) verkregen door financiële instellingen bij andere financiële instellingen.

ten een groeipercentage dat nog iets boven het zeer hoge cijfer van het voorafgaande jaar lag.

Deze ontwikkeling uitte zich, zij het op verschillende wijze, voor de meeste in aanmerking genomen categorieën financiële instellingen. De in tabel 20 als « overige financiële instellingen van de overheidssector » vermelde instellingen, die vooral middelen op middellange en lange termijn aantrekken, werden getroffen door de gestegen voorkeur van de bedrijven en particulieren voor de korte termijn, althans wat de financiële activa van deze laatste in Belgische franken betreft.

Een deel van de verrichtingen van de financiële instellingen heeft plaats door bemiddeling van de geldscheppende instellingen, d.w.z. de in-

Tabel 21.

ORZAKEN VAN DE VERANDERINGEN IN DE GELDHOEVEELHEID
EN IN DE QUASI MONETAIRE LIQUIDITEITEN BIJ DE BANKEN

(Miljarden franken)

	Geldhoeveelheid (1)	Quasi monetaire liquiditeiten bij de banken (2)	Totaal	Oorzaken					
				Transacties met het buitenland (3)	Kredieten aan de bedrijven en particulieren (4)	Financiering van de overheid		Herfinanciering buiten de geldscheppende instellingen (vermeerdering: -) (7)	Diversen (8)
						Schatkist (5)	Overige publiekrechtelijke lichamen (6)		
1967	+11,0	+21,6	+32,6	+17,1	+26,2	+ 1,4	- 0,1	- 6,7	- 5,3
1968	+26,1	+18,2	+44,3	- 8,1	+25,4	+23,7	+ 3,1	+ 0,8	- 0,6
1969	+ 9,8	+29,4	+39,2	+12,6	+11,1	+20,1	+ 2,7	+ 0,7	- 8,0
1970	+32,2	+13,1	+45,3	+13,5	+25,0	+ 4,5	+ 8,6	- 7,3	+ 1,0
1971	+42,1	+31,4	+73,5	+32,1	+35,7	+ 4,1	+ 3,9	+ 3,3	- 5,6
1971 Eerste 10 m. .	+23,1	+26,5	+49,6	+26,8	+25,5 ⁹	- 6,3	- 0,7	+ 2,5	+ 1,8
1972 Eerste 10 m. .	+36,0	+33,7	+69,7	+19,8	+27,6	+28,9	+ 6,3	-10,8	- 2,1

(1) Zie Bijlage 6, tabellen 7 en 8. De som van de bedragen van de laatste kolom van die twee tabellen is gelijk aan de bedragen voorkomend in deze kolom.

(2) Deposito's in Belgische franken voor meer dan een maand, op boekjes ingeschreven deposito's, deposito's in buitenlandse geldsoorten van in België verblijvende economische subjecten.

(3) Lopend en kapitaalverkeer van de bedrijven en particulieren. De cijfers hebben betrekking op België; ze zijn niet vergelijkbaar met die van de tabellen 4 en 5, welke betrekking hebben op de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie.

(4) Zie tabel 17.

(5) Inclusief de financiering van het Wegenfonds. Het kapitaalverkeer van de Schatkist en van het Wegenfonds met het buitenland is in deze kolom opgetekend.

(6) Inclusief het kapitaalverkeer van de overige publiekrechtelijke lichamen met het buitenland.

(7) Herfinanciering van commerciële kredieten aan het buitenland en van kredieten aan de bedrijven en particulieren.

(8) Met name, tegeldemaking van overheidspapier, nettovorderingen op de overige financiële instellingen, obligatieschuld van de banken, niet elders vermelde vorderingen en verplichtingen t.o.v. de in België verblijvende economische subjecten.

(9) Inclusief een toevallige verhoging met bijna fr. 3 miljard.

stellingen waarvan een belangrijk deel van de verplichtingen betaalmiddelen vertegenwoordigen.

Evenals de verplichtingen van de gezamenlijke financiële instellingen zijn die van de geldscheppende instellingen in versneld tempo gestegen. Zo vermeerderden hun verplichtingen bestaande uit de monetaire kasmiddelen van de bedrijven en particulieren, de niet-monetaire deposito's van die economische subjecten bij de banken en het giraal geld in het bezit van de overheid, in totaal, met fr. 69,7 miljard of 10,4 pct. gedurende de eerste tien maanden, in plaats van met fr. 49,6 miljard of 8,3 pct. in 1971.

De tegenpost van die nieuwe verplichtingen bestond vooral uit de financiering van de uitgaven van de overheid in het algemeen en van de Staat in het bijzonder, evenals, in mindere mate, uit kredieten aan de bedrijven en particulieren. Daar staat tegenover dat het totale overschot van het lopend verkeer en van de kapitaalbewegingen van de bedrijven en particulieren met het buitenland minder belangrijk was dan in 1971.

De evolutie van de aanwendungen, vergeleken met die van de monetaire en quasi monetaire verplichtingen, heeft de geldscheppende instellingen ertoe genoopt hun financiering van kredieten aan de bedrijven en particulieren en van die welke commerciële vorderingen van de bedrijven op het buitenland vertegenwoordigen, te verhogen, in tegenstelling met 1971, toen zij ze hadden kunnen verminderen.

MONETAIRE RESERVE.

Ten gevolge van de speculatie, eerst tegen het pond sterling en daarna tegen de dollar, waarvan sprake in een vorig hoofdstuk, moest de Bank in de maanden juni en juli meer dan fr. 20 miljard deviezen op de gereglementeerde valutamarkt kopen.

Om te vermijden dat de liquiditeitsschepping waartoe die interventies aanleiding gaven, een afgeleide kredietexpansie zou veroorzaken, werd een monetaire reserve voor een bedrag van fr. 10 miljard ingevoerd, krachtens een overeenkomst die op 26 juli tussen, enerzijds, de Bank en de Bank-

commissie en, anderzijds, een aantal banken werd gesloten. De invoering van die reserve werd aangevuld met een verlaging van de herdisconto- en visumplafonds van de banken.

De bijdrage van iedere bank in de samenstelling van de reserve werd iedere week berekend aan de hand van twee elementen :

enerzijds, de nettorekeningen convertibele Belgische franken in de zin van de wisselreglementering, in de volgende verhoudingen :

— 1 pct. van het gemiddeld bedrag van deze verplichtingen met als maximum 1 pct. van het gemiddeld bedrag van die verplichtingen aan het einde van de maanden oktober en november 1971, januari en februari 1972;

— 100 pct. van de verandering naar boven of naar onder van het gemiddelde bedrag van die verplichtingen in vergelijking met de in de voorgaande alinea vermelde basisperiode;

anderzijds, de verplichtingen in Belgische franken, exclusief de convertibele rekeningen, in de volgende verhoudingen :

— 0,75 pct. van het bedrag van die verplichtingen met termijnen die geen twee jaar overschrijden (exclusief de depositoboekjes) met een maximum van 0,75 pct. van het gemiddelde bedrag van die verplichtingen in de hierboven vermelde basisperiode;

— een veranderlijk percentage van de stijging van die verplichtingen t.o.v. de bovenvermelde basisperiode; dat percentage werd derwijze berekend dat het bedrag van de reserve fr. 10 miljard beliep; het werkelijk toegepaste percentage schommelde tussen 13 en 21,5 pct.

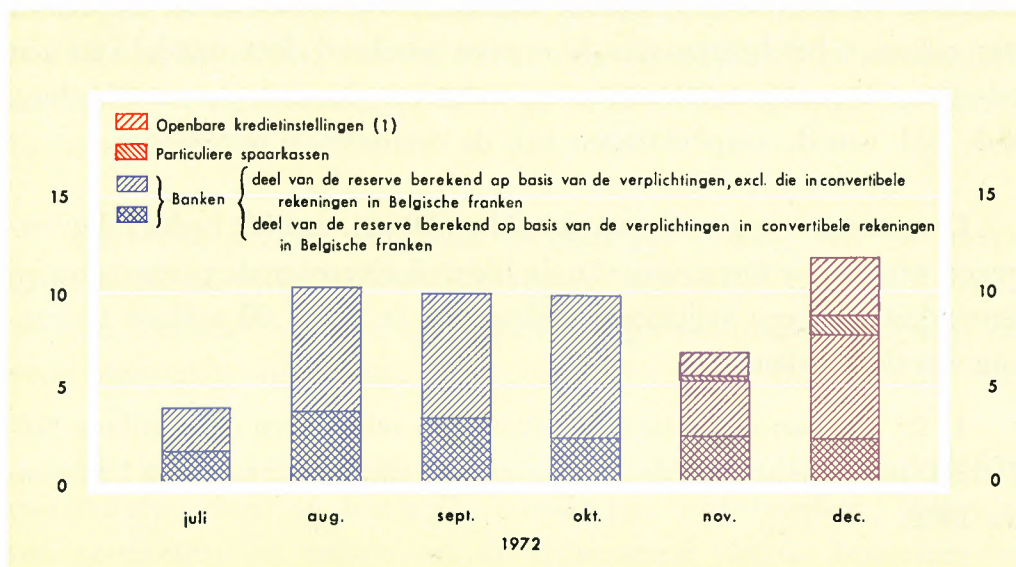
Aangezien de wijze van berekening van de reserve, zoals de banken het gewent hadden, meer berustte op de stijgingen van de verplichtingen dan op de bestaande bedragen, kwam zij erop neer, naar verhouding, meer de meest dynamische instellingen te treffen.

Zoals reeds gemeld, werd de toestand van de convertibele rekeningen geleidelijk normaal. De speculatieve posities werden geleidelijk afgewikkeld en grotendeels aangewend voor de betaling, door niet-ingezetenen,

van hun lopende uitgaven in de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie. Het deel van de monetaire reserve dat betrekking had op de convertibele rekeningen vertegenwoordigde aanvankelijk bijna 40 pct. van het totaal bedrag van de fr. 10 miljard; medio november was het teruggevallen tot 15 pct.

MONETAIRE RESERVE

(Miljarden franken aan het einde van de maand)

(1) Algemene Spaar- en Lijfrentekas, Gemeentekrediet van België, Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid, Nationale Kas voor Beroepskrediet.

De overeenkomst van 26 juli verviel op 31 oktober, maar de banken stemden ermee in de uitwerking ervan voorlopig tot 19 november te verlengen, in afwachting van het resultaat van de onderhandelingen die de Bank in overeenstemming met de Regering had ondernomen met de banken, de particuliere spaarkassen en de voornaamste openbare kredietinstellingen. Deze onderhandelingen hadden tot doel een nieuw reservestelsel in te voeren; zij waren opgeschort in afwachting van de besluiten van de zitting die de Raad van de Europese Gemeenschappen, eind oktober, aan de inflatieproblematiek wijdde.

Het nieuwe stelsel van monetaire reserve, dat sedert 20 november in werking trad, beantwoordde aan de veranderde omstandigheden : het

kwam er niet alleen op aan te voorzien in de eventuele moeilijkheden voortspuitend uit de ontwikkeling van het betalingsverkeer met het buitenland, maar ook, en zelfs zo spoedig mogelijk, de invloed van de binnenlandse expansiefactoren geleidelijk in te dijen. Bepaaldelijk de kredietcapaciteit van de financiële instellingen verruimde, omdat hun beschikbare middelen, zoals blijkt uit tabel 20, snel aangroeiden.

In tegenstelling met de vorige overeenkomst, die de reserve op onveranderlijke wijze op fr. 10 miljard vaststelde, wordt, krachtens de nieuwe overeenkomst, het bedrag van de reserve berekend door middel van een stelsel van bepaalde coëfficiënten en volgt het dan ook de ontwikkeling, in de tijd, van de verplichtingen van de toetredende instellingen.

De monetaire reserve is vastgesteld op 70 pct. van het bedrag dat verkregen wordt door toepassing van de hieronder vernoemde percentages en verminderd met een vrijgesteld bedrag van fr. 20 of 30 miljoen naargelang van de gevallen :

1) 25 pct. van de nettoverplichtingen in rekeningen convertibele Belgische franken gedurende de periode gaande van 31 augustus tot 1 november 1972;

2) 100 pct. van de veranderingen naar boven of naar onder in de nettoverplichtingen in convertibele rekeningen tegenover bovengenoemde periode;

3) 4 pct. van het bedrag van de direct opvraagbare verplichtingen in Belgische franken, vermeerderd met de contante debetdeviezenposities en verminderd met de contante creditdeviezenposities;

4) 1,50 pct. van het bedrag van de andere verplichtingen in Belgische franken voor ten hoogste twee jaar;

5) 0,50 pct. van het bedrag van de verplichtingen in Belgische franken voor meer dan twee jaar.

De berekening van de reserve door toepassing van de punten 3) tot 5) wordt iedere maand gedaan op basis van een glijdend gemiddelde van de

verplichtingen bestaande op drie maandultimo's. Wat de veranderingen in de nettoverplichtingen in convertibele rekeningen betreft, zij worden om de tien dagen berekend op basis van een daggemiddelde van die nettoverplichtingen.

Bovengenoemde onder de punten 3) tot 5) vermelde percentages worden echter slechts toegepast voor de reserve die met ingang van 20 januari 1973 dient te worden gevormd. Zij werden respectievelijk teruggebracht tot 40 pct. van hun bedrag voor de periode van 20 november tot 19 december 1972 en tot 75 pct. voor die van 20 december 1972 tot 19 januari 1973, om een al te zware onmiddellijke last op de kasmiddelen van de deelnemers te vermijden.

Die twee niveaus verklaren waarom het bedrag van de reserve aanvankelijk terugviel beneden het vroegere peil van fr. 10 miljard; vervolgens ging het naar omhoog naarmate het ingevoerde stelsel zich naar zijn volle toepassing ontwikkelde.

De vorming van de reserve zou haar doel, nl. de matiging van de kredietverlening door de financiële instellingen, niet bereiken, indien zij zou geschieden ten nadele van de financiering van de behoeften van de Schatkist. Deze laatste zijn, voor het monetair beleid, een gegeven voortvloeiend uit wettelijke beslissingen van de hogere politieke overheid : de uitgaven waarvan deze laatste het beginsel heeft goedgekeurd, moeten gedaan worden. Indien, in die omstandigheden, de leningsmogelijkheden van de Schatkist bij de betrokken financiële instellingen zouden worden verminderd beneden die van een normale periode, in verhouding tot het totaal van de door die instellingen aangetrokken middelen, zou de Schatkist ertoe gedwongen zijn direct of indirect een beroep te doen op de kredietgever in laatste instantie; zodoende zou de Bank er zelf toe gebracht worden de middelen te scheppen die de reserve zouden vormen. Daarom gingen de tot de overeenkomst toegetreden instellingen de verbintenis aan hun bestaande portefeuille overheidspapier en -fondsen te handhaven en aan de aangroei van deze laatste een deel van hun nieuwe beschikbare middelen, gelijk aan het gemiddelde van de laatste jaren, te besteden.

In het Groothertogdom Luxemburg werd een overeenkomst, die op 2 januari 1973 van kracht werd, gesloten tussen de Commissaris voor de controle van de banken en de Luxemburgse banken, luidens welke de buitenlandse rekeningen in convertibele Luxemburgse of Belgische franken die bij deze laatste zijn aangehouden aan de vorming van een monetaire reserve onderworpen zijn, volgens een regeling die gelijkaardig is aan die welke in België van kracht is. De Luxemburgse bank- en spaarinstellingen werden tevens verzocht hun kredieten aan de Belgische bedrijven binnen normale grenzen te houden; die aanbeveling past in het kader van het akkoord over de monetaire associatie tussen België en het Groothertogdom Luxemburg en wil vermijden dat de Belgische maatregelen betreffende de verplichtingen in franken, andere dan de convertibele rekeningen, via de Luxemburgse banksector zouden worden omzeild.

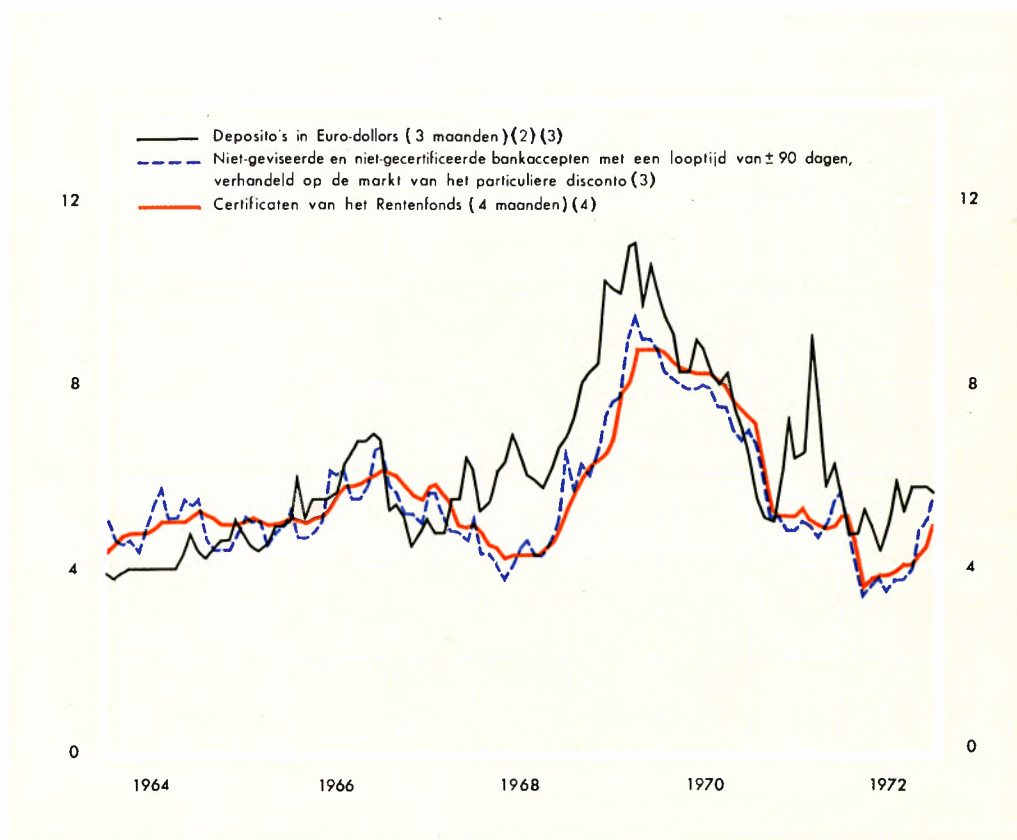
GELDMARKT.

Het nog toegenomen overschot op de balans van het lopend verkeer, de toestroming van middelen uit het buitenland op sommige tijdstippen, alsook de duidelijke voorkeur van de gezinnen voor financiële activa op korte termijn verschaften overvloedige middelen aan de financiële instellingen. Het stijgingspercentage van die middelen is weliswaar enigszins verzwakt met de geleidelijke afwikkeling van de speculatieve posities die in de maanden juni en juli waren ingenomen.

In de loop van het jaar werden die middelen hoe langer hoe meer besteed aan de kredietverlening aan de bedrijven en particulieren, aan de inschrijvingen op langlopende openbare leningen en aan de vorming van de monetaire reserve. De zeer grote ruimte die op de geldmarkt in het begin van het jaar heerste en die op dat tijdstip bewust door de Bank werd onderhouden door middel van swapverrichtingen met de banken, is dan ook geleidelijk verminderd. Een toegenomen beroep op de herfinancieringsinstellingen was hiervan het gevolg; aangezien sedert het derde kwartaal minder daggeld ter beschikking van het Herdiscontering- en

Waarborginstituut werd gesteld dan in 1971, werd een sterker beroep gedaan op de kredietgever in laatste instantie. Overigens hebben de financiële instellingen hun bezit aan kortlopend overheidspapier ingekrompen.

RENTEPERCENTAGES VAN DE BELGISCHE GELDMARKT
EN VAN DE EURO-DOLLAR (1)

- (1) Zie Bijlage 6, tabel 15.
- (2) Rentepercentages voor de belegger die zich niet dekt op termijn.
- (3) Percentages geldend aan het einde van de maand.
- (4) Percentage van de laatste wekelijkse toewijzing van de maand.

Onder invloed van die ontwikkelingen bleef de sedert 1970 heersende neerwaartse tendens van de rentepercentages voor kort geld in de loop van het eerste kwartaal voortduren. Zij werd in de hand gewerkt door de monetaire overheid, die ernaar streefde een maximum aan gunstige voorwaarden voor een conjunctuurherstel te scheppen en tevens te vermijden dat buitenlandse kapitalen in ongewenste mate zouden

binnenvloeien wegens verschillen in het rentepeil. De basisrentevoet van de Bank werd daarom door drie achtereenvolgende verlagingen van 0,50 pct. ieder, op 6 januari, 3 februari en 2 maart, van 5,50 tot 4 pct. teruggebracht. In de loop van het tweede en het derde kwartaal bleven de rentetarieven op een zeer laag peil, met lichte stijgingstendensen, die werden bedwongen door een bewust optreden van het Herdiscontering- en Waarborginstituut en van de Bank, in de vorm van interventies op de particuliere markt van het kortlopend papier. Met ingang van oktober ontwikkelde zich een spontane stijgende beweging. Gelet op de verhogingen van de rentetarieven in het buitenland kon zij geen toestroming van kapitaal meer teweegbrengen. Aangezien daarenboven een zekere verhoging van de debet- en creditrentetarieven verantwoord was in verband met de opgaande conjunctuur en de prijsstijging, verhoogde de Bank haar renteschaal op 23 november en 21 december, telkens met 0,50 pct.

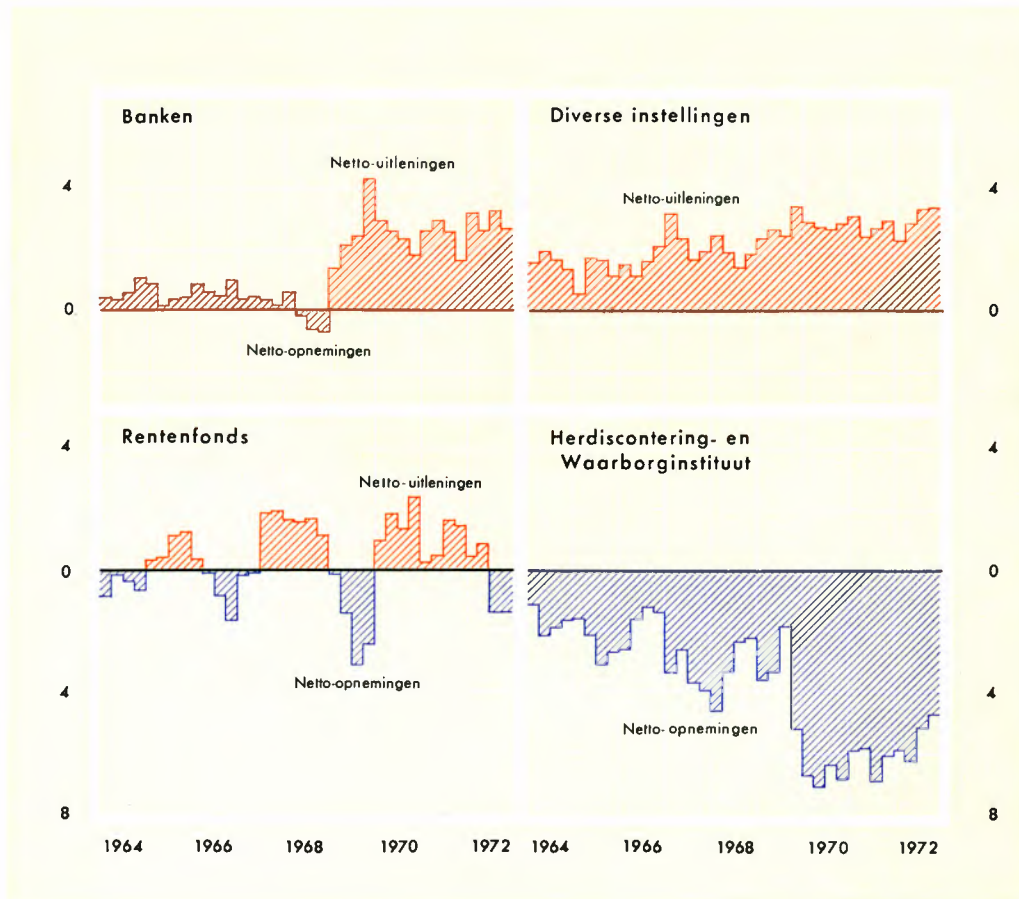
Op de daggeldmarkt waren de nettobeleggingen van de deelnemers, exclusief het Rentenfonds en het Herdiscontering- en Waarborginstituut, voor geheel het jaar, gemiddeld hoger dan die van 1971. Dit verloop is toe te schrijven aan de banken, die het daggemiddelde van hun netto-uitleningen van fr. 2,5 miljard in 1971 tot fr. 3 miljard vermeerderden.

In het eerste kwartaal, en vooral in de maanden februari en maart, overtrof het aanbod de behoeften; de overschotten opgenomen door het Herdiscontering- en Waarborginstituut om de marktrentetarieven te reguleren, werden in rekening bij de Bank gedeponneerd. Later werd de toestand meer evenwichtig; maar vanaf het derde kwartaal werd het Rentenfonds, dat in 1971 netto-uitlener was, netto geldopnemer : de stijging van zijn portefeuille langlopende effecten kon immers niet worden gefinancierd door een overeenstemmende groei van het uitstaande bedrag van zijn certificaten. Dit had tot gevolg dat het Herdiscontering- en Waarborginstituut zijn geldopnemingen moest verminderen.

Onder invloed van die ontwikkeling liep de rentevoet van het daggeld in de eerste maanden van het jaar snel terug. Naderhand ging hij iets stijgen, maar hij bleef meestal gemiddeld op een lager peil dan dat van de overeenstemmende maanden van 1971. Over het algemeen

DAGGELD ⁽¹⁾

(Duggemiddelden, per kwartaal, in miljarden franken)

(1) Zie Bijlage 6, tabel 16.

werd, in het eerste halfjaar, een neerwaartse druk op de rentepercentages uitgeoefend door het Herdiscontering- en Waarborginstituut en het Rentenfonds, die hun criteria van marktinterventie herhaaldelijk in neerwaartse richting wijzigden. Met ingang van juli, en in verband met de hierboven beschreven ontwikkeling van vraag en aanbod en van het beleid van de monetaire overheid, werden die criteria in opwaartse richting herzien.

In het kader van zijn regulerende actie op de daggeldmarkt dient het Rentenfonds, wanneer zijn beschikbare middelen in rekening zijn opge-

bruikt, de benodigde middelen op te nemen van zijn voorschottenrekening-courant bij de Bank; sedert mei brengt de Bank die voorschotten aan het Fonds in rekening tegen de daggeldrente en niet tegen het gewone tarief voor deze soort verrichtingen.

Tabel 22.

HOUDERSCHAP VAN HET DOOR DE BANKEN GEDISCONTEERDE HANDELSPAPIER
EN VAN DE BANKACCEPTEN ⁽¹⁾

(Miliarden franken)

Gemiddelde bedragen aan het einde van de maand (2)	Ondergebracht bij				Totaal
	de banken	het Herdiscon- tering- en Waarborg- instituut (3)	de overige instellingen van de markt van het particuliere disconto en in het buitenland (4)	de Nationale Bank van België (5)	
1967	74,3	2,5	17,7	6,8	101,3
1968	86,6	1,8	21,5	10,8	120,7
1969	89,9	2,2	19,5	26,0	137,6
1970	110,4	5,8	20,8	7,6	144,6
1971	124,1	4,6	23,5	4,1	156,3
1971 1 ^o kwartaal	122,1	5,7	26,3	1,0	155,1
2 ^o kwartaal	126,7	2,2	23,3	2,2	154,4
3 ^o kwartaal	125,8	5,4	20,7	3,4	155,3
4 ^o kwartaal	121,8	5,2	23,5	9,8	160,3
1972 1 ^o kwartaal	128,9	2,6	28,4	5,8	165,7
2 ^o kwartaal	131,8	4,6	20,6	12,9	169,9
3 ^o kwartaal	132,0	3,4	21,6	13,7	170,7
4 ^o kwartaal	127,4 ⁽⁶⁾	3,0	30,3 ⁽⁶⁾	18,2	n.b.

(1) Opgenomen bedragen van de disconto- en acceptkredieten in Belgische franken bij hun oorsprong verleend door de banken aan de bedrijven en particulieren (exclusief de financiële instellingen, maar inclusief de overheidsbedrijven), het Wegenfonds en het buitenland.

(2) Bij de berekening van deze gemiddelden werden de bedragen van het begin en van het einde der periode eenmaal, en de bedragen van het einde der tussenliggende maanden tweemaal geteld.

(3) Bedrag van de portefeuille, met uitzondering van het bij de Nationale Bank van België geherdisconteerde gedeelte.

(4) Inclusief de voorlopige beleggingen van de Schatkist in handelspapier en in bankaccepten.

(5) Aangezien de tabel uitsluitend betrekking heeft op de kredieten bij hun oorsprong verleend door de banken, omvatten de cijfers van deze kolom niet de rechtstreekse kredieten van de Nationale Bank van België.

(6) Oktober-november.

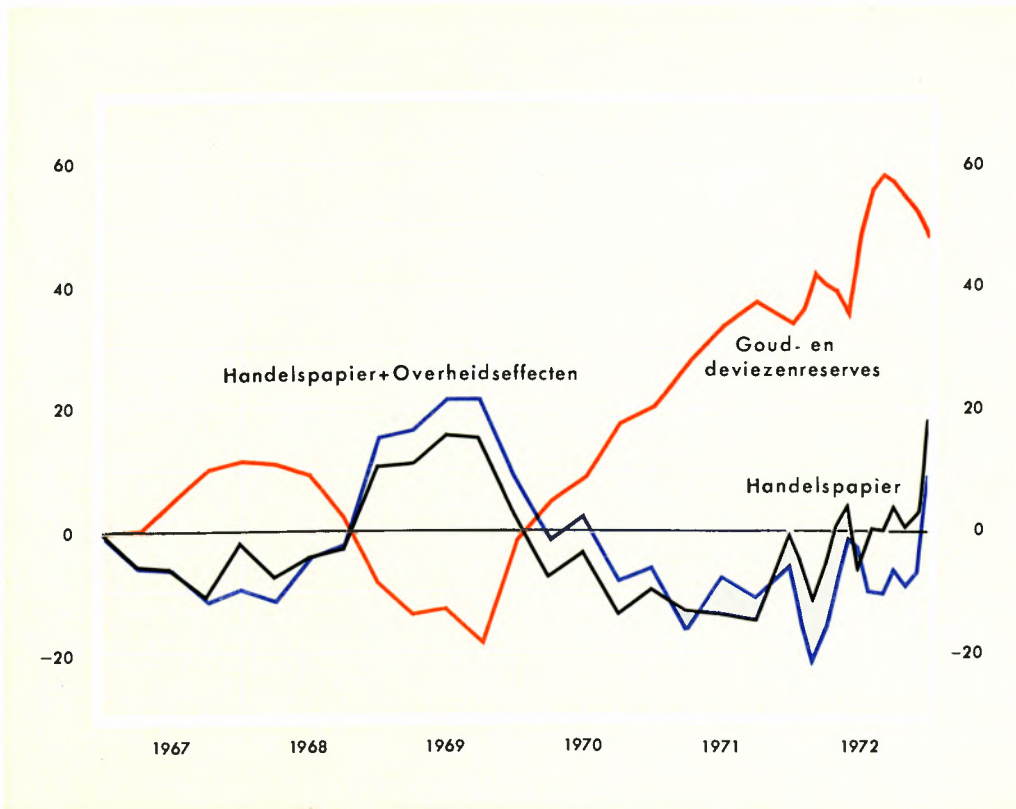
Het gemiddelde bedrag van het handelspapier en de bankaccepten steeg van fr. 160,3 miljard in het laatste kwartaal van 1971 tot fr. 170,7 miljard in het derde kwartaal van 1972. Die stijging komt bijna geheel voor rekening van de banken. Aangezien echter de portefeuille van het Herdiscontering- en Waarborginstituut en die van de andere instellingen van de Belgische markt en van het buitenland verminderden, moest de Bank

haar interventie verhogen : zij bedroeg gemiddeld fr. 13,7 miljard in het derde kwartaal, tegen fr. 3,4 miljard in het derde en fr. 9,8 miljard in het vierde kwartaal van 1971.

Het papier dat door de banken werd aangehouden, nam gevoelig toe in het eerste kwartaal, maar de stijging verzwakte in de loop van de volgende twee kwartalen. Ook de portefeuille van de andere instellingen van de geldmarkt en van het buitenland nam sterk toe in het eerste kwartaal, ten gevolge van voorlopige beleggingen van de Staat, maar in het tweede kwartaal liep hij opnieuw terug tot beneden zijn vroeger peil. Na een lichte vooruitgang in het derde kwartaal is hij, in oktober en november, door voorlopige beleggingen van de Staat opnieuw toegenomen.

VOORNAAMSTE TEGENPOSTEN VAN DE VERPLICHTINGEN ⁽¹⁾
VAN DE NATIONALE BANK VAN BELGIE

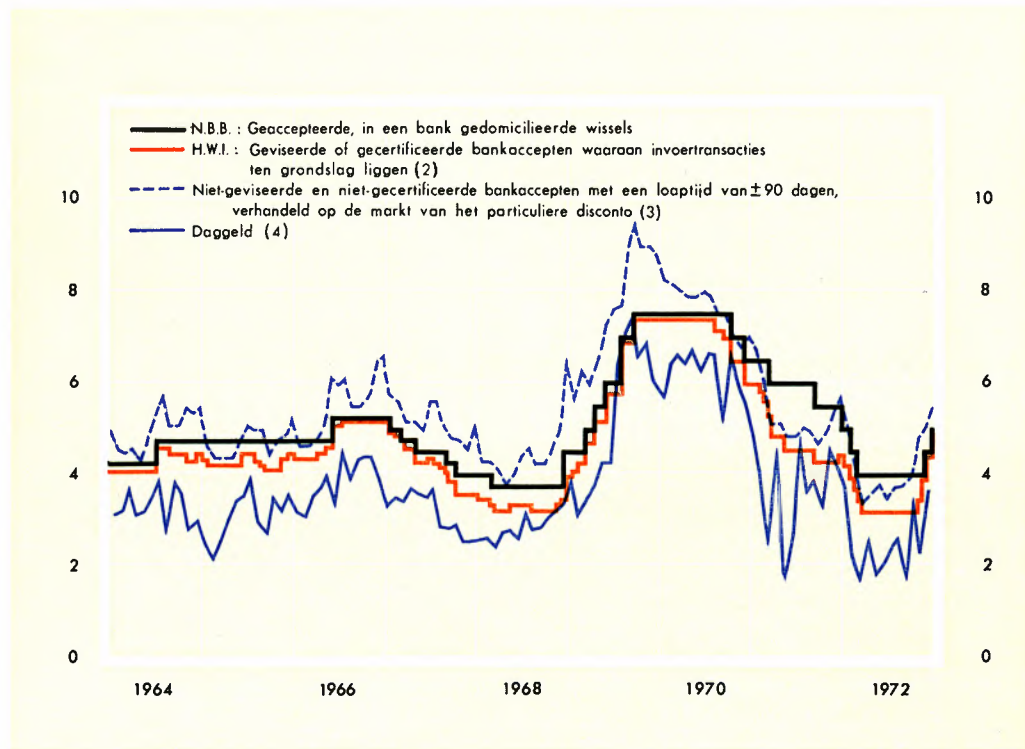
(Gecumuleerde veranderingen, in miljarden franken, vanaf 31 december 1966)

(1) Exclusief de verplichtingen tegenover het buitenland, die van de goud- en deviezenreserves werden afgetrokken. Jaren 1967 tot 1971 : kwartaalultimo's. Jaar 1972 : maandultimo's.

Voor de gezamenlijke eerste drie kwartalen werd de aangroei van de portefeuille handelspapier van de Bank meer dan gecompenseerd door de vermindering van haar bezit aan overheidspapier. Het totaal van die twee bestanddelen verminderde van het einde van 1971 tot het einde van september met fr. 0,8 miljard. Op die beweging volgde echter, in het laatste kwartaal, een stijging met fr. 15,3 miljard. De andere belangrijke tegenpost van de verplichtingen van de Bank, nl. de goud- en deviezenreserves, groeide sterk aan en wel met fr. 24,4 miljard tot het einde van de maand augustus; gedurende de rest van het jaar is hij verminderd met fr. 8,7 miljard.

RENTEPERCENTAGES VAN HANDELSPAPIER EN DAGGELD ⁽¹⁾

(1) Zie Bijlage 6, tabellen 15 en 17.

(2) Tot 31 mei 1970 : met een looptijd van maximum 120 dagen. Nadien : van 61 tot 120 dagen looptijd.

(3) Percentages geldend op het einde van de maand.

(4) Daggemiddelden per maand.

De verschillende percentages waartegen het Herdiscontering- en Waarborginstituut geviseerde en gecertificeerde wissels aankoopt, wer-

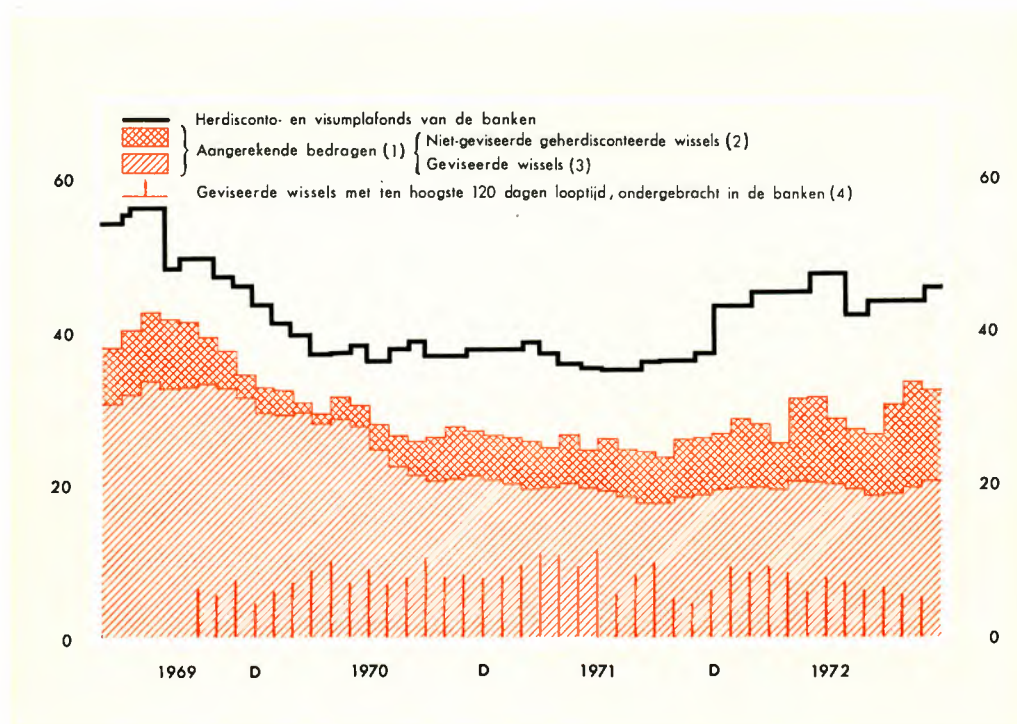
den in het eerste kwartaal aanzienlijk verminderd en bleven daarna ongewijzigd gedurende de volgende twee kwartalen. Zo werd de rentevoet voor de geviseerde of gecertificeerde bankaccepten met 61 tot 120 dagen looptijd, die handelsverrichtingen met het buitenland vertegenwoordigen, teruggebracht van 4,45 pct. eind december 1971 tot 3,20 pct. in maart en hij bleef op dit peil tot het midden van oktober, waarna hij geleidelijk opnieuw werd verhoogd; in december bereikte hij 4,90 pct. De rentevoet voor de niet-geviseerde en niet-gecertificeerde bankaccepten met 90 dagen looptijd vertoonde, na een daling van 2,25 pct. in het eerste kwartaal, die hem terugbracht tot 3,40 pct., een licht herstel en bereikte 3,70 pct. eind juli en 3,90 pct. eind september; vanaf midden oktober ging de stijging versnellen; eind december bedroeg die rentevoet 5,40 pct.

De herdisconto- en visumplafonds werden bij een beslissing van de Bank in juli met één negende verlaagd, met het doel de maatregel betreffende de monetaire reserve aan te vullen en meer bepaald de liquiditeiten van de banken in de vorm van de beneden hun plafonds beschikbare marges te verminderen. Aangezien de monetaire reserve fr. 10 miljard bedroeg, en de verlaging van de plafonds, fr. 5,3 miljard, beliep het totaal van de onbeschikbaar gemaakte liquiditeiten fr. 15,3 miljard, welk bedrag bij benadering overeenstemt met de invloed op het bankwezen van de door de Bank op de gereguleerde valutamarkt tussen 1 juni en 10 juli uitgevoerde aankopen van buitenlandse valuta's. De herdisconto- en visumplafonds werden overigens verder om de drie maanden aangepast aan de toeneming van de werkmiddelen van de banken; eind december beliepen zij fr. 46,2 miljard.

In weerwil van de vermindering doorgevoerd in juli bedroeg de totale beschikbare marge nog fr. 14,9 miljard aan het einde van die maand, tegen een maximum van fr. 20 miljard eind maart. Ondanks een neiging tot inkrimping in het tweede halfjaar, wegens de weerslag van de hierboven beschreven factoren van verkrapping van de geldmarkt op de liquiditeit van de banken, bleef zij betrekkelijk ruim het hele jaar door, zelfs zo men rekening houdt met het feit dat een deel van de plafonds nooit kan worden gebruikt, omdat sommige banken niet of niet voldoende kredieten verlenen die beantwoorden aan de door de Bank gestelde nor-

HERDISCONTO- EN VISUMPLAFONDS VAN DE BANKEN

(Miljarden franken)

- (1) Daggemiddelden per maand.
 (2) Gecertificeerde en andere bij de Nationale Bank van België herdisconteerbare wissels die bij haar of op de markt van het particuliere disconto werkelijk gemobiliseerd werden.
 (3) Al dan niet geherdisconteerde wissels met een looptijd van minder dan twee jaar (met een nog resterende looptijd van ten hoogste een jaar voor de Creditexport-wissels sedert 31 maart 1970).
 (4) Aangezien deze wissels reeds aangerekend werden op de plafonds, geven ze aan de banken een herdiscontomogelijkheid die nog komt bij de mogelijkheid tot mobilisering van andere wissels binnen de grenzen van de beschikbare marges. Gegevens bekend van eind september 1969 tot slechts eind november 1972.

men voor de toekenning van het visum of voor het herdisconto. Bovendien overtreffen de mogelijkheden van de banken om een beroep te doen op de kredietgever in laatste instantie het bedrag van die marge, want die instellingen bezitten in portefeuille geviseerde wissels die reeds op de plafonds werden aangerekend, maar nog niet werkelijk werden gemobiliseerd.

In juni versoepelde de Bank haar voorwaarden voor het herdisconteren van wissels. Van toen af worden tot het herdisconto toegelaten de wisselbrieven en orderbriefjes die handelsverrichtingen tot voorwerp hebben, in zover dit papier geen langere looptijd meer heeft dan 120 dagen op het ogenblik dat het voor herdiscontering wordt aangeboden. Hierdoor werd een einde gemaakt aan de verschillende beperkingen inzake

looptijd volgens de aard van de goederen of van de prestaties die aan de trekking ten grondslag liggen, rekening houdend met de activiteit van de trekker en van de betrokkene; niets werd gewijzigd aan de tijdsduur, thans 30 dagen, tussen de datum waarop de wisselbrief wordt uitgeschreven en de datum van uitgifte van de facturen waarop hij betrekking heeft.

In juli heeft de Bank, binnen de grenzen van de totale herdiscontomogelijkheden die aan de voornaamste openbare financiële instellingen worden verleend, herdiscontoplafonds vastgesteld voor de kredieten die oorspronkelijk door die instellingen zijn verleend; hun bedrag, op dezelfde wijze berekend als voor de banken, beliep fr. 3 miljard bij het eind van het jaar.

Tabel 23.

OVERHEIDSPAPIER IN BELGISCHE FRANKEN VOOR TEN HOOCSTE EEN JAAR, IN HET BEZIT VAN DE FINANCIËLE INSTELLINGEN DIE AAN DE GELDMARKT DEELNEMEN ⁽¹⁾

(Miljarden franken)

Gemiddelde bedragen aan het einde van de maand (2)	Papier in het bezit van		Totaal van het papier	Middelen ter beschikking gesteld van (3)	
	de banken	de overige instellingen		de Schatkist	het Rentenfonds
1967	20,6	25,2	45,8	42,8	3,0
1968	17,2	31,3	48,5	44,6	3,9
1969	14,7	27,4	42,1	40,1	2,0
1970	20,5	33,3	53,8	48,5	5,3
1971	23,6	48,9	72,5	65,8	6,7
1972	21,7	50,4	72,1	63,4	8,7
1971 1 ^e kwartaal	20,7	44,4	65,1	59,7	5,4
2 ^e kwartaal	23,4	51,4	74,8	68,6	6,2
3 ^e kwartaal	27,1	50,9	78,0	70,1	7,9
4 ^e kwartaal	23,1	49,0	72,1	63,9	8,2
1972 1 ^e kwartaal	18,8	53,1	71,9	65,6	6,3
2 ^e kwartaal	25,2	56,3	81,5	72,2	9,3
3 ^e kwartaal	24,2	49,7	73,9	65,1	8,8
4 ^e kwartaal	18,5	42,7	61,2	50,8	10,4

(1) Papier uitgegeven door de Schatkist en het Rentenfonds en in het bezit van de banken (de swap-certificaten niet inbegrepen), de Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid, het Gemeentekrediet van België, de Nationale Kas voor Beroepskrediet, de Nationale Maatschappij voor de Huisvesting, de Nationale Landmaatschappij, het Centraal Bureau voor Hypothecair Krediet, het Nationaal Instituut voor Landbouwkrediet, de Algemene Spaar- en Lijfrentekas en de particuliere spaarkassen.

(2) Bij de berekening van deze gemiddelden werden de bedragen van het begin en van het einde der periode eenmaal, en de bedragen van het einde der tussenliggende maanden tweemaal geteld.

(3) Het door de Schatkist uitgegeven papier in het bezit van het Rentenfonds werd beschouwd als een bron van middelen die ter beschikking werden gesteld van de Schatkist en die werden afgetrokken van die welke het Fonds heeft ontvangen.

De financiële instellingen, die voor aanzienlijke bedragen inschreven op de langlopende leningen van de Staat, verminderden hun portefeuilles kortlopend overheidspapier : van het vierde kwartaal van 1971 tot het overeenstemmende kwartaal van 1972 werd het gemiddeld uitstaande bedrag van dat papier teruggebracht van fr. 72,1 tot 61,2 miljard. De vermindering heeft uitsluitend betrekking op de ter beschikking van de Schatkist gestelde middelen, aangezien de middelen van het Rentenfonds met fr. 2,2 miljard toenamen.

De rentevoet van de certificaten uitgegeven door het Rentenfonds daalde geleidelijk van 5,15 pct. eind 1971 tot 3,65 pct. in maart. Daarna ging hij opnieuw omhoog en bereikte hij 4,25 pct. in oktober en 4,85 pct. aan het einde van het jaar. De rentetarieven van de schatkistcertificaten vertoonden een met de certificaten van het Fonds evenwijdig verloop.

MARKT VAN DE EFFECTEN MET VERANDERLIJK RENDEMENT.

De stijging van de noteringen van de Belgische effecten met veranderlijk rendement, die in augustus 1970 begonnen was en van augustus tot november 1971 werd onderbroken onder invloed van de internationale monetaire crisis en van de verzwakking van de economische conjunctuur, zette zich daarna opnieuw krachtig voort. Van december 1971 tot december 1972 stegen de noteringen van de Belgische effecten op de termijn- en contantmarkt respectievelijk met 32,3 en 24,8 pct. Die hausse kan worden in verband gebracht met gelijkaardige ontwikkelingen op verscheidene buitenlandse markten, de gunstigere conjuncturele vooruitzichten die zich bij het begin van het jaar aftekenden, de daling van de rendementspercentages van de Belgische vast rentende waarden, het zeer grote volume van de beschikbare middelen en wellicht ook het streven van de spaarders om zich tegen de gevolgen van de waardevermindering van het geld te vrijwaren. De rendementspercentages van de Belgische waarden, die de verhouding weerspiegelen tussen het laatst betaalde of aangekondigde dividend en de notering, zijn dan ook gedaald.

Tabel 24.

MARKT VAN DE EFFECTEN MET VERANDERLIJK RENDEMENT

	Kapitaal- omzet (1) (Gemiddelden per beursdag, in miljoenen franken)	Indexcijfers der noteringen (2) (1963 = 100)			
		Contantmarkt		Termijnmarkt	
		Belgische effecten	Belgische en Zairese effecten	Belgische effecten	Belgische en Zairese effecten
1967	80	85	84	78	75
1968	133	93	97	86	101
1969	147	101	106	99	120
1970	111	95	100	94	113
1971	166	105	109	97	117
1972	195	118	121	112	131
1971 December	108	101	104	93	110
1972 December	204	126	130	123	142

(1) Transacties op de Beurs te Brussel (termijn- en contantmarkt).
Bron : Beurscommissie te Brussel.

(2) Gemiddelden van de indexcijfers op de 10e en 25e van iedere maand voor de Beurzen te Brussel en te Antwerpen.
Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Van 1971 tot 1972 steeg de waarde van de verhandelde kapitalen met 17,5 pct.

Beheer

De Bank vernam tot haar leedwezen het overlijden op 5 maart 1972 van de h. Adolphe Baudewyns, erevice-gouverneur.

De h. Baudewyns, in 1910 in dienst getreden van de Bank, bekleedde aan de vooravond van de tweede wereldoorlog het ambt van directeur. In die hoedanigheid werd hij aangewezen om de Bank te vertegenwoordigen in Londen. Op 4 november 1944 werd hij benoemd tot vice-gouverneur, welke functie hij waarnam tot zijn zevenenzestigste verjaardag, op 4 november 1954.

De wijze waarop de heer Baudewyns zich van zijn verschillende opdrachten heeft gekweten, mag ten voorbeeld worden gesteld. De Bank zal zijn gedachtenis trouw in ere houden.

*
* *

Overeenkomstig artikel 83 van de statuten is de Algemene Vergadering op 28 februari 1972 overgegaan tot de statutaire verkiezingen.

Zij vernieuwde het mandaat van regent van de hh. Louis Van Helshoecht en William Fraeys, gekozen onder de leidende personen van de financiële instellingen van openbaar nut, en van de h. Roger Ramaekers, gekozen op voordracht van de meest representatieve organisaties van de handel.

Voorts heeft de Vergadering tot regent aangesteld, de h. Georges Debunne, kandidaat voorgedragen door de meest representatieve arbeiders-

organisaties, om het mandaat te voleindigen van de h. Willy Schugens die werd verkozen tot senator bij coöptatie en derhalve op 3 december 1971 zijn ambt heeft neergelegd in overeenstemming met de voorschriften van artikel 57 der statuten.

De mandaten van de hh. Van Helshoecht, Fraeys en Ramaekers zullen een einde nemen na de gewone algemene vergadering in februari 1975, dat van de h. Debunne na de gewone algemene vergadering in februari 1974.

De Algemene Vergadering vernieuwde eveneens het mandaat van censor van de hh. Marcel Leclercq, Alex Florquin, Jacques Delruelle en Hubert Detremmerie. Deze mandaten verstrijken na de gewone algemene vergadering in februari 1975.

*
* *

De h. René Magdonelle, secretaris van de Bank, ging op 7 november 1972 met pensioen, aan het einde van een schitterende loopbaan die in 1924 begon, terwijl hij reeds in 1947 met belangrijke functies werd belast.

Met ingang van 1 februari 1960 vervulde de h. Magdonelle tegelijkertijd de functie van chef van het departement Krediet en die van schatbewaarder van de Bank; op 30 oktober 1968 stelde de Algemene Raad hem aan tot secretaris van de Instelling.

Hij had bovendien, als vertegenwoordiger van de Bank, zitting in de Raden van verschillende overheidsinstellingen.

Zijn medewerking is, in al deze opzichten, bijzonder vruchtbaar geweest.

Als blijk van erkentelijkheid heeft de Algemene Raad hem de titel van eresecretaris van de Bank verleend.

Bij dezelfde beslissing heeft de Algemene Raad Mej. Godelieve Van Poucke, doctor in de economische wetenschappen, onderdirecteur, chef van het departement Studiën, aangewezen als opvolgster van de h. Magdonelle.

Mejuffrouw Van Poucke bekleedt het ambt van Secretaris sedert 7 november 1972.

*
* *

De Bank wenst een laatste hulde te brengen aan de h. Emmanuel de Miomandre, ere-juridisch adviseur, die op 6 februari 1972 overleed.

Zij zal zijn toegewijde medewerking indachtig blijven.

Personeel

Tijdens het jaar 1972 betreurde de Bank het voortijdig overlijden van de h. Jean Decoster, inspecteur-generaal, chef van de dienst Statistiek der Buitenlandse Betalingen, van de h. Emile Bary, afdelingshoofd bij de dienst Controle, alsmede van de hh. Ferdinand Caloens, Roger Catteuw, Maurice Franckx, Victor Gens, Guillaume Hoeken, Mevr. Jeanne Matthijs-De Ridder en de h. Jean-Marie Mélard, van het hoofdbestuur, en van de hh. Michel Deconinck, Jozef Frateur, Jacques Maréchal, respectievelijk van de agentschappen Charleroi, Mechelen en Bergen.

*
* *

Drieëntwintig ambtenaren, bedienden en werklieden van onze Instelling bereikten in het afgelopen jaar de pensioenleeftijd.

De Bank betuigt haar erkentelijkheid aan de h. Léon Sambrée, onder-directeur, in dienst van de Bank sedert 1925, en die gedurende negen jaar de dienst van de Algemene Boekhouding heeft geleid, aan Mej. Augusta Maes, inspecteur-generaal, sedert vele jaren verantwoordelijk voor de Verzamelingen van de Bank, de Letterkundige bibliotheek en het Tijdschrift van het personeel, en aan de hh. Georges Colon en Octaaf Cordeels, afdelingshoofden, respectievelijk bij de bijbank te Luik en het agentschap te Gent.

Zij dankt eveneens voor hun toegewijde medewerking Mej. Suzanne Claeys, Mej. Jeanne De Clercq, de hh. Daniel Dekens, André Dhaene, Marcel Quinet, Mevr. Madeleine Renard-De Coninck, de h. Camille T'Jampens, Mevr. Mariette Urbain-Bogaert, van het hoofdbestuur, en

de hh. Gustaaf Braeckman, René Buslain, Petrus Cools, André Delcourt, Victor Dewez, Henri Dubois, Jules Lembrée, Karel Rudolf Mattheussen, Walter Patoor, Emile Planchon en Jozef Verswijvel, die deel uitmaakten van het personeel der vestigingen in de provincie.

*
* *

Nadat Mej. Godelieve Van Poucke benoemd werd tot secretaris van de Bank, werd de leiding van het departement Studiën toevertrouwd aan de h. Jacques Baudewyns, onderdirecteur, terwijl de titel van eerste adviseur verleend werd aan de h. Jacques de Grootte. De h. Valery Janssens, bevorderd tot adviseur bij vorengenoemd departement, werd als chef van de dienst Voorlichting vervangen door de h. Louis Plum.

De h. Willy Vanleeuw volgde de h. Decoster op als chef van de dienst Statistiek der Buitenlandse Betalingen.

De taken betreffende de Verzamelingen van de Bank, de Letterkundige bibliotheek en het Tijdschrift van het personeel werden samengebracht in een nieuwe dienst die onder de leiding werd geplaatst van de h. Albert vander Straeten.

*
* *

De verantwoordelijkheid voor de bijbank te Luxemburg werd toevertrouwd aan de h. Maurice Hennequin, en voor de agentschappen te Aarlen en te Neufchâteau respectievelijk aan de hh. Raymond Tobie en Joseph Van Rompay.

De h. Christian Mettens bestuurt ad interim het agentschap te Philippeville.

*
* *

De sociale crisis van de maanden mei en juni kon worden opgeklaard.

In overleg met de vertegenwoordigingsorganen van het personeel kon nuttig werk worden geleverd wat het onderzoek van de vraagstukken inzake bezoldigingsvoorwaarden betreft. Deze laatste werden verbeterd op grond van beslissingen steunend op de overeenkomsten die in de paritaire commissie der banken werden gesloten.

*
* *

De Bank drukt haar voldoening uit over de geest van samenwerking waarvan haar medewerkers, op alle niveaus, blijk geven bij de oplossing van de vraagstukken gesteld door de aanpassing van haar structuren aan de technologische vooruitgang, en over de belangstelling die betoond wordt voor de opleidings-, hercyclerings- en vervolmakingscursussen die ter intentie van het personeel worden ingericht.

*
* *

De samenwerking die tot stand is gekomen tussen de Bank en diverse Afrikaanse centrale banken ging verder in hetzelfde klimaat van vertrouwen. Verscheidene jonge ambtenaren van deze instellingen beëindigden of volbrengen een vormingsstage in de diensten van het hoofdbestuur te Brussel.

Ontleding van de Balans
en van de Winst- en Verliesrekening
over het boekjaar 1972

Na de monetaire Conferentie van 18 december 1971 te Washington, heeft de Bank, binnen haar algemene rekeningen, voorlopige rekeningen geopend ter aanpassing, op basis van de « spilkoersen », van haar activa en passiva in vreemde valuta's.

Identieke rekeningen werden later geopend binnen de algemene rekeningen die voorkomen op de actiefzijde en de passiefzijde onder de rubriek « Internationaal Muntfonds ».

In de balans per 31 december 1972 zijn deze voorlopige aanpassingsrekeningen nog steeds in de algemene rekeningen begrepen.

De opwaardering van de Belgische frank, die voortvloeide uit de internationale beslissing van 18 december 1971, werd weliswaar bekrachtigd bij de wet van 3 juli 1972 betreffende de muntpariteit ⁽¹⁾, doch deze wet is nog niet in werking getreden.

Zij zal uitvoerbaar worden wanneer de procedure van betekening en goedkeuring van de nieuwe pariteit, voorgeschreven door de statuten van het Internationaal Muntfonds, zal voltrokken zijn. De datum daarvoor zal waarschijnlijk in gemeen overleg vastgesteld worden in de schoot van de Europese Economische Gemeenschap.

De vermogenstoestand van de Bank wordt niet beïnvloed door het feit dat er binnen haar algemene rekeningen voorlopige aanpassingsrekeningen voorkomen die de betekenis hebben van een netto-vermindering van haar activa. De wet van 3 juli 1972 bepaalt inderdaad in haar artikel 2 dat de netto-aangroei en de netto-vermindering van de activa, die voor de Nationale Bank van België voortspruiten uit elke wijziging van de pariteit van de frank, voor rekening zijn van het Rijk.

De modaliteiten voor de toepassing van deze bepaling in het onderhavig geval zullen bij overeenkomst geregeld worden tussen de Minister van Financiën en de Bank, zodra het koninklijk besluit houdende vaststelling van de datum waarop genoemde wet van kracht wordt zal verschenen zijn.

⁽¹⁾ Zie bijlage n° 7 van dit verslag.

ACTIVA

GOUDVOORRAAD.

In het voorwoord wordt eraan herinnerd dat de wet van 3 juli 1972 betreffende de muntpariteit nog niet van kracht is. Bijgevolg blijft de goudvoorraad verder geboekt tegen F 56.263,7994 per kilogram fijn, d.i. de prijs die overeenstemt met de bepaling van de Belgische munteenheid gegeven in artikel 1 van de wet van 12 april 1957.

Hij vertegenwoordigt	F	75.393.865.938
waarvan,		
goud in het buitenland	F	75.024.250.302
goud in België	F	<u>369.615.636</u>
	F	75.393.865.938

In het voorbije jaar heeft de Bank voor F 2.953.849.474 fijn goud gecedeerd aan de Belgische Schatkist met het oog op de terugbetaling van schatkistcertificaten luidend in goud. Daarentegen nam de goudvoorraad toe met F 1.215.461.270, waaronder een transfer van F 912.397.400 van de Nederlandsche Bank ter gedeeltelijke vereffening van de verbintenissen aangegaan door deze instelling tegenover de Bank bij toepassing van het monetaire Beneluxakkoord.

De goudvoorraad, die op 31 december 1971 F 77.206.629.692 beliep, is per saldo met F 1.812.763.754 verminderd.

INTERNATIONAAL MUNTFONDS.

De tegoeden, verworven bij toepassing van de tussen de Staat en de Bank gesloten overeenkomsten in verband met de rechten en verplichtingen van België als lid van het Internationaal Muntfonds en als deelnemer in de rekening « Bijzondere trekkingsrechten » ⁽¹⁾, inclus de aanpassingen welke in de algemene rekeningen voorlopig opgenomen zijn, doen zich voor als volgt :

Deelneming.

De Bank is bevoegd om als eigen tegoeden te boeken, de rechten welke de Belgische Staat bezit uit hoofde van het deel van zijn quotum in het Fonds dat boven de tegoeden in Belgische franken van dit laatste uitgaat.

Per 31 december 1972 vertoont de rekening « Deelneming » een saldo van . . . . . F	25.913.730.418
--	----------------

Dit bedrag vertegenwoordigt wat bij overeenkomst de trekkingsrechten in de « goudtranche » en in de « supergoudtranche » wordt genoemd.

Op 31 december 1971 was het saldo van deze rekening . . . . . F	29.972.154.941
---	----------------

In vergelijking met het voorgaande jaar is er dus een vermindering met . . . . . F	4.058.424.523
--	---------------

(¹) Wet van 9 juni 1969. Zie verslag over de verrichtingen van het boekjaar 1969, blz. 148.

die verklaard wordt door de hierna vermelde bewegingen :

Verminderingen :

Terugbetalingen in Belgische franken aan het Internationaal Muntfonds door de volgende veertien landen :

Burundi	F	97.314.480
Columbia	F	1.128.726.373
Dominicaanse Republiek	F	145.971.720
Ecuador	F	50.000
Egypte	F	389.257.920
Filippijnen	F	1.498.886
Ghana	F	145.971.720
Guinea	F	19.236.153
Irak	F	2.930.176
Israël	F	2.773.463
Peru	F	400.000
Soedan	F	7.298.586
Turkije	F	143.950.000
Verenigd Koninkrijk	F	4.135.865.400
<i>minder</i>	F	6.221.244.877

Vermeerderingen :

a) Trekkingen van Belgische franken op het Internationaal Muntfonds door de volgende drie landen :

Chili	F	194.628.960
Verenigd Koninkrijk	F	1.627.058.060
Zaire	F	340.600.680

b) Uitgaven van het Fonds

voor eigen rekening	F	532.654
<i>meer</i>	F	2.162.820.354
Netto-vermindering	F	4.058.424.523

Leningen ⁽¹⁾.

In 1972 heeft de Bank geen leningen moeten verstrekken aan het Internationaal Muntfonds, tot ontheffing van de Belgische Staat, bij toepassing van de Algemene Leningsarrangementen.

Bijzondere trekkingsrechten ⁽¹⁾.

Het door de Bank geboekt tegoed, uit hoofde van de deelneming van de Belgische Staat in de rekening « Bijzondere trekkingsrechten » bij het Internationaal Muntfonds, beloopt per 31 december 1972 . . . . F

26.094.999.079

Op 31 december 1971 was het saldo . . . . F

20.269.825.950

d.i. een vermeerdering van . . . . . F

5.825.173.129

die als volgt wordt verklaard :

a) toewijzing door het Internationaal Muntfonds aan België, op 1 januari 1972, van een derde schijf bijzondere trekkingsrechten gelijk aan 10,6 pct. van het quotum van ons land in het Fonds, te weten . F

3.445.000.000

b) aankoop van bijzondere trekkingsrechten van participerende lidstaten, tegen vreemde valuta's . . F

2.195.941.529

c) storting van bijzondere trekkingsrechten door het Fonds, uit hoofde van intresten verschuldigd aan de Belgische Schatkist, op de tegoeden van België over het boekjaar afgesloten per 30 april 1972 (art. XXVI van de statuten van het Fonds) . . . F

184.231.600

De tegenwaarde van de aan België toegewezen bijzondere trekkingsrechten staat geboekt op de passiefzijde, in de termijnrekening zonder bepaalde vervaldag : « Internationaal Muntfonds : Bijzondere trekkingsrechten, netto cumulatieve toewijzing » ⁽²⁾. De toewijzing op 1 januari 1972 heeft het bedrag van deze rekening verhoogd tot F 10.467.300.000.

⁽¹⁾ Zie verslag over de verrichtingen van het dienstjaar 1969, blz. 150 en 151.

⁽²⁾ Zie blz. 139 van dit verslag.

TOTAAL VAN DE DEKKINGSELEMENTEN.

Krachtens artikel 30 van de statuten, in overeenstemming gebracht met de wet van 9 juni 1969 ⁽¹⁾, moet het totaal van de tegoeden die onder dit hoofd voorkomen, het geheel van de verbintenissen op zicht tot een bedrag van ten minste één derde dekken.

Geboekt op bovenvernoemde grondslag bedragen de dekkings-elementen op 31 december 1972 in totaal F 127.402.595.435. Hieraan beantwoordt een dekkingspercentage van 55,84 pct. Op 31 december 1971 bedroeg dit percentage 61,04 pct.

VREEMDE VALUTA'S.

TE ONTVANGEN EN TE LEVEREN VREEMDE VALUTA'S EN GOUD ⁽²⁾.

De tegoeden en verbintenissen van de Bank in vreemde valuta's staan in de balansen van 31 december 1971 en van 31 december 1972 te boek voor volgende bedragen, inclusief de voorlopige aanpassingen op basis van de spilkoersen, parallel uitgevoerd voor de activa en de passiva :

	Per 31 december 1971	Per 31 december 1972
Vreemde valuta's . . . . . F	35.039.251.068	52.420.925.595
Te ontvangen vreemde valuta's en goud ⁽³⁾ . . . . . F	244.796.908	11.433.427
Totaal . . F	35.284.047.976	52.432.359.022
Te leveren vreemde valuta's en goud ⁽³⁾ . . . . . F	35.796.176.847	21.546.617.022
Netto-positie . . F	512.128.871	30.885.742.000

⁽¹⁾ Zie verslag over de verrichtingen van het dienstjaar 1969, blz. 152.

⁽²⁾ Zie blz. 139 van dit verslag.

⁽³⁾ Alle lopende verrichtingen luiden in vreemde valuta's.

Op 31 december 1971 was de netto-positie negatief; zij is opnieuw positief geworden na aanzuivering, in het begin van 1972, van het schuld-saldo van de Bank tegenover de Nederlandsche Bank. In september stond deze op haar beurt debet tegenover de Bank, maar in de loop van de maanden november en december heeft zij haar schuld volledig gedelgd.

De aanwezigheid op 31 december 1972 van een aanzienlijke netto-positie volgt uit het accumuleren, onder staatsgarantie, van niet-converteerbare dollars, verworven door de Bank in uitvoering van de door België op de monetaire Conferentie te Washington van 18 december 1971 aangegane verbintenissen.

De vermindering van de termijndekkingen, ten gevolge, enerzijds, van de levering van op termijn aan de Schatkist verkochte valuta's, anderzijds, van de afwikkeling van met de Federal Reserve Bank of New York voorheen gesloten swaps van dollars tegen Belgische franken, had geen invloed op de netto-positie in vreemde valuta's.

De staatsgarantie werd aan de Bank verstrekt bij toepassing van artikel 6 van de besluitwet n^r 5 van 1 mei 1944, laatst gewijzigd bij de wet van 9 juni 1969; op 31 december 1972 had zij betrekking op een bedrag van \$ 683.656.300, dit is, tegen de spilkoers, F 30.638.672.375.

INTERNATIONALE AKKOORDEN.

Ingevolge de afloop, op 31 december 1972, van het Europees Monetair Akkoord van 5 augustus 1955, gesloten in het kader van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling, en bij afwezigheid op de balansdatum van enig voorschot uit dien hoofde en van enige vordering uit hoofde van andere akkoorden, werden de subrubrieken « Europees Monetair Akkoord » en « Andere Akkoorden » weggelaten.

DEBITEUREN WEGENS TERMIJNVERKOPEN VAN VREEMDE VALUTA'S EN GOUD ⁽¹⁾.

De verbintenissen aangaan tegenover de Bank door kopers van vreemde valuta's of van goud ⁽²⁾, te leveren op termijn tegen betaling in Belgische franken, zijn opgenomen onder het hoofd « Debiteuren wegens termijnverkopen van vreemde valuta's en goud ».

Deze verbintenissen staan per 31 december 1972	
te boek voor . . . . . F	20.594.375.000
Zij beliepen per 31 december 1971 . . . . . F	34.777.367.546

In vergelijking met het voorgaande jaar is er een vermindering van F 14.182.992.546, die verklaard wordt door volgende bewegingen :

— leveringen van op termijn verkochte vreemde valuta's :	
aan de Schatkist . . . . . F	9.051.475.271
aan de Nederlandsche Bank . . . . . F	1.409.598.525
— afwikkeling van met de Federal Reserve Bank of New York afgesloten swaps van dollars tegen Belgische franken . . . . . F	3.721.918.750
	<hr/>
	F 14.182.992.546

Op 31 december 1972 betreffen vernoemde verbintenissen uitsluitend met de Federal Reserve Bank of New York gesloten swapverrichtingen van dollars tegen Belgische franken.

HANDELSPAPIER.

De portefeuille met handelspapier omvat de gediscoteerde wissels in Belgische franken, betaalbaar in België en in het buitenland.

⁽¹⁾ Zie blz. 139 van dit verslag.

⁽²⁾ Alle lopende verrichtingen luiden in vreemde valuta's.

De vergelijking der cijfers per 31 december 1971 en per 31 december 1972, is als volgt :

	Per 31 december 1971	Per 31 december 1972
Wissels op België ⁽¹⁾ . . . . F	15.075.358.463	33.421.231.772
Wissels in Belgische franken op het buitenland . . . . . F	8.881.981	12.503.682
Totaal . . F	15.084.240.444	33.433.735.454

VOORSCHOTTEN OP ONDERPAND.

Het bedrag der voorschotten op onderpand is ingedeeld volgens de categorieën van verbintenissen, te weten :

	Per 31 december 1971	Per 31 december 1972
Instellingen door een bijzondere wet beheerst . . . . . F	305.896.138	2.630.450.574
Banken . . . . . F	651.519	867.606.019
Ondernemingen en particulieren F	12.028.514	27.706.630
Totaal . . F	318.576.171	3.525.763.223

OVERHEIDSEFFECTEN.

De overeenkomsten dd. 14 september 1948, 15 april 1952 en 30 maart 1968, gesloten op grond van artikel 20 van de statuten, bepalen de toelatingsvoorwaarden voor de effecten die in deze rubriek voorkomen.

De laatste overeenkomst, ondertekend op 30 maart 1968, in werking getreden op 1 september 1968, stelt de hoogtegrens vast op . . . . . F	16.533.000.000
hierin begrepen de marge die door de Bank ter beschikking van de Luxemburgse staat wordt gesteld, zegge . . . . . F	533.000.000

(¹) Waaronder geïmporteerde accepten :	Per 31 december 1971	Per 31 december 1972
— export . . . . . F	—	6.743.000.000
— import . . . . . F	6.141.000.000	8.819.000.000

Belgische overheidseffecten.

Per 31 december 1972 had de Bank F 1.100.000.000 aan Belgische schatkistcertificaten in portefeuille, tegen F 4.925.000.000 per 31 december 1971.

Luxemburgse overheidseffecten.

Evenmin als per 31 december 1971 had de Bank, per 31 december 1972, geen Luxemburgse schatkistbons in portefeuille.

DEEL- EN PASMUNT.

De Bank heeft volgende deel- en pasmunt in kas :

	Per 31 december 1971	Per 31 december 1972
Biljetten der Thesaurie . . . . F	203.184.700	211.333.360
Metaalgeld . . . . . F	109.104.266	101.501.174
	<hr/>	<hr/>
F	312.288.966	312.834.534

De geldende bepalingen i.v.m. de terugbetalingsmodaliteiten van het excedent boven de contractuele hoogtegrens van 700 miljoen frank ⁽¹⁾, moesten sedert 1959 niet meer worden toegepast.

TEGOED BIJ HET BESTUUR DER POSTCHECKS.

Het tegoed van de Bank bij het Bestuur der Postchecks beloopt . . . . . F	1.538.963
tegen, per 31 december 1971 . . . . . F	871.303

GECONSOLIDEERDE VORDERING OP DE STAAT.

De geconsolideerde vordering van de Bank op de Staat, aanvankelijk groot 35 miljard frank, blijft onveranderd op . . . F 34.000.000.000

⁽¹⁾ Zie verslag over de verrichtingen van het boekjaar 1962, blz. 150.

Zij werd op dit cijfer vastgelegd ter uitvoering van artikel 3 van de wet van 19 juni 1959, waarbij de terugbetalingen op grond van artikel 3, lid b, van de wet van 28 juli 1948 betreffende de sanering der balans van de Bank, van vijf tot op één miljard frank werden teruggebracht.

OVERHEIDSFONDSEN.

De overheidsfondsen en andere effecten verworven krachtens de artikelen 18 en 21 van de statuten, geboekt tegen hun aankoopprijs, bedragen per 31 december 1972 . . . . . F 4.110.757.003
 tegen, per 31 december 1971 . . . . . F 3.832.270.726

De Bank heeft ten belope van F 50.000.000 ingeschreven op de verhoging, groot F 500.000.000, van het kapitaal der Nationale Investeringsmaatschappij, waartoe op 5 juni 1972 werd besloten, en aldus haar deelneming op F 100.000.000 gebracht. Hierop werd F 40.000.000 gestort, waarvan F 30.000.000 in 1972. Deze laatste som is begrepen in het bedrag van F 278.486.277, zijnde de toeneming t.o.v. vorig jaar van haar portefeuille overheidsfondsen.

TE INNEN WAARDEN.

Deze waarden staan in de balans per 31 december 1972 te boek voor . . . . . F 565.695.955
 tegen, per 31 december 1971 . . . . . F 414.284.977

Het zijn te incasseren cheques, coupons en aflosbare stukken, en bedragen te recupereren of te ontvangen van derden, o.m. wegens verrichtingen op effecten of op vreemde valuta's, alsook voor drukwerk.

GEBOUWEN, MATERIEEL EN MEUBELLEN.

De waarde van de terreinen en van de gebouwen is in de balans per 31 december 1972 opgenomen voor . . . . . F 2.191.627.230
 Per 31 december 1971 stond zij te boek voor . F 2.191.668.752

In vergelijking met vorig jaar is er dus een kleine vermindering ingetreden; enerzijds zijn de uitgaven uit hoofde van nieuwbouw minder belangrijk geweest dan in 1971, anderzijds heeft de Bank van haar actief de aankoopwaarde afgetrokken van een gebouw dat in 1972 werd verkocht.

Er is maar één wederopbouw in uitvoering nl. deze van het agentschap te Turnhout. Hij nadert zijn voltooiing.

Door het uitvoeren tijdens het voorbije jaar van herinrichtingswerken en van vernieuwingswerken, die ten laste van de winst- en verliesrekening werden afgeschreven, stelde de Bank zich voornamelijk ten doel, naast de verbetering van de arbeidsvoorwaarden, de veiligheid der personen en goederen te bevorderen.

Het materieel en de meubelen, volledig afgeschreven, zijn « pro memorie » geboekt.

WAARDEN VAN DE PENSIOENKAS VAN HET PERSONEEL.

Deze rubriek omvat overheidsfondsen die geboekt zijn tegen hun aanloopprijs; haar tegenpost vindt men op de passiefzijde onder het hoofd « Pensioenkas van het Personeel ».

Zij staat te boek per 31 december 1972 voor . . F	3.988.207.371
tegen, per 31 december 1971 . . . . . F	3.514.079.159

De vermeerdering van het ene jaar tot het andere volgt uit de toelagen gestort door de Bank, de inhoudingen op de bezoldigingen van het personeel en de intresten, loten en premiën tijdens het jaar geïncasseerd, onder aftrek van de uitbetalingen waartoe de Pensioenkas is overgegaan.

AFGESCHREVEN EN TE VERZILVEREN WAARDEN.

De rubriek « Afgeschreven en te verzilveren waarden » omvat « pro memorie » de tegoeden en vorderingen die, wegens de onzekerheid omtrent datum en mogelijkheid van incassering, de tegenwaarde van de onmiddellijk opeisbare verplichtingen van de Bank niet kunnen vormen.

OVERGANGSREKENINGEN OP DE ACTIEFZIJDE.

Per 31 december 1972 zijn de overgangsrekeningen op de actiefzijde als volgt :

a) Intrestenprorata te ontvangen op de effecten in portefeuille . . . . . F	1.859.174
b) Intrestenprorata te ontvangen op de beleggingen in het buitenland . . . . . F	380.410.952
c) Intrestenprorata te ontvangen op de overheidsfondsen verworven krachtens de statuten . . . F	139.421.442
d) Voorraden voor de Drukkerij, voor de diensten van de Bank en drukwerk in uitvoering . . . . . F	58.318.416
e) Overschot van de vervroegde storting uitgevoerd in juli 1972 met het oog op de vennootschapsbelasting, over te dragen naar het dienstjaar 1973 . . F	140.000.000
f) Waarden van het Fonds van de Honderdste Verjaring. De inkomsten van dit fonds, opgericht bij de honderdste verjaring van de Bank en aangevuld in 1964, in 1968, in 1969 en in 1970, laten toe aanmoedigingspremies toe te kennen voor de studies die door kinderen van de personeelsleden worden voortgezet, en nuttige voorstellen te belonen . . F	40.091.687
g) Waarden van de Verzamelingen. Zijn in deze post tegen hun aankoop prijs opgenomen, sedert 1952 aangekochte munten en andere voorwerpen of documenten die betrekking hebben op de geschiedenis van het geld, het krediet en de financiën van ons land, en meer in het bijzonder op de geschiedenis van de Bank . . . . . F	18.337.104
De twee rekeningen sub f) en g) hebben hun tegenpost in de overgangsrekeningen op de passiefzijde.	
Totaal . . F	778.438.775

PASSIVA

BANKBILJETTEN IN OMLOOP.

De biljetten van de Bank in omloop op 31 december 1972 vertegenwoordigen . . . . . F 222.559.660.900

Per 31 december 1971 was het bedrag . . . . F 201.765.533.100

Ziehier de samenstelling ervan per coupure :

	Per 31 december 1971	Per 31 december 1972
F 5.000 . . . . . F	30.630.670.000	49.787.025.000
F 1.000 . . . . . F	152.024.830.000	153.158.621.000
F 500 . . . . . F	9.655.307.500	9.811.759.500
F 100 . . . . . F	9.454.725.600	9.802.255.400
Totaal . . . . . F	201.765.533.100	222.559.660.900

REKENINGEN-COURANT EN DIVERSEN.

De vergelijking van de saldi der « Rekeningen-courant en diversen » van het ene jaar tot het andere, is als volgt :

	Per 31 december 1971	Per 31 december 1972
Schatkist, gewone rekening . . F	19.309.033	20.171.292
Schatkist, buitengewone conjunctuurtaks ⁽¹⁾ . . . . . F	7.434.718	7.434.718
Te transporteren . . F	26.743.751	27.606.010

⁽¹⁾ Artikel 7 van de wet dd. 12 maart 1957 bepaalt dat de opbrengst van deze taks globaal dient te worden ingeschreven op een speciale rekening die onder een afzonderlijke rubriek moet voorkomen op de staten en balansen van de Bank.

Transport . . F	26.743.751	27.606.010
Instellingen door een bijzondere wet beheerst . . . . . F	374.599.706	496.772.409
Banken in België . . . . . F	1.009.217.835	1.089.710.885
Ondernemingen en particulieren F	297.109.697	352.589.627
Banken in het buitenland, gewone rekeningen . . . . . F	698.654.172	605.325.400
Te betalen waarden . . . . . F	1.485.435.146	1.605.321.060
Totaal . . F	3.891.760.307	4.177.325.391

Volgende verbintenissen, luidend in Belgische franken, zijn opgenomen onder het hoofd « Te betalen waarden » : bankassignaties, verplaatste cheques, betaalmandaten, dividenden, tegenwaarde van valuta verschuldigd aan derden, te betalen taksen, betalingen te doen aan leveranciers en aan de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid, aanhangige creditberichten, lopende verrichtingen die, later, moeten worden betaald of op het credit van rekeningen-courant moeten worden ingeschreven.

INTERNATIONALE AKKOORDEN.

De rekeningen in verband met de verbintenissen tegenover het buitenland in het kader van internationale akkoorden zijn als volgt :

	Per 31 december 1971	Per 31 december 1972
Europees Monetair Akkoord . . F	1.077.208.584	751.148.803
Andere akkoorden . . . . . F	2.052.126.624	655.857.219
Totaal . . F	3.129.335.208	1.407.006.022

Ingevolge de afloop van het Europees Monetair Akkoord op 31 december 1972, blijft er sedert 1 januari 1973 slechts één enkele rubriek over, nl. « Internationale Akkoorden ».

TOTAAL DER VERBINTENISSEN OP ZICHT.

De verbintenissen op zicht omvatten de bankbiljetten in omloop, de rekeningen-courant en diversen, en de verbintenissen tegenover het buitenland in het kader van internationale akkoorden.

Per 31 december 1972 belopen zij F 228.143.992.313, tegen F 208.786.628.615 per 31 december 1971.

INTERNATIONAAL MUNTFONDS :

Bijzondere trekkingsrechten, netto cumulatieve toewijzing.

De tegenwaarde van het bedrag van F 10.467.300.000 onder deze rubriek, vindt men op de actiefzijde in de rekening : « Internationaal Muntfonds : Bijzondere trekkingsrechten » ⁽¹⁾.

MONETAIRE RESERVE.

De monetaire reserve staat in de balans per 31 december 1972 te boek voor F 11.790.972.000 en is samengesteld uit de stortingen gedaan tot op die datum in speciale rekening bij de Bank, door de banken, de private spaarkassen en de voornaamste openbare kredietinstellingen.

De beschrijving van de overeenkomsten, gesloten voor de samenstelling van de monetaire reserve, komt voor op de bladzijden 91 tot 96 van dit verslag.

TE LEVEREN VREEMDE VALUTA'S EN GOUD ⁽²⁾

De tegenwaarde van de verbintenissen geboekt op 31 december 1972 onder het hoofd « Te leveren vreemde valuta's en goud » ⁽³⁾ bereikt F 21.546.617.022, tegen F 35.796.176.847 een jaar geleden.

⁽¹⁾ Zie blz. 128 van dit verslag.

⁽²⁾ Zie blz. 129 en 131 van dit verslag.

⁽³⁾ Alle lopende verrichtingen luiden in vreemde valuta's.

Uitgezonderd een klein bedrag dat contant is te vereffenen, bestaan deze verbintenissen uit vreemde valuta's te leveren op termijn, tegen Belgische franken, ingevolge cessies aan buitenlandse banken.

Hun tegenpost komt voor op de actiefzijde vooral onder de rubriek « Debiteuren wegens termijnverkopen van vreemde valuta's en goud ».

PENSIOENKAS VAN HET PERSONEEL.

De rekening « Pensioenkas van het Personeel » heeft als tegenpost op de actiefzijde, de waarden van de Pensioenkas van het Personeel.

Zij beloopt per 31 december 1972 . . . . . F	3.988.207.371
tegen, per 31 december 1971 . . . . . F	3.514.079.159

OVERGANGSREKENINGEN OP DE PASSIEFZIJDE.

Ziehier de overgangsrekeningen op de passiefzijde, per 31 december 1972 :

a) Herdisconto van de wissels en schatkistcertificaten in portefeuille . . . . . F	146.832.095
b) Uitgedrukte en niet-gerealiseerde koersverschillen ⁽¹⁾ . . . . . F	645.007.125
c) Fonds van de Honderdste Verjaring . . . . . F	40.091.687
Te transporteren . . F	831.930.907

⁽¹⁾ De tegoeden in vreemde valuta's van de Bank staan te boek op basis van de spilkoersen; het verschil tussen de aankoopprijs en de spilkoers — dit verschil kan tot 2,25 pct. oplopen — is geboekt onder de « Uitgedrukte en niet-gerealiseerde koersverschillen » zolang het niet definitief is, m.a.w. zolang de vreemde valuta's niet werden verzilverd.

	Transport . . . F	831.930.907
d) Verzamelingen . . . . . F		18.337.104
De rekeningen sub c) en d) hebben hun tegenpost in de overgangsrekeningen op de actiefzijde.		
e) Fiscale voorziening ⁽¹⁾ . . . . . F		451.856.013
f) Provisie voor onkosten van aankoop, verkoop en verzending van goud . . . . . F		100.000.000
g) Provisie voor gebouwen, materieel en meubelen ⁽¹⁾ . . . . . F		506.582.477
h) Maatschappelijke voorziening voor diverse risico's ⁽¹⁾ . . . . . F		1.820.000.000
	Totaal . . F	<u>3.728.706.501</u>

KAPITAAL.

Het kapitaal van F 400.000.000 is verdeeld in 400.000 aandelen, op naam of aan toonder, van F 1.000 elk, waarvan 200.000, nominatief en onoverdraagbaar, ingeschreven op naam van de Staat.

RESERVEFONDS.

Het Reservefonds, voorzien bij artikel 14 der statuten van de Bank, omvat volgende rubrieken :

	Per 31 december 1971	Per 31 december 1972
Statutaire reserve . . . . . F	899.529.526	950.298.884
Buitengewone reserve . . . . . F	732.551.425	857.623.627
Rekening voor afschrijving van gebouwen, materieel en meubelen F	2.028.351.349	2.033.259.827
	<u>3.660.432.300</u>	<u>3.841.182.338</u>
Totaal . . F		

⁽¹⁾ Zie blz. 157 van dit verslag.

De vermeerdering vertegenwoordigt het aandeel in de verdeling der winst van 1971 dat aan de statutaire reserve toekomt, een overschrijving van F 125.072.202 ⁽¹⁾ naar de buitengewone reserve ten laste van de winst- en verliesrekening van 1972, evenals de afschrijving, op 31 december 1972, van de uitgaven voor de gebouwen in aanbouw, na aftrek van de eertijds geboekte afschrijving van een gebouw verkocht tijdens het voorbije jaar ⁽²⁾.

Het verschil tussen het bedrag van de rubriek « Gebouwen, materieel en meubelen » op de actiefzijde en dat van de rubriek « Rekening voor afschrijving van gebouwen, materieel en meubelen » op de passiefzijde, zegge F 158.367.403, stemt overeen met de boekwaarde van de gronden.

TE VERDELEN NETTOWINST.

Het batig saldo van de winst- en verliesrekening, t.w. de nettowinst te verdelen overeenkomstig de bepalingen van artikel 38 der statuten, beloopt F 530.950.420 tegen F 502.690.666 per 31 december 1971.

⁽¹⁾ Zie blz. 156 van dit verslag.

⁽²⁾ Zie blz. 135 van dit verslag.

ORDEREKENINGEN

MINISTER VAN NATIONALE OPVOEDING :

Tegoed voor zijn rekening bij het Bestuur der Postchecks (Schoolpact).

De orderekening « Minister van Nationale Opvoeding : Tegoed voor zijn rekening bij het Bestuur der Postchecks (Schoolpact) » verschijnt op de weekstaat van de Bank, onderaan het totaal van de passiva ⁽¹⁾.

Haar tegenpost, « Bestuur der Postchecks : Tegoed voor rekening van de Minister van Nationale Opvoeding (Schoolpact) » staat op de weekstaat, onderaan het totaal van de activa . . . . . F

2.062.801.161

GEOPENDE DOCUMENTAIRE KREDIETEN.

Zijn opgenomen onder het hoofd « Geopende documentaire kredieten », de importkredieten geopend door de Bank aan Belgische ondernemingen, cliënten van haar discountkantoren, alsmede de exportkredieten geopend door bemiddeling van buitenlandse banken . . . . . F

8.447.526

⁽¹⁾ Rekening aangelegd bij toepassing van artikel 15 van de wet dd. 29 mei 1959.

VISUM VAN ACCEPTEN BETREFFENDE DE IN- EN UITVOER.

Bankaccepten of handelsaccepten in omloop op 31 december 1972 ⁽¹⁾, bekleed met het visum van de Bank, waarbij deze zich verbindt tot de discontering ervan wanneer de resterende looptijd 120 dagen is, indien de voorwaarden gesteld bij het viseren zijn nagekomen . . . . . F 21.202.279.218

BORGTOCHTEN VERLEEND TEN GUNSTE VAN HET PERSONEEL.

Borgtochten verleend door de Bank aan sommige discontokantoren, uit hoofde van leningen verstrekt door de Algemene Spaar- en Lijfrentekas aan personeelsleden van de Bank voor de bouw of de aankoop van een huis . . . . . F 433.086.073

ONTVANGEN WAARBORGEN.

De ontvangen waarborgen omvatten volgende posten :

Onderpanden van de voorschot-
rekeningen . . . . . F 27.953.784.700
Waarborgen verleend door de
discontocedenten . . . . . F 4.202.000
Te transporteren . . F 27.957.986.700

⁽¹⁾ Andere dan die aanwezig in de portefeuille van de Bank (zie blz. 131 van dit verslag), te weten :

	Per 31 december 1971	Per 31 december 1972
geviseerde accepten :		
— export . . . . . F	22.604.498.437	19.468.304.884
— import . . . . . F	3.626.523.159	1.733.974.334
	<u>F 26.231.021.596(*)</u>	<u>21.202.279.218(*)</u>

(*) Inclusief die welke vervallen binnen de 120 dagen op datum van de balans . . . . . F 9.872.882.744 2.989.798.854

Transport . . F	27.957.986.700	
Waarborgen in overheidseffecten gesteld door ontleners van call money . . . . . F	5.773.382.000	
Diverse borgtochten . . . . F	928.942.768	
	<hr/>	
Totaal . . F		34.660.311.468

WAARBORGCERTIFICATEN VAN DE SCHATKIST ONTVANGEN.

De waarborgcertificaten ontvangen van de Schatkist dekken de voorschotten verstrekt door de Bank voor de uitvoering van internationale akkoorden, overeenkomstig de bepalingen van de wet dd. 28 juli 1948 houdende wijziging van de besluitwet n^r 5 van 1 mei 1944 betreffende de voorwaarden inzake aan- en verkoop van goud en van vreemde valuta's . . . F

1.700.000.000

TE INCASSEREN WAARDEN.

De waarden — handelspapier, vreemde valuta's, enz. — welke door rekening-couranthouders of door buitenlandse correspondenten werden afgegeven ter incassering, bedragen per 31 december 1972 . . F

167.386.542

BEWAARNEMINGEN VAN EFFECTEN.

Deze bewaarnemingen zijn onderverdeeld als volgt :

Internationaal Muntfonds . . F	6.107.000.000
Internationale Ontwikkelings- Associatie . . . . . F	64.000.000
	<hr/>
Te transporteren . . F	6.171.000.000

Transport . . . F	6.171.000.000	
Aziatische Ontwikkelingsbank . F	40.000.000	
Andere bewaarnemingen . . . F	92.524.493.888	
		<hr/>
Totaal . . . F		98.735.493.888

SCHATKIST.

De orderekeningen opgenomen onder het hoofd
« Schatkist » vergen geen commentaar.

Diverse waarden toebehorend aan de Staat :

Preferente aandelen Nationale Maatschappij der Belgische Spoor- wegen . . . . . F	5.000.000.000
Gewone aandelen Nationale Maat- schappij der Belgische Spoor- wegen . . . . . F	1.000.000.000
Deelhebbende obligaties Nationale Maatschappij der Belgische Spoor- wegen . . . . . F	638.305.187
Schatkistbons van de Luxem- burgse Regering (Belgisch-Luxem- burgs Akkoord) . . . . . F	1.212.413.649
4 1/2 % Certificaten Nationale Maatschappij voor de Huisves- ting . . . . . F	3.684.279.000
	<hr/>
Te transporteren . . . F	11.534.997.836

Transport . . . . . F	11.534.997.836	
4 1/2 % Certificaten Nationale Landmaatschappij . . . . . F	345.559.000	
Diverse waarden :		
— neergelegd door het Munt- fonds ⁽¹⁾ . . . . . F	1.101.698.535	
— andere . . . . . F	1.738.203.238	
		F 14.720.458.609

Diverse waarden door de Staat in bewaring genomen :

Waarden door derden		
gedeponeerd . . . . . F	30.643.218.226	
Dienst der ingeschreven Schuld . F	180.458.114.700	
Deposito- en Consignatiekas . . F	133.249.928.188	
Als borgstelling gedeponeerde waarden . . . . . F	8.567.104.540	
		F 352.918.365.654

Waarden afgegeven ingevolge de bepalingen betreffende het van onwaarde maken van de niet aangegeven Belgische effecten aan toonder ⁽²⁾ . . . . . F

<i>Af te leveren waarden . . . . . F</i>	43.862.852.107	
Totaal . . . F		411.501.716.192

RENTENFONDS.

De waarden die eigendom zijn van het Rentenfonds, opgericht krachtens de besluitwet van 18 mei 1945, in bewaring bij de Bank, bedragen . . . . . F 23.473.249.248

⁽¹⁾ Belgisch Muntfonds.

⁽²⁾ Bij toepassing van het besluit van de Regent dd. 17 januari 1949.

ALGEMENE SPAAR- EN LIJFRENTKAS.

De neerleggingen van de Algemene Spaar- en Lijfrentekas zijn onderverdeeld als volgt :

<i>Voorlopige beleggingen</i>	F	82.734.262.804
<i>Beleende fondsen</i>	F	29.483.300
<i>Neergelegde waarborgen</i>	F	497.326.140
		<hr/>
Totaal	F	83.261.072.244

WINST- EN VERLIESREKENING

CREDIT

DISCONTO EN INTRESTEN.

	Per 31 december 1971	Per 31 december 1972
F	679.415.178	670.388.543

In mindering van deze bedragen komt het gedeelte van de opbrengst der verrichtingen van disconto, voorschot en belening, toegekend aan de Staat overeenkomstig artikel 37 van de statuten en geboekt ten laste van de winst- en verliesrekening ⁽¹⁾, te weten :

	Per 31 december 1971	Per 31 december 1972
F	346.945.619	203.676.678

	Per 31 december 1971	Per 31 december 1972
Blijft voor de Bank . . . F	332.469.559	466.711.865

De baten uit hoofde van disconto en voorschotten vertonen in totaal een lichte vermindering. Hoewel het gemiddelde volume van de verrichtingen in 1972 groter was dan in 1971 ⁽²⁾, had de daling van het

⁽¹⁾ Zie blz. 155 van dit verslag.

	In 1971	In 1972
⁽²⁾ Gemiddeld volume (in miljoenen F)		
— overheidsfondsen	6.247	2.516
— handelspapier en voorschotten op onderpand	5.001	13.111
	11.248	15.627

disconto- en voorschottarief een beperkende invloed op deze baten en, derhalve, op het gedeelte dat 3 pct. overtreft en de Staat toekomt.

Het voor de Bank resterende gedeelte is van het ene jaar tot het andere toegenomen met F 134.242.306.

WISSEL EN PROVENU DER BELEGGINGEN IN HET BUITENLAND.

	Per 31 december 1971	Per 31 december 1972
F	1.802.047.387	1.689.099.562

De baten uit wisselverrichtingen en het provenu der beleggingen in het buitenland vertegenwoordigen het netto-resultaat voor de Bank ⁽¹⁾, na aftrek van het bedrag dat contractueel de Belgische Staat toekomt in de vorm van een report op de wisseldekkingen op termijn en als aandeel in de opbrengst van zekere plaatsingen.

Zoals uit de cijfers hierboven blijkt is dit netto-resultaat met F 112.947.825 verminderd in een jaar tijd.

Deze vermindering vindt haar oorzaak in de evolutie van het provenu der beleggingen in het buitenland, evolutie die zelf wordt bepaald door twee factoren : enerzijds was de rente in 1972 gemiddeld minder hoog dan in 1971, anderzijds, gelet op de arrangementen tussen de Belgische Staat en de Bank, heeft de vervanging van tegoeden die de tegenwaarde vormden van wisseldekkingen op termijn verstrekt aan de Schatkist, door dollartegoeden met staatsgarantie ⁽²⁾, aanleiding gegeven, rekening houdend met de daling van de rente, tot een vermindering van de baten verworven door de Bank. De overeenkomst betreffende de aan de Schatkist verstrekte dekkingen op termijn liet aan de Bank een opbrengst van 3 pct.; als tegenpresta-

	Boekjaar 1971	Boekjaar 1972
⁽¹⁾ Bruto ontvangst . . . . . F	2.131.456.507	2.155.073.230
Aandeel van de Staat . . . . . F	329.409.120	465.973.668
Blijft voor de Bank . . . . . F	1.802.047.387	1.689.099.562

⁽²⁾ Zie blz. 130 van dit verslag.

tie voor de staatsgarantie op de niet-converteerbare dollars verworven door de Bank, staat deze laatste aan de Schatkist de helft af van het provenu van de plaatsing van deze dollars : door deze beschikking werd het inkomen voor de Bank, in 1972, gemiddeld, tot 2,3 pct. verminderd.

De resulterende winstderving werd enigszins verkleind door hogere ontvangsten dan in 1971, uit hoofde van de wisselverrichtingen en als vergoeding voor de posities op het Internationaal Muntfonds; deze laatste vergoeding is beperkt tot 0,50 pct. 's jaars.

RECHTEN OP BEWAARNEMINGEN, PROVISIES EN VERGOEDINGEN.

	Per 31 december 1971	Per 31 december 1972
F	188.878.802	199.625.445

De door de Bank geïnde provisies dekken de uitgaven resulterend uit diverse prestaties voor rekening van derden.

De forfaitaire toelage van 0,10 pct. op de niet-rentende geconsolideerde vordering van F 34.000.000.000 van de Bank op de Staat, is opgenomen onder de vergoedingen. Deze toelage komt aan de Bank ten goede als gedeeltelijke schadeloosstelling voor de instandhouding van de biljettenomloop waarvan deze vordering de tegenpost vormt.

PROVENU DER OVERHEIDSFONDSEN.

Het provenu van de overheidsfondsen verworven door de Bank krachtens de artikelen 18 en 21 van de statuten ⁽¹⁾, heeft zich als volgt gewijzigd :

	Per 31 december 1971	Per 31 december 1972
F	222.995.048	287.957.797

⁽¹⁾ Zie blz. 134 van dit verslag.

De toeneming van jaar tot jaar volgt uit de vermeerdering van de portefeuille en uit arbitrageverrichtingen die een verbetering van de opbrengst tot doel hebben.

GEIND OP AFGESCHREVEN EN TE VERZILVEREN WAARDEN.

	Per 31 december 1971	Per 31 december 1972
F	691.331	26.758.566

De ontvangsten over 1972 komen hoofdzakelijk voort uit de verkoop van een afgeschreven gebouw, dat voor de Bank van geen gebruik meer was.

TERUGBETALING VAN BELASTINGEN.

Het bedrag van F 39.291.106 vertegenwoordigt de terugbetaling aan de Bank van het niet bestede gedeelte van haar vervroegde storting voor het dienstjaar 1970 ⁽¹⁾.

OVERSCHRIJVING VAN DE OVERGANGSREKENING OP DE PASSIVA « PROVISIE VOOR GEBOUWEN, MATERIEEL EN MEUBELEN ».

	Per 31 december 1971	Per 31 december 1972
F	27.868.227	24.518.557

Het bedrag afgenomen op 31 december 1972 van de rekening « Provisie voor gebouwen, materieel en meubelen » moet de investeringsuitgaven voor nieuwe constructies dekken die tijdens het boekjaar werden gedaan.

⁽¹⁾ Art. 277, § 3 van het Wetboek der inkomstenbelastingen.

DEBET

ALGEMENE ONKOSTEN.

	Per 31 december 1971	Per 31 december 1972
F	1.084.666.077	1.225.288.612

De Bank zorgt bij voortduring voor de aanpassing van haar uitrusting aan de perfectionering van de technieken van beheer en informatieverwerking terwijl zij haar personeel vertrouwd maakt met de toepassing van deze technieken. De personeelssterkte die sinds meerdere jaren praktisch gestabiliseerd is, kon in 1972 enigszins worden verminderd. De personeelsuitgaven, te weten ongeveer 86 pct. van de algemene onkosten, zijn evenwel verder opgelopen ingevolge de verhogingen volgens barema van de wedden en lonen, de beslissingen van 1972 op het gebied van de sociale programmatie in de banksector, ingaand 1 juli 1972, en de stijging van het prijsindexcijfer bij consumptie, die, in 1972, aanleiding heeft gegeven tot vier verhogingen van de glijdende schaal.

De prijsstijging heeft ook invloed gehad op de uitgaven voor onderhoud en op de kostprijs van de voorraden van alle aard.

De belasting over de toegevoegde waarde op de goederen en de diensten geleverd aan de Bank — deze laatste is slechts een gedeeltelijk belastingplichtige — komt niet volledig in aanmerking voor aftrek.

In de algemene onkosten zijn de kosten vervat van de diensten welke de Bank kosteloos verstrekt, onder meer wat de Rijkskassier en het Rentenfonds betreft.

GEWONE TOELAGE AAN DE PENSIOENKAS VAN HET PERSONEEL.

	Per 31 december 1971	Per 31 december 1972
F	111.058.000	129.307.000

BUITENGEWONE TOELAGE AAN DE PENSIOENKAS VAN HET PERSONEEL.

	Per 31 december 1971	Per 31 december 1972
F	138.000.000	198.200.000

De gewone toelage aan de Pensioenkas van het Personeel staat in verhouding tot het totaal bedrag van de wedden en lonen. Het verstrekken van een buitengewone toelage volgt uit de verhoging der bezoldigingen n.a.v. de evolutie van het prijsindexcijfer bij consumptie; zij moet de wiskundige reserves op het peil brengen vereist voor de vestiging van de niet-ingegane renten. In 1972 is het prijsindexcijfer bij consumptie sneller gestegen dan in 1971.

AFSCHRIJVING VAN GEBOUWEN, MATERIEEL EN MEUBELN.

	Per 31 december 1971	Per 31 december 1972
F	88.399.629	120.144.664

De uitgaven voor investering in gebouwen (met uitzondering van de waarde der terreinen), in materieel en in meubelen, zijn in de boeken volledig afgeschreven.

De uitgaven over 1972 vallen als volgt uiteen :

Uitgaven in verband met nieuwbouw . . . . F		24.518.557
Modernisering van gebouwen . . . . . F	58.792.145	
Aankoop van materieel voor de Drukkerij, de technische diensten en de bureaus . . . . F	29.274.153	
Aankoop van meubelen voor de bureaus te Brussel en in de provincie . . . . . F	7.559.809	
		<hr/>
	F	95.626.107
		<hr/>
Totaal . . F		120.144.664

GELDELIJKE VERPLICHTING TEGENOVER DE STAAT.

	Per 31 december 1971	Per 31 december 1972
F	346.945.619	203.676.678

Overeenkomstig artikel 37 der statuten wordt het verschil tussen de rente geïnd door de Bank op haar verrichtingen van disconto, voorschot en belening, en 3 pct., aan de Staat toegekend.

Zoals uit de bespreking van de ontvangsten van disconto en intrest blijkt, heeft de daling van het disconto- en voorschottarief het aandeel van de Staat verminderd.

BESTEMMING VAN HET WINSTSALDO.

Het batig saldo van de Winst- en Verliesrekening beloopt . . . . . F	1.061.022.622
---	---------------

Het werd als volgt besteed :

<i>Overschrijving naar de buitengewone reserve . . F</i>		125.072.202
<i>Overschrijving naar de overgangsrekeningen op de passiva :</i>		
Fiscale voorziening . . . . . F	310.000.000	
Maatschappelijke voorziening voor diverse risico's . . . . . F	95.000.000	405.000.000
<i>Te verdelen nettowinst . . . . . F</i>		530.950.420
Totaal . . F		1.061.022.622

Hierna de stand, in detail, van de hoger vermelde rekeningen :

a) *Buitengewone reserve.*

Op 31 december 1971 . . . . . F	732.551.425
Overschrijving overeenstemmend met het gedeelte van de winst op de verkoop en de incassering van effecten uit de portefeuille overheidsfondsen, dat fiscale vrij- stelling geniet op voorwaarde dat het onbeschikbaar blijft ⁽¹⁾ . . . . . + F	72.202
Overschrijving ten laste van de winst- en verlies- rekening tot stijving van het Reservefonds . . . + F	125.000.000
Saldo op 31 december 1972 . . . . . F	857.623.627

⁽¹⁾ Artikelen 34 en 105 van het Wetboek der inkomstenbelastingen.

b) *Fiscale voorziening.*

Per 31 december 1971 . . . . . F	516.396.535
Betalingen van diverse belastingen en taksen in 1972, voornamelijk de onroerende voorheffing en de roerende voorheffing . . . . . - F	64.540.522
Provisie voor de vennootschapsbelasting, voor het boekjaar 1972, gedekt door een vervroegde storting . . . . . - F	310.000.000
Overdracht ten laste van de winst- en verliesrekening met het oog op de vereffening van toekomstige belastingen . . . . . + F	310.000.000
Saldo per 31 december 1972 . . . . . F	451.856.013

c) *Provisie voor gebouwen, materieel en meubelen.*

Per 31 december 1971 . . . . . F	531.101.034
Afneming in 1972 ⁽¹⁾ . . . . . - F	24.518.557
Saldo per 31 december 1972 . . . . . F	506.582.477

Op 31 december 1972 moest geen bedrag naar deze provisie worden overgeboekt.

Het bestaande saldo dekt de uitvoering van het huidige programma dat over verscheidene jaren is gespreid.

d) *Maatschappelijke voorziening voor diverse risico's.*

Per 31 december 1971 . . . . . F	1.725.000.000
Overdracht ten laste van de Winst- en Verliesrekening . . . . . + F	95.000.000
Saldo per 31 december 1972 . . . . . F	1.820.000.000

⁽¹⁾ Zie blz. 155 van dit verslag.

De maatschappelijke voorziening werd aangelegd op het einde van 1957 met het oog op de risico's verbonden aan de activiteit van de Bank en de schommelingen waaraan haar resultaten onderhevig zijn.

De voorziening van F 1.820.000.000 vertegenwoordigt 3,24 % van het gemiddelde cumulatief bedrag van de portefeuille met handelspapier en de plaatsingen van vreemde valuta's.

VERDELING VAN DE NETTOWINST.

Overeenkomstig artikel 38 der statuten werd de nettowinst als volgt verdeeld :

1. Aan de aandeelhouders, een eerste dividend van 6 pct. op het nominaal kapitaal . . . . . F	24.000.000
2. Van het overschot, zegge F 506.950.420	
a) 10 pct. aan de reserve . . . . . F	50.695.042
b) 8 pct. aan het personeel . . . . . F	40.556.034
3. Van het overschot, zegge F 415.699.344	
a) aan het Rijk, 1/5° . . . . . F	83.139.869
b) aan de aandeelhouders, een tweede dividend F	330.822.841
c) het saldo aan de reserve . . . . . F	1.736.634
<i>Totaal van de te verdelen nettowinst . . F</i>	<u>530.950.420</u>

DIVIDEND TOEGEKEND VOOR HET BOEKJAAR 1972

Eerste globaal dividend . . . . . F	24.000.000
Tweede globaal dividend . . . . . F	330.822.841
Totaal . . F	354.822.841

voor 400.000 aandelen, te weten, per aandeel, een dividend van . . . . . F 887,06

Coupon n^r 171 is vanaf 1 maart 1973 betaalbaar met F 720, vrij van roerende voorheffing.

Het nettodividend is F 720, en derhalve komt het belastbaar inkomen dat per aandeel voor de personenbelasting dient aangegeven, op F 1.093 ⁽¹⁾, inclusief het belastingkrediet en de roerende voorheffing.

De Regentenraad :

Cecil de STRYCKER, *Vice-Gouverneur*,
 Roland BEAUVOIS, *Directeur*,
 Elisabeth MALAISE, *Directeur*,
 Henri VLOEBERGHES, *Directeur*,
 René EWALENKO, *Directeur*,
 Georges JANSON, *Directeur*,
 Constant BOON, *Regent*,
 Henri LEMAIRE, *Regent*,
 Hendrik CAPPUYNS, *Regent*,
 Louis VAN HELSHOECHT, *Regent*,
 Roger RAMAEKERS, *Regent*,
 Raymond PULINCKX, *Regent*,
 Charles HURIAUX, *Regent*,
 Jozef HOUTHUYS, *Regent*,
 William FRAEYS, *Regent*,
 Georges DEBUNNE, *Regent*.

De Gouverneur,
 Robert VANDEPUTTE.

⁽¹⁾ Te vermelden in vak IV van de aangifte in de personenbelasting :

Inkomsten van aandelen . . . . . F	720
Belastingkrediet $\frac{720 \times 15}{56}$ . . . . . F	193
Roerende voorheffing $\frac{720 \times 1}{4}$ . . . . . F	180
	F 1.093

Balans

Winst- en Verliesrekening

Orderekeningen

ACTIVA

BALANS PER 31

Goudvoorraad		75.393.865.938
Internationaal Muntfonds :		
Deelneming		25.913.730.418
Leningen		—
Bijzondere trekkingsrechten		26.094.999.079
	Totaal van de dekkingselementen	127.402.595.435
Vreemde valuta's		52.420.925.595
Te ontvangen vreemde valuta's en goud		11.433.427
Internationale akkoorden		—
Debiteuren wegens termijnverkopen van vreemde valuta's en goud		20.594.375.000
Handelspapier		33.433.735.454
Voorschotten op onderpand :		
Instellingen door een bijzondere wet beheerst	2.630.450.574	
Banken	867.606.019	
Ondernemingen en particulieren	27.706.630	3.525.763.223
Overheidseffecten :		
Belgische overheidseffecten		1.100.000.000
Luxemburgse overheidseffecten		—
Deel- en pasmunt		312.834.534
Tegood bij het Bestuur der Postchecks		1.538.963
Geconsolideerde vordering op de Staat		34.000.000.000
Overheidsfondsen		4.110.757.003
Te innen waarden		565.695.955
Gebouwen, materieel en meubelen		2.191.627.230
Waarden van de Pensioenkas van het Personeel		3.988.207.371
Afgeschreven en te verzilveren waarden		p.m.
Overgangsrekeningen		778.438.775
	Totaal van de activa	284.437.927.965

Bankbiljetten in omloop		222.559.660.900
Rekeningen-courant en diversen :		
Schatkist { Gewone rekening	20.171.292	
{ Buitengewone conjunctuurtaks	7.434.718	
Instellingen door een bijzondere wet beheerst	496.772.409	
Banken in België	1.089.710.885	
Ondernemingen en particulieren	352.589.627	
Banken in het buitenland, gewone rekeningen	605.325.400	
Te betalen waarden	1.605.321.060	4.177.325.391
Internationale akkoorden :		
Europees Monetair Akkoord	751.148.803	
Andere akkoorden	655.857.219	1.407.006.022
Totaal der verbintenissen op zicht		228.143.992.313
Internationaal Muntfonds :		
Bijzondere trekkingsrechten, netto cumulatieve toewijzing		10.467.300.000
Monetaire reserve		11.790.972.000
Te leveren vreemde valuta's en goud		21.546.617.022
Pensioenkas van het Personeel		3.988.207.371
Overgangsrekeningen		3.728.706.501
Kapitaal		400.000.000
Reservefonds :		
Statutaire reserve		950.298.884
Buitengewone reserve		857.623.627
Rekening voor afschrijving van gebouwen, materieel en meubelen		2.033.259.827
Te verdelen nettowinst		530.950.420
Totaal van de passiva		284.437.927.965

Algemene onkosten	1.225.288.612
Gewone toelage aan de Pensioenkas van het Personeel	129.307.000
Buitengewone toelage aan de Pensioenkas van het Personeel	198.200.000
Afschrijving van gebouwen, materieel en meubelen	120.144.664
Geldelijke verplichting tegenover de Staat :	
Provenu boven 3 % der discontoverrichtingen en der voorschotverrichtingen op onderpand	208.676.678
Overschrijving naar de buitengewone reserve	125.072.202
Overschrijvingen naar de overgangsrekeningen op de passiva :	
Fiscale voorziening	310.000.000
Maatschappelijke voorziening voor diverse risico's	95.000.000
Te verdelen nettowinst	530.950.420
	<hr/>
	2.987.639.576

ORDEREKENINGEN PER

Minister van Nationale Opvoeding :

Tegoeft voor zijn rekening bij het Bestuur der Postchecks (Schoolpact)

Geopende documentaire kredieten**Visum van accepten betreffende de in- en uitvoer . . . . .****Borgtochten verleend ten gunste van het personeel . . . . .****Ontvangen waarborgen :***Onderpanden van de voorschotrekningen . . . . .**Waarborgen verleend door de discontoccedenten . . . . .**Waarborgen gesteld door ontleners van call money . . . . .**Diverse borgtochten . . . . .***Waarborgcertificaten van de Schatkist ontrangen . . . . .****Te incasseren waarden****Bewaarnemingen van effecten :***Internationaal Muntfonds . . . . .**Internationale Ontwikkelingsassociatie . . . . .**Aziatische Ontwikkelingsbank . . . . .**Andere bewaarnemingen . . . . .***Schatkist :***Diverse waarden toebehorend aan de Staat :*

Preferente aandelen N.M.B.S. . . . .

Gewone aandelen N.M.B.S. . . . .

Deelhebbende obligaties N.M.B.S. . . . .

Schatkistbons van de Luxemburgse Regering . . . . .

(Belgisch-Luxemburgs akkoord)

4 1/2 % Certif. N.M. voor de Huisvesting . . . . .

4 1/2 % Certif. Nationale Landmaatschappij . . . . .

Diverse waarden :

— Neergelegd door het Muntfonds . . . . .

— Andere . . . . .

Diverse waarden door de Staat in bewaring genomen :

Waarden door derden gedeponceerd . . . . .

Dienst der ingeschreven Schuld . . . . .

Deposito- en Consignatiekas . . . . .

Als borgstelling gedeponceerde waarden . . . . .

*Waarden afgegeven ingevolg de bepalingen betreffende het
van onwaarde maken van de niet aangegeven Belgische
effecten aan toonder . . . . .**Af te leveren waarden . . . . .***Rentenfonds****Algemene Spaar- en Lijfrentekas :***Voorlopige beleggingen . . . . .**Beleende fondsen . . . . .**Neergelegde waarborgen . . . . .*

PER 31 DECEMBER 1972

CREDIT

Disconto en intresten	670.888.548
Wissel en provenu der beleggingen in het buitenland	1.689.099.562
Rechten op bewaarnemingen, provisies en vergoedingen	199.625.445
Provenu der overheidsfondsen	287.957.797
Geïnd op afgeschreven en te verzilveren waarden	26.758.566
Terugbetaling van belastingen	39.291.106
Overschrijving van de overgangsrekening op de passiva « Provisie voor gebouwen, materieel en meubelen »	24.518.557
	<hr/>
	2.937.639.576

31 DECEMBER 1972

		2.062.801.161
		8.447.526
		21.202.279.218
		433.086.073
	27.953.784.700	
	4.202.000	
	5.773.382.000	
	928.942.768	
	<hr/>	34.660.311.468
		1.700.000.000
		167.386.542
	6.107.000.000	
	64.000.000	
	40.000.000	
	92.524.493.888	
	<hr/>	98.735.493.888
5.000.000.000		
1.000.000.000		
638.305.187		
1.212.413.649		
3.684.279.000		
345.559.000		
1.101.698.535		
1.738.203.238		
	14.720.458.609	
30.643.218.226		
180.458.114.700		
133.249.928.188		
8.567.104.540		
	352.918.365.654	
	39.822	
	43.862.852.107	
	<hr/>	411.501.716.192
		23.473.249.248
	82.734.262.804	
	29.483.300	
	497.326.140	
	<hr/>	83.261.072.244

VERSLAG
VAN HET
COLLEGE DER CENSOREN

Mijne Heren,

Het College der censoren sluit zich aan bij de hulde die door de Regentenraad wordt gebracht aan de nagedachtenis van de heer Adolphe Baudewyns, erevice-gouverneur.

*
* *

Het College heeft zich van de controleopdracht gekweten waarmede het, op grond van de wettelijke en de statutaire bepalingen, is belast.

Het heeft kennis gekregen van de begrotingsvoorstellen voor het boekjaar 1973 alsmede van de balans en winst- en verliesrekening per 31 december 1972, en zulks binnen de tijdgrenzen gesteld door de statuten en door het huishoudelijk reglement.

De begroting der uitgaven werd aangenomen na een grondig onderzoek van de kredietaanvragen voorgelegd door de diensten en van het omstandig verslag dat bij deze aanvragen was gevoegd.

Alvorens de balans en de winst- en verliesrekening goed te keuren, werden de boekingen volledig nagezien en steekproeven in de inventarisbestanddelen verricht.

Ter uitvoering van de bepalingen van artikel 70 der statuten, heeft de Algemene Raad de verdeling van de winst definitief geregeld.

*
* *

De processen-verbaal van de inspecties en de verificaties gedaan in het Hoofdbestuur en in de vestigingen in de provincie, werden regelmatig aan het College medegedeeld.

Deze verslagen en de talrijke controles waaraan leden van het College hebben deelgenomen, schonken hun volledige voldoening; voor het plichtbesef en de grote vakbekwaamheid waarvan de personeelsleden blijk geven bij het vervullen van hun taak, heeft het College, zoals voorheen, alle waardering.

Het College stelt er tevens prijs op zijn dank te betuigen aan de Directie die, in alle omstandigheden, er toe heeft bijgedragen de vervulling van zijn opdracht in grote mate te vergemakkelijken door alle vereiste documenten en inlichtingen te zijner beschikking te stellen.

De leden van het College der censoren,

Fritz MEYVAERT, *Secretaris*,
Alex FLORQUIN,
Louis PETIT,
Gaston VANDEWALLE,
Jacques DELRUELLE,
Hubert DETREMMERIE,
Henri DE KERCKHEER,
Roger van de WYER,
André LEYSEN.

De Voorzitter,
Marcel LECLERCQ,

Hoofdbank

Bijbanken - Agentschappen

Discontokantoren

Groothertogdom Luxemburg

HOOFDBANK

DIRECTIECOMITE, REGENTENRAAD, COLLEGE DER CENSOREN

- Gouverneur* : H. Robert VANDEPUTTE.
- Vice-Gouverneur* : H. Cecil de STRYCKER.
- Directeuren* : H. Roland BEAUVOIS,
Mej. Elisabeth MALAISE,
HH. Henri VLOEBERGHES,
René EWALENKO,
Georges JANSON.
- Regenten* : HH. Constant BOON,
Henri LEMAIRE,
Hendrik CAPPUYNS,
Louis VAN HELSHOECHT,
Roger RAMAEKERS,
Raymond PULINCKX,
Charles HURIAUX,
Jozef HOUTHUYS,
William FRAEYS,
Georges DEBUNNE.
- Censoren* : HH. Marcel LECLERCQ, *Voorzitter*,
Fritz MEYVAERT, *Secretaris*,
Alex FLORQUIN,
Louis PETIT,
Gaston VANDEWALLE,
Jacques DELRUELLE,
Hubert DETREMMERIE,
Henri DE KERCKHEER,
Roger van de WYER,
André LEYSEN.
- Secretaris* : Mej. Godelieve VAN POUCKE.
- Schatbewaarder* : H. Maurice JORDENS.

REGERINGSCOMMISSARIS

H. Marcel D'HAENZE.

ECONOMISCH ADVISEUR

H. Jacques MERTENS de WILMARS.

ADVISEUR VAN DE DIRECTIE

H. Ferdinand ASPESLAGH.

CHEF VAN HET PERSONEEL

H. Armand VRANCKX.

*
* *

DEPARTEMENTEN EN DIENSTEN

Thesaurie en Krediet

Algemene Thesaurie :	DE SCHATBEWAARDER,
Hoofdkas	HH. J. SANDRON, <i>hoofdkassier,</i> <i>inspecteur-generaal,</i>
Rekeningen-courant	C. SCHLOSS, <i>inspecteur-generaal,</i>
Portefeuille-Invorderingen	T. FELIX, <i>afdelingshoofd.</i>
Departement Krediet :	P. HERMANT, <i>onderdirecteur,</i>
Disconto	R. STEVENS, <i>inspecteur-generaal,</i>
Voorschotten	J. VERHAEGEN, <i>afdelingshoofd,</i>
Risicocentrale	F. TOURNEUR, <i>afdelingshoofd.</i>
Departement Overheidsfondsen :	J. LIEBAERT, <i>onderdirecteur,</i>
Effecten	O. BELLEMANS, <i>afdelingshoofd,</i>
Rentenmarkt	A. ROWIES, <i>inspecteur-generaal,</i>
Dienst van de Rijkskassier	C. DE RUYTER, <i>inspecteur-generaal.</i>

Studiën

Departement Studiën :	J. BAUDEWYNS, <i>onderdirecteur,</i>
Voorlichting	L. PLUM, <i>adviseur met rang</i> <i>van afdelingshoofd,</i>
Statistiek	R. EGLEM, <i>afdelingshoofd,</i>
Documentatie	F. VAN DE CASTEELE, <i>inspecteur-</i> <i>generaal.</i>
Juridische dienst	DE CHEF VAN HET PERSONEEL.

Betrekkingen met het buitenland

Departement Buitenland :	HH. P. ANDRE, <i>onderdirecteur</i> ,
Wisseldienst	F. HEYVAERT, <i>inspecteur-generaal</i> ,
Statistiek Buitenlandse Betalingen	W. VANLEEUW, <i>afdelingshoofd</i> ,
Internationale Akkoorden	R. VANDEN BRANDEN, <i>inspecteur-generaal</i> .

Administratie en technische departementen

Departement Algemene Controle :	R. SIMONIS, <i>onderdirecteur</i> ,
Inspectie	J. WENS, <i>inspecteur-generaal</i> ,
Controle	J. MAERTENS, <i>inspecteur-generaal</i> .
Algemene Boekhouding	P. DASIN, <i>inspecteur-generaal</i> .
Departement Algemeen Secretariaat :	A. BAUDEWIJNS, <i>onderdirecteur</i> ,
Secretariaat	G. DEVRIENDT, <i>afdelingshoofd</i> ,
Secretariaat van de Directie	Mej. M. WILLEMS, <i>afdelingshoofd</i> .
Departement Personeel :	HH. A. VRANCKX, <i>chef van het personeel</i> ,
Sociale Relaties	J. LUYCKFASSEEL, <i>inspecteur-generaal</i> ,
Bezoldigingen en Pensioenen	G. PIRSON, <i>inspecteur-generaal</i> .
Departement Organisatie en Opleiding :	J. POULLET, <i>inspecteur-generaal</i> ,
Elektronisch Centrum	A. VLASSELAER, <i>inspecteur-generaal</i> ,
Organisatie	J. NAGANT, <i>afdelingshoofd</i> ,
Opleiding	P. JACOBS, <i>afdelingshoofd</i> .
Medico-sociale dienst	D ^r M. ROMAIN.
Dienst Verzamelingen en Letterkundige Bibliotheek	HH. A. vander STRAETEN, <i>afdelingshoofd</i> .
Departement Immobiliën :	J. GRAS, <i>onderdirecteur</i> ,
Gebouwen	F. DEMEULENAERE, <i>afdelingshoofd</i> ,
Economaat en Toezicht	R. CHEVALIER, <i>afdelingshoofd</i> .
Drukkerij :	C. AUSSEMS, <i>hoofdingenieur</i> ,
Technische dienst	onderdirecteur,
Administratieve dienst	C. AUSSEMS, » M. VAN HEDEN, <i>afdelingshoofd</i> .

*
**

BIJBANKEN EN DISCONTOKANTOREN

Antwerpen

Beheerder : HH. E. HUYBRECHT.

Discontokantoor : R. GORIS,
P. BRACHT,
J. SPETH,
K. HENS,
A. MICHELSEN.

Luik

Beheerder : J. VILENNE.

Discontokantoor : P. HERMAN,
Baron G. van ZUYLEN,
Ridder M. de LAMINNE de BEX,
A. FRANCOUETTE.

Luxemburg (Groothertogdom Luxemburg)

Beheerder : M. HENNEQUIN.

Discontokantoor : A. GROENEN,
N. BRAUN,
M. BLONDELLOT.

AGENTSCHAPPEN EN DISCONTOKANTOREN

	Agenten	Leden der Discontokantoren
<i>Aalst</i>	HH. F. DE KEYSER,	HH. F.-P. CALLEBAUT, R. WAMBACQ, M. GEERINCKX.
<i>Aarlen</i>	R. TOBIE,	V. POSSCHELLE, L. LEBLANC, L. FAUCONNIER.
<i>Aat</i>	F. KERVYN de MARCKE ten DRIESSCHE,	<i>Discontokantoor te Aat</i> ⁽¹⁾ H. LEMAIRE, M. SIMON, P. BEAUDUIN.
		<i>Discontokantoor te Aat en Péruwelz</i> H. LEMAIRE, M. SIMON, P. BEAUDUIN.
<i>Bergen</i>	A. D'HAUWE,	G. DUCHATEAU, J. SEGARD, H. BOUTTIAU.
<i>Boom</i>	F. DEPUYDT,	<i>Discontokantoor te Mechelen en Boom</i> P. CARTUYVELS, J. VIGNERON, F. VERHAEGEN.
<i>Brugge</i>	J. VANDEN BOSCH,	I. JANSSENS de BISTHOVEN, J. van der PLANCKE, Baron G. GILLES de PELICHY.
<i>Charleroi</i>	J. TIELEMANS,	Graaf C. de BRIEY, J. CLEMENT, G. MESTDAGH.

⁽¹⁾ Het kantoor te Aat werd in liquidatie gesteld op 1 januari 1962; de op die plaats gedane verrichtingen worden sedert 30 november 1960 door het kantoor te Aat en Péruwelz behandeld.

	Agenten	Leden der Discontokantoren
<i>Dendermonde</i>	HH. J. BOUDOU,	HH. R. DE COENE, A. GEERINCK, W. WINDEY.
<i>Dinant</i>	G. MARLET,	<i>Discontokantoor te Dinant en Marche-en-Famenne</i> Baron R. de VILLENFAGNE de VOGELSANCK, J. de MONTPPELLIER d'ANNEVOIE, Baron C. GOFFINET.
<i>Doornik</i>	V. BRANDELAER,	E. THORN, V. VANDERBORCHT, A. COUPLET.
<i>EEKLO</i>	L. GHYSELS,	C. VAN DAMME, P. van GINDERACHTER, G. VAN DAMME.
<i>Gent</i>	F. COLLUMBIEN,	R. HANET, Graaf de HEMPTINNE, R. BRAUN.
<i>Geraardsbergen</i>	K. MORTIER,	J. RENS, F. HOEBEKE, L. DE WITTE.
<i>Hasselt</i>	K. DEWAELE,	P. NAVEAU de MARTEAU, A. JANSSENS, J. SPAAS, J.-M. BEAUDUIN.
<i>Hoei</i>	G. WALNIER,	Graaf G. de LIEDEKERKE, R. GREINER, J. DELATTRE.
<i>Ieper</i>	G. BURGGRAEVE,	<i>Discontokantoor te Roeselaere en Ieper</i> J. SOUBRY, F. DE CLERCQ, J. DE MEESTER, J.-E. van der MERSCH.
<i>Kortrijk</i>	A. DE VULDER,	P. DE WITTE, Baron E. de BETHUNE, J. DE STOOP.
<i>La Louvière</i>	R. DEKUYPER,	L. PONCEAU, M. HAUTIER, J. NICODEME.

	Agenten	Leden der Discontokantoren
<i>Leuven</i>	HH. H. LIENART van LIDTH de JEUDE,	HH. G. de LAVELEYE, P. van der VAEREN, A.-L. VANDER ELST.
<i>Malmédy</i>	J. TASSIER,	<i>Discontokantoor te Verviers en Malmédy</i> G. PELTZER, F. TIQUET, R. van der SCHUEREN.
<i>Marche-en-Famenne</i>	J. BOFFING,	<i>Discontokantoor te Dinant en Marche-en-Famenne</i> Baron R. de VILLENFAGNE de VOGELSANCK, J. de MONTPELLIER d'ANNEVOIE, Baron C. GOFFINET.
<i>Mechelen</i>	L. KERREMANS,	<i>Discontokantoor te Mechelen en Boom</i> P. CARTUYVELS, J. VIGNERON, F. VERHAEGEN.
<i>Moeskroen</i>	F. RYCKAERT,	G. BLANCKE, J. CASIER, F. MORVOET.
<i>Namen</i>	F. LEFEVER,	J. P. le HARDY de BEAULIEU, Baron de MOREAU d'ANDROY, A. PIRMEZ.
<i>Neufchâteau</i>	J. VAN ROMPAY,	L. GOURDET, A. MINETTE, H. ZOUBE.
<i>Nijvel</i>	P. VAN NIEUWENHUYSE,	E. de STREEL, R. LECHIEN, N. DESCAMPE.
<i>Oostende</i>	F. VANHERP,	<i>Discontokantoor te Oostende en Veurne</i> F. LOOTENS, D. SERRUYS, A. D'HOOGE, P. VAN WAESBERGHE.
<i>Oudenaarde</i>	P. PEETROONS,	R. VAN CAUWENBERGHE, C. MAERE.

	Agenten	Leden der Discontokantoren
<i>Péruwelz</i>	HH. P. NYS,	<i>Discontokantoor te Aat en Péruwelz</i> HH. H. LEMAIRE, M. SIMON, P. BEAUDUIN.
<i>Philippeville</i>	C. METTENS, ⁽¹⁾	A. PEPIN, G. LADURON, C. VAN ROLLEGHEM.
<i>Roeselare</i>	M. WELLEMANS,	<i>Discontokantoor te Roeselare en Ieper</i> J. SOUBRY, F. DE CLERCQ, J. DE MEESTER, J.-E. van der MERSCH.
<i>Ronse</i>	M. THIJS,	J. TASTE, A. DELACROIX, J.-B. WALTNIEL.
<i>Sint-Niklaas</i>	H. ALLAER,	F. BEHAEGEL, F. POPPE, A. DE BAER, Y. CAMMAERT.
<i>Tienen</i>	J. VANNESTE,	J. GILAIN, L. HALFLANTS, B. DELACROIX, R. ROLIN-JAEQUEMYS.
<i>Tongeren</i>	F. LEFLERE,	W. WILSENS, J. BEAUDUIN, Ridder J. de SCHAETZEN van BRIENEN, P. MEYERS.
<i>Turnhout</i>	L. VAN den WIJNGAERT,	L. JANSEN, J. DIERCKX, A. DIERCKX de CASTERLE, R. VAN STEENKISTE.
<i>Verviers</i>	A. FRANÇOIS,	<i>Discontokantoor te Verviers en Malmédy</i> G. PELTZER, F. TIQUET, R. van der SCHUEREN.

⁽¹⁾ Ambtenaar belast met het beheer van dit agentschap.

	Agenten	Leden der Discontokantoren
<i>Veurne</i>	HH. G. ONGENA,	<i>Discontokantoor te Oostende en Veurne</i> HH. F. LOOTENS, D. SERRUYS, A. D'HOOGHE, P. VAN WAESBERGHE.
<i>Waver</i>	R. PINSART,	C. PIRSON, Burggraaf H.-J. le HARDY de BEAULIEU, L. DELVOYE.
<i>Zinnik</i>	C. LOTS,	L. BASTIN, Ridder H. le MAISTRE d'ANSTAING, F. GILBERT.

Bijlagen

VERGELIJKING VAN DE BALANSEN

ACTIVA	1968	1969	1970	1971	1972
Goudvoorraad	76.175,1	75.947,2	73.519,4	77.206,6	75.393,9
Internationaal Muntfonds :					
Deelneming		7.777,0	19.583,8	29.972,2	25.913,7
Leningen		—	—	—	—
Bijzondere trekkingsrechten			10.245,5	20.269,8	26.095,0
Totaal van de dekkingselementen	76.175,1	83.724,2	103.348,7	127.448,6	127.402,6
Vreemde valuta's	18.087,0	35.618,5	39.013,9	35.039,2	52.420,9
Te ontvangen vreemde valuta's en goud	12.326,7	17.509,8	10.718,0	244,8	11,4
Internationale akkoorden :					
Europese Betalingsunie	—	—	—	—	—
Internationaal Muntfonds :					
— Deelneming	10.278,0				
— Leningen	4.975,0				
Andere akkoorden	119,8	—	140,2	—	—
Debiteuren wegens termijnverkopen van vreemde valuta's en goud	18.256,1	34.015,5	37.843,0	34.777,4	20.594,4
Handelspapier	26.694,2	18.638,5	6.487,9	15.084,2	33.433,7
Voorschotten op onderpand :					
Instellingen door een bijzondere wet beheerst :					
Banken	0,5	18,3	147,7	305,9	2.630,5
Ondernemingen en particulieren	530,8	9,1	27,8	0,7	867,6
	40,6	19,7	13,1	12,0	27,7
	571,9	47,1	188,6	318,6	3.525,8
Overheidseffecten :					
Belgische overheidseffecten	14.675,0	15.550,0	13.250,0	4.925,0	1.100,0
Luxemburgse overheidseffecten	200,0	—	—	—	—
Deel- en pasmunt	266,5	281,4	265,2	312,3	312,8
Tegoed bij het Bestuur der Postchecks	1,9	1,4	1,6	0,9	1,6
Geconsolideerde vordering op de Staat	34.000,0	34.000,0	34.000,0	34.000,0	34.000,0
Overheidsfondsen	3.514,5	3.632,8	3.728,4	3.832,3	4.110,8
Te innen waarden	961,0	923,0	1.196,0	414,3	565,7
Gebouwen, materieel en meubelen	2.063,6	2.105,0	2.161,0	2.191,7	2.191,6
Waarden van de Pensioenkas van het Personeel	2.583,4	2.857,9	3.119,9	3.514,1	3.988,2
Afgeschreven en te verzilveren waarden	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Overgangsrekeningen	957,6	822,5	785,7	578,4	778,4
	226.707,3	249.727,6	256.248,1	262.681,8	284.437,9

PER 31 DECEMBER (in miljoenen franken)

PASSIVA	1968	1969	1970	1971	1972
Bankbiljetten in omloop	183.243,4	183.002,0	188.211,6	201.765,5	222.559,7
Rekeningen-courant en diversen :					
Schatkist :					
Gewone rekening	3,8	24,9	23,6	19,3	20,2
Buitengewone conjunctuurtaks	8,9	8,2	7,4	7,4	7,4
Instellingen door een bijzondere wet beheerst	482,9	292,4	248,5	374,6	496,8
Banken in België	857,5	954,1	1.187,9	1.009,2	1.089,7
Ondernemingen en particulieren	327,7	212,2	217,8	297,1	352,6
Banken in het buitenland, gewone rekeningen	677,0	382,5	525,6	698,7	605,3
Te betalen waarden	876,9	3.053,1	2.551,0	1.485,5	1.605,3
	3.234,7	4.927,4	4.761,8	3.891,8	4.177,3
Internationale akkoorden :					
Europees Monetair Akkoord	255,7	147,9	459,0	1.077,2	751,1
Andere akkoorden	224,3	318,4	263,9	2.052,1	655,9
	480,0	466,3	722,9	3.129,3	1.407,0
Totaal der verbintenissen op zicht	186.958,1	188.395,7	193.696,3	208.786,6	228.144,0
Internationaal Muntfonds :					
Bijzondere trekkingsrechten, netto cumulatieve toewijzing			3.544,8	7.022,3	10.467,3
Monetaire reserve	—	—	—	—	11.791,0
Te leveren vreemde valuta's en goud	30.664,7	51.767,3	48.686,9	35.796,2	21.546,6
Pensioenkas van het personeel	2.583,4	2.857,9	3.119,9	3.514,1	3.988,2
Overgangsrekeningen	2.486,5	2.572,7	2.939,5	2.999,5	3.728,7
Kapitaal	400,0	400,0	400,0	400,0	400,0
Reservefonds :					
Statutaire reserve	769,2	809,0	852,1	899,5	950,3
Buitengewone reserve	518,2	530,4	532,5	732,6	857,6
Rek. voor afschrijving van geb., mat. en meub.	1.905,8	1.945,9	2.000,5	2.028,3	2.033,3
Te verdelen nettowinst	421,4	448,7	475,6	502,7	530,9
	226.707,3	249.727,6	256.248,1	262.681,8	284.437,9

VERGELIJKING VAN DE WINST- EN

DEBET	1968	1969	1970	1971	1972
Algemene onkosten	762,8	801,6	916,1	1.084,7	1.225,3
Gewone toelage aan de Pensioenkas van het Personeel	74,8	83,8	95,2	111,1	129,3
Buitengewone toelage aan de Pensioenkas van het Personeel	102,0	68,0	70,0	138,0	198,2
Afschrijving van gebouwen, materieel en meubelen .	148,3	106,8	118,3	88,4	120,1
Geldelijke verplichting tegenover de Staat :					
Provenu boven 3 % der discontoverrichtingen en der voorschotverrichtingen op onderpand .	171,6	1.266,4	893,5	346,9	203,7
Overschrijving naar de buitengewone reserve . .	15,9	12,2	2,1	200,0	125,1
Overschrijvingen naar de overgangsrekeningen op de passiva					
— Fiscale voorziening	550,0	575,0	525,0	360,0	310,0
— Prov. v ^r onk. op aank., verk. en verz. v. goud	—	20,0	—	—	—
— Prov. v ^r gebouwen, materieel en meubelen .	150,0	190,0	160,0	—	—
— Maatschap. voorziening voor diverse risico's	200,0	250,0	250,0	125,0	95,0
— Fonds van de Honderdste Verjaring . . .	20,0	5,0	10,0	—	—
Te verdelen nettowinst	421,4	448,7	475,6	502,7	530,9
	2.616,8	3.827,5	3.515,8	2.956,8	2.937,6

VERLIESREKENINGEN PER 31 DECEMBER (in miljoenen franken)

CREDIT	1968	1969	1970	1971	1972
Disconto en intresten	886,0	2.587,4	1.480,7	679,4	670,4
Wissel en provenu der beleggingen in het buitenl. ⁽¹⁾	1.314,5	820,5	1.565,7	1.802,0	1.689,1
Rechten op bewaarnemingen, provisies en vergoed. .	170,8	186,3	192,6	188,9	199,6
Provenu der overheidsfondsen	180,7	191,3	197,9	223,0	287,9
Geïnd op afgeschreven en te verzilveren waarden .	2,2	1,9	0,2	0,7	26,8
Terugbetaling van belastingen	—	—	24,1	34,9	39,3
Overschrijving van de overgangsrekening op de pas- siva « Provisie voor gebouwen, materieel en meubelen »	62,6	40,1	54,6	27,9	24,5
	2.616,8	3.827,5	3.515,8	2.956,8	2.937,6

(1) Na aftrek van het deel van de Staat in het provenu op plaatsingen in het buitenland :

— overschot boven 3 %, plaatsingen als tegenwaarde van dekkingen op termijn verstrekt aan de Schatkist	58,6	406,6	1.468,1	329,4	41,6
— de helft van het provenu van plaatsing van dollars gedekt door de wisselgarantie van de Staat . . .	—	—	—	—	424,3
	58,6	406,6	1.468,1	329,4	465,9

DIVERSE GEGEVENS

	1968	1969	1970	1971	1972
Brutodividend toegekend per aandeel	711,56	754,94	794,92	837,80	887,06
Rocerende voorheffing ingehouden per aandeel	136,56	144,94	149,92	157,80	167,06
Nettodividend toegekend per aandeel	575,00	610,00	645,00	680,00	720,00
Belastbaar inkomen aan te geven voor de personen- belasting	872,75	925,90	979,00	1.032,00	1.093,00

**OPGAVE VAN DE OVERHEIDSFONDSEN
DIE OP 31 DECEMBER 1972 DEEL UITMAAKTEN
VAN DE PORTEFEUILLE VAN DE BANK**

Overheidsfondsen en andere krachtens de statuten verworven effecten

- 4 pct. Belgische Geünificeerde Schuld, 1^e reeks.
- 7,50 pct. Belgische Lening 1969/87.
- 8 - 8,25 pct. Samengevoegde Belgische Leningen 1975/81.
- 8,25 pct. Samengevoegde Belgische Leningen 1970/80
- 8,50 pct. Belgische Lening 1970/83.
- 8,50 pct. Belgische Lening 1971/84.
- 7,50 - 7,75 pct. Belgische Lening 1971/78/86.
- 7,75 pct. Belgische Lening 1971/86.
- 7,25 - 7,50 pct. Belgische Lening 1971/80/87.
- 7,50 pct. Belgische Lening 1971/87.
- 7 - 7,25 pct. Belgische Lening 1972/79/87.
- 6,75 pct. Belgische Lening 1972/87.
- 4 pct. Belgische Lotenlening 1941.
- 4 pct. Oorlogsschade 1923.
- 8 - 8,25 pct. Wegenfonds 1970/76/83.
- 6,75 pct. Wegenfonds 1972/85.
- 2 pct. Nationale Stichting voor de Financiering van het Wetenschappelijk Onderzoek 1960/69 - 1990/99, 1^e tranche.
- 2 pct. Nationale Stichting voor de Financiering van het Wetenschappelijk Onderzoek 1960/69 - 1990/99, 2^e tranche.
- 2 pct. Nationale Stichting voor de Financiering van het Wetenschappelijk Onderzoek 1960/69 - 1990/99, 3^e tranche.
- 2 pct. Nationale Stichting voor de Financiering van het Wetenschappelijk Onderzoek 1960/69 - 1990/99, 4^e tranche.
- 2 pct. Nationale Stichting voor de Financiering van het Wetenschappelijk Onderzoek 1960/69 - 1990/99, 5^e tranche.
- 2 pct. Nationale Stichting voor de Financiering van het Wetenschappelijk Onderzoek 1960/69 - 1990/99, 6^e tranche.
- 2 pct. Nationale Stichting voor de Financiering van het Wetenschappelijk Onderzoek 1960/69 - 1990/99, 7^e tranche.

- 2 pct. Nationale Stichting voor de Financiering van het Wetenschappelijk Onderzoek 1960/69 - 1990/99, 8^e tranche.
- 2 pct. Nationale Stichting voor de Financiering van het Wetenschappelijk Onderzoek 1960/69 - 1990/99, 9^e tranche.
- 2 pct. Nationale Stichting voor de Financiering van het Wetenschappelijk Onderzoek 1960/69 - 1990/99, 10^e tranche.
- 8,25 pct. Regie van Telegrafie en Telefonie 1969/81.
- 8,50 pct. Regie van Telegrafie en Telefonie 1970/84.
- 7,25 pct. Regie van Telegrafie en Telefonie 1971/83.
- 8 - 8,25 pct. Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen 1970/76/82.
- 7,75 pct. Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen 1971/85.
- 6,75 pct. Nationale Kas voor Beroepskrediet 1968/88.
- 8,25 pct. Nationale Kas voor Beroepskrediet 1970/78.
- 6,75 pct. Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid 1968/88.
- 8,25 pct. Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid 1969/80.
- 8,25 pct. Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid 1970/90.
- 8 pct. Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid 1971/91.
- 8 pct. Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid 1971/79.
- 7,75 pct. Lening van de Intercommunale Vereniging voor de Autoweg E3 1971/83.
- 7,25 pct. Lening van de Intercommunale Vereniging voor de Autoweg E3 1972/84.
- 7,75 pct. Lening van de Intercommunale Vereniging voor de Autosnelweg E5 1971/83.
- 6,75 pct. Lening van de Intercommunale Vereniging voor de Autosnelweg E5 1972/82.
- 7,75 pct. Lening van de Stad Antwerpen 1971/82.
- 8 pct. Lening van de Stad Gent 1971/81.
- 7,75 pct. Lening van de Stad Luik 1971/82.
- 8,75 pct. N.V. Zeekanaal en Haveninrichtingen van Brussel 1970/86.
- Aandelen van de Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid.
- Aandelen van de Nationale Investeringsmaatschappij.
- Aandelen van de Bank voor Internationale Betalingen :
1 ^e en 2 ^e tranches	}	— Belgische uitgifte. — Amerikaanse uitgifte. — Dantziger uitgifte. — Estlandse uitgifte. — Letlandse uitgifte. — Litauer uitgifte.
- 3^e tranche van de Belgische uitgifte.
- Genotsaandelen van de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen.

WEEKSTATEN

IN HET « BELGISCH STAATSBLAD » GEPUBLICEERD IN 1972

ACTIVA
WEEKSTATEN IN HET « BELGISCH STAATSBLAD » GEPUBLICEERD IN 1972

(Miljoenen franken)

DATA	Goud- voorraad	Internationaal Muntfonds :			Totaal van de dekkings- elementen	Vreemde valuta's	Te ont- vangen vreemde valuta's en goud	Internationale akkoorden :		Debiteuren wegens termijn- verkopen van vreemde val- en goud	Handelspapier	Voorschotten op onderpand	Overheidseffecten :		Deel- en pasmunt	Tegood bij het Bestuur der Postchecks	Geconsoli- deerde vordering op de Staat	Overheids- fondsen	Gebouwen, materieel en meubelen	Waarden van de Pensioenkas van het Personeel
		Deel- neming	Leningen	Bijzondere trekkings- rechten				Europees Monetair Akkoord	Andere akkoorden				Belgische overheids- effecten	Luxem- burgse overheids- effecten						
3 jan. 1972	77.206	29.972	—	23.715	130.893	35.033	245	—	—	34.440	11.994	103	5.225	—	310	1	34.000	3.832	2.161	3.524
10 »	77.186	29.972	—	23.715	130.873	35.160	245	—	—	33.766	9.872	59	4.200	—	294	1	34.000	3.832	2.161	3.516
17 »	77.189	29.972	—	23.715	130.876	34.909	245	—	—	33.282	9.447	200	175	—	331	1	34.000	3.832	2.161	3.522
24 »	77.189	29.972	—	23.715	130.876	34.913	245	—	—	33.282	7.355	19	—	—	362	1	34.000	4.111	2.192	3.713
31 »	77.189	29.972	—	23.715	130.876	36.100	245	—	—	34.432	11.001	331	—	—	368	—	34.000	4.111	2.192	3.713
7 februari	77.189	29.972	—	23.715	130.876	37.453	245	—	—	35.741	6.847	18	2.550	—	381	—	34.000	4.111	2.192	3.712
14 »	77.179	29.972	—	23.715	130.866	38.007	11	—	—	36.180	7.835	51	—	—	419	1	34.000	4.110	2.192	3.747
21 »	77.179	29.972	—	23.715	130.866	41.926	11	—	—	37.147	4.150	43	—	—	435	—	34.000	4.111	2.192	3.747
28 »	77.164	29.972	—	23.715	130.851	41.916	11	—	—	37.210	3.707	38	—	—	440	—	34.000	4.111	2.192	3.739
6 maart	77.164	29.905	—	23.715	130.784	43.319	12	—	—	36.980	7.113	98	—	—	430	1	34.000	4.111	2.192	3.728
13 »	77.164	29.905	—	23.715	130.784	49.182	12	—	—	36.161	3.422	42	—	—	457	1	34.000	4.111	2.192	3.728
20 »	77.164	29.905	—	23.715	130.784	45.524	12	—	—	32.681	3.278	52	—	—	465	1	34.000	4.111	2.192	3.727
27 »	77.164	29.905	—	23.715	130.784	41.624	12	—	—	30.777	3.243	62	—	—	464	1	34.000	4.111	2.192	3.727
31 »	77.164	29.905	—	23.715	130.784	40.716	12	—	—	30.118	9.309	36	—	—	448	1	34.000	4.111	2.192	3.727
10 april	77.164	29.905	—	23.715	130.784	40.160	12	—	—	29.810	6.202	63	3.350	—	411	1	34.000	4.111	2.192	3.717
17 »	77.164	29.905	—	23.715	130.784	39.640	12	—	—	29.563	6.631	47	2.200	—	410	1	34.000	4.082	2.192	3.765
24 »	77.164	29.828	—	23.715	130.707	39.260	11	—	—	29.400	9.695	65	—	—	407	1	34.000	4.081	2.192	3.765
28 »	77.164	25.693	—	23.715	126.572	43.385	11	—	—	29.400	16.888	64	225	—	378	1	34.000	4.081	2.192	3.765
8 mei	77.164	25.693	—	23.715	126.572	41.275	11	—	—	27.401	11.896	83	7.775	—	363	1	34.000	4.081	2.192	3.763
15 »	77.164	25.693	—	23.715	126.572	40.306	11	—	—	26.506	14.246	121	4.550	—	346	1	34.000	4.081	2.192	3.763
19 »	77.164	25.693	—	23.899	126.756	40.165	11	—	—	26.506	18.871	55	—	—	346	1	34.000	4.083	2.192	3.789
29 »	77.461	25.693	—	23.899	127.053	39.192	11	—	—	25.470	20.931	1.240	—	—	339	1	34.000	4.081	2.192	3.797
5 juni	77.462	25.692	—	23.899	127.053	39.188	11	—	—	25.470	21.966	1.107	4.275	—	366	2	34.000	4.091	2.192	3.790
12 »	77.462	25.692	—	23.899	127.053	38.942	11	—	—	25.241	27.256	6.034	2.575	—	353	2	34.000	4.111	2.192	3.790
19 »	77.462	25.692	—	23.899	127.053	44.170	11	—	—	30.367	24.233	60	9.250	—	374	1	34.000	4.111	2.192	3.791
26 »	77.462	25.692	—	23.899	127.053	52.328	11	—	—	37.560	4.375	57	11.750	—	435	1	34.000	4.109	2.192	3.820
3 juli	77.462	25.692	—	23.899	127.053	52.562	11	—	—	37.252	9.870	94	14.575	—	377	1	34.000	4.109	2.192	3.820
10 »	77.462	26.033	—	23.899	127.394	54.087	11	—	—	37.252	8.675	38	14.050	—	360	1	34.000	4.111	2.192	3.809
17 »	77.462	25.887	—	23.899	127.248	59.021	11	—	—	37.252	10.898	32	6.000	—	380	1	34.000	4.111	2.192	3.809
24 »	77.464	25.692	—	23.899	127.055	59.052	11	—	—	37.252	10.379	34	—	—	389	1	34.000	4.111	2.192	3.809
31 »	77.460	27.319	—	25.526	130.305	56.236	11	—	—	24.316	15.912	45	—	—	389	2	34.000	4.111	2.192	3.812
7 augustus	77.460	27.319	—	25.526	130.305	58.037	11	—	—	24.316	14.796	17	1.725	—	374	2	34.000	4.111	2.192	3.804
11 »	77.460	27.312	—	25.526	130.298	59.315	11	—	—	24.316	10.058	34	2.200	—	391	2	34.000	4.111	2.192	3.804
21 »	77.038	27.020	—	25.526	129.584	60.157	11	—	—	24.761	10.506	25	2.775	—	397	2	34.000	4.111	2.192	3.804
28 »	77.013	26.987	—	25.526	129.526	59.981	11	—	—	24.761	11.010	525	—	—	416	1	34.000	4.111	2.192	3.804
4 september	77.013	26.829	—	25.526	129.368	60.959	11	—	—	25.496	14.618	1.026	1.525	—	396	2	34.000	4.111	2.192	3.794
11 »	77.013	26.017	—	25.526	128.556	60.272	11	—	—	25.358	9.314	24	6.100	—	406	2	34.000	4.111	2.192	3.794
18 »	77.013	26.017	—	25.526	128.556	59.261	11	—	—	24.411	7.894	26	6.300	—	427	1	34.000	4.111	2.192	3.815
25 »	75.888	26.017	—	25.526	127.431	60.192	11	—	—	25.398	1.971	42	15.325	—	426	1	34.000	4.111	2.192	3.817
2 oktober	75.719	26.017	—	25.526	127.262	60.453	11	—	—	25.669	19.964	54	—	—	416	1	34.000	4.111	2.192	3.817
9 »	75.494	26.017	—	25.526	127.037	59.782	11	—	—	25.543	19.850	1.048	—	—	407	2	34.000	4.111	2.192	3.806
16 »	75.326	25.919	—	25.526	126.771	59.499	11	—	—	25.442	17.280	559	—	—	419	1	34.000	4.111	2.192	3.806
23 »	75.326	25.724	—	25.526	126.576	59.777	11	—	—	25.870	14.941	54	—	—	438	2	34.000	4.111	2.192	3.806
30 »	75.326	25.721	—	25.526	126.573	59.224	11	—	—	25.950	18.083	61	—	—	418	2	34.000	4.111	2.192	3.806
6 november	75.956	25.722	—	26.095	127.773	56.605	11	—	—	23.379	20.264	82	—	—	406	2	34.000	4.111	2.192	3.797
13 »	75.956	25.722	—	26.095	127.773	56.523	11	—	—	23.324	17.779	44	—	—	425	2	34.000	4.111	2.192	3.797
20 »	75.956	25.722	—	26.095	127.773	56.253	11	—	—	23.171	13.521	19	—	—	420	1	34.000	4.111	2.192	3.797
27 »	75.563	25.721	—	26.095	127.379	55.872	11	—	—	22.773	13.169	30	—	—	435	1	34.000	4.111	2.192	3.797
4 december	75.394	25.721	—	26.095	127.210	55.466	11	—	—	22.374	20.778	23	—	—	399	1	34.000	4.111	2.192	3.790
11 »	75.394	25.719	—	26.095	127.208	54.861	11	—	—	21.809	17.706	28	1.525	—	404	1	34.000	4.111	2.192	3.790
18 »	75.394	25.719	—	26.095	127.208	54.123	11	—	—	21.091	21.260	126	—	—	386	1	34.000	4.111	2.192	3.790
22 »	75.394	25.914	—	26.095	127.403	53.929	11	—	—	21.091	25.413	6.553	—	—	343	—	34.000	4.111	2.192	3.790
29 »	75.394	25.914	—	26.095	127.403	52.421	11	—	—	20.594	33.434	3.514	1.100	—	313	2	34.000	4.111	2.192	3.790

(1) Tot 20 november 1972 : Belgische banken, monetaire reserve.

(2) Waarvan het kapitaal : fr. 400 miljoen.

WEEKSTATEN IN HET « BELGISCH STAATSBAD » GEPUBLICEERD IN 1972
(Miljoenen franken)

PASSIVA

Diversen	TOTAAL ACTIVA	Orderekening : Bestuur der Postchecks : Tegoeed voor rekening van de Minister van Nationale Opvoeding (Schoolpact)	Bankbiljetten in omloop	Rekeningen-courant :				Internationale akkoorden :		Totaal der verbindenissen op zicht	Internationaal Muntfonds : Bijzondere trekkings- rechten, netto cumulatieve toewijzing	Monetaire reserve (1)	Te leveren vreemde val. en goud	Pensioenkas van het Personeel	Diversen	Kapitaal, reserves en afschrijvings- rekeningen (2)	TOTAAL PASSIVA	DATA
				Schatkist		Banken in het buitenland, gewone rekeningen	Diverse rekeningen- courant en te betalen waarden	Europees Monetair Akkoord	Andere akkoorden									
				Gewone rekening	Buitengewone conjunctuur- taks													
2.799	264.560	2.263	201.367	10	7	687	1.019	1.062	1.658	205.810	10.467	—	35.461	3.524	5.465	3.833	264.560	3 jan. 1972
2.862	260.841	2.259	199.061	8	7	698	1.095	1.049	818	202.736	10.467	—	34.793	3.516	5.496	3.833	260.841	10 »
2.922	255.903	2.163	194.985	7	7	693	997	1.028	566	198.283	10.467	—	34.306	3.522	5.492	3.833	255.903	17 »
1.903	252.972	2.163	193.239	117	7	656	1.896	1.074	576	197.565	10.467	—	34.307	3.713	2.809	4.111	252.972	24 »
909	258.278	2.076	196.635	81	7	642	2.608	1.144	537	201.654	10.467	—	35.486	3.713	2.847	4.111	258.278	31 »
1.574	259.700	1.999	197.962	1	7	652	1.479	1.058	498	201.657	10.467	—	36.838	3.712	2.915	4.111	259.700	7 februari
1.230	258.649	1.970	194.908	1.226	7	927	1.389	1.251	509	200.217	10.467	—	37.097	3.747	3.010	4.111	258.649	14 »
1.255	259.883	1.818	193.382	514	7	733	3.821	1.377	525	200.359	10.467	—	38.091	3.747	3.108	4.111	259.883	21 »
1.060	259.275	1.743	194.304	468	7	702	2.722	974	487	199.664	10.467	—	38.154	3.739	3.140	4.111	259.275	28 »
1.232	264.000	1.708	199.177	83	7	1.291	2.744	831	443	204.576	10.467	—	37.930	3.728	3.188	4.111	264.000	6 maart
1.268	265.360	1.647	196.745	113	7	678	7.645	977	421	206.586	10.467	—	37.117	3.728	3.351	4.111	265.360	13 »
1.241	258.068	1.603	195.839	1.610	7	682	3.053	990	431	202.612	10.467	—	33.723	3.727	3.428	4.111	258.068	20 »
1.174	252.171	1.497	194.341	997	7	701	1.119	976	430	198.571	10.467	—	31.830	3.727	3.465	4.111	252.171	27 »
1.337	256.791	1.474	200.240	78	7	815	1.150	1.104	428	203.822	10.467	—	31.175	3.727	3.489	4.111	256.791	31 »
1.437	256.250	1.409	200.745	1	7	664	932	832	368	203.549	10.467	—	30.866	3.717	3.540	4.111	256.250	10 april
1.447	254.774	1.363	199.066	14	7	697	1.197	866	382	202.229	10.467	—	30.617	3.765	3.585	4.111	254.774	17 »
1.564	255.148	1.197	198.899	40	7	687	1.966	768	376	202.743	10.467	—	30.450	3.765	3.612	4.111	255.148	24 »
1.553	262.515	1.174	206.782	13	7	716	1.188	1.031	358	210.095	10.467	—	30.451	3.765	3.626	4.111	262.515	28 »
1.411	260.824	1.071	207.067	6	7	788	953	1.201	338	210.360	10.467	—	28.409	3.763	3.714	4.111	260.824	8 mei
1.496	258.191	1.071	205.542	13	7	680	832	1.160	329	208.563	10.467	—	27.495	3.763	3.792	4.111	258.191	15 »
1.592	258.367	1.031	205.103	208	7	678	1.074	1.084	339	208.493	10.467	—	27.492	3.789	4.015	4.111	258.367	19 »
1.650	259.957	924	205.732	229	7	598	2.730	1.070	307	210.673	10.467	—	26.551	3.797	4.358	4.111	259.957	29 »
1.522	265.033	845	212.620	2	7	618	1.123	1.036	314	215.720	10.467	—	26.551	3.790	4.394	4.111	265.033	5 juni
1.495	273.105	763	220.496	14	7	607	1.511	1.025	324	223.984	10.467	—	26.326	3.790	4.427	4.111	273.105	12 »
2.071	281.684	738	218.312	17	7	636	6.832	1.137	291	227.232	10.467	—	31.559	3.791	4.524	4.111	281.684	19 »
1.686	279.377	692	213.330	4	7	624	2.098	1.122	302	217.487	10.467	—	38.887	3.820	4.605	4.111	279.377	26 »
2.007	287.923	552	222.224	13	7	686	1.842	1.143	294	226.209	10.467	—	38.578	3.820	4.738	4.111	287.923	3 juli
2.127	288.107	552	222.995	20	7	592	1.210	1.078	414	226.316	10.467	—	38.578	3.809	4.826	4.111	288.107	10 »
2.251	287.206	509	218.469	3	7	606	4.513	1.056	611	225.265	10.467	—	38.608	3.809	4.946	4.111	287.206	17 »
2.143	280.428	509	214.883	171	7	1.100	822	838	629	218.450	10.467	—	38.607	3.809	4.984	4.111	280.428	24 »
2.073	273.404	364	216.673	114	7	607	1.573	827	642	220.443	10.467	3.850	25.411	3.812	5.310	4.111	273.404	31 »
2.153	275.843	1.317	216.468	17	7	579	1.677	968	647	220.363	10.467	6.010	25.488	3.804	5.600	4.111	275.843	7 augustus
2.391	273.123	1.317	213.640	17	7	548	1.808	948	625	217.593	10.467	5.991	25.412	3.804	5.745	4.111	273.123	11 »
2.194	274.519	1.269	211.389	12	7	591	964	986	630	214.579	10.467	9.816	25.867	3.804	5.875	4.111	274.519	21 »
2.324	272.662	1.234	208.825	79	7	519	1.155	966	604	212.155	10.467	10.353	25.872	3.804	5.900	4.111	272.662	28 »
2.754	280.252	1.151	214.762	4	7	929	1.805	1.098	604	219.209	10.467	10.136	26.608	3.794	5.927	4.111	280.252	4 september
2.664	276.804	1.143	212.633	13	7	523	1.151	1.050	663	216.040	10.467	9.995	26.463	3.794	5.934	4.111	276.804	11 »
2.412	273.417	1.006	210.324	16	7	573	1.028	961	634	213.543	10.467	10.002	25.486	3.815	5.993	4.111	273.417	18 »
2.415	277.332	915	209.593	5	7	583	4.435	946	645	216.214	10.467	10.193	26.484	3.817	6.046	4.111	277.332	25 »
2.388	280.338	854	215.835	172	7	620	777	937	775	219.123	10.467	10.029	26.758	3.817	6.033	4.111	280.338	2 oktober
2.743	280.532	855	216.172	153	7	609	904	985	599	219.429	10.467	10.027	26.629	3.806	6.063	4.111	280.532	9 »
2.824	276.915	782	212.429	126	7	756	899	1.021	625	215.863	10.467	10.064	26.528	3.806	6.076	4.111	276.915	16 »
2.869	274.647	733	209.917	77	7	543	1.057	963	575	213.139	10.467	10.005	27.013	3.806	6.106	4.111	274.647	23 »
3.443	277.874	689	211.766	107	7	847	2.058	1.012	553	216.350	10.467	9.808	27.093	3.806	6.239	4.111	277.874	30 »
3.398	276.020	637	213.315	293	7	627	1.142	914	550	216.848	10.467	9.954	24.548	3.797	6.295	4.111	276.020	6 november
2.945	272.926	605	210.445	121	7	754	1.106	713	557	213.703	10.467	9.994	24.493	3.797	6.361	4.111	272.926	13 »
2.955	268.224	2.402	209.776	94	7	966	1.007	767	557	213.174	10.467	5.903	24.340	3.797	6.432	4.111	268.224	20 »
2.724	266.494	2.351	207.874	151	7	917	1.048	765	497	211.259	10.467	6.413	23.962	3.797	6.485	4.111	266.494	27 »
2.819	273.174	2.276	214.743	105	7	991	993	706	509	218.054	10.467	6.655	23.580	3.790	6.517	4.111	273.174	4 december
2.974	270.620	2.194	212.879	10	7	1.023	950	393	442	215.704	10.467	6.947	23.046	3.790	6.555	4.111	270.620	11 »
2.919	271.218	2.155	213.716	74	7	1.031	892	757	469	216.946	10.467	6.944	22.369	3.790	6.591	4.111	271.218	18 »
3.004	281.840	2.107	218.411	123	7	1.289	1.311	961	563	222.665	10.467	11.791	22.370	3.790	6.646	4.111	281.840	22 »
3.089	285.974	2.063	222.560	20	7	600	2.916	751	656	227.510	10.467	11.791	21.547	3.790	6.753	4.111	285.974	29 »

ECONOMISCHE EN FINANCIËLE STATISTIEKEN

Tabel 1.

Geografische spreiding van de uitvoer van de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie

	Maandgemiddelden in miljarden franken						In procenten van de totale waarde		
	1967	1968	1969	1970	1971	1971	1972 v	1960	1972 v (Eerste 11 maanden)
						(Eerste 11 maanden)			
1. Landen met markteconomie	28,37	33,11	40,97	47,31	50,47	49,78	56,33	97,0	97,8
a) Geïndustrialiseerde landen	24,63	29,11	36,20	41,49	44,34	43,78	49,73	76,6	86,4
waarvan :									
Europese Economische Gemeenschap	18,45	21,88	28,33	33,13	35,42	34,93	39,51	50,5	68,6
Duitse Bondsrepubliek	(5,80)	(7,12)	(9,60)	(11,91)	(13,08)	(12,97)	(14,52)	(15,8)	(25,2)
Frankrijk	(5,19)	(6,31)	(8,81)	(9,58)	(10,24)	(10,06)	(11,65)	(10,4)	(20,2)
Italië	(1,17)	(1,29)	(1,80)	(2,27)	(2,25)	(2,21)	(2,57)	(3,1)	(4,5)
Nederland	(6,29)	(7,16)	(8,12)	(9,37)	(9,85)	(9,69)	(10,77)	(21,2)	(18,7)
Verenigd Koninkrijk ...	1,39	1,49	1,69	1,76	1,84	1,80	2,54	5,5	4,4
Verenigde Staten	2,45	3,21	2,90	2,90	3,44	3,46	3,44	9,5	6,0
Japan	0,25	0,23	0,32	0,35	0,31	0,31	0,38	0,6	0,7
b) Andere ontwikkelde landen	1,33	1,23	1,63	1,97	2,06	2,03	2,19	5,8	3,8
c) Ontwikkelingslanden ...	2,41	2,77	3,14	3,85	4,07	3,97	4,41	14,6	7,6
waarvan :									
Republiek Zaïre	0,21	0,29	0,37	0,47	0,51	0,51	0,43	1,6	0,7
2. Landen met centraal geleide economie	0,74	0,69	0,69	0,81	0,78	0,77	0,96	2,5	1,7
Totaal (1) ...	29,30	34,02	41,94	48,37	51,51	50,80	57,59	100,0	100,0

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek. Berekeningen van de Nationale Bank van België.

(1) Inclusief scheepsproviand en diversen.

Tabel 2.

**Verrichtingen met het buitenland, verrichtingen in buitenlandse valuta's
van de ingezetenen met de geldscheppende instellingen en valutatransacties op termijn ⁽¹⁾**

(Miljarden franken)

	1967	1968	1969	1970	1971	1971	1972 v
						(Eerste 11 maanden)	
1. Lopend verkeer met het buitenland ⁽²⁾	+ 9,8	+ 1,4	+ 3,7	+ 36,2	+ 41,5	+ 36,0	+ 48,4
2. Handelskredieten in Belgische franken aan het buitenland bij hun oorsprong door de banken gefinancierd ⁽³⁾	- 5,5	- 9,5	- 0,6	- 6,7	- 3,9	- 1,1	- 6,7
3. Overig kapitaalverkeer :							
3.1 Overheid ⁽⁴⁾							
3.11 Verrichtingen met het buitenland	- 6,8	- 3,4	- 2,1	- 0,4	- 11,0	- 9,5	- 10,4
3.12 Verplichtingen in buitenlandse valuta's aan de banken	+ 4,8	- 0,1	+ 5,9	- 11,0	- 18,1	- 19,6	- 6,4
3.13 Van de Nationale Bank van België op termijn te ontvangen buitenlandse va- luta's	- 12,3	+ 8,2	- 13,5	+ 2,9	+ 18,3	+ 18,5	+ 8,1
Totaal 3.1 ...	- 14,3	+ 4,7	- 9,7	- 8,5	- 10,8	- 10,6	- 8,7
3.2 Bedrijven en particulieren ⁽⁵⁾							
3.21 Verrichtingen met het buitenland	+ 8,1	- 4,4	+ 14,2	- 13,8	- 9,3	- 7,8	- 20,1
3.22 Transacties in buitenlandse valuta's met de banken							
3.221 Contant vereffend							
3.2211 Vorderingen	- 4,5	- 2,3	- 14,2	+ 1,3	+ 1,5	+ 1,4	+ 1,6
3.2212 Verplichtingen	+ 4,5	+ 0,6	+ 3,0	+ 6,1	+ 7,8	+ 10,9	+ 4,3
3.222 Op termijn te vereffenen							
3.2221 Te ontvangen	- 11,8	- 14,8	...	+ 3,4	- 12,7	- 14,6	- 18,9
3.2222 Te leveren	+ 17,6	+ 16,2	+ 0,9	- 3,4	+ 11,0	+ 8,9	+ 27,9
Totaal 3.2 ...	+ 13,9	- 4,7	+ 3,9	- 6,4	- 1,7	- 1,2	- 5,2
3.3 Niet-ingezetenen : vorderingen en verplich- tingen in Belgische en Luxemburgse franken, tegenover de banken en het Bestuur der Postchecks ⁽⁶⁾							
3.31 Contante positie	+ 2,9	+ 1,7	- 5,7	+ 5,3	+ 7,7	+ 9,0	+ 6,0
3.32 Termijnpositie	- 1,3	- 6,0	+ 2,7	+ 3,1	+ 4,0	+ 5,7	- 7,4
Totaal 3.3 ...	+ 1,6	- 4,3	- 3,0	+ 8,4	+ 11,7	+ 14,7	- 1,4
3.4 Banken : debet- of creditpositie in buiten- landse valuta's ⁽⁷⁾							
3.41 Contante positie							
3.411 Tegenover het buitenland	+ 2,3	- 8,1	- 1,8	+ 0,7	- 12,6	- 8,9	- 0,2
3.412 Tegenover ingezetenen	- 5,6	+ 3,3	+ 5,5	+ 2,1	+ 10,3	+ 7,9	+ 1,1
3.42 Termijnpositie	+ 1,6	+ 4,2	- 4,2	- 2,1	- 3,2	+ 0,8	- 0,4
Totaal 3.4 ...	- 1,7	- 0,6	- 0,5	+ 0,7	- 5,5	- 0,2	+ 0,5
4. Vergissingen en weglatingen ⁽⁸⁾	+ 1,4	+ 0,6	+ 2,1	- 0,4	...	- 4,4	- 0,5
Eindtotaal 1 tot 4 ⁽⁹⁾ ...	+ 5,2	- 12,4	- 4,1	+ 23,3	+ 31,3	+ 33,2	+ 26,4
5. Tegenposten van het eindtotaal : wijzigingen in de vorderingen en verplichtingen van de Nationale Bank van België ⁽¹⁰⁾ :							
5.1 Goudvoorraad	- 2,2	+ 2,2	- 0,2	- 2,5	+ 3,7	+ 4,7	- 1,6
5.2 Tegoeden bij het Internationale Monetaire Fonds	- 2,0	- 1,3	- 7,3	+ 18,6	+ 17,0	+ 17,0	- 1,9
5.3 Buitenlandse valuta's							
5.31 Contant	+ 14,7	- 18,0	+ 17,1	+ 3,4	- 4,4	- 1,3	+ 20,5
5.32 Op termijn	- 14,4	+ 17,4	- 15,9	- 3,7	+ 2,4	- 3,3	+ 11,9
5.4 Belgische franken							
5.41 Contant	+ 1,5	- 3,3	+ 0,2	- 0,2	- 2,7	- 5,0	+ 1,7
5.42 Op termijn	+ 7,6	- 9,4	+ 2,0	+ 7,7	+ 15,3	+ 21,1	- 4,2

⁽¹⁾ Deze tabel beschouwt, samen met de transacties van de ingezetenen met het buitenland — die, overeenkomstig de voorschriften van het Handboek van het Internationale Monetaire Fonds, alleen opgetekend zijn in de betalingsbalans —, de verrichtingen in buitenlandse valuta's van de ingezetenen met de nationale geldscep-

pende instellingen en de valutatransacties op termijn. Deze voorstelling werd aangenomen om de betekenis beter te doen uitkomen van sommige in de betalingsbalans opgetekende verrichtingen en de oorzaken van de op de valutamarkten waargenomen bewegingen en van de interventies die de centrale bank op deze markten ertoe gebracht was uit te voeren. Zij hergroepeert de verrichtingen opgetekend in de tabellen 4 tot 12 van het onderhavige verslag. De « filosofie » van die tabel, de beginselen van haar opbouw, de wijze waarop de verschillende rubrieken met elkaar verbonden zijn, de juiste betekenis van de verrichtingen die zij omvatten, zijn uiteengezet in een toelichting gepubliceerd in het Tijdschrift van de Nationale Bank van België van januari 1973 : « Een nieuwe statistiek : Verrichtingen met het buitenland, verrichtingen in buitenlandse valuta's van de ingezetenen met de Belgische en Luxemburgse geldscheppende instellingen en termijnvalutatransacties (Tabel IX-4) ».

- (²) Tabel 4 van onderhavig verslag, blz. 50.
- (³) Tabel 5 van onderhavig verslag, blz. 53, kolom (a).
- (⁴) Tabel 6 van onderhavig verslag, blz. 54.
- (⁵) Tabel 8 van onderhavig verslag, blz. 56.
- (⁶) Tabel 9 van onderhavig verslag, blz. 57.
- (⁷) Tabel 10 van onderhavig verslag, blz. 58.
- (⁸) Tabel 11 van onderhavig verslag, blz. 60, kolom (c).
- (⁹) Tabel 11 van onderhavig verslag, blz. 60, kolom (d).
- (¹⁰) Tabel 12 van onderhavig verslag, blz. 62.

Tabel 3.

**Nationale Bank van België : goud- en deviezenreserves en termijnpositie
in buitenlandse valuta's en, tegenover het buitenland, in Belgische franken**

(Miljarden franken)

Einde periode	Goud- voor- raad	Tegoe- den bij het Internationale Monetaire Fonds (1)	Buitenlandse valuta's			Belgische franken			Goud- en de- viezen- reserves	Eind- totaal	Jaarlijkse verande- ringen in de totale goud- en deviezen- reserves (3)	Jaarlijkse verande- ringen van het eindtotaal (3)
			A contant	Op termijn	Totaal	A contant (2)	Op termijn	Totaal				
	(a)	(b)	(c)	(d)	(e) = (c) + (d)	(f)	(g)	(h) = (f) + (g)	(i) = (a) + (b) + (c) + (f)	(j) = (d) + (g) + (i)	(k)	(l)
1966	76,2	18,6	21,4	-21,3	0,1	0,7	3,5	4,2	116,9	99,1		
1967	74,0	16,6	36,1	-35,7	0,4	2,2	11,1	13,3	128,9	104,3	+12,0	+ 5,2
1968	76,2	15,3	18,1	-18,3	-0,2	-1,1	1,7	0,6	108,5	91,9	-20,4	-12,4
1969	76,0	7,8	35,6	-34,2	1,4	-0,9	3,7	2,8	118,5	88,0	+ 9,8	- 4,1
1970	73,5	29,8	39,0	-37,9	1,1	-1,1	11,4	10,3	141,2	114,7	+19,3	+23,3
1971 November ...	78,2	50,3	38,1	-41,2	-3,1	-6,1	32,5	26,4	160,5	151,8	+15,4 (4)	+33,2 (4)
December ...	77,2	50,3	35,0	-35,5	-0,5	-3,8	26,7	22,9	158,7	149,9	+13,6	+31,3
1972 November ...	75,6	51,8	55,5	-23,6	31,9	-2,1	22,5	20,4	180,8	179,7	+18,7 (4)	+26,4 (4)
December ...	75,4	52,0	52,4	-21,5	30,9	-2,0	20,6	18,6	177,8	176,9	+15,7	+23,6

(1) Rechten, inclusief de bijzondere trekkingsrechten, die de Belgische Staat bezit als lid van het Internationale Monetaire Fonds en die de Nationale Bank van België, krachtens de wet van 19 juni 1959, vervolgens krachtens die van 9 juni 1969, in haar boekhouding mag opnemen als eigen tegoeden op voorwaarde dat zij de verplichtingen van de Belgische Staat ter zake op zich neemt.

(2) Verschil tussen de tegoeden op het buitenland (behalve de uitvoeraccepten), tot 1967 in hoofdzaak Amerikaanse schatkistcertificaten, en de verplichtingen tegenover het buitenland, inzonderheid tegenover de centrale banken.

(3) Exclusief de boekhoudkundige veranderingen, nl. die welke voortvloeien a) uit de verandering in het financieringsstelsel van de tegenpost van de rekening van het Internationale Monetaire Fonds bij de Nationale Bank van België (wet van 9 juni 1969), b) uit de aanpassingen van de contante tegoeden in Duitse marken, ten gevolge van de revaluatie van deze valuta in 1969, en in Zwitserse franken, ten gevolge van de revaluatie van deze valuta in 1971, en c) uit toewijzingen van bijzondere trekkingsrechten aan België in 1970, 1971 en 1972.

(4) Verandering voor de eerste elf maanden.

Tabel 4.

Officiële wisselkoersen vastgesteld door de in de Verrekenkamer te Brussel vergaderde bankiers

(Dagelijkse noteringen, in Belgische franken)

1972	1	1	1	1	1	100	1 Canadese dollar		1	1	1	1	100	100	100	1	1	
	U.S.-dollar	pond sterling	Nederl. gulden	Duitse mark	Franse frank	Ital. lire	kabel	post	Zwits. frank	Zweedse kroon	Deense kroon	Noorse kroon	Oostenr. schill.	100 escudo	100 peseta	Finse mark	zaire	
Januari																		
Hoogste	44,99	114,71	13,82	13,80	8,63	7,58	44,82	44,82	11,48	9,27	6,38	6,70	190,05	165,75	68,27	10,88	89,98	
Laagste	43,98	113,27	13,77	13,70	8,56	7,47	43,78	43,78	11,36	9,15	6,28	6,57	189,00	161,65	66,74	10,63	87,96	
Gemiddelde	44,42	114,17	13,80	13,75	8,59	7,52	44,17	44,17	11,42	9,21	6,32	6,63	189,54	163,25	67,41	10,73	88,84	
Februari																		
Hoogste	43,95	114,28	13,81	13,83	8,65	7,49	43,75	43,75	11,41	9,18	6,28	6,62	190,00	162,10	66,69	10,62	87,90	
Laagste	43,81	113,58	13,77	13,69	8,58	7,45	43,56	43,56	11,32	9,13	6,26	6,56	188,85	161,30	66,47	10,58	87,62	
Gemiddelde	43,83	114,12	13,79	13,76	8,61	7,47	43,62	43,62	11,36	9,15	6,27	6,59	189,30	161,63	66,51	10,60	87,66	
Maart																		
Hoogste	44,13	115,92	13,82	13,90	8,75	7,58	44,20	44,20	11,48	9,25	6,33	6,70	192,00	164,30	68,30	10,67	88,25	
Laagste	43,81	114,18	13,75	13,76	8,65	7,46	43,78	43,78	11,31	9,15	6,28	6,62	189,15	161,95	66,48	10,57	87,62	
Gemiddelde	43,92	115,02	13,79	13,85	8,71	7,54	43,99	43,99	11,41	9,20	6,31	6,66	190,70	163,20	67,56	10,62	87,84	
April																		
Hoogste	44,35	115,55	13,76	13,90	8,78	7,57	44,54	44,54	11,46	9,26	6,34	6,70	191,50	164,20	68,71	10,74	88,70	
Laagste	43,95	114,75	13,71	13,85	8,73	7,55	44,02	44,04	11,41	9,20	6,29	6,66	190,55	163,00	68,12	10,64	87,90	
Gemiddelde	44,10	115,10	13,74	13,88	8,76	7,56	44,29	44,29	11,43	9,22	6,31	6,68	190,88	163,50	68,33	10,67	88,20	
Mei																		
Hoogste	44,08	115,12	13,72	13,86	8,78	7,56	44,66	44,66	11,41	9,27	6,35	6,72	190,75	163,60	68,31	10,67	88,15	
Laagste	43,85	114,60	13,67	13,80	8,76	7,54	44,33	44,33	11,37	9,23	6,29	6,67	190,15	162,90	67,94	10,61	87,69	
Gemiddelde	43,97	114,87	13,69	13,83	8,77	7,55	44,47	44,47	11,39	9,25	6,31	6,69	190,40	163,26	68,13	10,65	87,93	
Juni (1)																		
Hoogste	44,40		13,82	13,91	8,78	7,59	45,25	45,25	11,78	9,37	6,36	6,76	192,25	166,20	69,37	10,68	88,79	
Laagste	43,82	(2)	13,68	13,80	8,76	7,55	44,52	44,52	11,42	9,25	6,28	6,70	190,20	162,85	67,21	10,61	87,64	
Gemiddelde	43,94		13,74	13,85	8,77	7,57	44,89	44,89	11,54	9,28	6,33	6,73	191,08	163,56	68,22	10,63	87,88	
Juli																		
Hoogste	43,87	107,68	13,81	13,91	8,77	7,55	44,63	44,65	11,68	9,31	6,31	6,75	192,63	164,00	69,09	10,62	87,74	
Laagste	43,81	105,95	13,71	13,80	8,76	7,54	44,45	44,45	11,58	9,23	6,28	6,71	191,00	163,00	69,00	10,60	87,62	
Gemiddelde	43,82	107,09	13,78	13,87	8,76	7,54	44,54	44,54	11,64	9,26	6,30	6,74	191,65	163,47	69,06	10,61	87,64	
Augustus																		
Hoogste	43,97	107,71	13,72	13,80	8,79	7,57	44,79	44,79	11,63	9,31	6,39	6,74	191,50	165,45	69,29	10,64	87,94	
Laagste	43,81	107,29	13,61	13,73	8,75	7,54	44,54	44,54	11,58	9,27	6,29	6,72	190,40	163,50	69,00	10,61	87,62	
Gemiddelde	43,86	107,47	13,67	13,77	8,77	7,55	44,65	44,65	11,60	9,28	6,34	6,73	190,85	163,86	69,11	10,62	87,72	
September																		
Hoogste	44,18	107,63	13,65	13,80	8,82	7,59	44,92	44,92	11,63	9,32	6,39	6,71	191,05	164,95	69,63	10,68	88,35	
Laagste	43,87	106,75	13,61	13,76	8,77	7,55	44,61	44,61	11,59	9,28	6,35	6,64	190,40	164,00	69,14	10,61	87,75	
Gemiddelde	43,96	107,32	13,62	13,77	8,78	7,56	44,73	44,73	11,61	9,30	6,37	6,69	190,73	164,20	69,27	10,63	87,91	
Oktober																		
Hoogste	44,38	107,57	13,68	13,81	8,83	7,61	45,10	45,10	11,66	9,37	6,43	6,72	191,60	165,20	69,91	10,73	88,75	
Laagste	44,06	102,92	13,61	13,74	8,74	7,54	44,81	44,81	11,61	9,29	6,38	6,64	189,80	163,90	69,37	10,60	88,12	
Gemiddelde	44,17	105,84	13,64	13,77	8,79	7,58	44,96	44,96	11,63	9,31	6,39	6,69	190,50	164,24	69,58	10,65	88,34	
November																		
Hoogste	44,15	103,90	13,67	13,79	8,78	7,56	44,80	44,80	11,67	9,30	6,43	6,71	190,43	164,50	69,59	10,61	88,30	
Laagste	44,04	103,25	13,63	13,73	8,71	7,54	44,38	44,38	11,59	9,29	6,37	6,64	189,70	163,95	69,38	10,57	88,08	
Gemiddelde	44,09	103,64	13,65	13,76	8,74	7,54	44,68	44,68	11,61	9,29	6,40	6,68	190,02	164,18	69,46	10,59	88,17	
December																		
Hoogste	44,20	103,88	13,68	13,82	8,72	7,59	44,53	44,53	11,78	9,33	6,46	6,74	190,85	165,50	69,65	10,61	88,41	
Laagste	44,05	103,02	13,64	13,76	8,61	7,54	44,03	44,01	11,66	9,28	6,42	6,63	190,13	164,35	69,39	10,56	88,09	
Gemiddelde	44,11	103,45	13,66	13,79	8,68	7,56	44,27	44,27	11,70	9,30	6,44	6,70	190,56	164,64	69,49	10,58	88,21	
Jaar																		
Hoogste	44,99		13,82	13,91	8,83	7,61	45,25	45,25	11,78	9,37	6,46	6,76	192,63	166,20	69,91	10,88	89,98	
Laagste	43,81	(2)	13,61	13,69	8,56	7,45	43,56	43,56	11,31	9,13	6,26	6,56	188,85	161,30	66,47	10,56	87,62	
Gemiddelde	44,01		13,71	13,80	8,73	7,55	44,44	44,44	11,53	9,26	6,34	6,68	190,51	163,58	68,51	10,63	88,03	

(1) Van 23 tot 27 juni werden de noteringen geschorst.

(2)

	Juni		Jaar	
	van 1 tot 22	van 23 tot 30	van 1 januari tot 22 juni	van 23 juni tot 31 december
Hoogste	114,71	109,41	115,92	109,41
Laagste	114,18	107,25	113,27	102,92
Gemiddelde . . .	114,40	108,31	114,62	105,88

Tabel 5.

**Schatkistontvangsten en -uitgaven voortvloeiend uit de uitvoering
van de gewone begroting**

(Miljarden franken)

	Ruwe cijfers		Vergelijkbaar gemaakte cijfers (1)		Saldo (e) = (a) - (b) of (c) - (d)
	Ontvangsten (a)	Uitgaven (b)	Ontvangsten (c)	Uitgaven (d)	
1967	219,6	221,7	214,6	216,7	- 2,1
1968	238,8	243,9	234,9	240,0	- 5,1
1969	266,3	271,4	261,8	266,9	- 5,1
1970	299,5	293,9	299,0	293,4	+ 5,6
1971	325,5	316,6	329,3	320,4	+ 8,9
1971 Eerste 10 maanden .	268,9	265,8	272,0	268,9	+ 3,1
1972 Eerste 10 maanden .	301,0	307,8	306,9	313,7	- 6,8

(1) De cijfers zijn vergelijkbaar gemaakt, enerzijds, door uitschakeling van de ontvangsten en uitgaven betreffende het Bestuur van de Posterijen en dat van het Maritiem Transport die, vóór de oprichting van de Regie der Posterijen en van de Regie voor Maritiem Transport in 1971, begrepen waren in de verrichtingen volgens begroting en, anderzijds, door toevoeging bij deze laatste van de gedebudgetteerde ontvangsten en uitgaven van het Fonds voor economische expansie en regionale reconversie.

Tabel 6.

Officiële stand van de rijksschuld

(Miljarden franken)

Einde periode	Directe schuld						Indirecte schuld (2)	Van de Republiek Zaïre overgenomen schuld (3)	Totaal (4)
	in Belgische franken				in buitenlandse geldsoorten (1)	Totaal			
	Gevestigde schuld	Schuld op middellange termijn	Kortlopende schuld	Totaal					
1966	305,6	7,8	109,3	422,7	49,8	472,5	31,0	3,9	507,4
1967	317,1	8,5	103,6	429,3	55,4	484,7	40,7	3,5	528,9
1968	335,0	9,1	120,7	464,8	54,9	519,7	47,6	3,0	570,3
1969	347,7	13,9	120,2	481,8	61,1	542,9	52,9	2,6	598,4
1970	359,6	12,5	135,4	507,5	50,3	557,8	61,7	2,2	621,7
1971 Oktober	429,2	13,7	122,7	565,6	24,6	590,2	57,5	1,9	649,6
December ...	426,5	13,4	124,1	564,0	22,2	586,2	56,7	1,8	644,7
1972 Oktober	503,5	18,2	126,6	648,3	9,4	657,7	54,3	1,5	713,5
December ...	494,9	17,7	123,7	636,3	8,4	644,7	65,5	1,4	711,6

Bron : Bestuur der Thesaurie en Staatsschuld.

(¹) Exclusief de intergouvernementele schulden voortvloeiend uit de oorlog 1914-1918.

(²) Schuld in Belgische franken en buitenlandse valuta's uitgegeven door overheidsinstellingen, maar waarvan de rente en de aflossing ten laste van de Staat vallen.

(³) Schuld waarvan de Belgische Staat, op grond van de overeenkomst van 6 februari 1965 tussen België en de Republiek Zaïre, goedgekeurd bij de wet van 23 april 1965, de dienst waarneemt. Exclusief de schuld van het Belgisch-Kongoleses Fonds voor Delging en Beheer.

(⁴) De veranderingen van het einde van de ene periode tot het einde van de andere kunnen ten dele voortvloeien uit de boekingswijze. Rubriek 2 van tabel 6bis geeft de veranderingen van de rijksschuld die voor de Schatkist geen aanleiding gaven tot geldbewegingen.

Tabel 6bis.

**Rijksschuld : middelen beschikbaar voor de
dekking van de netto financieringsbehoeften van de Schatkist**

(Veranderingen in miljarden franken)

	1967	1968	1969	1970	1971	1971	1972
						(Eerste 10 maand.)	
1. Rijksschuld (1)	+21,5	+41,4	+28,1	+23,3	+23,0	+27,9	+68,8
2. Verrichtingen zonder geldbewe- gingen :							
a) Schatkistcertificaten in het bezit van het Internationale Monetaire Fonds (2)	(+ 0,5)	(+ 4,4)	(+ 2,3)	(- 0,5)	(-10,4)	(-10,4)	(+ 4,1)
b) Schatkistcertificaten waarop de Nationale Bank van Bel- gië heeft ingeschreven voor de financiering van de lenin- gen aan het Internationale Monetaire Fonds in uitvoe- ring van de Algemene Len- ingsovereenkomsten (3) ...	(- 1,5)	(+ 3,1)	(- 5,0)	(—)	(—)	(—)	(—)
c) Tegoed van de Nationale Bank van België bij het Bestuur der Postchecks voor rekening van de Minister van Nationale Opvoeding (4)	(+ 0,3)	(+ 0,8)	(+ 0,2)	(...)	(- 0,3)	(- 2,2)	(- 1,6)
d) Diversen	(...)	(...)	(+ 0,7)	(...)	(- 0,1)	(+ 0,8)	(- 0,5)
Totaal van 2 ...	- 0,7	+ 8,3	- 1,8	- 0,5	-10,8	-11,8	+ 2,0
3. Door het Wegenfonds geaccep- teerde wissels (5)	+ 0,8	+ 1,0	- 1,8	...	...	...	...
4. Middelen beschikbaar voor de dekking van de netto financie- ringsbehoeften van de Schatkist (4 = 1 - 2 + 3)	+23,0	+34,1	+28,1	+23,8	+33,8	+39,7	+66,8

(1) Volgens tabel 6 van onderhavige bijlage.

(2) De afgifte van schatkistcertificaten aan het Internationale Monetaire Fonds voor de gedeeltelijke storting van de verhogingen van het Belgische quotum geeft uiteraard geen aanleiding tot een thesaurieontvangst; de overige veranderingen in de portefeuille van het Fonds, die gepaard gaan met zijn verrichtingen in Belgische franken, hebben, overeenkomstig de vigerende wettelijke en conventionele bepalingen, ontvangsten en uitgaven bij de Nationale Bank van België en niet bij de Schatkist tot gevolg.

(3) De leningen aan het Internationale Monetaire Fonds verstrekt bij toepassing van de Algemene Leningsovereenkomsten en de aflossingen door het Fonds van die leningen worden niet beschouwd als transacties die voor de Schatkist aanleiding hebben

gegeven tot uitgaven of ontvangsten van geldmiddelen, aangezien die leningen door de Nationale Bank van België gefinancierd zijn. Daartegenover moet de beweging van de certificaten waarop laatstgenoemde inschrijft voor de financiering daarvan worden beschouwd als een verrichting die geen ontvangsten of uitgaven van geldmiddelen in hoofde van de Schatkist tot gevolg heeft.

(⁴) De veranderingen van het tegoed van de Nationale Bank van België bij het Bestuur der Postchecks voor rekening van de Minister van Nationale Opvoeding hebben bewegingen van het tegoed van de Minister van Nationale Opvoeding bij de Bank als juiste tegenpost.

(⁵) Veranderingen van de schulden die het Wegenfonds heeft aangegaan in de vorm van door het Fonds geaccepteerde wissels ter betaling van uitgevoerde en opgeleverde werken (koninklijk besluit n° 41 van 29 september 1967).

Tabel 7.

Chartaal geld (*)

(Miljarden franken)

Einde periode	Door de Nationale Bank van België uitgegeven biljetten	Door de Schatkist uitgegeven biljetten en munten	Chartaal geld (1)	Jaarlijkse veranderingen van het chartaal geld
1966	175,3	6,9	178,7	
1967	177,5	6,5	180,1	+ 1,4
1968	183,2	6,6	185,4	+ 5,3
1969	183,0	7,0	185,2	- 0,2
1970	188,2	7,5	190,7	+ 5,5
1971 Oktober	196,0	7,9	199,0	+ 8,3 (2)
December	201,8	8,1	204,5	+13,8
1972 Oktober	212,5	8,3	214,8	+10,3 (2)
December	222,6	8,5	n.b.	n.b.

(*) Zie Tijdschrift van de Nationale Bank van België, Statistieken, tabel XIII-4.

(1) Biljetten en munten, na aftrek van het chartaal geld in het bezit van de geldscheppende instellingen. Aangezien men niet weet in welke mate dit chartaal geld bij de geldscheppende instellingen, met uitzondering van de Nationale Bank van België, uit biljetten bestaat uitgegeven door de Bank enerzijds, uit biljetten en munten uitgegeven door de Schatkist anderzijds, heeft men niet dezelfde aftrekking kunnen maken in de eerste kolom en heeft men ze slechts ten dele kunnen maken in de tweede.

(2) Verandering van de eerste tien maanden.

Tabel 8.

Giraal geld (*)

(Miljarden franken)

Einde periode	In het bezit van de bedrijven en particulieren				In het bezit van de overheid (1)	Eindtotaal	Jaarlijkse veranderingen van het eindtotaal
	bij de Nationale Bank van België	bij het Bestuur der Postchecks	bij de banken en overheidsinstellingen	Totaal			
1966	0,5	41,5	104,1	146,1	14,9	161,0	
1967	0,5	39,0	113,5	153,0	17,4	170,4	+ 9,6 ⁽²⁾
1968	0,8	46,3	123,3	170,4	20,8	191,2	+20,8
1969	0,4	43,9	131,2	175,5	25,7	201,2	+10,0
1970	0,4	49,6	152,6	202,6	25,3	227,9	+26,7
1971 Oktober	0,3	50,8	163,5	214,6	28,1	242,7	+14,8 ⁽³⁾
December ⁽⁴⁾ ...	0,6	49,6	176,4	226,6	29,6	256,2	+28,3
December ⁽⁵⁾ ...	0,6	49,6	176,4	226,6	33,9	260,5	
1972 Oktober	0,4	62,4	188,6	251,4	34,8	286,2	+25,7 ⁽³⁾

(*) Zie Tijdschrift van de Nationale Bank van België, Statistieken, tabel XIII-4.

(¹) Tegoeden van de buitengewone rekenplichtigen bij het Bestuur der Postchecks en direct opvraagbare rekeningen en rekeningen voor ten hoogste een maand van de openbare besturen bij het Gemeentekrediet van België.

(²) Na uitschakeling van een boekhoudkundige vermindering met fr. 0,2 miljard.

(³) Verandering van de eerste tien maanden.

(⁴) Oude reeks.

(⁵) Nieuwe reeks. Het verschil tegenover de oude reeks vloeit voort uit een betere telling van de tegoeden van de buitengewone rekenplichtigen bij het Bestuur der Postchecks.

Tabel 9.

Giraal geld
Totaalcijfers der gedane betalingen en gebruiksfrequentie (*)

Maandgemiddelden per standaardmaand van 25 dagen	Totaalcijfers van de gedane betalingen (Miljarden franken)			Gebruiksfrequentie			
	door middel van direct opvraagbare bankdeposito's	door middel van tegoeden bij het Bestuur der Postchecks	Totaal	van de direct opvraagbare bankdeposito's		van de tegoeden bij het Bestuur der Postchecks	
1967	210,3	163,9	374,2	2,72		3,71	
1968	236,6	174,0	410,6	2,74		3,83	
1969	280,6	194,9	475,5	3,03		4,07	
1970	325,7	207,3	533,0	3,33		4,13	
1971	375,7	234,4	610,1	3,28		4,24	
1971 Eerste 11 maanden ...	368,7	232,2	600,9	3,23		4,19	
1972 Eerste 11 maanden ...	427,8	264,8	692,6	3,22		4,13	
1971 1 ^e kwartaal	341,5	222,7	564,2	3,18	(1) 3,29	3,98	(1) 4,17
2 ^e kwartaal	387,6	245,4	633,0	3,39	3,26	4,35	4,21
3 ^e kwartaal	360,3	225,9	586,2	3,06	3,28	4,10	4,28
4 ^e kwartaal	413,4	243,6	657,0	3,48	3,33	4,53	4,29
1972 1 ^e kwartaal	401,4	253,5	654,9	3,29	3,31	4,12	4,23
2 ^e kwartaal	438,5	281,3	719,8	3,27	3,21	4,20	4,12
3 ^e kwartaal	418,3	251,6	669,9	2,99	3,16	3,92	4,08

(*) Zie Tijdschrift van de Nationale Bank van België, Statistieken, tabel XIII-13.

(¹) Voor seizoeninvloeden gecorrigeerde cijfers.

Tabel 10.

Deposito's op gewone boekjes

(Veranderingen in miljarden franken)

	Depositonemende instellingen				Totaal
	Banken	Algemene Spar- en Lijfrentekas	Particuliere spaarkassen	Openbare krediet- instellingen	
1967	+10,8	+ 6,4	+ 5,3	+ 1,1	+ 23,6
1968	+12,0	+ 7,2	+ 6,5	+ 1,6	+ 27,3
1969	+ 2,2	+ 3,7	+ 4,9	+ 0,5	+ 11,3
1970	+ 2,7	+ 1,5	+ 2,8	+ 0,5	+ 7,5
1971	+21,8	+16,2	+12,3	+ 3,2	+ 53,5
1971 Eerste 10 maanden ...	+15,4	+ 9,6	+ 7,7	+ 2,0	+ 34,7
1972 Eerste 10 maanden ...	+28,4	v +15,5	+15,5	+ 4,0	v + 63,4

Tabel 11.

Uitstaande obligaties en kasbons in Belgische franken

Indeling naar emittenten

(Veranderingen in miljarden franken)

	Staat (1)	Financiële overheids- instellingen (2)	Overige publiek- rechtelijke lichamen en instellingen	Banken	Particuliere spaarkassen, hypotheek- en kapitalisatie- maatschap- pijen (2)	Overige	Totaal
1967	+ 21,5	+ 23,2	+ 10,5	+ 1,5	+ 4,7	+ 1,7	+ 63,1
1968	+ 25,4	+ 28,6	+ 9,2	+ 3,0	+ 4,8	+ 3,9	+ 74,9
1969	+ 22,6	+ 20,7	+ 15,7	+ 4,5	+ 5,6	+ 2,5	+ 71,6
1970	+ 19,3	+ 42,2	+ 19,7	+ 4,6	+ 7,0	+ 5,5	+ 98,3
1971	+ 62,8	+ 48,9	v+ 31,7	+ 4,8	v+ 7,0	v+ 12,3	v+167,5
1971 Eerste 10 maanden	+ 66,6	+ 44,2	v+ 22,0	+ 4,4	v+ 6,1	v+ 10,8	v+154,1
1972 Eerste 10 maanden	+ 79,6	+ 34,5	v+ 30,4	+ 4,7	v+ 4,7	v+ 12,0	v+165,9

(¹) Directe en indirecte schuld.

(²) Inclusief spaarbons of -certificaten.

Tabel 12.

Uitstaande obligaties en kasbons in Belgische franken

Indeling naar het houderschap

(Veranderingen in miljarden franken)

	Geldscheppende instellingen	Andere financiële instellingen (1)	Overheid	Overige houders (2)	Totaal
1967	+ 13,2	+ 2,3	+ 1,2	+ 46,4	+ 63,1
1968	+ 16,4	+ 20,1	+ 0,4	+ 38,0	+ 74,9
1969	+ 11,8	+ 12,6	+ 0,4	+ 46,8	+ 71,6
1970	+ 28,9	+ 4,4	+ 0,9	+ 64,1	+ 98,3
1971	+ 48,2	+ 43,7	+ 0,8	v + 74,8	v + 167,5
1971 Eerste 10 maanden ...	+ 46,2	+ 37,5	+ 0,7	v + 69,7	v + 154,1
1972 Eerste 10 maanden v	+ 50,6	+ 53,3	+ 0,6	+ 61,4	+ 165,9

(¹) Exclusief de nettoaankopen van sommige financiële instellingen, waarvan het bedrag voor 1972 niet bekend is : die van de instellingen voor verzekering op het leven en tegen arbeidsongevallen en die van de pensioenfondsen.

(²) De cijfers van deze kolom zijn als sluitpost berekend en vertegenwoordigen in hoofdzaak de nettoaankopen van de particulieren en van de bedrijven. Cf. tabel 13 van deze bijlage.

Tabel 13.

**Uitstaande obligaties en kasbons in Belgische franken
aangehouden door de particulieren en de bedrijven**

Indeling naar emittenten

(Veranderingen in miljarden franken)

	Staat	Financiële overheids- instellingen	Overige publiek- rechtelijke lichamen en instellingen	Banken	Particuliere spaarkassen, hypothek- en kapitalisatie- maatschap- pijen	Overige	Totaal
1967	+13,9	+19,6	+ 5,3	+ 1,5	+ 4,6	+ 1,5	+46,4
1968	+ 6,6	+18,5	+ 2,1	+ 3,0	+ 4,5	+ 3,3	+38,0
1969	+ 8,9	+16,9	+ 9,5	+ 4,5	+ 5,5	+ 1,5	+46,8
1970	+ 9,4	+29,6	+ 9,9	+ 4,6	+ 7,2	+ 3,4	+64,1
1971	+14,2	+31,0	v+ 9,4	+ 4,8	v+ 6,9	v+ 8,5	v+74,8
1971 Eerste 10 maanden	+17,3	+28,7	v+ 5,3	+ 4,4	v+ 6,0	v+ 8,0	v+69,7
1972 Eerste 10 maanden	+12,3	+20,5	v+14,5	+ 4,6	v+ 4,6	v+ 4,9	v+61,4

Tabel 14.

**Rentepercentages van beleggingen in Belgische franken
die openstaan voor het publiek ⁽¹⁾**

Einde periode	Gewone termijn-deposito's bij de banken (3 maanden)	Deposito's op gewone spaarboekjes bij de Algemene Spaar- en Lijfrentekas (2)	Rendement bij de uitgifte van de kasbons en obligaties van de openbare kredietinstellingen		Gemiddeld beursrendement van de staatsleningen (met meer dan 5 jaar looptijd) (3)
			(1 jaar)	(5 jaar)	
1966	3,80	3,50	5,25	6,70	6,76
1967	3,60	3,50	5,25	6,70	6,58
1968	3,00	3,50	5,00	6,50	6,65
1969	6,00	4,00	7,00	8,00	7,80
1970	5,50	4,50	7,00	8,00	7,79
1971 Juni	4,50	4,50	6,00	7,00	7,28
December	4,00	4,50	5,75	6,75	7,17
1972 Januari	3,50	4,25	5,65	6,75	7,18
Februari	3,50	4,25	5,65	6,75	7,01
Maart	2,75	4,00	5,25	6,25	6,84
April	2,75	4,00	5,25	6,25	7,07
Mei	2,75	4,00	5,25	6,25	7,07
Juni	2,75	4,00	5,25	6,25	7,07
Juli	2,75	4,00	5,25	6,25	6,96
Augustus	2,75	4,00	5,25	6,25	6,93
September	2,75	4,00	5,25	6,25	6,95
Oktober	2,75	4,00	5,25	6,25	7,06
November	2,75	4,00	5,25	6,25	7,18
December	3,00	4,00	5,25	6,25	7,21

(¹) Percentages vóór belastingheffingen bij de bron.

(²) Toegekende percentages op de bedragen tot fr. 350.000 in 1966 en, vanaf 1 januari 1967, tot fr. 500.000. Zij omvatten de getrouwheidspremie verleend op de bedragen die ingeschreven bleven van 16 januari tot 31 december. Doordat de inkomens uit deposito's op gewone spaarboekjes ten belope van een bepaald bedrag (thans fr. 10.000 per jaar) vrijgesteld zijn van belasting, kan hun rentevoet niet worden vergeleken met die welke voorkomen in de andere kolommen.

(³) Percentages bij het begin van het volgende jaar of van de volgende maand. Na 1 december 1962 uitgegeven leningen. Zie Tijdschrift van de Nationale Bank van België, Statistieken, tabel XIX-6.

Tabel 15.

Rentepercentages van de Belgische geldmarkt en van de Euro-dollar (*)

	Daggeld (1)	Schatkist- certifi- cieten op zeer korte termijn (3 maanden) (2)	Renten- fonds- certifi- cieten (4 maanden) (3)	Schatkistcertificaten uitgegeven bij toewijzing (4)		H.W.I. : geveerde bank- accepten betref- fende invoer (van 60 tot 120 dagen) (2) (5)	Niet-geveerde accepten verhandeld op de markt van het particuliere disconto (2)		Euro- dollar- deposito's (3 maanden) (2) (6)
				(9 maanden)	(12 maanden)		Handels- accepten (met ongeveer 30 dagen looptijd)	Bank- accepten (met ongeveer 90 dagen looptijd)	
1966	3,88	5,85	6,15	6,10	6,25	5,20	5,15	6,60	6,75
1967	3,19	4,40	4,90	5,10	5,15	3,60	3,90	5,10	6,12
1968	2,84	5,00	5,25	5,30	5,30	4,00	4,30	6,50	6,75
1969	5,40	8,50	8,75	8,80	8,80	7,40	7,40	8,75	10,00
1970	6,25	6,95	7,25	—	7,75	6,00	6,00	7,00	6,37
1971 Juni	3,31 ⁽⁷⁾	4,80	5,15	5,85	6,35	4,55	4,40	4,80	6,37
December ...	4,03 ⁽⁸⁾	4,80	5,15	5,65	6,15	4,45	5,00	5,65	5,62
1972 Januari	3,70	4,80	5,15	5,65	6,15	4,20	4,20	5,00	4,75
Februari	2,22	4,00	4,50	5,50	6,00	3,70	3,70	4,10	4,75
Maart	1,69	3,45	3,65	4,30	5,10	3,20	3,00	3,40	5,25
April	2,58	3,50	3,75	4,20	5,00	3,20	3,00	3,60	4,87
Mei	1,79	3,50	3,80	4,20	5,00	3,20	3,10	3,75	4,37
Juni	2,00	3,50	3,80	4,30	5,00	3,20	3,10	3,50	5,00
Juli	2,42	3,50	3,90	4,40	5,10	3,20	3,10	3,70	5,87
Augustus ...	2,61	3,65	4,05	4,50	5,20	3,20	3,10	3,70	5,25
September ...	1,73	3,65	4,05	4,50	5,20	3,20	3,10	3,90	5,75
Oktober	3,42	3,85	4,25	4,55	5,25	3,45	3,80	4,75	5,75
November ...	2,23	4,05	4,45	4,90	—	4,40	4,30	5,00	5,75
December ...	3,67	4,50	4,85	5,25	5,85	4,90	4,90	5,40	5,62

(*) Zie Tijdschrift van de Nationale Bank van België, Statistieken, tabellen XIX-2 en 3.

(1) Daggemiddelden.

(2) Einde periode.

(3) Laatste wekelijkse toewijzing van de periode.

(4) Laatste toewijzing van het jaar of toewijzing van de maand.

(5) Vóór 1 juni 1970 : percentages voor de accepten met ten hoogste 120 dagen looptijd.

(6) Bron : The Times.

(7) Eerste halfjaar.

(8) Tweede halfjaar.

Tabel 16.

Daggeld (*)*(Miljarden franken)*

Daggemiddelden	Kapitaal geleend door			Kapitaal opgenomen door				Totaal van de verhandelde kapitalen
	de banken	het Rentenfonds	de overige instellingen	de banken	het Rentenfonds	het Herdiscontering- en Waarborg-instituut	de overige instellingen	
1967	2,0	1,1	3,3	1,7	0,3	3,4	1,0	6,4
1968	2,1	1,5	3,0	2,4	...	3,1	1,1	6,6
1969	3,8	0,1	3,3	1,3	1,8	3,5	0,6	7,2
1970	3,8	1,6	3,2	1,4	0,1	6,7	0,4	8,6
1971	4,4	1,2	3,2	1,9	0,3	6,1	0,5	8,8
1972	5,2	0,8	3,5	2,2	1,2	5,4	0,7	9,5

(*) Zie Tijdschrift van de Nationale Bank van België, Statistieken, tabel XVIII-1.

Tabel 17.

Tarief der disconto- en voorschotverrichtingen van de Nationale Bank van België

(In procenten)

	Disconto						Voorschotten in rekening-courant en leningen tegen		
	Geaccepteerde, bij een bank gedomicilieerde wissels en warrants	Accepten vooraf door de Nationale Bank van België gevisieerd		Geaccepteerde, niet bij een bank gedomicilieerde wissels	Niet-geaccepteerde, bij een bank gedomicilieerde wissels	Niet-geaccepteerde en niet bij een bank gedomicilieerde wissels en promessen	Schatkisten- en Rentenfonds-certificaten uitgegeven voor maximum 130 dagen (1)	Schatkistcertificaten uitgegeven voor meer dan 130 dagen en voor maximum 374 dagen (1) (2)	overige overheidsfondsen (3)
		Invoer	Uitvoer						
Einde jaar									
1966	5,25	5,25	4,75	5,75	6,25	6,75	6,00	6,25	7,00
1967	4,00	4,00	3,50	4,75	5,25	5,75	5,00	5,25	5,75
1968	4,50	4,50	4,00	5,25	5,75	6,25	5,50	5,75	6,25
	Geaccepteerde, bij een bank gedomicilieerde wissels, warrants en gevisieerde of gecertificeerde accepten (4) waaraan buitenlandse handelstransacties ten grondslag liggen			Overige wissels en promessen					
1969	7,50			9,50			9,00	9,25	9,50
1970	6,50			8,50			8,00	8,25	8,50
1971	5,50			7,00			6,50	6,75	7,00
1972	5,00			6,00			6,00	6,00	6,00
1972									
1 januari - 5 januari	5,50			7,00			6,50	6,75	7,00
6 januari - 2 februari	5,00			6,50			6,00	6,25	6,50
3 februari - 1 maart	4,50			6,00			5,50	5,75	6,00
2 maart - 22 november	4,00			5,00			5,00	5,00	5,00
23 november - 20 december	4,50			5,50			5,50	5,50	5,50
21 december - 31 december	5,00			6,00			6,00	6,00	6,00

(¹) Maximaal beleningspercentage : 95 pct.

(²) Vóór 20 december 1967 bedroeg de maximumlooptijd 366 dagen.

(³) Maximaal beleningspercentage : 80 pct.

(⁴) Het certificeringsstelsel werd op 1 juni 1970 ingevoerd.

Wet van 3 juli 1972 betreffende de muntpariteit

(*Belgisch Staatsblad van 19 juli 1972*)

BOUDEWIJN, Koning der Belgen,

Aan allen die nu zijn en hierna wezen zullen, Onze Groet.

De Kamers hebben aangenomen en Wij bekrachtigen hetgeen volgt :

Art. 1. — Artikel 1 van de wet van 12 april 1957 betreffende het muntstatuut wordt vervangen door de volgende bepaling :

« *Art. 1.* — § 1. De pariteit van de Belgische munteenheid is vastgesteld op 0,0182639 gram fijn goud per Belgische frank.

» § 2. De in § 1 vastgestelde pariteit kan voortaan in geval van hoogdringendheid gewijzigd worden bij een op voordracht van de Minister van Financiën genomen koninklijk besluit, waarover door de in Raad vergaderde Ministers werd beraadslaagd.

» De Minister van Financiën doet geen voordracht alvorens de Nationale Bank van België te hebben geraadpleegd.

» De beslissing, samen met de gronden waarop ze berust en met het advies van de Nationale Bank van België, wordt onmiddellijk door de Minister van Financiën aan de Kamers medegedeeld.

» De pariteit van de frank wordt uitgedrukt in de vormen die worden voorgeschreven door het Internationaal Muntfonds, dat werd opgericht bij de door de wet van 26 december 1945 goedgekeurde eindakte der Financiële Monetaire Conferentie van de Verenigde Naties gehouden te Bretton Woods. »

Art. 2. — De netto aangroei en netto vermindering van de activa, die voor de Nationale Bank van België voortspruiten uit elke wijziging van de pariteit van de frank, zijn voor rekening van het Rijk.

De tussen de Minister van Financiën en de Nationale Bank van België af te sluiten overeenkomsten zullen de uitvoeringsmaatregelen van voorgaande bepaling regelen.

Art. 3. — De Koning bepaalt de datum waarop deze wet in werking treedt.

Kondigen deze wet af, bevelen dat zij met 's Lands zegel zal worden bekleed en door het *Belgisch Staatsblad* zal worden bekendgemaakt.

Gegeven te Brussel, 3 juli 1972.

BOUDEWIJN.

Van Koningswege :
De Minister van Financiën,
A. VLERICK.

Gezien en met 's Lands zegel gezegeld :
De Minister van Justitie,
A. VRANCKX.

INHOUD

	Bladz.
Verslag uitgebracht door de Gouverneur in naam van de Regentenraad	V
Economische en financiële ontwikkeling in 1972	1
Internationale economische en financiële ontwikkeling	3
Europese gemeenschappen	9
Algemene gegevens over de Belgische economie	15
Verwerkende industrie	18
Energie	24
Bouwnijverheid	25
Landbouw en visvangst	28
Diensten	30
Werkgelegenheid	34
Lonen en andere inkomens	38
Prijzen	42
Verrichtingen van de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie met het buitenland	47
Overheidsfinanciën	67
Vorderingen en schulden van de bedrijven en particulieren	74
Financiële instellingen	88
Monetaire reserve	91
Geldmarkt	96
Markt van de effecten met veranderlijk rendement	106
Beheer	109
Personeel	115

Ontleding van de balans en van de winst- en verliesrekening over het boekjaar 1972	121
--	-----

Balans

Activa

Goudvoorraad	125
Internationaal Muntfonds	126
Deelneming	126
Leningen	128
Bijzondere trekkingsrechten	128
Totaal van de dekkingselementen	129
Vreemde valuta's. Te ontvangen en te leveren vreemde valuta's en goud	129
Internationale akkoorden	130
Debiteuren wegens termijnverkopen van vreemde valuta's en goud	131
Handelspapier	131
Voorschotten op onderpand	132
Overheidseffecten	132
Belgische overheidseffecten	133
Luxemburgse overheidseffecten	133
Deel- en pasmunt	133
Tegoed bij het Bestuur der Postchecks	133
Geconsolideerde vordering op de Staat	133
Overheidsfondsen	134
Te innen waarden	134
Gebouwen, materieel en meubelen	134
Waarden van de Pensioenkas van het Personeel	135
Afgeschreven en te verzilveren waarden	135
Overgangsrekeningen op de actiefzijde	136

Passiva

Bankbiljetten in omloop	137
Rekeningen-courant en diversen	137
Internationale akkoorden	138
Totaal der verbintenissen op zicht	139

	Bladz.
Internationaal Muntfonds	139
Monetaire reserve	139
Te leveren vreemde valuta's en goud	139
Pensioenkas van het Personeel	140
Overgangsrekeningen op de passiefzijde	140
Kapitaal	141
Reservefonds	141
Te verdelen nettowinst	142

Orderekeningen

Minister van Nationale Opvoeding	143
Geopende documentaire kredieten	143
Visum van accepten betreffende de in- en uitvoer	144
Borgtochten verleend ten gunste van het personeel	144
Ontvangen waarborgen	144
Waarborgcertificaten van de Schatkist ontvangen	145
Te incasseren waarden	145
Bewaarnemingen van effecten	145
Schatkist	146
Rentenfonds	147
Algemene Spaar- en Lijfrentekas	148

Winst- en Verliesrekening

Credit

Disconto en intresten	149
Wissel en provenu der beleggingen in het buitenland	150
Rechten op bewaarnemingen, provisies en vergoedingen	151
Provenu der overheidsfondsen	151
Geïnd op afgeschreven en te verzilveren waarden	152
Terugbetaling van belastingen	152
Overschrijving van de overgangsrekening op de passiva « Provisie voor gebouwen, materieel en meubelen »	152

Debet

Algemene onkosten	153
Gewone toelage aan de Pensioenkas van het Personeel	154
Buitengewone toelage aan de Pensioenkas van het Personeel	154
Afschrijving van gebouwen, materieel en meubelen	154
Geldelijke verplichting tegenover de Staat	155
Bestemming van het winstsaldo	156
a) Buitengewone reserve	156
b) Fiscale voorziening	157
c) Provisie voor gebouwen, materieel en meubelen	157
d) Maatschappelijke voorziening voor diverse risico's	157
Verdeling van de nettowinst	158
 Balans. — Winst- en Verliesrekening. — Orderekeningen	 161
 Verslag van het College der Censoren	 167

**

Hoofdbank. - Bijbanken. - Agentschappen. - Discontokantoren. - Groothertogdom Luxemburg	171
 Hoofdbank :	
Directiecomité. — Regentenraad. — College der Censoren	173
Secretaris. — Schatbewaarder. — Regeringscommissaris	173
Economisch adviseur - Adviseur van de Directie - Chef van het personeel	174
Departementen en diensten	175
 Bijbanken en discontokantoren :	
Antwerpen. - Luik. - Luxemburg (Groothertogdom Luxemburg)	177
Agentschappen en discontokantoren	178

**

	Bladz.
Bijlagen	183
1 Vergelijking van de balansen per 31 december - 1968 tot 1972	184
2 Vergelijking van de winst- en verliesrekeningen per 31 december - 1968 tot 1972	186
3 Diverse gegevens	189
4 Opgave van de overheidsfondsen die op 31 december 1972 deel uitmaakten van de portefeuille van de Bank	191
5 Weekstaten in het <i>Staatsblad</i> gepubliceerd in 1972	—
6 Economische en financiële statistieken	193
7 Wet van 3 juli 1972 betreffende de muntpariteit	213

D R U K K E R I J
D E R N A T I O N A L E B A N K V A N B E L G I È
D E B E R L A I M O N T L A A N 5 6 - 1 0 0 0 B R U S S E L
H O O F D I N G E N I E U R V A N D E D R U K K E R I J
C H . A U S S E M S